

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK II.

V PRAZE, DNE 24. BŘEZNA 1911.

ČÍSLO 1.-2.

HUSŮV POMNÍK SE NEHODÍ NA STAROMĚSTSKÉ NÁMĚSTÍ.

I. NEPŘÍZNIVÝ DOJEM, JEJŽ ČINIL KAŠOVANÝ MODEL

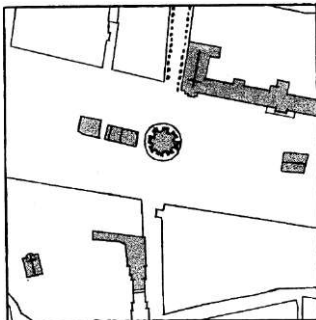
POMNÍKU HUSOVA NA STAROMĚSTSKÉ NÁMĚSTÍ V ÚNORU 1907

Pomník Palackého, téměř hotový, stojí na prostranství, jež dosud čeká svého rozřešení jako náměstí; pomník Husův, značně pokročilý a k ulití připravený, byl sice od počátku určen na náměstí od staletí vyřešené, ale nehodí se tam. Toť přímo školské příklady zvráceného postupu v otázkách, umělecky tak závažných! V prvním případě je možno zachrániti v budoucnosti aspoň něco, u Husova pomníku je to vyloučeno. Pomník se nehodí na prostranství sobě určené ani charakterem, ani hmotou; po stránce výtvarné můžeme od něho již málo čekat, dispozičně má mnoho závad pro ráz náměstí. Pochybnosti se vynořily hned s první zkouškou kašovaným modelem, dnes stále rostou a budou ještě zvětšeny, až bude zřízen profil pomníku v dnešním stadiu. Jest již zcela jisto: Staroměstské náměstí má být naplněno rušivým elementem.

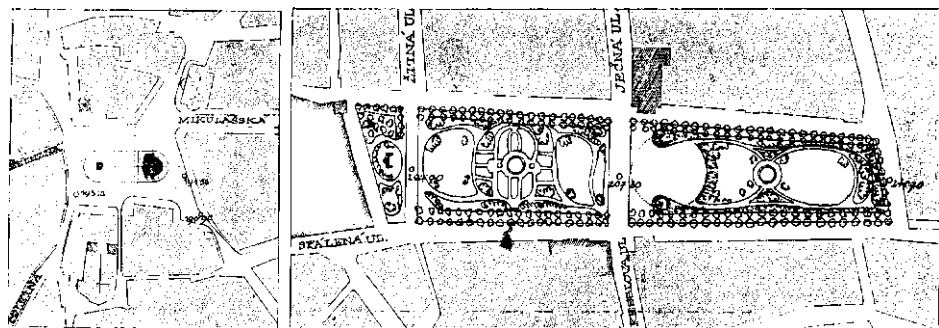
Shrme všechny důvody pro to! Ve hmotě je pomník rozložitý podstavec jako veliká mísa, postava Husova stojí

v předu, po stranách a za ním skupiny rozviklaných hmot zkamenělého živého obrazu. Celek je nearchitektonický, nemá vážnosti celkové myšlenky konstruktivní a vzájemných vztahů formových, na níž se pojem architektonického díla plastického hlavně zakládá. Sloh pomníku je soudobý naturalismus, vykvetlý v posledních desetiletích ve Francii a nepodložený zákonnou formou výtvarnou; hmoty pomníku jsou neklidné, rozvlněné, hlavní postava, vysunutá příliš do předu z těžiště celku, dociluje jen touto vnější pomůckou, ne vlastní důležitostí formální, výrazu symbolického pathosu. V poměru ke své rozlehlosti a velikosti pozbývá pomník na monumentalitě, není dosti pevným dílem, nemá architektonického smyslu.

Okolí musí míti jisté účast s pomníkem, do něho postaveným a společný s ním ráz. Ale naturalistické pojetí pomníku Husova nemůže se vyhnouti při nejlepší vůli chybám, jež hrozí postvatí a značně se ještě zesíliti, bude-li

2. KAPLE SV. KRÍŽE NA KARLOVĚ NÁM. (Z HERGETOVA PLÁNU PRAHY Z R. 1791.)

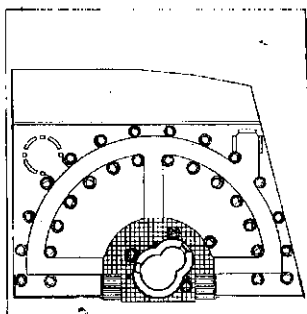
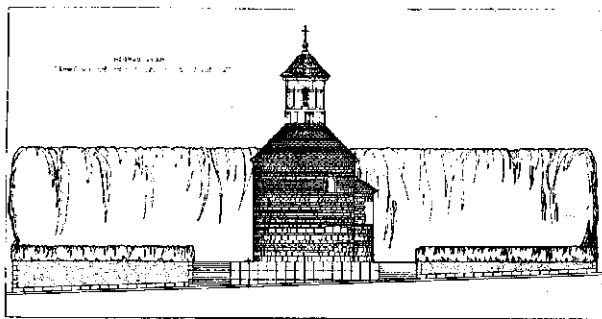
3. ZAMYŠLENÁ SITUACE PRO POMNÍK HUSŮV NA STAROM. NÁMĚSTÍ. (ZAKRESLENY OBĚ ALTERNATIVY PLATTEAU.)
4. KLUBEM NAVRHOVANÁ SITUACE POMNÍKU NA KARLOVĚ NÁMĚSTÍ, VHDNOMĚ PRO UMÍSTĚNÍ POMNÍKU PO PRAVĚ NEBO LEVĚ STRANĚ JEČNÉ ULICE. (BEZ PLATTEAU).

pomník postaven na náměstí charakteru odlišné architektonického, tvrdých slohových prvků. Pomník, vlastně živý obraz, činí dojem netrvrné hmoty, nekameně, spíše rostlinné příchuti proti jadrnému typu pomníků renaissance-ních i barokních a nehodí se tedy na kamennou, dlážděnou plochu, již by mu poskytl Staroměstský rynek, ani do klidného, tvrdého jeho prostoru. Staroměstské náměstí je středověký útvar původem, v celku zachovaný. Ačkoliv je v půdoryse nepravidelné, má přece jen dojem pravidelnosti, neboť jádro náměstí je hranol, položený na obdélníku, jehož delší osa je spojnicí dvou hlavních bodů náměstí, radnice a Týna, spolu i obou hlavních hmot vertikálních směrů. V těžišti tohoto jádra leží mariánský sloup a v dojmu je již celé náměstí tímto pomníkem naplněno. Ostatek prostoru se dnes neuplatňuje a místo, na němž je situován pomník Husův, leží již mimo jádro; ale protože je na střední ose, rovnoběžné s průčelím radnice a procházející sloupem mariánským, porušuje se tím vlastní jádro náměstí a stanovi se vedle Týna a radnice třetí pevný bod, který by přeměnil náměstí do soustavy trojúhelníkové. Pak by ovšem vyžadoval pomník vyřešení velké hmoty za sebou, jež by možnost zneklidnění půdy náměstí vyvážila. Nynější pojišťovna městská nevyvažuje dosti a je ve facadě neklidná; jen při ideálním rozřešení náměstí, kde by radnice zaujímala celé dvě protější strany, bylo by možno mluvit o možnosti postavení pomníku na tomto místě, ovšem jiné vel kosti a rozhodně menší hmoty. Postavení pomníku v ose, vedené sloupem mariánským, přináší kardinální závadu perspektivickou: z hlavních pozorovacích bodů byl by pomník zakryt schodištěm a balustrádou sloupu. Ne nadarmo se vyskytovaly ve veřejnosti jinak nesmyslné návrhy na odstranění sloupu nebo jeho pošinou. Dále byl by konečně na závadu sklonitý terrain náměstí k severu, neboť pomník by se utápěl v perspektivním pohledu, maje již sám podstavec značně vysoký; proto se také cítilo, že je nutno zvýšiti celou severní část náměstí jakýmsi plateau, dokonce až 0,70 m. vysokým, ta navrhovala se ještě absurdnější alternativa, totiž spojení dvou tak různorodých objektů, sloupu a pomníku, společným plateau, jež by zabralo celou střední část půdorysne plochy náměstí, a jímž by sklonitost náměstí, nyní nenápadná, byla tak akcentována, že by výsledný dojem z plochy náměstí byl z klidu úplně přiveden; ale tyto závady komunikační i estetické, z toho plynoucí, byly při poslední komisi ihned konstatovány a výsledkem bylo snížení plateau na 0,15 m. a omezení jeho na pomník Husův.

Celkem shrnuto, pomník Husův se na Staroměstské náměstí nehodí. I důvod reprezentativnosti tohoto prostoru odpadá: Staroměstské náměstí zachovává intimitu historické pozostalosti, klid uzavřené doby, v tom leží jeho monumentální výraz a reprezentance; pomník naproti tomu svým smyslem novodobého pathosu by porušil tuto rázovitost, zneklidnil by je a přeplnil svoji hmotou. Naše doba velkých měst, odvázných regulací a nových čtvrtí akcentovala opět smysl pro velké průhledy, s point de vue, pro velké vyneschané prostory k účelům slavnostním. Proto také užívá pomníků velkých rozměrů se vzdálenými odstupy a pohledy. Pomník Husův je takový produkt konce 19. století, ohromný, jednostranný, jen pro pohled ze předu a z veliké dálky komponovaný; jeho rozloha potřebuje veliký prostor s velkou plochou půdorysnou, kde se stěny příliš neuplatňují; jeho naturalistické pojetí potřebuje prostředí méně přísné, spíše skutečnou živou přírodu, prostranství parkové s obklopující je zelení. Takovým vhodným prostranstvím je Karlovo náměstí, jež navrhuje Klub Za Starou Prahu. Je uvnitř Prahy jako Staroměstský rynek a mluví pro ně nejen historické důvody velkého významu (viz násl. článek), ale také důvody architektonické. Pomník ocitl by se ze stísněného okolí velikých hmot Staroměstského náměstí na volném prostranství, podobném modernímu pravidelnému útvaru, charakteru jakéhosi boulevardního náměstí. Náměstí je volné, rozlehlé, nestísněné pobočními stěnami domů, zakrytých stěnami stromů a keří; vnitřek náměstí po celé délce je volná prostora trávníková, schopná průhledu jak z komunikace do ječné, tak do Žitné ulice. Charakter náměstí plně odpovídá naturalistickému charakteru Šalounova díla. Pomník by mohl státi na příklad při pravé nebo levé straně komunikace do Ječné ulice; stál-li by na pravé straně, byla by postava Husova obrácena čelem k novoměstské radnici, viditelné dlouhým průhledem, kdežto položení na levé straně by získávalo daleký pohled od budovy techniky a opeňání pomníku o zelenou stěnu před domem „U kamenného stolu“. Protože je náměstí Karlovo značně rozlehlé, nečinilo by disponování rozlehlého podstavce pomníku obtíží. Změna místa pomníku by nevyžadovala velkých změn nynějšího parku; již přirozený stav náměstí je způsobilý pro monumentální dispozici a úprava pozadí byla by buď diktována stromy a keři již stávajícími, buď velmi levně získána výsazením nových.

Dispozice na Karlově náměstí může pomníku jen prospěti a jeho závady ne-li odstraniti, aspoň maskovati.

V. H.

5. A 6. NÁVRH STAV. ÚRADU MĚSTA PRAHY NA ÚPRAVU KAPLE SV. LONGINA. POHLED Z RYBNÍČKU. PŮDORYS KAPLE S MODERNÍM OKOLÍM.

KAPLE BOŽÍHO TĚLA na Karlově náměstí, zbořená roku 1791, tedy jen o několik let později nežli kaple Betlémská, byla z významných památek českých dějin národních. Již založení kaple roku 1382 bratrstvem Božího těla se znamením obruče a klavíra bylo z dokladů probuzeného ruchu duševního, který se v národě českém hlásil působením mužů, jako byli Milíč z Kroměříže a Matěj z Janova. Prohloubení života křesťanského, jevící se na venek hojnějším přístupováním k mystickému stolu Páně, bylo cílem hnutí toho; zřízení bratrstva, v jehož čele se uvádí zejména známý Jan Čúch ze Zásady, znamenalo však zároveň také projev rostoucího sebevědomí žilvu českého v Praze. Řadě zámožných mužů českých nechce se již krčiti k zemi vedle konšelských rodů německých, vládnoucích na radnici i v kostelích farních. Na dvoře krále Václava IV. nalézají oporu a slib, že kaple bude sloužit k veřejnému ukazování říšských ostatků a klenotů, které tehdy byly chloubovou zemí české a označovaly Prahu za hlavu říše. Marně farář zderazský bránil stavbě na území své fary. V krátké době několika let stála na náměstí novoměstským asi uprostřed mezi kostelem sv. Ignáce a českou technikou kaple, zajímavá centrální stavba gotická půdorysu osmistenného s kupolí a stříhlou věží, obehnaná kolem dokola zdi ozubenou, jako malá pevnost. Kapli tu možno tedy nazvat starší sestrou kaple Betlémské.

Styky Husovy s kaplí Božího těla byly velmi těsné a začaly záhy. Mluvě o svém mládí, mistr Jan vzpomínal na prvním místě „milostivého leta“ roku 1393, kdy koupil si jako chudý scholár za poslední čtyři grošiky plnomocné odpustky papeže Bonifáce IX., ač mu bylo pak o suchém chlebě žítí delší dobu. Dosažení odpustků vyžadovalo ovšem spolu některé pobožnosti a bylo zejména podle bully papežské spojeno s povinností putovati nejméně patnáctkrát do nové kaple Božího těla. Do trvalých styků s kaplí přišel Jan Hus pak později roku 1403. Rostoucí uvědomění národní českých členů vysokého učení vedlo tehdy k založení koleje „národa českého“, jako nového střediska domácího žilvu proti číselné převaze cizinců na universitě. Zápas českých mistrů a scholárů o prvenství v rodné zemi nalézal rychle pochopení také v širších vrstvách lidových a bratrstvo obruče a klavíra roku 1403 postoupilo svou kapli Božího těla výslovně národu českému na universitě, ponechávajíc si jen prezentaci správce duchovního. Jan Hus, složivší nedávno před tím úřad

rektorský, přijímal 28. července roku 1403 z rukou hejtmánů bratrstva kapli do vlastnictví národa českého. Kaple stala se tak duchovním střediskem českého žilvu na vysokém učení, v ní konaly se až do 17. věku pohřby a snatky mistrů, pobožností společné a jiné projevů slavnostní. Hus, který stál v čele národního hnutí českého na universitě, jež vedlo v zápětí k dekretu Kutnohorskému, lpěl ke kapli té zajisté podobnou láskou, jako ke kapli Betlémské. V květnu roku 1409 vidíme, že spolu se Štěpánem z Pálce a Martinem Eliášovým na soudě biskupském zastupuje kapli ve sporu s farářem sv. Václava na Zderaze. Plameny hranice kostnické rozntily v Čechách požár veliké revoluce husitské. První mohutný projev bouře, sházení konšelů s radnice novoměstské, udal se právě v dohledu kaple Božího těla. Za myšlenky Husovy se národ český bil s celým světem okolním, vítězil a přivlel církev obecnou shromážděnou na koncilu Basilejském konečně k mírnému vyjednávání a k výslovným ústupkům. V kompaktech basilejských hierarchie uznala oprávněnost některých hesel, za která bojovali Češi. Kompaktáta byla současně také vítězstvím mučienika kostnického nad koncilem a jejich prohlášení v Praze vykonáno 12. dubna roku 1437 právě v kapli Božího těla ve přítomnosti císaře Zikmunda. Biskup Filibert z Coutances čelil je tu a prohlásil výslovně, že Čechové i Moravané nemají již býti tupeni pro přijímání pod obojí a ostatní tři artikule. Dvoji deska kamenná, chovaná podnes v museu království Českého, hlásala to věkům pozdějším a kaple stala se tím jaksi monumentálním dokladem úspěchů husitských.

Dnes vzácná památka českého umění stavitelského již nestojí na náměstí Karlově, upomínka na důležité okamžiky našich bojů národních a náboženských, která se k ní pojila, mohla by však ožiti znova velikolepým pomníkem Husovým, postaveným na tomže místě. Kamenné desky kompakátové, jež unikají pozornosti v mnohosti dojmů museálních, mohly by tvořiti přímo součást pomníku a dodatí mu příchutí authentickeho svědectví o vítězství hnutí husitského nad nepřízní doby. Pomník stál by na půdě posvěcené tradici, mezi gotickou radnicí novoměstskou, kde se vlna naší reformace poprvé vypjala do výše, a mezi barokní stavbou sv. Ignáce, která svědčí o neblahém vítězství cívilvil protireformacních. Pomník Husův právě na tom místě by byl důkazem, že vítězství proudů nepřátelských našemu národnímu vývoji bylo jen dočasné. J. Susta.

ROMÁNSKÁ KAPLE SV. LONGINA BUDE NÁKLADEM OBCE OPRAVENA.

Kaple sv. Longina je ze tří zbylých pražských rotund jediná dosud nerestaurovaná. Bohudíky. Alespoň usla úplně

reromanisaci, ať již typu „vědecky“ opravené rotundy sv. Kříže, nebo naivní a neodvůdnené úpravy kaple sv. Mar-

7. NYNĚJŠÍ STAV KAPLE SV. LONGINA. POHLED OD VÝCHODU.

8. ODKRYTÉ ROMÁNSKÉ ZDIVO LUCERNY A ROMÁNSKÁ KRYTINA KAPLE SV. LONGINA (1910).

tina. Vydána jsouc od svého zachránění r. 1844 na milost a nemilost vlivu povětrnosti, byla vyspravována přímo primitivním způsobem kusy cihel, tašek a dřeva, až konečně dočkala se návrhu na opravu.

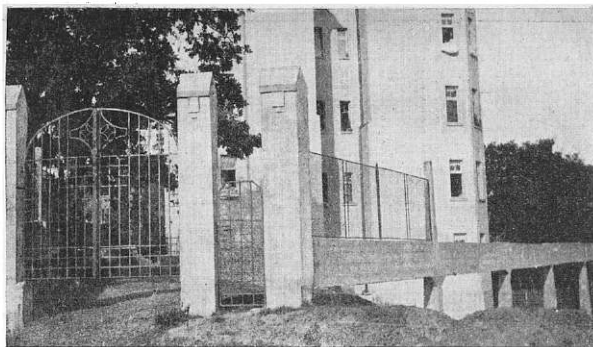
Všechny tyto tři rotundy nemáme ani přibližně datovány. Určení kolísá mezi koncem 9.—12. stol.; rotundu svatého Kříže s obloučkovým výsevem a lisenami na apsidě možno klásti až do 12. stol., sv. Martina (jež má sice podobný dekor, ale z malty za restaurace v 19. stol. přidány) a sv. Longina podle detailů architektonických nelze datovati. Zbývá tedy druhá cesta dohadů čistě historických. Ves Rybník, na jejíž půdě kaple stála, uvádí se již r. 993 v zakládací listině kláštera břevnovského. Po druhé činí se zmínka o vsi s kostelem sv. Štěpána r. 1234, kdy ji daruje královna Konstancie nově vzniklému řádu křižovníků s červenou hvězdou. Není nepravděpodobno, že kostel svatého Štěpána je totožný s nynější rotundou sv. Longina (změna zasvěcení kostela není ve středověku řídká), takže by stála již v 10. stol. Po vystavění nynějšího kostela sv. Štěpána začátkem druhé polovice 14. stol. poklesl ovšem význam rotundy jako centra duchovní správy. Nejvážnější změna zastihla kostel kolem poloviny 17. stol., kdy přistavěna na západ malá obdélníková loď, 4'60 m široká a 8 m dlouhá. Barokní architekt nesnesl ovšem asymetrie tím vzniklé a proto částečně zaddil starou románskou apsidu a vyzděl novou přímo v ose přístavby, v níž položena také nová hrobka novoměstského radního Ludvíka Fleišmana z Tumpachu. Přístavbou lodi, jež střechou svou převyšovala střechu rotundy, ztrácela románská lucerna na svých proporcích a proto nahrazena vyšší, barokní lucernou s funkcí miniaturní věže. R. 1782 kaple zrušena,

r. 1844 při regulaci okolí a vzniku ulice „Na Rybníčku“ padla barokní loď a stěží jen zachráněna vlastní rotunda.

Při ohledávání celé stavby loňského roku učiněny tyto nálezy: Po oklepání omítky soklu lucerny zvenčí i uvnitř objevily se čtyři válcové a čtyři hranolové dřívky sloupků původní románské lucerny. Otvory barokní lucerny posunuty jsou proti románským v pravo a postaveny do osy barokní apsidy. Vlastní barokní lucerna, zděná a omítaná, pokryta jest barokní kupou s prejzovou krytinou. Barokní prejzová krytina vlastní lodi rotundy položena jest přímo nad románskou krytinou z opukových desek (výšky 8-9 cm, šířky 10-12 cm) v 25 řadách stupňovitě nad sebou položených. Podobně kryta i apsidy (výška desek 8-9 cm, šířka 16-18 cm). Materiál, z něhož rotunda vystavěna, je trojího druhu: řádkové zdivo opukové a větší kvádry pískovcové (žehrovičský a pískovec podobný hoříckému), jež jsou již rovněž původním zdivem románským. Část pláště lodi, jež vybourána byla při připojení barokní přístavby, byla po odstranění této nahrazena cihlovým zdivem, v němž upraven zcela jednoduchý vchod, půlkruhem nahoře uzavřený. Na levo od tohoto zachována je polovina pískovcového ostění románského portálu. V ose románské apsidy prolomeno je gotické okno s hrotitým obloukem, jehož opuková kružba jest zachována (v městském museu). Na jižní straně lodi je malé románské okno a na apsidě zbytek obrazu „Ukřižování“ ze 17. stol. Celá rotunda pokryta byla uvnitř malbami. V lodi zachovaly se jen nepatrné zbytky, neboť byla pokryta omítkou (snad při přístavbě v 17. století) a znovu ještě omítnuta vrstvou imitovaného mramoru kol poloviny 18. stol., kdy barokní apside zakryta byla uvnitř kašovanou nikou (v městském museu),

zdobenou na červené půdě zlatým mřížovím. Nad níkou namalována byla oltářní architektura, jež však dnes téměř úplně zmizela. V původní románské apsidě nalezeny byly pod dvoji omítkou části malby. Stáří těchto maleb nebylo možno dosud zjistit. V barokní apsidě stojí zděná, hranolovitá mensa oltářní, uprostřed lodi je silně vyšlapaný kámen náhrobní.

Na opravu rotundy vypracoval několik návrhů stavební rada A. Wiehl a dvě alternativy městský stavební úřad. Návrhy Wiehlovy postupují od ideální rekonstrukce, upravující pseudorománský nejen vlastní rotundu, nýbrž i ohradní zeď, vrata a pod., k střízlivější úpravě v alternativě A (rekonstruuje se jen románská lucerna s prejzovou krytinou) až k alternativě B, jež ponechává i barokní lucernu. Zde vidět již vlivy moderních názorů restauračních. Obě alternativy měst. stav. úřadu ponechávají barokní lucernu (jedna však odkrývá zvenčí dřívky románských sloupků), odkrývají původní opukovou krytinu lodi, dokončují románský portál a odstraňují portál nynější, vybourávají

9. S JAKOU NÁMAHOU A VÝLOHAMÍ SE STAVÍ NA NEPŘÍZIVÉM TERRAINU U SANTOŠKY.

památky jest nejlépe zachovati status quo. Proto doporučuje se zvenčí ponechání barokní lucerny v nynějším stavu, uvnitř pak odkrytí dřívky sloupků z polovice. Krytinu jest nejlépe ponechat i prejzovou, ježto nelze zaručiti, že opuková krytina — byť i dnes pod taškami bude lépe zachována — nebude zničena přímým vlivem povětrnosti. Klub nedoporučuje vybourání barokní apsidy a restaurování románského portálu, jenž je zachován jen ve fragmentu. Souhlasí ovšem nutno s opravou celé rotundy, aby zachráněna byla její stabilita v celku i detailech. Doporučiti je rovněž zboření zdi ohradní a moderní architektonickou úpravu sadu v okolí.

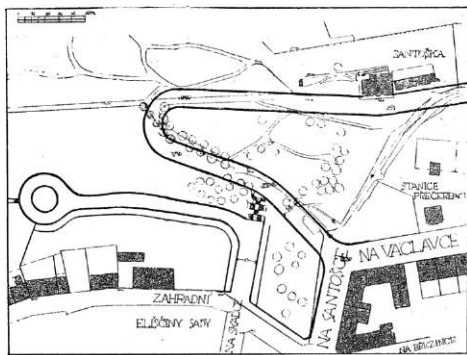
G—R.

STARÝ PARK NA SANTOŠCE BUDE PORUŠEN NOVOU SILNICÍ.

Veřejný park smíchovský, nedávno zakoupený, stihla regulační šablona. Pozemky bývalé usedlosti Santošky obsahovaly v dolní části hospodářská stavení s velkou ovocnou zahradou v sousedství ulice Zahradní a angl. park s letohrádkem v části horní. Podle plánů regulačních, provedených staveb. úřadem města Smíchova a zemským výborem schválených, rozdělují se tyto pozemky na parcely stavební a veřejný sad. V parcelované části mají se stavěti tak zvané „rodinné“ domy v zahradách a to 2patrové s byty podkrovními a vysokými sklepy resp. suterainy (dva příklady jsou již provedeny do ulice Zahradní) v čáře stavební, na straně jižní pod veřejným sadem s předními zahrádkami. Aby se pak k příštím novým domům u dvora malvazinského získal přístup „důstojnější“, má býti ještě veřejný sad proříznut novou silnicí 14 m širokou na místě nynější cesty (3—4 m), ačkoliv je dostatečně o komunikaci postaráno spojovací cestou z ulice „Na Václavce“. Nová silnice je nevhodná z důvodů praktických, finančních a esthetických. Její směr

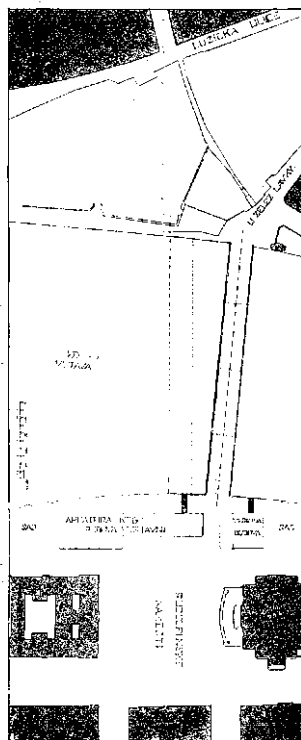
odchyluje se od cesty nynější, takže způsobí veliký pohyb zemin zřízením hlubokého zářezu s jedné a vysokého náspu s druhé strany, čímž i dosavadní vegetace místy velmi starých stromů bude zničena; nímto to udržování vozovky, provedení vodovodu a kanalizace bude vyžadovati značných nákladů, aniž bude možno získati pro ně úhradu; naopak, to vše ještě zvětší vlastně náklad, s koupí a udržením sadů spojený. V ohledu esthetickém poruší silnice

dosavadní uzavřenost parku a jeho krásný, neporušený vzhled, po stránce umělecko-historické ničí se tím poslední příklad anglického parku v Praze, nedotčeného stylovými kompromisy 2. pol. XIX. století; zajímavost okolí porušila již před tím nová serpentina, zřízená podél parku místo bývalého hlubokého úvozu s pěšinou a ohrazená nevkusným pletem. Klub s jinými korporacemi (zejména Svazem českých spolků pro okrašlov. a ochranu domoviny) protestoval proti těmto nevhodným úpravám, ale marně; dnešní epilog chce aspoň registrovat důvody v protestech uvedené.

10. PROJEKTOVANÁ SILNICE NA SANTOŠCE ZNIČÍ UZAVŘENOST A DOCHOVANÝ RÁZ PARKU.

PŘIJATÁ TRAČA NOVÉHO MOSTU U RUDOLFINA JE TAKÉ KOMUNIKAČNĚ „EVÝHODNĚJŠÍ“

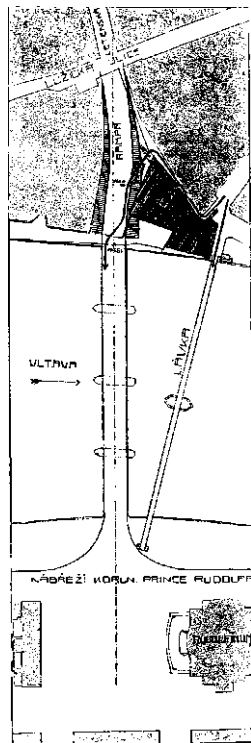

11. NÁVRH KLUBU NA NEJVÝHODNĚJŠÍ TRAČU MOSTU U RUDOLFINA.

ský most, projekt tak dalekosáhlých důsledků estetických a komunikačních, plnou měrou zřízení šablony zasluhuje. V důvěře, že rada městská novým důvodům Klubu

V záležitosti mostu u Rudolfiny poukázal Klub na estetické škody, jež vzniknou pro panorama hradečanské i pro náměstí před Rudolfinem (viz Věstník I., 52—53); nyní obrátil se k městské radě pražské ještě s důrazným upozorněním na otázku komunikační, již vyvolá vyústění mostu na břehu malostranském. Jest nesporné, že směr mostu do Letenské ulice byl volen nešťastně a že budoucí čas dá za pravdu zastáncům komunikační linie ulic U Lávky a silnicí k Brusce jako hlavní a směrodatnou. Ale i v detailu je třeba ukázati na to, že na malostranské situaci mostu jsou bezprostředně a v první řadě interessováni obyvatelé a majitelé domů u Železné lávky. Projektovaný směr mostu odvádí proud dopravy z ulice U Lávky, jež klesne svým významem na ulici postranní a její domy na ceně značně utrpí. Obyvatelé této ulice budou těžce poškozeni *komunikačně*; budou si zacházeti 65 m. i potom, až bude zřízeno přímé spojení mezi lávkou a mostem, umožněné jen koupí majetku Schönova čp. 126 s okolím obcí pražskou. Vyjednávání se však prodlouží pravděpodobně na několik let. Do té doby budou obyvatelé u lávky nuceni zacházeti Pavelskou uličkou, pak po schodech nebo rampě vystupovati na násep mostní a pak teprve na most, což činí zacházku 120 m. Choďec, jenž dnes po lávce dosáhne již druhého břehu, stane potom po četných oklikách teprve na začátku mostu.

Tyto pochybnosti o následcích projektovaného mostu ospravedlňují jistě náklad na postavení šablony, které žádá klub již rok a které jest třeba provésti pokud možno nejdříve, dokud jest náprava možná. Doufáme, že nyní v prospěch... návrhu našeho svědčí i fakt zřízení šablony podstavce Husova pomníku, již si vyžádala na spolku pro postavení pomníku rada městská. Doufáme, že tím spíše rudolfinský zřetel věnuje a obnos jim naznačený (940 K, evert. 1200 K) ke zřízení šablony rovněž, Klub jest ochoten za obnos 1000 K postavení šablony sám obstarati. B. H.

12. PŘIJATÁ TRAČA MOSTU U RUDOLFINA JE KOMUNIKAČNĚ NEJVÝHODNĚJŠÍ.

plný zřetel věnuje a obnos jim naznačený (940 K, evert. 1200 K) ke zřízení šablony rovněž, Klub jest ochoten za obnos 1000 K postavení šablony sám obstarati. B. H.

BRUSKÁ BRÁNA MÁ BÝTI OPROŠTĚNA?

Podle schváleného plánu polohy na zastavení pozemků hradebních kolem Bruské brány měla býti brána zachována jako celek i s postranními křídly. Mimo nadání při provádění staveb úřednických domků na východní straně brány rozhodla se rada městská odbourati přízemní místnosti bývalé strážnice i s klenutými podzemními chodbami, jinůž jako faktum, při čemž nebyla předem uvážena změna plánu polohy, neboť zbourání se mělo státi jen proto, aby se mohly postranní ulice přeložiti a zahrádky u dvou domků úřednických aby se rozšířily. Zbourání křídel brány mělo se státi předem, aby se protesty proti změně plánu polohy staly prostě zbytečnými.

Rozhodnutí, které by mělo za následek úplné zničení památky stavebně i historicky cenné, stalo se bez znaleckého dobrozdání a bylo v listopadu 1910 oznámeno úřadům jako faktum, při čemž nebyla předem uvážena změna plánu polohy, neboť zbourání se mělo státi jen proto, aby se mohly postranní ulice přeložiti a zahrádky u dvou domků úřednických aby se rozšířily. Zbourání křídel brány mělo se státi předem, aby se protesty proti změně plánu polohy staly prostě zbytečnými.

Proti takovému zacházení s památkami vyslovujeme se s oprávněným protestem, neboť zde neplatí výmluva, že obec nemá vlivu na zachování památky, která jí náleží! Jest s podivem, že v rozhodujících kruzích považuje se Bruská brána za bezvýznamný objekt, jehož deformaci možno bez dlouhého uvažování zdvžením neznámé a nezodpovědné ruky přivoditi. Bruská brána, vystavěná v letech 1719 až 1721 podle návrhu architekta Jana Bapt. Alliprandiho (viz článek J. Herseniův v „Cas. Spol. přátel star. čes. v Praze“ XII., 109—122), jest umělecké i historické ceny a zejména její severní, plasticky dekorovaná kamenná fačada, vestavěním mezi násypy a východy z poteren dáva památce výraz původního účelu, jako dosud dochovaného celku a dokumentu umění opevnovacího. Fačada jižní s přízemními křídly vyjadřuje celek správně vylštěného obrysu architektonického, který by se odbouráním křídel naprosto deformoval.

13. DOSUD PŮSOBÍ BRUSKA JAKO PEVNOSTNÍ ARCHITEKTURA DOBRÝCH POMĚRŮ.

Podle usnesení rady městské měl by se zachovati pouze vlastní průjezd brány, který by se pak jevil jako tunel nad terrainem postavený, jehož postranní fačady by se musily teprve navrhnutí; protože však zdi postranní sledují zakřivenou osu brány, bylo by vylúštení fačady nejen ne snadné, ale vždy nelogické a neodúvodněné. Ale vedle estetických jsou tu i závažné čistě technické. Odbouráním klenutí a zdi postranních změnily by se statické poměry velikého rozpětí vnitřní klenby a jest odúvodněna obava,

14. DOJEM, JAKÝ BY ČINILA BRUSKA PO ZBOŘENÍ STRÁŽNICE A BOČNÍCH VÝPADNÍCH CHODEB.

že by i jádro brány, jak je chce zachovati rada městská, vzalo za své. Veškeré důsledky, vzniklé usnesením rady městské, nebyly předem uváženy a proto důvěřujeme, že nyní po protestu konservátorové změni městská rada svoje rozhodnutí a zachová památnou bránu jako celek umělecký i historický, čehož kulturní názor dnešní generace na prasto žádá a to tím spíše, protože tato brána nepřekáží řádné úpravě okolí.

—b—

ELEKTRICKÁ DRÁHA ZNOVU OHROŽUJE KRÁLOVSKÝ HRAD.

Klub uvedl před časem (Věstník ročník I., str. 38—39, obr. 69) řadu estetických důvodů, svědčících proti projektu elektrické dráhy na Hradčany přes Prašný most a kolem královského hradu a žádal, aby byla dráha vedena Lumbeovými pozemky, obcí již dříve k tomu účelu zakoupenými. Stejně s ním protestovaly i jiné korporace jako zejména Společnost přátel star. č. v Praze, Historický klub, Spolek českých žurnalistů atd. Pod dojmem těchto protestů a zejména následkem zakročení c. k. ústřední komise vídeňské a nejv. hofmistrovského úřadu bylo koncem roku 1910 rozhodnuto, že budou Hradčany spojeny tratí přes Lumbeovy zahrady. Letos však vrátila se správní rada elektr. podniků místo příprav ke stavbě k opuštěnému úmyslu vésti trať kolem král. hradu a vyslala do Vídně deputaci k c. k. ústřední komisi i k nejv. hofmistrovskému úřadu. Klub zahájil ovšem znova kroky k zamezení tohoto projektu a podal směrodatným a rozhodujícím instancím obšírné memorandum, s nímž v zásadě souhlasí mimo nahofě zmíněné korporace ještě česká universita, Umělecká beseda a Jednota výtvarných umělců a z něhož zde vyjímáme: „Projekt v této formě ohrožuje nejvýznamnější památky města; toto tvrzení opírá Klub důvody:

1. Navržená trať přivodí závažné změny v ulici k Prašnému mostu a na samém Prašném mostě. Instalace vodivých drátů a stožárů budou novým, rušivým elementem v krásné aleji před branou do druhého hradního nádvoří. Tento neodstranitelný kontrast změni a poruší ráz celé partie. Nivelace terrainu pro trať způsobí škodlivé změny zvláště u vchodu do královské zahrady. Zatačka tratí před vchodem u Prašného mostu do druhého hradního nádvoří způsobí přerušeni aleje a průlom v souvislé hradbě proti Jelenímu příkopu. Před hradní branou vznikne tak zcela patrné rozštěpení dvou komunikačních směrů a ráz uzavřené, branou zakončené ulice — již jest Prašný most — se tím zruší. Prašný most — třeba dnes jeho dřívější konstrukce dřevěná byla nahrazena náspem — zachoval si posud ráz přímého přechodu přes pevnostní příkop do hradu, ale zřetelně se jeví rozcestí před samou hradní branou tento jeho charakter nenapravitelně zničí.

2. Trať poškodí Jelení příkop a to nejen tím, že bude nutno pokáceti určitý počet stromů (samo říditelství elek-

trických drah odhaduje jich počet na 38) a že zahrada bude umenšena o plochu, zaujatou náspem, nýbrž v důsledku stavby železničního tarasu a po zavedení vodivých drátů a železných stožárů pozbude pražský královský hrad při pohledu od Jeleního příkopu charakter nedostupného panovníckého sídla, s pevnostními zdmi, přímo a bez přerušeni vystupujícími z hloubi zeleně pod hradem.

3. Upozorňujeme na nebezpečí, které by provedením tohoto projektu vzešlo španělskému sálu královského hradu, v jehož bezprostředním sousedství jest elektrická vozba projektována.

Vozy elektrické dráhy, vážící 15—16 tun, způsobují při jízdě (hlavně v křivkách) značné otrášení celého okolí. Tím trpí všechny budovy blízko dráhy stojící. V Praze známe příklady, jež potvrzují naše tvrzení: Karlův most a malostranská mostecká věž těžce byly ohroženy elektrickou vozbou. Nejnáznornější příklad nebezpečných účinků tramwayového provozu poskytl farní budova u sv. Trojice ve Špálené ulici. Starý krov fary byl elektrickou vozbou tak porušen, že musil býti z valné části vyměněn, aby se předešlo nevyhnutelné katastrofě.

V našem případě jest situace ještě povážlivější. Dráha jest projektována na náspu těsně při zdi hradu a proto přistoupí k zmíněnému běžnému otrášení ještě vliv zvětšeného tlaku zeminy na zeď budovy při každé jízdě vozu. Zdivo, stropy a všechny přiléhající části hradu budou tedy nejen otrášány, nýbrž při každém přejetí vozu těž porušovány dosti rychle se měnicím namáháním materiálu, jež se bude přenáseti i na stropy. Stropu španělského sálu, konstrukci tak staré a tak smělé, nejvíce škodí otrášení a proměnlivé namáhání materiálu. Takové vlivy jednak proměňují někdy pomalu, někdy rychleji molekulární strukturu materiálu, jednak způsobují malé, ale stále se integrující dislokace některých částí. Konstrukce stropu španělského sálu při svém smělé rozpětí 25 metrů a se svými velikými massami křehkého štuky nemohla by všem těmto vlivům dlouho vzdorovati.

4. Trať elektrické dráhy probíhá i královskou zahradou před španělským sálem a to tak, že její architektonickou úpravu, komponovanou se zřetelem k příjezdu vozů k hlavnímu vstupu do španělského sálu, ruší a ponechává

jen úsek této jednotné dispozice, pro příjezd vozů prakticky nevhodný a esteticky nevyhovující. Vzhled toho zabírá se také část zahrady arcibiskupské ve formě trojúhelníku, čímž tento nevelký park, přilehlý ve tvaru pravidelného obdélníka k boku arcibiskupského paláce, zřídí část své průčelní čáry do Hradčanského náměstí a dostává tvar beztvrdého pětúhelníka.

5. Podle projektu má se postavit na Hradčanském náměstí šest stožárů pro elektrické vedení, které by porušily celkový dojem tohoto nevelikého prostoru a promítaly by se sítí svých drátů na průběh monumentálních architekturních tvůrčích stěny náměstí; to jsou především královský

hrad, arcibiskupský palác, Schwarzenberský palác a Toškánský palác.

Královský hrad pražský jest nejpřednější architektonickou skupinou Prahy, již nestačí zachovati pouhou objektivní existenci jejich jednotlivých částí, nýbrž kterou nutno udržeti s celým jejím charakterem a starobylým okolím. Projekt elektrických pedníků města Prahy však ohrožuje existenci světoznámé památky, v minulém století z části obnovené. Projekt této dráhy bezohledně porušuje před representativním hlavním vchodem do panovnického sídla i před důležitým vstupem s mostu Prašného bezprostřední okolí hradu.“

J. H.

NOVÉ NEBEZPEČÍ POHLEDU NA VYŠEHRADE!

Klub poukázal již jednou („Věstník“ roč. I., 50—52) na nebezpečí hrozící Vyšehradu se strany jižní stavbou sanatoria českých lékařů mezi baštou XXXV. a XXXVI. Kuratorium sanatoria objednalo — zamítavou projekty arch. J. Gočára a Fr. Roitha — nový projekt a pozvalo ke komisi o změnu stavební čáry i zástupce Klubu. V tomto pozvání spatřuje domácí rada snahu kuratoria řešiti otázku zastavení návrhů pod pevností vyšehradskou s ohledem i na její estetickou stránku; tato snaha shoduje se s naší, ale jde právě o uspokojivý výsledek celé akce. Bohužel skizza projektu, při komisi předložena, znamená velké nebezpečí pro celkový obraz Vyšehradu.

Budova sanatoria tvoří kompaktní celek v podobě obráceného Z se dvěma křídly v zadu a má souvislé průčelí, vzhledem k hradbám nepoměrně vysoké a Vyšehrad z největší části úplně zakrývající. Takto projektovaná budova sanatoria padl by za obětí pohledu na Vyšehrad nejenom z nejbližšího okolí, ale i z větších vzdáleností, takže by zbyla z celého Vyšehradu pouze skála a první bašta u řeky. A i tento skrovný zbytek by utrpěl v blízkosti budovy tak veliké a nyní mohutného dojmu. Také pohled s Vyšehradu na jih by utrpěl, neboť dnešní syté a klidné předěti zelení bylo by nahrazeno v budoucnu nesmírně vysokou, souvislou budovou, obrácenou proti pozorovateli dvorními fačadami a nepravidelnou spleť koutů, obou křídel zadních do straně se kolmo a šikmo hluboce zařezávajících a odkopávkami po způsobu světelných šachet opatřených. Takové řešení sanatoria v zadních částech by znamenalo trvalé zohydění pohledu s Vyšehradu do krásného údolí vltavského, jemuž není v Praze rovného.

Nebezpečí, jež hrozí tímto Vyšehradu a přesvědčení, že také stavebníkům se jedná o zdárný výsledek, přiměly Klub k zakročení, neboť na jedné straně nechce Klub nikterak poškozovati ústav tak humaní jako je projektovaná sanatorium, na druhé straně však nemůže souhlasiti

s poškozením Vyšehradu, nám tak drahého. Chce proto přispěti závčas k pozitivnímu řešení stanovením několika zásad, jež jsou výrazem mínění dom. rady Klubu a jež jsou k prospěchu věci:

1. Situování budov pokud možno v největší vzdálenosti od hradeb. 2. Zastavení skupinové, pavillonovitě, s mezerami poskytnutými průhledy, nikoliv souvislá hmotná budova. 3. Budovy pokud možno nízké, nikoliv *do straně*, ale *pod tuto* v nižších polohách postavené. 4. Silhouetty budov nízké, horizontální, s ohledem na architektonické vyvrcholení celého ústavu. 5. Rozložení budov takové, aby tvořily úspěšnou skupinu jak v pohledu na Vyšehrad, tak i s něho.

Jest sice pravda, že způsob pavillonovitě vyžaduje poněkud většího nákladu. V daném případě však právě souvislá budova na svahu postavená a částečně hluboko do straně se zařezávající byla by nákladná svým způsobem stavby, neboť následkem sklonu terainu vznikl by souterrain, kde by při umístění v rovině mohl býti již přímek a bylo by již l. utřetí, kde by normálně mohlo býti zvýšené přízemí. Protože rozdíl terainu v průřezu budovy činí až 15 m., nutno zadní křídlo hluboko zařiznouti do straně pomocí velkých vykopávek, neboť by jinak ještě III. patro budovy v těchto místech bylo souterrainem. Odpadnutí těchto velkých vykopávek a odpadnutí ztrát na zdívu situováním budov do rovinné části pozemku jistě by větší náklad způsobu pavillonového nahradilo. Také ještě potom jest možno při situování budov se vyhnutí starým pěkným skupinám stromů i když ne všem a třeba uznati — ačkoli bychom neradili ke zbytečnému kácení —, že stromy mohou opět narůstí, kdežto porušený pohled vyšehradský by se nahraditi nedal. Klub vřele doporučuje zřízení silhouetty budovy na místě ve skutečné velikosti, způsobem třeba nejjednodušším, bez velikého nákladu, čímž by se čelilo případnému obviňování v budoucnu, jež by mohlo býti na úkor ústavu sotva v život vstoupivšímu. B. H.

ŘÁDNÁ VALNÁ HROMADA KLUBU DNE 3. ÚNORA 1911

konána v modrém sále „U Vejvodů“. Schůzi zahájil po 1/2 9. hodině ve, předseda JUDr. Luboš Jeřábek prosvolen, v němž poukázal na význam 10leté činnosti Klubu, jež vynesla Klubu hojně přátel a již vydobyl si vážnosti nepřátel. V budoucnosti očekávají jej úkoly neméně těžké, než vykonal v minulosti. V prvé řadě bude mu hájiti řád Husovy třídy a Celetné ulice, která právě má utrpěti těžkou ránu hrozcím zbrojením domu „U Černé Matky Boží“. Bojjetim těžší, jež majorita obecného zastupitelstva často hájí zájmy soukromoprávní, kde by měla hájiti ideály veřejnoprávní. Stejně nebezpečí ohrožuje Celetnou ulici i na jejím druhém konci, kde má padnouti dům „U Štupartů“. Obec zpronevňuje se tu vlastním ustanovením, neboť určila si svého času, že bude hájiti řád ulice Karlovy, Husovy třídy a ulice Celetné, v případě s domem „U Černé Matky Boží“ stačí uvážiti, že obec by tu porušovala svůj vlastní regulační plán, schválený i zemským výborem. Porušení takové nesmírně by ohrozilo náš boj o Malou Stranu, neboť byl by to praedjudic.

Těžký boj bude též svěsti o zachování pobřeží malostranského i části staroměstského. Most u Rudolfiny bude přibíjeti pohled na Hradčany, stejně cenný jako pohled z malostranského břehu na břeh staroměstský, kde přes střešy kláštera „U Milosrdných“ roznívá se krásný pohled na věže staroměstské. Neméně důležitou bude otázka zachování Vyšehradu a j. v. Všem tímto úkolům Klubu přeje řečník mnoho zdaru. Po té věnoval vzpomínku zemřelým členům Klubu a ocenil význam jednotlivých pro Klub: sl. Dvořákové A., učitelce, p. Klítkovi Šeb., sládku, p. Krapenrovi Ferd., disponentovi, p. Křeidlovi A., velkoobchodníku, p. Ing. Chem. Kukulovi Ant., maj. chem. laboratoré a ob. staršímu, pt. Malkovské A., p. JUDr. Strohačovici Z., em. advokátu, p. Štěrbovi B., architektu, p. Wiehlovi Ant., architektu, p. arch. Zítkoví Jos., prof. techniky. Památkajich učetna povstáním. Čtení protokolu odpadá k návrhu p. architektka Hamballika.

I. Sekretář podává zprávu o agendě Klubu. Během roku 1910 vystoupilo 117 členů a přistoupil 141, takže přibýli 24 členové. Koncem

roku 1910 čítal Klub 948 členů. Mimořádná valná hromada na oslavu 10letého trvání Klubu konala se 29. ledna 1910, řádná valná hromada 23. února 1910. Domčí rada konala 50 schůzí, komise technická tolikéž, komise finanční 4, jednání 20. Uspřádána 25. května 1910 veřejná shůžka „O regulaci Malé Strany“.

II. *Zpráva jednatele* skou podal inž. V. l. Dvořák: „Uplynul rok činnosti znamenl i vzrůst Klubu po všech stránkách jeho práce a významu. Znovu ukázala se důležitost organizace zastane myšlenky staropražské a potřeba instituce, jež by dovedla čelit stavební politice, nebezpečné útvaru staré Prahy. Klub prohloubil svůj program rozšířiti činnost i na nové rostoucí obraz města a snaží se takto pochopiti Prahu jakožto architektonický celek, v němž nově části podlehají týmž nezvratným zákonům estetiky, které určovaly vznik starého jádra města. Cím více se blíží velké čtvrtkové regulace rozhodujícímu stadiu, tím napjatějším se stává boj o definitivní formu konečného rozřešení. Právě v těchto okamžicích poznáváme, že desiletá činnost Klubu nebyla marná.

Středem našeho zájmu jest *Malá Strana*. Pokud se týče regulace ní komise pro Malou Stranu, K ubírá na své věci o jejím nedokonalém složení a na požadavky, aby měl v komisi zástupce, který by mohl hájiti všechny námitky, učiněné Klubelem k úředním regulačním plánům malostranským r. 1907. Protesty Klubu proti nesprávné regulaci Malé Strany vyvolaly reakce ve velkosti malostranské. Důvodem k tomu byly odklady, jimiž bylo posthoženo provedení některých regulačních projektů. Klub však necití viny, jelikož poznal potřebu položit své veto nepřijatelným myšlenkám. Klub zároveň rozhodne odmítá výtku o hospodářském zlu a škodách, které domněle způsobuje obyvatelstvu malostranskému. Jsme hi v oče přesvědčeni o možnosti architektonické konfigurace, jež na jedné straně plně vyhvojuje požadavkům estetickým a na druhé straně předpokládá národohospodářským. Dokonce dokázali jsme *některým návrhům našim větší hospodářskou schopnost*, než kterou bylo možno zajistiti při návrzích se stanoviska estetického potírání. Krokem k tomu, aby se vyrovnával postupně zdánlivý konflikt mezi estetickými zájmy Klubu a hospodářskými zájmy malostranského obyvatelstva, mohla být dohodovaci komise, utvořená ze zástupců Klubu a malostranských voličů, ale vlivem událostí, mimo Klub se sblížili, byla sice v počátcích rozbita.

Vážnost situace malostranské regulace a nezbytnost podepřítí tvrzení ovidními důkazy, zejména v boji proti zamýšlenému náběžčí, přivedla Klub ke zřízení modelu Malé Strany. Klub nesetřeli velkého nákladu na opatření pomůcky, jejíž pořízení příslušelo vlastně obci.

S rostoucím přáním po konečném rozřešení celkové regulace malostranské množil se i počet detailních otázek, v nichž musí Klub zakročiti. Ze starších objektů jest *přístav u Klíčů*, pro nějž Klub hájí městský návrh zastavěním domy s podzemí proti staršímu návrhu na rozšíření ulice Karmelitské. Avšak zemský výbor i mistodržitelství rozhodly pro řešení starší, umělecky tak nešťastné.

Významným předmětem pozornosti Klubu stal se *most rudolfinský*, od jehož vhodného situování závisí osud značné části *poslední Malou Stranu* se Starého Města. Klub bujvaloz komunikacních estetických účků vedl proti výšce směru mostu a žádal, aby byla k zjištění budoucích důležitých situací mostu zřízena dřevěná šablona profilu mostu i s bankami vlastní jeho návrh na přelození mostu do severního cípu náměstí Rudolfinského a do ulice U lávky, jenž počítal s celkovým architektonickým řešením náměstí a pokud možno zachovával status quo ante, byl odmítnut také ovidními důkazy, podávaně na modelu Malé Strany, neprospěvající zastánce oficiálního projektu.

Malá Strana je též značně interresovaná novým projektem kanalizace Vltavy. Klub obrátil se přímo na c. k. ministerstvo obchodu, aby změnilo svůj návrh, který ohrožoval pobřeží Malé Strany, tak významně pro její celek i pro celý levý břeh Vltavy. Tento důležitý projekt dalekosáhlého významu bude míti stále na zřeteli.

Aspoň na čas se úspěchem se potkalo úsilí Klubu o změnu vedení elektrické dráhy na *Hradčanech*. Městský projekt vedl trať přes Pražský most a Jejímu příkopem mimo královský hrad na Hradčanské náměstí, proti čemuž Klub protestoval v zájmu zachování rázu hrady i jeho okolí. Jelikož příkop byl v části vykácen a vysokým náspem zničen.

Při *regulaci části Malé Strany pod Petřínem* žádal Klub v odporu k úřednímu regulačnímu návrhu, aby volný pohled na kostelík sv. Vavřínce (v uličce Semínářské) byl zachován alespoň tak, jak je dnes možno a aby byly otevřeny pohledy na svahy Petřínu, pod nímž by se umístila nová škola. — V otázce *regulace pozemků u Brusky* zakročil proti vykácení další části krásné aleje vedoucí k Letné, která měla učiniti místo bloku činžovních domků. Dále učinil příslušné kroky v obzoru *Mariánských hradeb* a doporučil, aby na nich byly zřízeny proměny; také proti zamýšlenému oprotičení brány Brusky se postavil rozhodně; zvláštní pozornosti Klubu pro neblížící budoucnost žádá si bašta c. XIX., místo nejkrásnější vyhlídky na Prahu, jež přišlo koupi do soukromých rukou; Klub bude usilovati o nejpříznivější rozřešení architektonické pro pohled z dole.

Druhým ohniskem klubovní práce bylo *Staré Město*, kde bude třeba svesti ještě větší boj, aby bylo uchráněno od násilných regulačních pokusů. Klub se zabýval loni zvláštně těmito objekty: Potřebné tramwayové spojení Mikulášské třídy s Václavským náměstím těžce ohrožuje historický útvar Starého Města; ze tří možných způsobů: přes zbořený dům

Richtřův, ulici Melantrichovu nebo ulici Železnou, rozhodl se Klub pro řešení poslední a navrhl vhodnou úpravu této ulice. — Radniční strana Malého náměstí protivá práve nebezpečné chvíle svého života. Sešlý její stav a často nepotřebný a protihygienický její vnitřek dal podnět k návrhu na zbouření této tak významné partie staré Prahy. Klub však docílil zvláště úsilím svého předsedy, že zvolena komise na prozkoumání stavu těchto domů a městskou radou povolen k tomu i příslušný obnos. Klub se může těšiti na provedení adaptace těchto domů k novým účelům. — Nepietní restaurace *Ungeltu*, pi níž zbytky sgrafit byly zničeny bez náležitého dozoru, dala popud k žádosti Klubu, aby jeho zástupcem byl povolen jednou pro vždy přístup a dohled k opravám stavební památke; ale žádost byla ošydena. — Akce Klubu na záchranu domu *„U Černé Matky Boží“* potkala se s odporem; ale dům tento musí být hájen jako klíč k Celetné a tím i k velké části Starého Města. Stejně významným bodem jest ohrožený dům *„U Štápartů“*, významný nejen svou cenou architektonickou, ale i tím, že by se jeho ztrátou podstatně zmínilo okolí sv. Jakuba a restringoval další veliký prostor vzhledový, na Starém Městě již tak vzácný. — Při řízení na úpravu okolí *kostela sv. Ducha* snažil se Klub zabrániti, aby neutonula hnota kostela v činžovních blocích. — Jako poslední otázek staroměstských je možno uvésti iniciativu Klubu k přemístění *Hasova pomníku* z ve jeho rynku na nám. Karlovo; úsilí K ubu, operující důvodě čistě estetickými, je zbytečně podkládan úmysl politický nebo osobní.

Na *Novém Městě* sveden byl urputný boj o překrošnou památku barokní, *Branivý dům*; historie tohoto zápasu ukázala naprostou indolenci veřejných činitelů k objektům sebe cennějším a hrubou převahu hmotných zájmů nad snahou seobe ideálněji. Klub má kladné vědomí, že vykonal nad své síly, co stačilo k přesevězení zodpovědných krubů a osob o neobyčejném významu případu. — V otázce rekonstrukce *domu kostela na Karlově* přijal K ub s potěšením rozhodnutí o úplném zachování myšlenky na restauraci pseudogotickou a přijetí železobetonové konstrukce, jež je jenom technickým opatřením. — Zakročiti Klubu vyžádala si *regulace okolí Karlova* a sv. Apollináře a celý způsob budování univerzitní čtvrti, hrozící zničení řáz těchto končin šablonoitou a bezduchou monumentalitou. — Při jednání o rozšíření budov léc. fakulty na Karlově padlo slovo o zborění *Ameriky*, bohudíky jen z neinformovanosti. — Do regulace *Poškálů* zasáhl Klub kritickou úředním regul. plánu a vlastními návrhy na jeho zdokonalení; dooceno aspoň, že bude zachován pohled na Emauz. — Marně se zasažoval Klub o ponechání ramene vltavského při renaissančním *mlýně Kufesově*; budova je sice zachována, ale zasypáním ramene ocluzena.

Na obranu *Vyšé vřady*, jehož charakter je ohrožen pokusem o využitkování volné půdy hradeb a zastavěním okolí, navrhuje Klub losující pás sadový.

Travná záležitost *požáratosti sl. Slavinské* vedla Klub k žádosti o zřízení umělecké komory při obci z povolání odborníků, jež by regulovala uměleckou politiku obce.

Při příležitosti zahradnické výstavy provedl Klub akci na zachování a rozmanození zeleni v Praze, tak významné složky městského obrazu; učinil to upozorněním na mizící staré zahrady a parky a možnost zakládati nové. Výstavy se súčasitně vlastní expozici cyklu 30 fotografií na thema: zelen v Praze, a vydal leták.

Z obranu, tuto jen listem a v nehlavnějších rysech načrtávaného, vyniká činnost Klubu v uplynulém roce; jak patrné, roste agenda intenzivně a stále na širším základe. Důkladem vývoje je také časopis, jenž bohda zaujal již čestné místo v domácí literatuře a představuje významnou složku v boji za umělecký rozvoj Prahy. Během roku připravovan byl také druhý významný literární podnik Klubu: Umelecký průvodce po Praze, jenž vyjde během jara 1911.

III. *Zpráva o agendě jednateletví pro venkov* podal dr. Karel Guth: „Měšili-li by se činnost Klubu na venkově od poslední valné hromady jen čistě veřejným efektem, totiž počtem založených odborů, byla by bilance nepříliš skvělá. Ale odbory Klubu nelze srovnávat s odbory jiných spolků a tím méně svaži; rozhodujícími jsou dva momenty: spolký podobné tendence, na příklad okrašlovací spolky, datující svůj vznik již od několika posledních desetiletí, vyvolaly projev samy potřebu centralizace, kdežto vznik našich odborů je typován postupem zcela opačným; naše odbory mohou vznikati jen na zásadách, ideálních, jež zásadami Klubu, jež hvojují dosud často nepopulární, ba stojj přičke v rozporu s běžnými názory o otázkách práve nezákladnějších. Kdežto základní myšlenka okrašlovacích spolků je dnes všeobecně přístupná, ba obilžená, je třeba, aby i vývoj našich odborů předcházel stejný proces asimilace; a nemá-li středisko po jedenáctileté intenzivní činnosti, uznané veřejnosti, byť i často negativní, ani plného tisku členů, nelze se diviti, že na venkově několik jednotlivců, plně chápnoucích snahy Klubu, nemůže zakládati odbory; mimo to je třeba i povážiti, že překážky často nepřekonatelné, stavící se středišti v Praze v cestu, zvláštní se ješit v menších městech, kde zájmy soukromé zasahují ještě častěji do zájmů veřejných. Z tohoto stanovité nutno pak správně posouditi a oceniti práci odboru *peřhmotovského*, našeho prvního a formálně dosud jediného odboru. O jeho plně práci roční bude v přednesen referát zvláštní, proto se omezují jen na konstatování, že činnost odboru je intenzivní, mnohostranná a že se kryje zcela se zásadami stanoviskem ústředí, nekompromisujíc se zastaralými názory.

Počet odborů však není v přímém poměru se skutečným rozsahem venkovské agendy. Klub má ve významnějších městech českých své členy a důvěrníky, již jej informují, o otázkách, v jeho činnosti spadajících a tak se Klub stává samodek jakousi centrální ochranného hnutí na českém venkově. Vytváříme aspoň hlavní body činnosti ústředí na venkově: v *Hradci Králové* zasedával se Klub o uspokojivé vyřešení uovstavby na místě domů Čávasových; v *Plzni* podporoval akci domácího Kroužku přátel starožitnosti na záchranu domu Guldenrova a Gerlachova; v *Horažovicích* zakročeno proti zboření domu Holarovského; v *Paroubčicích* vystoupil Klub proti zasypaní Perátněnského kanálu v součinnosti s r. k. ústřední komisí videnskou a domácími korporacemi; v *Táboře* se výsledkem intervenováním při opravě sgrafit na domě p. dra Ciklarta, při přestavbě domu Obč. záložny a při rekonstrukci radnice. Mimo to vyslovil se Klub proti ničení zřícenin hradu *Bradce*, poukázal na smutný stav hradu *Valdštejna* a vnesl důtklivou prosbu k matičce o bezvadnou konservaci hradu *Bezdružce*. Památky přírodní hájil Klub vystoupiv proti zbytečným kácení stromů ve *Hvozdě* a proti parcelaci sadu u *Kajetánky*.

Rozepětí venkovské agendy klubovní nejlépe ukazuje klubovní Věstník, v němž připadá dosti značná část textu i ilustrací venkovu. Propagaci snah na venkově sledují klubovní výlety do východočeských měst vytknu (viz zprávu pořadatelovu) a vydání 2 letáčku (na obranu domu Guldenrova v Plzni a proti krytí střeš členkou v Pelhřimově).

IV. *Jednatelskou zprávu* odboru klubu o *Pelhřimově* přednesl p. PhC. Dobíšák. Odbor ustavil se 19. června 1910 a čítal 27 členů. Celkem vypraveno 103 dopisy, schůzi bylo 13 (z toho 6 zborových). Z činnosti uvádíme:

1. *Úprava nového hřbitova*. Nový hřbitov nemá dosud architektonické úpravy. Požadová se přiměřeno, že r. 1910 v únoru povolalo arch. Olak. Novotného, aby se vyjádřil o úpravě hřbitovní. Návrhy dosly v říjnu, dosud však o nich nebylo blíž rozhodnuto. Tedy náš úkol budoucí.

2. *Lepenková krytina* vzosmohla se v našem městě tou měrou, že hrozí zasáhnutí i všechny budovy umřít města, staré a výstavě domy. Městské radě, jakožto stavebnímu úřadu, dán dvakrát protilepenec rozklad a pro širší obecnostou vypravěn příspěvním Klubu leták (zvláštní otiisk z „Věstníku“ I. roč., č. 8., s. 4 il.).

3. Odbor získal si dobrou zřádní od Klubu v otázce *vrchního elektrického vedení na hlavní náměstí* (zakročeno odporu, protože projekt s'm s ním počítal), *zavedení elektrického osvětlení do hlavního kostela* (smlouveno se členem p. děkanem), *facady pro novostavbu p. Duba* (odmítnutá stavebníkem, protože část domu již stála a že se mu podařilo pro jednoduchost nezamouvala), *zřízení vrat mezi domy č. 327 a 304 v charakteristickém zákoutí podle návrhu arch. P. Janáka*. (Nebylo provedeno

pro odpor sousedův.) Nejdůležitější věci pak byla *změna regulace v okolí Dolní brány*, kde Klub vystoupil se zvláštním návrhem, uveřejněným ve „Věstníku“ č. 4. (Dosud nebylo rozhodnuto.)

4. Odbor zakročil proti tomu, aby elektrickým vedením byly *hyžděny brány*. — Na radu odboru oklepána omítka na *gotickém domovním ostění při č. 3. f.* a vyzdována kamenickou značkou opatřena *deska (z r. 1560)*. Podobné stalo se při *hlavním věžovú do budovy děkanské*. — Při stavbě *zeleňého portálu na domě č. 18. f.* docleeno aspoň tolik, že vynesly barokní výplně, jež měly „přizpůsobovati“ portál nově staré barokní facadě.

5. *Z propagací činnosti nutno uvést: 1. Výlet na Čerťov Hrádek dne 2. července. 2. Prátrský večer II. září s přínosným programem hudebním a přednáškou dra Polešného „O pelhřimovské idylce“.* 3. *Přednáška prof. V. Černého o Jos. Manesovi se skiopt. obrázky dne 21. listopadu.*

Fotografické album čítá 60 desek, 80 fotografií s 25 duplikáty. Některé fotografie jsou dnes jedinečné. *Zpráva pokladní*: Příjem 260 K 30 hal. Vydání 217 K 84 h. Zbývá 42 K 46 h.

Do budoucnosti čekají odbor velké úkoly: a) Řešení úpravy Národního domu ve spojitosti se starou radnicí a tak zvanými „křimálníy“. b) Změna regulačního plánu v okolí kaple P. Marie a starého hřbitova. c) Regulace říčky Bělé. (V bodě b a c dožadána již domácí rada o sprostředkování.) d) Nový regulační plán města všeob.

Předseda děkuje delegatu odboru pelhřimovského a poukazuje na zasloužnou a bohatou činnost členů.

V. *Zpráva o administrativě* podal Josef Hofman. V roce 1910 byla ustálena agenda kancelářská; zavedeny pravidelné informativní styky se zemským výborem, c. k. ústřední komisí pro umělecké a historické památky a řadou kooperujících spolků; systemizováno místo technického úředníka; organizován archiv listinový a administrace klubovního „Věstníku“; opatřeno podle návrhu arch. Chochola a Janáka zařízení kanceláře, nově otevřeny české čítárny, knihovny, archivu a fotografické komory. „Věstník“ tištěn ve 1400 exemplářích; vydány 3 letáky (z nichž 2 leták o Braunově domě a Staniaci výhled v 10.000 exemplářů). Došly 1473 zámků a odeslány 1242. — Referent zatím spravoval čítárnu a archiv. Čítárna má 68 revuí a 18 deníků. Archiv má negativů a diafotů přes 300kusů, fotografií okrouhle 800; z nich na 400 zini sbírka Eckerterova, zbytek je výtěžek soutěží; nově opatřena stará kolekce Bellmannova a nový soubor „Zeleň v Praze“, pořizeny pro klubovní expozici na zahraničnické výstavě. V roce 1910 montován postupně tento materiál a seřazen. — Knihovna bude otevřena členům v r. 1911, jakmile pořídí se její definitivní inventář. Na knihovnu, archiv a čítárnu povolilo pro rok 1911 c. k. ministerstvo kultu a vyučování subvence 1000 K.

VI. *Zpráva pokladní* podal pokladník arch. J. P. Šebek. Rok minulý byl pro Klub rokem výmimočně vydatí a velkých finančních obtíží. Počato s vydáváním vlastního časopisu a protože, až rozpočet sdělán na čísla 4stránková — když vyskytovalo se stále množství důležitých záležitostí, které zruvnobněho předjednání nezbytně vyžadovala — vydána všechna čísla 4stránková, vzrostl náklad proti původnímu rozpočtu značně. Domácí rada odhodlala se k této oběti, aby vnitřním intencím Klubu ve všem mohla vyhověti, aby nejen členové, nýbrž i širší veřejnost vždy o všem řádně byla informována a aby „Věstník“ sloužil zároveň jako prostředek agitace tam, kde snahy a práce naše stále ještě dosti poruženými nenalézají. Zvýšená agenda klubovní vyžadovala a intenzivnější námahy komise technické, takže bylo nezbytně třeba placené odborné síly i jiného značného nákladu, mimo to vyžadovala v každém

směru zvýšená agenda spolková i větší napětí sil kancelářských, které tedy přiměřeně musly být honorovány. Pořizování modelu Malé Strany odbornou, stále placenou silou značným nákladem nepřemítám, na jehož krytí poskytnuté subvence ministerstva kultu a veřejných prací udržením obnosu 800 K daleko nestačily, zažilo rovněž značné klubovní rozpočet. Konečně bylo nezbytně nutno zaříditi již jednou místnosti spolkové, t. j. kancelář, čítárnu, předšití atd., opatřiti je nábytkem a upravití, zakoupiti psací stroje a jiné nutné nářadí, skříňe na časopisy, pro archiv a knihovnu; mimo to zařizena také dokonale vlastní fotografická komora a telefon. Přes to se však podařilo použitím části přebytku fondů spolkových všem povinnostem dostáti a ještě s přebytkem několika set korun do nového roku 1911 vstoupiti. Celý obrat příjmů a vydání za rok 1910 jeví se takto:

A. PŘÍJEM:			B. VYDÁNÍ:		
	K	h		K	h
I. Hotovost z r. 1909	254	93	I. Tiskopisy a prémie členům	223	50
II. Subvence	2800	—	II. Časopis „Za Starou Prahu“	2611	94
III. Dary	130	—	III. Služné, platy a odměny personálu	1574	45
IV. Příspěvky: 1. členů zakládajících	900	—	IV. Provice za inkaso členských příspěvků	348	32
2. členů přispívajících	5277	68	V. Vydání kancelářská	323	31
V. Z vycházek a přednášek	593	72	VI. Poštovné	130	11
VI. Za časopis	34	13	VII. Knihovna	277	03
VII. Za prodané tiskopisy	79	64	VIII. Archiv	176	—
VIII. Za prodané fotografie	9	86	IX. Doplatky na vycházky	22	66
IX. Různé příjmy	153	72	X. Vydání na přednášky a schůze	14	30
X. Subskripce na byt „U Vejvodů“	126	79	XI. Příspěvky spolkům	—	41
XI. Z přebytků fondů vybráno	680	—	XII. Daně, pojatné a poplatky	42	86
XII. Připsané úroky	102	25	XIII. Různá vydání	230	02
			XIV. Vydání za fotografie a fotogr. soutěž	24	50
			XV. Vydání na model Malé Strany	952	78
			XVI. Vydání pro technickou komisi	540	04
			XVII. Vydání na zahraničnickou výstavu	272	10
			XVIII. Vydání s bytem: nájem, vytápění, osvětlení atd.	1053	07
			XIX. Zařízení bytu: inventář bytový a spolkový	1554	86
			XX. Zařízení fotografické komory	238	81
			XXI. Výlohy s čítárnou	37	28
			Zbytek	453	78
	11142	72		11142	72

Podotknouti ovšem nutno, že vydání uvedené pod č. VII., VIII., XIX. a XX. t. j. na archiv, knihovnu a zařízení společností místnosti, znamenají vlastně přímou spolkou, a proto za ně byly porýženy předměty, kterými jméni spolků rozmoženo; ano by také do jméni spolků začto-
vávají.

<i>Stav fondů dne 31. prosince 1910:</i>		K
I. Fond Marie Hammernikové	56875	
II. Fond Tonnerův	53321	
III. Fond Emmy Destinové	54098	
	Uhřem	164294

<i>Subvence ministeria veřejných prací na Uměleckého prů- vodce Prahou</i> — s připsanými úroky (K 38/89)	K
Přípočet-li se k tomu obnos vydaný r. 1910 na archiv	176--
obnos vydaný r. 1910 na knihovnu	27703
obnos vydaný r. 1910 na zařízení bytu	155486
obnos vydaný r. 1910 na zařízení fotografické komory	23881
přebýtek k dobru z r. 1910	45378
jakož i cena knihovny	700--
cena archivu	1800--
jeví se jméni spolků dne 31. prosince 1910 obnosem	1188231

VII. *Zpráva pořadatelskou* podal dr. O. Dlabák: „Jako v minulém, i v tomto roce byly pořádaný vycházky soustavně. V zimních a podzimních měsících pořádaný obvyklé cykly pražské, v létě navštívena byla většinou polodenními výlety znamenitější slechtická sídla pražského okolí. Celkem bylo pořádaný 37 vycházek. O svatozářních svátcích uspořádaný byl dvojnásobný výlet do východočeských měst Pardubic, Vys. Myta, Litomyšle a Chocně (zámeček). V Pardubicích a v Vys. Mytě připravil zástupcové a mnohá a čelnější korporaci našim členům velice příjemné uvítání. Ústát na výletě byl následkem předcházejícího špatného počasí velice slabý (celkem osmáct osob), výlet sám však, s nímž byly spojeny dvě propagandní přednášky dra Gutha v Pardubicích a Litomyšli, přijatý zvláště v Pardubicích s živým ohlaselem u domácích, vydal se znamenitě. V podzimě pořádaný ženský večer s přednáškou pana Jana Emlera, provázenou promítanými obrázky z Prahy i ciziny (podle vlastních jeho snímků). Celkem pořádaný bylo 39 podzimních klubovních (lomi 35) s celkovou návštěvou 3747 osob (průměrně 96 návštěvníků) — lomi 3272 (průměrně 93); jeví se tedy tento rok jak co do počtu podniků, tak i co do počtu návštěvníků lepším předcházejícího.“

VIII. *Zpráva redaktorova*, podaná arch. P. Janánek, mohla býti jen velmi stručná, neboť veskera jeho činnost byla v vycházejícím čísle předkládaná členstvu a řidiť se zúpná směrem činnosti Klubu. „Když se: Klub před rokem odhodlal k publikačnímu osamostatnění, nebylo to bez rozvah a námitek; ale ročník, který posledním dvojnásob, jež je celé věnováno otázce Malé Strany a vyznávalo zcela mimořádně přípravy textové a obrazové, uzavíráme, podává — přehlížejíme-li jej — poločky, jež jsou v celku proti dřívějšímu spoludoplnění na „Kráse Našeho Domova“ ziskem. Klub přispíval na „Kráse Našeho Domova“ částkou asi 2000 korun a za to mu připadlo v V. ročníku „Kráse Našeho Domova“ v celku 19 stran, 6 ilustrací a asi 8 článků, a to ještě za ztížující okolnosti, že za tehlejší redakce neměl dostatek vlivu na ducha a směr listu, který zůstával velmi neživým a s kterým se dokonce někdy Klub i zásadně rozcházel. Naproti tomu „Věstník“ již v prvním ročníku poskytl Klubu k publikaci jeho činnosti plných 96 st a největší formátu se 170 ilustracemi a přes 50 článků; dále pak přirozenou výhodou, kterou „Věstník“ přinesl Klubu, jest i v zásadách jednotný duch listu, živost a forma publikačního způsobu, což jsou vesměs okolnosti napomáhající více než před 1 m uplatňovati snahy Klubu ve veřejnosti. Náklad na „Věstník“ byl ovšem větší, než obnášel dřívější podíl na „Kráse Našeho Domova“, neboť dosáhl skoro výše 3000 K; jest však třeba připomenouti, že mimo všechny již vyčtené morální výhody „Věstníku“ zbývá z vydávání jeho Klubu ještě některak

neopatrné aktívum štokůl a kolem 50 exemplárů kompletních ročníků. Emancipace od „Kráse Našeho Domova“ nepřinesla ani co do příspěv-
teřů těch nesází, jež byly při zakládání „Věstníku“ namítány a proro-
kované: „Věstník“ nezmenšil některak okruhu příspěvatelů „K. N. D.“
a naopak utvořil si vlastní, velmi živý kruh obětavých příspěvatelů mezi
členstvem Klubu. Váše možno charakterizovati a vysvětliti oložením
Klubu od „K. N. D.“ nikoli jakousi konkurencí, ale jen vývojem obou
obraných korporací, vzrůstem jich sil a potřebou specializovati oba
programy již ve dvou oddělených časopisech. A máže býti jen potěšuj-
ícím, že prostředky našich sil anebou a mají své propagandní dispozice
dvě časopisy. — Co do směru a obsahu byl „Věstník“ založen nikoli
jako samostatná revue, ale jako orgán Klubu, jímž by byla veřejnost
soustavně a authenticky zpravována o počinech a názorech Klubu ve
všech záležitostech našich památek. Protože externí činnost Klubu
dosáhla v uplynulém roce, jak z podaných dnů zprávy funkcionářů vy-
světá, velkého rozsahu, zaujímalo publikování této denní činnosti téměř
celý list; jen zbývající zlomek mohl býti otevřen zásadním všeobecnějším
článkami a záležitostem z kruhu ochrany památek vůbec. Celkový živý
a neobjasný charakter listu není ani tak zásluhou redaktorovu jako
skutečně jen obrazem intenzivního, věcného a oddaného zájmu, kterým
Klub od let stávil se a stavi na obranu památek a který ve „Věstníku“
došel konečně formální výrazu.“

Všechny zprávy funkcionářů jednoláse schváleny.
Po té přednesen návrh domácí rady, do níž zvoleni byli: *Dr. Maxe Dvo-
řák*, univ. profesora a generál. konzervátora c. k. č. řádk. komise pro
zachování památek ve Vídni, *čestným členem*. Návrh pádně odůvodnil
p. J. Šusta. Volba provedena akklamací.

Následovná volba členů domácí rady, do níž zvoleni podle výsledku,
oznamového skrutátoru JUDr. Oldř. Dlabáček s arch. A. Kubíčkem;
Předsedou JUDr. L. Jerábek, I. místopředsedou dvojná rada Ph. Dr.
J. Goll, II. místopředsedou Jan Emler, do domácí rady: arch. J. Almer,
JUDr. O. Dlabák, ing. C. V. Dvořák, arch. A. Engel, Ph. Dr. K. Guth,
JUC. J. Hofman, arch. V. H. Hofman, arch. R. Hrabě, arch. Boh. Hübschman,
arch. Jos. Chochol, p. J. Janák, prof. JUDr. J. Krémář, ing. Hubert
Madlmar, odd. uč. Cyril Sládek, arch. J. P. Šebek, prof. Ph. Dr. Jas.
Šusta, arch. F. Thoř, Ph. Dr. Zd. Wirth, Revisorů účtů zvoleni: J. F.
Kocan, účetní, J. Kreidl, velkoobchodník, R. Müller, rev. úředník z. b.

Volných návrhů nebylo.
Po oznámení výsledku volbě zakončil valnou hromadnou předseda
doslovem, v němž vyzýval členstvo k součinnosti a získávání nových
členů.

KRONIKA.

Leden 1. „Nár. Politika“. Čl. M. Čtrnáctý: Zajímavý nálezk historický
v Praze (sv. Linhart).

— 3. Deputace Národní jednoty pro Malou Stranu a Král. Hrud-
čany (pp. dr. L. Jerábek, J. Potáček, Fr. Mentík, K. Hrabě) interve-
novala u místopředsedství v otázce vylidňování Malé Strany.

— 5. „Český Svět“ č. 17. Fot. S. úly z Hvězdy, Týnský chrám před
opravou, radniční novostavba, nová cesta v Petřinu na Strahov, nový
portál do evang. chrámu sv. Salvátora. Čl. Dr. F. X. Harlas: Z měst-
ského musea pražského.

— 7. Zpr. v denních listech o zakročení Ústřední komise ve pro-
spěch zachování domu „U Černé Motky Bazí“. Ilustr. Kurýř. Fotograf.
Žižkov před 40 lety. — Deutsche Arbeit. Čl. O. Tufer: Heimatschutz
und Denkmalpflege.

— 8. „Prager Tagblatt“. Čl. Ottomar Keindl: Prager Strassenamen.
— 10. Městská rada. Zemský výbor potvrdil záměr slavní polohy
Belleského nám. pro domy čp. 269, a 270-1. „U Halánků“, takže lze
vyhověti žádosti za sdělení stavební čáry. M. r. dr. L. Jerábek žádá
urychlení oprav chrámu Týnského. M. r. Petrák urguje dokončení
plánů nábrží malostranského a žádá rozšíření Újezdů.

— 11. „Jiskra“. Vysvětlění o opravě domu p. dra. Cihlarova.

— 13. Městská rada. Vzhledem k přípisu Klubu konstatováno, že se
nejedná o trvalou adaptaci domu při staroměstské radnici, nýbrž jen o
nutné opravy za účelem okamžitého jeho užívání. Schválen návrh ko-
mise technické, aby otázka i ta nebyla rozhodnuta, pokud soupisná ko-
mise neprovede zaměření všech těchto domů. Spolu přijat návrh m. r.
dra L. Jerábka, aby provedeno bylo ohledání těchto domů. K návrhu

téhož usneseno zakročiti u místopředsedství, aby nivelleta mostu u Ru-
dolfina snížena byla o 1 m. Schválen projekt mostu z Holešovic na
Pelc-Tyrolku. Žádosti Klubu, aby otázka um stěni Husova pomníku
předložena byla zvláštní anketě a aby byl znovu postaven model Hu-
sova pomníku na náměstí Staroměstském, postupovány byly spolkou
postavení pomníku. — Konaña komise na protiluku vyčleňového úroveň
pro pomník Husův. Účastníci vyslovili se proti projektu ptaheau a bude
typ vypracován projekt nový. — „Národní Politika“. Zpr. Husův
pomník a snahy Klubu „za Starou Prahu“. — „Máj“ č. 16. Článek
dra R. J. K. Pieta židů k neobětivým. K. Jak vzniklo jméno pražské
ulice, zvané „V jáme“.

— 15. „České Slovo“. Feuilleton o pražských hradbách.

— 16. Sbor obecních starších. Prohlášení ob. st. dra Káspara o po-
žadavcích Malé Strany, činnosti Klubu „za Starou Prahu“ a dra L.
Jerábka. Odpověď tohoto. — Schůze Národní jednoty pro Malou Stranu
a živnostenské jednoty pro Malou Stranu a Hradčiny o vylidňování a
otázce bytové Malé Strany.

— 17. Městská rada. M. r. dr. L. Jerábek žádá, aby nová farář budova
u sv. Ducha stavěna byla na místě nynější kaplnky. Arch. Mikšovi
zadáno zhotovení plánů pro opravu přádeli kostela Týnského. M. r.
dr. L. Jerábek navrhuje, aby pořízen byl odték tympanonu u kostel.
P. Marie Sněžné a aby nádvůr za tympanonem byl osázeno stromy.
— 18. „Pražské Listy“. Čl. V. Tandlerik: Fotografie ve službách
historie.

— 19. V denních listech Zasláno Klubu, Odpověď na výtky Klubu
prošené dra Kásparem ve sboru obecních starších.

— 20. Městská rada. Vojevíské velitelství sdělilo, že ministerstvo války a financí ratifikovalo smlouvu o koupi hradeb a kasáren. Usneseno žádati mistodržitelství, aby přispůsobilí střešní nivelety mostu u *Rudolfína* o 60 cm., osa mostu vedena bude do středu náměstí. — Městská rada v *Pelhřimově* usnesla se, aby záležitost Božích muk a adaptace v zámku a Národním domě vyřízeny byly podle návrhů odboru *Klubu „Za Starou Prahu“*.

— 24. „Národní Listy.“ Čl. *Dr. F. M. Haškovec*: Francouzská zpráva o *Praze z r. 1673*.

— 25. „Národní Listy.“ Čl. *Vi. Dřha*: *Královské Hradčany*.

— 27. Městská rada. *M. r. dr. L. Jeřábek* žádá, aby projekt *malostranského* nábrží předložen jeho zvláštní ankétou znalci, ježto dotýká se regulačních otázek *malostranských*. Žádost Klubu, aby v městském muzeu zřízování byly interieury významných mužů českých, odkázána správě musea k uvážení. — „Národní Listy“ *Zpr. Dinzenhoferův pavilon* na nábrží *smíchovském*. (Doporučuje se za muzeum nebo obrazárnu). — Technická komise. Oprava maleb ve schodišti paláce *hr. Sgla-Taroucy* provedena bude způsobem odborným. — „Rožvoj“ Čl. *Dr. J. Teige*: *Kdy založena byla synagoga Pinkasova*. (Služr.). — „Český Svět“ č. 20. Fotografie. *Malostranské* náměstí a křtitelnice u *Maltézů*. — „Světozor“ č. 22. Fotografie. Palác mistodržitele, nábržky českých knížat u *sv. Víta*, bývalý klášter u *Sedlet* (průčelí kláštera a bývalý refektář). Čl. *J. Kubelík*. *Stará židovská čtvrť v Libni* (s ilustr.).

— 28. Podle zpráv denních listů schválilo mistodržitelství návrh na zastavení průlomu „*U Klíčů*“ bez podjezdu s rozšířením ulice *Karlovské* na 18 metrů.

— 31. Městská rada. Zamítána žádost *O. Korjnty* za povolení stavebních úprav ve sklepních domcích čp. 4-1. Usneseno na upozornění konservátora *Herana* poskytnouti mistodržitelství o vydání starých plánů staroměstské radnice. *M. r. dr. L. Jeřábek* navrhl, aby městské knihy z r. 1850, jež nyní uloženy jsou ve sklepních výšivě dílně školy, umístěny byly při podzimním rozřídění kanceláří v nejvyšších místnostech pokladny. Jedná se o získání části tisk zarydu u *sv. Štěpána* k postavení opatrovny. — „Národní Politika“. Zpráva o stavbě mostu z *Myslkovy* ulice na *Smíchov*, poukávající na nedostatečnost mostu *Palackého*.

Únor 2. „České Slovo“. Feuilleton o *rudolfinském* mostu.

— 3. Městská rada. Usneseno, aby stavební úřad provedl odhad cen pozemků, koupěných od eráru a aby předložil návrh na parcelaci těch pozemků, které dosud nejsou parcelovány. Stavební úřad odb. III. vy-

pracoval návrh nového regulačního plánu pro části *Podolí a Nuslí*, přiléhající k *Vyšehradu*. *M. r. Slavík* navrhl, aby opěrné zdi v *Libušíně* ulici byly zakryty popínavými rostlinami. — *Přednáška Ing. Jos. Cernohorského* ve Spolku architektů a inženýrů: *Obrazy z Malé Strany*. — „Rožvoj“. Čl. *Dr. J. Teige*. *Kdy založena byla synagoga Pinkasova*. (S ilustr., dokonč.). — „Český Svět“ č. 21. Fotografie. Bývalá radnice v *Králově Dvoře n. L.*, renaiss. portál v *Berouně*. Čl. *Dr. F. X. Harlas*: *Staroměstské* náměstí a boj o zachování jeho rázu (s ilustr.).

— 4. Zemský výbor ve shodě s mistodržitelstvím schválil změnu plánu polohy pro část *Vyšehradu* mezi železničním viaduktem a tunelem na *Vyšehradě*. — Obec *pražská* převzala ve svůj majetek od vojevíského eráru celý okruh *vyšehradských* hradeb se všemi branami a zbrojnicí.

— 7. Městská rada. Protože byl plán polohy pro *Podskalsí* schválen, bude přikročeno ihned k parcelaci bloku II. od ulice *Trojické* k *Vyšehradu*. — „Národní Politika“. *Zpr. Dům „U Šupartů“* bude zbourán.

— 9. „Osvěta Lidu“. Čl. Tři aktuální otázky města *Chrástě*. III. Zřízení rádného plánu polohy a plánu regulačního. — *Dr. L. Jeřábek* intervenoval u ministra vnitra *hr. Wickenburga* a ministra veřejných prací *Marka* o záležitosti vyhlášených *Malé Strany*. — Valná hromada *Staroměstského* občanského klubu s rozpravou o hospodářských potřebách *staroměstských*. — „Pražské Noviny“. Čl. Z minulosti staropražského domu „*U Šupartů*“.

— 10. Městská rada. Soupisná komise předložila návrh arch. *Hilberta* na rekonstrukci románských staveb čp. 16-1. Stavební úřad navrhuje znovuzřízení jeji splněních místností. Návrh na rekonstrukci postupem regulační kancelář k posouzení jeho proveditelnosti. Návrh kuratoria *Náprstkova* musea na přestavbu „*U Halánků*“ k účelům mušéalním a pražských škol propracovávacích podle skizz arch. *Klenky* z *Vlastimilův* postoupení referátu školnímu k posouzení. — Schůze Klubu volců *novoměstských* s přednáškou konservátora *J. Emleza*: *Pražský* kruh cizinecký se zřetelem k umělecko-historickým památkám našeho města. — „Český Svět“ č. 22. Fotografie. Stavba kupole kostela v *Němčickém Brodě*. Námětně má býti v zámku *blatenským*. Akvarel *Rytíře Helldnu* ml., okolí *smíchovské* vlny.

— 14. „Národní Politika“. *C. R. Slovák*: *Nová zahradní čtvrť pražská*.

— 15. „Ilustrovaný Kurýr“. Fotografie domu „*U Šupartů*“.

— 17. „Světozor“ č. 24. Fotografie. Závětko ul. *Podskalské* třída, kříž kovaný na jesátském hrobě na *Vyšehradě*, kama *V. Barcala* v *Rousovicích* u *Mělníka*.

ZPRÁVY Z KLUBU.

ČINNOST KLUBU V LEDNU A ÚNORU 1911. 13. ledna. Městská rada pražská opětně požádána, aby dala vytýčiti na břehu malostranském dřevěnou šablonu vyústění mostu *Rudolfinského* i s bdkami v navrženém niveau, aby změny, jež tu mají nastati, byly veforměny včas znázorněny; zároveň přiložen rozpočet na postavení šablony. 20. ledna. Klub upozorňuje c. k. mistodržitelství na nevyhodu schváleného situování mostu *rudolfinského*, a doporučuje snížení mostu alespoň o 1 m. nebo ještě lépe přeložení jeho trasy, jak naznačeno v 7. čísle „*Věstníku*“ r. 1910. Opis poslan c. k. ústř. komisí, 17. února došla odpověď městské rady pražské úhrnem na troje podání Klubu z prosince 1910: Žádost za vypsaení ve jiné soutěži na architektonické řešení mostu městská rada zamítá. Stejně zamítá žádost o vytýčení šablony mostu, odvolávající se na štenyřové zkoušky r. 1908 a uvádějící náklad na vytýčení profilu číslem 10.000 K podle vyjádření městského úřadu stavebního. (Vyjádření zakládá se patrně na omýlu. Ve skutečnosti bude státí celá šablona 1200 K, resp. jen 940 K.) Městská rada pražská zamítá i žádost Klubu za přeložení trasy mostu, ponechávající estetické námitky bez odpovědi a odvolávající se jednak na dozrčí komisí, jednak na posudek znalců před lety slyšených. Naproti tomu slibuje městská rada pražská zasaditi se o snížení nivelety o 50 až 60 cm. Projeven souhlas s návrhem Spolku architektů a inženýrů, aby uspořádán byl ve Spolku tomto přednáškový večer o *rudolfinském* mostě. Stavebnímu radovi *Josefu Sakačovi*, dvornímu radovi *Schulzovi*, dvornímu radovi *Velifikovi* a architektu *Balšánkovi* poslán dotaz, jakou měrou schvalují navrženou trasu a niveletu mostu *rudolfinského*. Dvorní rada *J. Schulz* odpovídá, že poslední projekt mostu není mu znám. Dvorní rada *Velifik* oznamuje, že schvaloval navržený směr mostu, doznává však takt, že zvyšování ramp k mostu nebude přispívat k jeho okraze, i uvádí, že této okolnosti byli si všichni členové ankety vědomi. — V záležitosti průlomu „*U Klíčů*“ podána ústřední komisí pro zachování památek stížnost do jedné c. k. mistodržitelství, které nedbalo dobrozdání ústřední komise (stavebního rady *J. Deiningera*). Zároveň požádal Klub o opis tohoto dobrozdání a o svolení, aby je mohl otisknouti. — Souhlas s akcí Klubu směřující ku *vhodnějšímu* umístění *Husova pomníku* projevilu praesidium „*České Akademie Frant. Josefa* pro vědy, slovesnost a umění“ a „*Historický klub*“. Žádost klubu za svolení umělecké ankety o této otázce postupila měst. rada pražská „Spolku pro postavení pomníku *M. J. Husí*“. — *Dr. J. Burian*, profesor chemie na čes. vys. škole technické, jest na žádost klubu ochoten podniknouti pokus o konservování *graffiti* u *Týnském dvoře* cestou chemickou. — C. k. mistodržitelství pro král. České požádáno za opravu opěrných zdí

zahrahy při kostele *sv. Jana* na *Skalce*. Opis zádesiti poslan městské radě pražské. — Dosaženo svolení Městské rady k reprodukci plánů na úpravu *kaple sv. Longina*, vypracovaných městským stavebním úřadem *Lodb.* — Na dotaz Klubu odpovídá městská rada, že opěrné zdi pod *Vyšehradem* nebudou po přeložení *Libušín* ulice přiléhati k veřejné komunikaci, nýbrž k soukromým zahradám. Nějaká jich architektonická úprava nebo pokrytí popínavými rostlinami nebylo by tedy na m'ístě. — Ústřední komise pro zachování památek požádala c. k. mistodržitelství, aby byl Klub *Za Starou Prahu* zván ke komisím o *regulaci řek*. — Správní výbor Musea král. Českého oznamuje, že bude podporovati žádost Klubu, aby náležejí vykopané při státních stavbách v *království Českém* byly odevzdávány zemským a krajinským muzeím. — Městské radě pražské doporučeno, aby uvažovala o *generálním plánu* *Velké Prahy* i o zachráně zalesněných straní *pražského* okolí. — Svaz okresních spolků upozorněn na *kácení stromů* v *Gröbovce* a požádán, aby zakročil. — Podle sdělení městského úřadu v *Břevnově* jest *parcelace Kajetánky* již před 4 lety povolena. Na zboření *kaple* se nepomýšlí.

Odboru Klubu v *Pelhřimově* zaslaný je jeho dotazu pokyny v záležitosti tak zvané *staré věznice*. Doporučuje se její zachování nejen zvenčí, nýbrž pokud možno i uvnitř. Budova tvoří podstatnou součást svého okolí, jež by zhoření jejím znesně utrpělo. *Kaple P. Marie* budí odděleno od projektovaných domů v okolí utvořením malého náměstí nebo sadem. Klub zakročil podáním městské radě v *Pelhřimově* proti projektované novostavbě na náměstí *sv. Víta* a *ulici Pánkovu* na základě původního regulačního plánu, protože je tím ohrožen pohled na *Dolní bránu*. — Městská rada v *Hradci Králově* žádána, aby byla vyvolána součtě na výzkovou úpravu nových staveb na severní straně *Velkého náměstí* a aby stejným způsobem bylo postupováno i v podobných případech. — Požádán byl *P. Cyril Bartoň*, majitel velkostatku *Zbraslavě*, aby zakázal kácení topolů u *dvoře Pelučky*. Část stromoví byla zachráněna.

ZPRÁVA PORADATELE. V roce 1911 již byly zavedeny předplatní listky na cykly po 10 vycházkách (rovnině za 4 K, osobní za 2 K). První letošní cyklová vycházka pořádná byla dne 15. ledna do kláštera *Piaristů* a kostela *sv. Kříže* většího, další následovaly v obvyklých týdenních lhůtách do bývalého kostela *Habernův*, k *sv. Michalu*, k *sv. Anně*, do paláce *Kinských*, k *sv. Štěpánu* a *Longinu*, do býv. kláštera a kostelů *bl. Aněžky*, do světského ústavu *šlechticů*, evang. kostela *sv. Salvátora* a do *Petrské čtvrti* (výklad podali pp. *dr. K. Guth* a *Ješek Hofman*). Mimo cyklus pořádaný před velkonočními vycházkami do kláštera *Maltézů* a do *Národního divadla*. *Dič.*

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK II. 1911

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR ZDENĚK WIRTH.

VPRAZE 1911

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. — TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

OBSAH ROČNÍKU II.*

Strana

Strana

I. ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEK A VEŘEJNÉ ESTHETIKY.

2. Správná konzervace sgrafit, nástěnných maleb a štuk. (*Zd. Wirth.*) S 12 obr. 42—45, 60—62

II. ORGANISACE OCHRANY PAMÁTEK V RAKOVSKU.

1. Říšský zákon na ochranu památek. (*L. Jeřábek a J. Dobiáš.*) 45—50

III. PŘÍSPĚVKY K DÉJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.

1. Harrachovský palác. (*K. Guth a V. Vojtěšek.*) S 1 obr. 35—37
2. Socha sv. Václava. (*V. Vojtěšek.*) S 2 obr. 37—38
3. Stavitel Jan Frenzel. (*V. Vojtěšek.*) 38

IV. Z PRAHY.

- AGENDA pražská v klubovní kanceláři . . . 2, 24, 55—56 O. 10
BRÁNY. Bruská brána má být oproštěna? (—b—) S 2 obr. 6—7
DOMY. Nejstarší obytný dům v Praze byl zbytečně zbořen. (*Boh. Hübschmann a V. V. Stech.*) S 6 obr. 25—27
 U Černé Matky Boží viz Ulice, Celetná.
 U Stupartů viz Regulace.
 U Templu viz Regulace.
 U Zlaté Štíky viz Ulice, Dlouhá.

- HRADČANY. Elektrická dráha znovu ohrožuje král. hrad. (*Ješek Hofman.*) 7—8
 Nebezpečí pro panorama hradčanské O. 3./4.

- KOSTELY. Románská kaple sv. Longina bude nákladem obce opravena. (*K. Guth a J. Rosipal.*) Se 4 obr. 3—5
Kostel sv. Salvátora byl správně a pietně opraven. (*K. Guth.*) S 2 obr. 33—35

- MALÁ STRANA. Nové nábřeží je nebezpečné malostránskému panoramatu. (*Boh. Hübschmann.*) S 3 obr. 27—29
Kostel sv. Jana „Na prádle“ je klíčem k Malé Straně. (*Boh. Hübschmann.*) S 3 obr. 59—60

- MOST. Přijatá trať nového mostu u Rudolfiny je také komunikací nevhodná. (*Boh. Hübschmann.*) S 2 obr. 6

- NÁMĚSTÍ. Poslední zbytky starobylosti Václavského náměstí zničeny. (*K. Guth.*) S 1 obr. 32—33

- PARK. Starý park na Santošce bude porušen novou silnicí. (*Almer.*) S 2 obr. 5

- POMNÍK. O umístění Husova pomníku O. 1./2.
Husův pomník se nehodí na Staroměstské náměstí. (*Vl. Hofmann a J. Šusta.*) Se 4 obr. 1—3
Husův pomník v dnešní formě nepatří na Staroměstské náměstí. (*B. Kubista a Zd. Wirth.*) Se 4 obr. 13—14

- REGULACE. Staré město jest ohroženo regulací. 1. U Stupartů. (—ft.) S 10 obr. 15—18
2. V Templu. (*Zd. Wirth.*) S 3 obr. 18—19
3. Regulace Jakubské ulice. (—ft.) S 1 obr. 19—20

- STROMOVÍ. Na ochranu stromoví v Praze. O. 1./2.

- ULICE. Celetná. Zbořením domu „U černé Matky Boží“ jest ohrožen ráz ulice Celetné (—b.—) S 2 obr. 20—21
Dlouhá třída ztrácí valem bývalou svéráznost. 1. U Zlaté štíky. S 2 obr. 2. Novostavba. (—ft.) S 2 obr. 30—32
Melantrichova ulice jest ohrožena projektem tramwaye. (*Vl. Hofmann.*) 29—30

- UNIVERSITA. Staveniště nových universit 41
Okolí nové budovy české filos. fakulty 41

- VELKÁ PRAHA. Plánovitá a účelná úprava Velké Prahy. 58—59

- VILLA. Villa dra Kramáře (*Boh. Hübschmann.*) 41—42

- VÝSTAVA pohledů na Prahu viz VII. Výstavy.

- VYŠEHŘAD. Nové nebezpečí pohledu na Vyšehrad. (*Boh. Hübschmann.*) 8

V. Z VENKOVA.

- AGENDA venkovská v klubovní kanceláři . . . 12, 24, 56, O. 10

- BRNO. Biskupský dvůr a Dietrichsteinský palác v Brně mají být zbořeny. (*Ješek Hofman.*) S 2 obr. 38—39

- HOLICE. Empírový dům v Nov. Holcích. (*Zd. Wirth.*) S 1 obr. 39

- HRADEC KRÁLOV. Pevnostní architektura Hradce Král. zanikne beze stopy. (*A. Kubíček.*) S 2 obr. 39—40

- KLADNO. Touha po falešné reprezentaci ničí starou prostotu památek. (*Zd. Wirth.*) S 2 obr. 40—41

- KOLÍN. O restauraci děkan, chrámu v Kolíně . . . O. 3./4.

- KOZÁKOV. Riegrova rozhledna na Kozákově zničí nádherný pohled na horu. (*J. Šusta a Vl. Hafnan.*) S 1 obr. 57—58

- LITOMYŠL viz VII. Výstavy.

- NELAHOZEVS viz I. 2. Správná konzervace. PAROUBICE viz I. 2. Správná konzervace. PELHRIMOV. Z Pelhřimova. (*K. Polesný.*) Se 2 obr. 62

- PLZEŇ. Z činnosti Kroužku přátel starozáměstí pro Plzeň a okolí . . . O. 10
 Výstava staré Plzně viz VII. Výstavy.

- TÁBOR viz I. 2. Správná konzervace.

VI. DROBNÉ ZPRÁVY.

- Ochrana stromoví viz IV. Z Prahy.
Pomník Husův viz IV. Z Prahy.
Výstava Brandlova viz VII. Výstavy.
Panorama Hradčan viz IV. Z Prahy.
Restaurace kolínského chrámu viz V. Z venkova.
Plzeň, výstava viz VII. Výstavy.
University viz IV. Z Prahy.
Villa Kramářova viz IV. Z Prahy. O. 1./2.
Stolice dějiny umění O. 3./4.
Oprava fačad O. 3./4.
Sjezd v Svoňohradě 1911 (*Zd. Wirth.*) O. 5./9.

VII. VÝSTAVY.

- Brandlova výstava (*R. Kuchynka.*) O. 1./2., 55
Litomyšl, výstava staré Litomyšle (*Zd. Wirth.*) 55
Plzeň, výstava staré Plzně (*Zd. Wirth.*) 55
Praha, pohledy na Prahu (*Zd. Wirth.*) 55

VIII. KRONIKA. Pořádal K. Guth. 11—12, 21—23, 51—53, 63

IX. LITERATURA. Přispěli K. Guth, Fr. Páta, St. Sochar, V. V. Stech, O. V., V. Vojtěšek a Zd. Wirth 23—24, 53—55, 63—64

X. NEKROLOGY.

- M. Jiránek (*V. V. Stech*) 50
Jar. Kamper (*Zd. Wirth*) 50

XI. ZPRÁVY Z KLUBU ZA STAROU PRAHU.

- Agenda pražská 12, 24, 55—56, O. 10
Agenda venkovská 12, 24, 56, O. 10
Čítárna (S 1 obr.) 24
Členové 24, 56
Čtenové 24
Fotografická komora O. 3./4., 55
Knihovna O. 3./4., 55
Model Malé Strany O. 3./4., 55
Valná hromada za rok 1900 O. 8—11
Vycházky po Praze a okolí (zprávy pořadatele O. Dlabala) O. 3./4., 12, 56, O. 10
Z kanceláře Klubu O. 3./4.

XII. Z ODBORU KLUBU ZA STAROU PRAHU.

- Agenda venkovská v klubovní kanceláři 12, 24, 56
Odbor v Pelhřimově, valná hromada O. 1./2.

XIII. Z REDAKCE O. 1./2., 3./4., 56

XIV. SEZNAM REVUI A ČASOPISŮ, vyloučených v klubovní čí- tárně O. 1./2., 5./9. Seznam klubovních edicí O. 1./2., 5./9.

* Protože byly pojaty i zprávy, na vnitřních stranách obálky otiské a s obsahem souvislé, do tohoto seznamu, označujeme je značkou O. a příslušným číslem seštu.

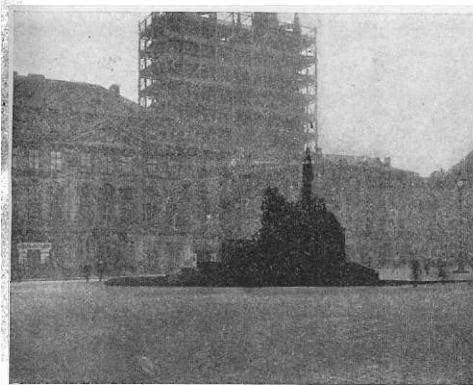
ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK II.

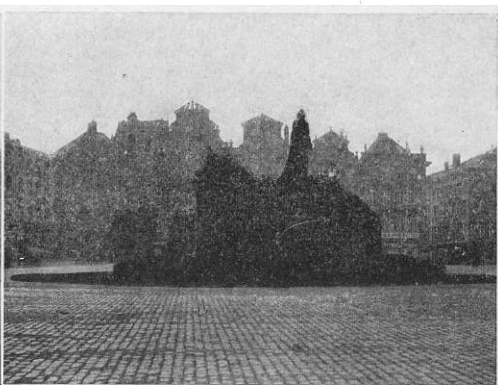
V PRAZE, DNE 8. KVĚTNA 1911.

ČÍSLO 3.—4.

HUSŮV POMNÍK VDNEŠNÍ FORMĚ NEPATŘÍ NA STAROMĚST.NÁMĚSTÍ!

OBR. 15. POHLED NA ŠABLONU POMNÍKU OD ÚSTÍ MIKULÁSKÉ TRÍDY.

OBR. 16. POHLED NA ŠABLONU POMNÍKU OD LÉKÁRNY V POJIŠŤOVNĚ.

OBR. 17. POHLED NA ŠABLONU POMNÍKU S CHODNÍKU PŘED RADNICÍ.

OBR. 18. POHLED NA ŠABLONU POMNÍKU SMĚREM OD DLOUHÉ TRÍDY.

Od středy 29. března do pátku 31. března ráno stála na náměstí Staroměstském silhoueta pomníku Husova. Po zkušenostech s kašovaným modelem r. 1907, kdy měla celá Praha příležitost jej shlédnouti a kdy nebylo slyšeti jiných hlasů než odmítavých, uznáno za vhodné tentokrát nezbuzovati příliš pozornosti a proto okamžitě po komisi v 10 hodin započato s bořením šablony a nebylo vyčkáno ani do neděle, kdy byla konána valná hro-

mada Spolku pro vystavení pomníku, jehož členy by byl jistě budoucí účinek pomníku zajímal. Ci snad byla šablona odstraněna jako estetická závada a komunikační překážka?

Závady esthetické nemohly býti ani účastníky komise docela přehlédnuty a bylo některými upozorňováno, že pomník bude zakrývatí jižní část náměstí v pohledu od pojišťovny, ač šablona z latí konstruovaná ani z daleka nedává představy o velikosti prostorové a hmotnosti sa-

mého pomníku. Že bude pomník komunikační překážkou, bylo při komisi konstatováno, alespoň s ohledem na zvláštní příležitosti, jako jsou národní projevy, sokolské slety atd. to jest docela oprávněno, neboť plocha půdorysná, již pomník zaujímá, činí 900 m² a hmota tak velká jako jednopatrový dům rozděljuje celé náměstí — jinak dosti prostorné — na dvě malé náměstí. V pohledu od Širova domu a pojišťovny bude zakrývatí pomník jižní stranu pravicí svojí charakteristickou silhouetou štítových domů patricijských pro náměstí význačnou, jedinou stranu náměstí dosud netknutou. Také pohled od ústí Mikulášské třídy není příznivý a domy pod Týnem obdrží pomníkem nečekanou konkurenci, neboť postava Husova a skupina druhá jeví se odtud tak vysoká jako jejich štíty. Z pohledu ve směru od ústí Dlouhé třídy oloupi nás pomník o nejpěknější historické partie náměstí před radnicí, s ústím ulice Melantrichovy, a také v opačném směru od radnice zakryje pomník docela ústí Dlouhé třídy a mincovnu. Jestliže od Celetné ulice pomník poměrně nejmeně ruší, způsobuje to okolnost, že zde náměstí zbořením domu Krenova jest dosud ve stavu neurovnaném, takže na tomto rozházeném a osudném pozadí nemůže hmota pomníku ničeho pokazit.

Klub pořídil ve čtvrtek fotografické snímky šablony z různých pohledových bodů a vystavil je v neděli zvěšené ve skříní na domě „U minuty“ na Staroměstském náměstí; současně požádal Spolek pro postavení Husova pomníku o dovození, aby směl svoje námítky proti umístění pomníku vysloviti přímo před členstvem na valné hromadě dne 2. dubna. Ale výbor Spolku — z důvodu, že žádost podána pozdě — k účasti Klubu na valné hromadě nesvolil a naopak řečníci z výboru (dr. J. Podlipný, dr. K. Pippich, dr. K. Baxa a říd. Al. Simonides) snažili se vylíčiti členstvu i veřejnosti počínání Klubu jako nevlastenecké a cizím zájmům sloužící.

Klub nemůže nechati některé z invektiv a nepravd, proti

Každý pomník, určený pro určité prostředí, musí vyhovovati dvěma podmínkám: první z nich je, aby byl ve vztahu se svým okolím, aby byl jednotkou mezi jinými jednotkami, druhá je, aby byl celkem esteticky uzavřeným, jakožto jednotka sama o sobě. Celá akce Klubu za Starou Prahu vycházela dosud ze stanoviska, že pomník nevyhovuje první podmínce, že je protichůdný organismu Staroměstského náměstí, jehož ráz a umělecký charakter naprosto zničí a nechává stranou vlastní uměleckou kvalitu pomníku, jako samostatné jednotky. Ale nyní, kdy se snažili řečníci na valné hromadě dokázati, že částečným přepracováním pomníku autor i Spolek učinili všechny výtky proti nevhodnosti situace a poměru pomníku k prostoru okolnímu bezpředmětnými, kdy se opírají přímo o předpoklad, že velkému uměleckému činu nové doby, pomníku, má ustoupiti staré dílo, náměstí Staroměstské, musí býti řečeno otevřené, že Husův pomník není moderní umělecké dílo té váhy, za něž je Spolek vydává.

Ačkoliv veřejnosti nebyla dána příležitost — jak by se právem slušelo při záležitosti tak závažné — shlédnouti definitivní dílo, přece jest možno na základě staršího kašovaného modelu a nového profilu pomníkového, který byl před několika dny na náměstí postaven, pak podle různých reprodukcí sestavit si úsudek, že nevyhovuje-li pomník prvnímu požadavku, i s druhého hlediska jest naprosto nepřijatelný. Podle pojetí ideového seskupení jsou allegorie husitských a česko-bratrských osobě Husově; formově se nedá tato myšlenka jinak vyjádřiti než methodou kontrastní, která žádá, aby tyto tři různé celky mohly rhyt-

němu namířených, bez odpovědi; ačkoliv celé jednání valně hornady a obsah řeči na ni proslovených ukázaly, že proti věcným, dlouho a pilně uvažovaným důvodům našim nemůže Spolek postavití než táborové fráse a špatně tajenou úzkost před desavováním vlastních osob, je přece pro budoucnost potřebí v zápětí konstatovati, že:

1. Domácí rada Klubu rozhoduje úplně samostatně a svobodně po vyslechnutí svých komisí, není ve vleku žádné myšlenky politické ani není stranickým sídlem osobních koterií. Její votum je vždy výsledkem pilných porad a intenzivní práce odborné. I v tomto případě odhodlala se domácí rada k projevu po značném rozvažování a jenom skutečně nebezpečí brozíci místu v Praze nejkrásnějším jí pohnulo k zakročení veřejnému;
2. Klub se nekryl „pláštikem estetiky“, pod nímž je skryto mnoho intrik, ale že vždy jedná otevřeně a poctivě, v otevřeném boji i proti zakulisním zájmům osobním, postaveným často proti prospěchu obecnému;
3. Byly vždy hlasy proti postavení pomníku na náměstí Staroměstském, zejména od postavení modelu roku 1907, ale teprve Klub i za cenu zničení vlastní popularity měl odvahu otevřeně se vysloviti a snéstí důvody umělecké i estetické proti pomníku vůbec;
4. Klub snesl zcela pádné a ohledy jak uměleckými tak historickými podepřené důvody pro umístění pomníku na Karlově náměstí, které není možno vyvrátiti pouhým odmítnutím nebo frásí. Krytí se úsudkem sameho autora pomníku nestáji; zde by mohlo jen rozhodnouti neinteressované forum odborníků;
5. Klub neoperoval podvodně proti Spolku obrázkem staršího návrhu, ale uveřejnil je s příslušným podpisem (dojem z modelu r. 1907), poněvadž v tu dobu (24./3.) ještě šablona nového návrhu nestála;
6. Klubu zapůjčen byl Štapfův model náměstí Staroměstského způsobem zcela legálním městskou radou, a je tedy třeba, aby se Spolek obrátil k této se svojí invektivou.

micky a prostorově obstáti samostatně, přece však aby se vázaly v jeden celek organicky uzavřený profilové a prostorové. Profily pomníku mohly by mít dvoji význam; buď by byly jejich hlavní linie skupené podle zákona doplňkových linií dále rozváděny ve hmotě pomníku aneb uzavíraly by jako uklidňující živly úmyslnou nerovnováhu vnitřku, z čehož by povstal estetický účinek, působící na fantasi divákovu abstraktní formou jako nutný doprovod a jako tvarový symbol historické myšlenky. Autor se marně snaží nahraditi všechny tyto formové požadavky prostředky nedovolenými a neuměleckými; jeho postavy vyvalují oči, zatinají pěsti atd., celý pomník pak není myšlen plasticky, působí jen malířskou silhouetou, která však vyžaduje značného odstupu. Pro tyto kvality pomníku — charakteru náměstí Staroměstského zcela odporující — hleděl Klub naléztí příměřejší okolí a navrhoval proto umístění na náměstí Karlově, kde je půda stejně historii (kaple Božího Těla) posvěcená a vegetací tvořené kulisy lépe odpovídají měkké formaci pomníku; nearchitektonicky myšlené dílo nebylo by tam současně rušivým živlem vzhledem k okolí.

Nezbývá než říci otevřeně: Neplatily-li dosud pro rozhodující činitele poukazy na škody, které by postavením pomníku utrpělo celé náměstí, *akcentujeme naposled nejzávažnější důvod, že dílo samo o sobě umělecky tak slabě nezaslouhuje si takového místa jako je Staroměstské náměstí a vyzýváme přímo měst. radu a sbor obec. starších, aby nebrali na sebe tak zodpovědný úkol a usnesli znovu rozhodnutí na forum odbornické, dříve než rozhodnou o skutečné katastrofě, o zničení náměstí Staroměstského.*

STARÉ MĚSTO JE OHROŽENO REGULACÍ.

OBR. 19. DŮM „U ŠTUPARTŮ“ JE DŮLEŽITOU PLOCHOU V POHLEDU KE KOSTELU SV. JAKUBA.

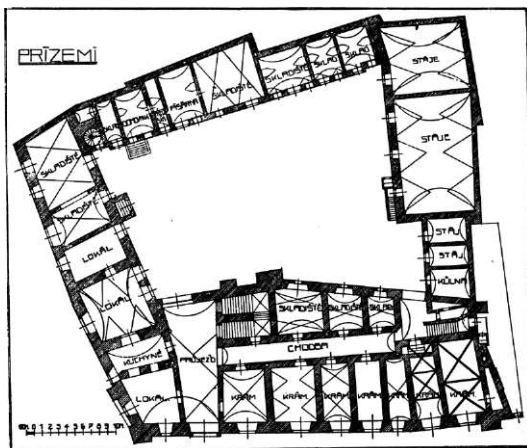

OBR. 20. VELIKÁ VZDUCHOVÁ PROSTORA V BLOKU ŠTUPARTOVA DOMU.

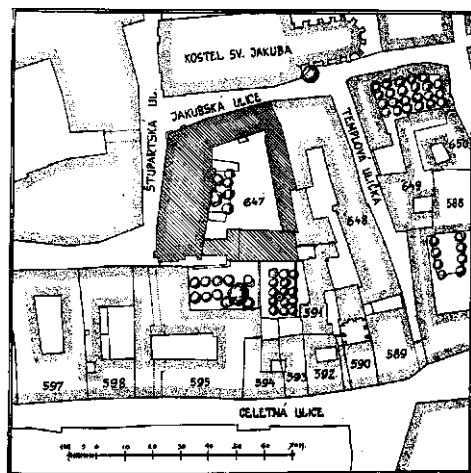
I. „U ŠTUPARTŮ“. Staroměstský dům z nejstarších má bytí zbořen. Několik stručných dat a jmen zdůvodňuje dostatečně jeho význam. Ke konci 13. stol. patřil klášteru v Pomuku, ve 14. stol. byl majetkem královským a 1335 jej dal král Jan přestavěti, aby zde i nějaký čas bydlil se svým dvorem. R. 1348 daroval jej Karel IV. Bedřichovi, markrabě míšenskému a později jeho synům. Za válek husitských stal se míšenský dvůr majetkem městským. V druhé polovině 16. stol. přecházel do rukou různých šlechticů, až byl r. 1627 zkonfiskován Volfovi Solhauzi ze Solhauzu na Lipém a Sloupu. Roku 1659 postoupil jej císař Leopold dvornímu sedláři Pavlu Frostovi, jenž zpustlý a neobydlený dům prodal roku 1664 rytíři Petru Štupartovi z Löwenthalu, býv. císařskému hejtmantu a později radovi král. české komory. Ten vše přestavěl, přikoupiv ještě vedlejší krejčovskou hospodu. Po smrti Petra Štuparta roku 1701 syn jeho František zřídil zde hospodu, z čehož vznikl dlouholetý spor mezi Štuparty a pozdějšími majiteli, svob. pány Radeckými z Radče a obcí staroměstskou o právo šenku. Spor odpadl eo ipso, když kol poloviny 18. století přešel dům v majetek patricijské rodiny Vita Reismana z Risenberka. Dům „U Štupartů“ s dlouhými a na dvě patra neobyčejně vysokými fačadami do ulice Jakubské i Štupartské působí více svou hmotou a monumentální jednot-

ností než detaily. Přesně datovati jednotlivé části je dosti těžko. Nejstarší části dnes viditelnou a zachovalou je krajní partie při ulici Celetné, jež má v přízemních krámech zachované gotické, žebrové klenby, podle konstrukce i jednotlivých profilů z 15. stol. Ostatní místnosti v celém přízemí jsou klenuty valeně s lunetami nebo křížové. Zajímavá je chodba v přízemí, s valenou klenbou a nalepenými plochými štukovými žebry, jež imitují křížové klenby.

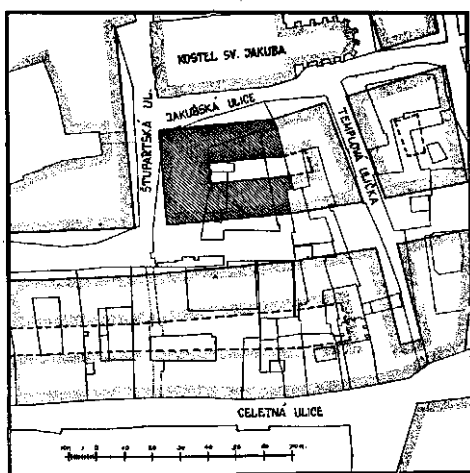
Dvojranné, dostatečně široké schodiště spojuje přízemek s patry, v nichž jsou místnosti s rovnými rákosovými stropy, nad nimiž jsou skryty starší, malované, dřevěné stropy ze 17. stol.; nasvědčuje tomu nápadná výška mezipater a analogické nálezy v pražských domech z téže doby. Trakt v Štupartské zakončen je směrem k Celetné v obou patrech logii, otevřenou dvěma oblouky do dvora. Hlavní trakt ve svém jádru jsou snad ještě ze 16. stol. i za Petra Štupartu byly přestavěny. Jest nemožno dedukovati z pozdně renesančního vzhledu celé budovy, že nutně musila vzniknouti v 16. století. Právě tehdy přecházel dům z ruky, což nepodporuje hypotesu o stavbě. Rovněž nemožno činiti konkluse ze stylu budovy. Typ pozdně renesančního domu v Praze nezaniká hned počátkem baroka, nýbrž prožívá 30letou válku. Pouze horizontálně členěné fačady, sdržená okna, klenby ostrých hran

OBR. 21. NYNĚJŠÍ DŮM „U ŠTUPARTŮ“.

OBR. 22. DNEŠNÍ SITUACE OKOLÍ DOMU „U ŠTUPARTŮ“ S VELKÝMI VZDUCHOVÝMI PROSTORAMI.

OBR. 23. BUDOUCÍ SITUACE OKOLÍ DOMU „U ŠTUPARTŮ“ S K. MĚNĚNÝMI DVORY.

s reminiscenci na žebra objevují se ještě v druhé polovině 17. století. Proto možno klásti vznik nynějšího vzhledu budovy i se škarpovitými operáky do doby Petra Štuparta. Portál domu, jenž je nejdekorativnějším kusem celé fačady, vznikl v téže době, jen některé štukové přídatky možno datovati počátkem 18. stol., kdy přistavěno i východní křídlo v nádvoří. Původní rozdělení místnosti zmizelo sice pozdějšími adaptacemi, ale lze je dosti pravděpodobně podle plánů zjistiti. V přízemí bylo rozdělení místnosti asi stejné jako dnes, jen mazhaus byl později rozdělen zdi v nynější průjezd a hostinské místnosti. V patře ústily schody do velkého mazhausu, z něhož jakož i z chodby vedly vchody do dvou velkých sálů a několika menších místnosti.

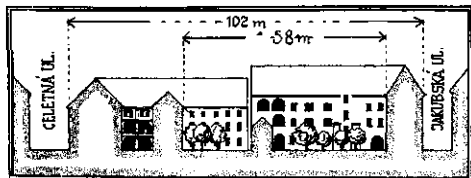
K. G.

Boření domu „U Štupartů“ je opět článkem v dlouhém řetězu pražských hříchů, jimiž naše město stále více pozbývá věhlasu města krásného a historicky zajímavého. Když se s tak lehkým srdcem povoluje boření kulturních památek, stačí několik stavebních saison a Praha nebude zajímavější než kterékoli vídeňské předměstí... Tentokrát nejde o pouhé boření individua jako u Braunova domu, o výměnu nové hmoty za starou při zachování těchž celkových poměrů; zde jde o případ, jakého nebylo od zboření „Staré kolovny“ v Dlouhé třídě. Má nejonem padnoucí dům historicky i umělecky zajímavý, ale s ním i důležitý činitel v celkovém útvaru Starého Města, má se rozrušiti od středověku udržena konfigurace půdo-

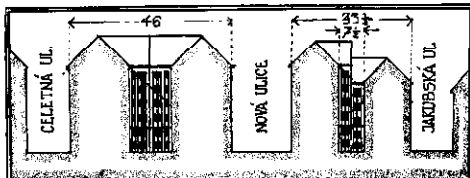
rysná, malebná a při tom umělecky správná a vyvážená obraz uliční v samém srdci města.

Schválené regulační čáry pro toto území ničí dochovanou situaci nelitostně. Dům „U Štupartů“ jest situace důležitý jako řádné uzavření ulice Stupartské a jako soused kostela svatojakubského, jemuž dává vyniknouti vedle své klidné fačady; jeho průčelí je postaveno tak, že příklání přichozím od průchodu v domě Manhartovském frontu kostelní přibližně do osy pohledu. Tuto duchaplnou situaci regulační čáry nerespektují, jsouce vedeny prostě v prodloužení průčelí kostela. Tento směr je v zájmu prorážení nové zbytečné ulice a rozdrobení nynějšího dobře dimensovaného bloku ve dva menší (o šířce 33 až 36 m.). Zbytečná 17metrová ulice* nejenom ruší poslední zahradu staroměstské, ale pod heslem „odlehčení“ ulici Celetné ničí vlastně její obchodní význam; že komunikační význam této ulice není zaručen, vyplývá z fakta, že ulice na východě naráží na hot. „U zlatého anděla“, loni opravený, a na západě ústí do souřetky u kostela týnského. Ale důsledky schvál. regul. čar jdou ještě hlouběji a některé z nich byly oficiálně konstatovány teprve při parcelační komisi 25. února 1911: jednotlivé parcely o hloubce 16-60 m. nepřipouštějí normálního zastavení třítraktového, ba i předvojtraktovém zastavení (na 13 m.)

* Nedávno vyskytl se v městské radě návrh, aby byla zbytečná ulice z plánu vypuštěna, ale technická komise návrh bez udání pádných důvodů zamítla. Jaké asi stanovisko v té věci zastává příslušný regulační úřad, když regulační plány Starého Města byly vypracovány ještě před zřízením samostatného regul. úřadu?

OBR. 24. STARÝ STAV DÁVÁ V BLOKU 102 METRY ŠÍŘKĚM CELKEM 58 METRŮ SOUVISLÉ PROSTORY VZDUCHOVÉ.

OBR. 25. BUDOUCÍ STAV: VE DVOU BLOCÍCH PO 46 A 33 $\frac{1}{2}$ M ŠÍŘKY BUDOU ŠACHTY AŽ 7 $\frac{1}{2}$ METRU ŠÍŘKĚ.

Tento stav mohl by býti zachován při dobré vůli. Může-li obec za pozemky na zbytečnou a obchodně ničivou ulici zaplatiti přes 100.000 K odstupného bez veškerého dalšího užítku (z výměry pozemku domu Štupartova 2435 m² odpadá podle regulačního plánu na novou ulici 789 m², na rozšíření ulice Jakubské 125 m² a Štupartské 68 m², celkem 982 m² čili 40% celé plochy), mohla by koupiti dům celý a rozřešiti tak palčivou otázku *žitnostenského domu*, jenž by uprostřed *obydleného Starého Města* zřejmě lépe prosperoval než v assanačním obvodu. Je ještě čas promyslet tuto eventualitu a Klub podává svými skizzami (obr. 26.-28.) praktický doklad, jak možno využítkovati pozemek domu „U Štupartů“ při zachování většiny jeho cenných částí. Ideální by ovšem bylo zachovati celý dům, ale Klub nechtěje ukládati finančních obtíží majetníkům, činí tu koncesemi újmou vlastním zásadám.

Podle návrhu Klubu zachovává se celé křídlo do Štupartské s portálem, mazhausem a gotic. klenbami, kdežto křídlo do Jakubské se bourá, pokud sůžuje ulici na méně než 10 m; na místě jeho jest navržen třípatrový dům s podkrovím, k němuž se připojuje ve dvoře dům čtyřpatrový. Výška pater volena jest tak, že římsa nad třetím patrem shoduje se s římsou starého domu. Zřízením podkroví v traktu uličním a částečným prohloubením dvora získáno — při dodržení nynější výšky hřebene — v traktu uličním 5, v traktu nádvorném pak 6 užitkových etáží. Na jižní straně dvora navržena jest řada dílen s vrchním světlem, takže využitkovány sice všechny strany dvora, nicméně však ponechán jeho vzduchový prostor v souvislosti s přilehlými zahradami. Každé patro obsahuje 4 jednopokojové a 3 dvoupokojové byty, vesměs s úplným moderním příslušenstvím (samostatná předstíň, kuchyně, koupelna, kloset, špiže), při čemž pokoje měří průměrně 20—25 m², kuchyně pak 16 m².

Stejným asi způsobem mohla by býti upravena zachovaná část domu starého, pokud by ovšem nebyly věnovány některé jeho místnosti účelům komunálními. Adaptace starého domu je závislá na objevech, jež budou učiněny až po částečném jeho vystěhování jednak vybouráním největších stropů (viz obr. 28.), jednak oklepaním stěn; proto není v připojených skizzách detailně naznačena.

Celému tomuto podniku vychází vstřícně zákon ze 22. prosince 1910, jenž umožňuje obcím nebo družstvům kupovati staré domy a upravití je na malé byty případně s dílnami, zajmou-li tato sociální opatření nejméně $\frac{2}{3}$ celé budovy. Při tom stát ručí do 90% celkové hodnoty, takže je třeba na hotovosti jen 10%. Za malé ve smyslu tohoto zákona počítají se byty, jichž obytné části (pokoje a kuchyně) měří dohromady 80 m². Kromě toho je snahou zákona vyvolati zvláštní t. zv. bytové výbory, které mají podnikati stavby zákonu vyhovující. Návrh statutu stát. byt. fondu došel 31. března t. r. do Prahy a ještě tento měsíc bude konána o něm anketa, v níž podle všech známek

nedozná změn, takže bude možno zcela vážně s ním počítati.

Finanční výhodnost řemeslnického domu „U Štupartů“ vynikne nejlépe z těchto číslic:

I. Zachování nejdůležitější části staré budovy a zařízení řemesl. domu:

Pozemek starého domu 2435 m²
na rozšíření Jakubské ul. 65 m²
zbývá . . . 2370 m²

Z toho zastavěno starým
domem zachovaným . . . 750 m²
novostavba řemesl. domu 715 m²
samostatné dílny . . . 253 m²
celkem zastavěno . . . 1718 m²
což značí užít. plochy ve
st. domě 3000 m²
v novostavbě s dílnami 4246 m²
ve všech patrech úhrnem 7246 m²

Náklad na novostavbu i s dílnami (při ceně 60 K za 1 m² každého patra, incl. sklepy a půdy) činí 297.660 K

Náklad na adaptaci staré části (vyčištění domu, vyboření pozdějších stropů a zdí, resp. vložení nových Rabitových přiček, zřízení světlíků, rozvedení vodičů a elektr. proudu, kanalizace, úprava podkrov. místnosti a řada oprav menších při ceně 20 K za 1 m² každého užitkového patra) činí . . . 60.000 K
Celkový stav. náklad 357.660 K

Možno tedy dosáhnouti větší užitkové plochy nákladem asi o 100.000 K menším a klíčem k této úspoře je zachování starého domu. Při levných cenách, průměrných rodinná řemeslnickým, činil by hrubý příjem z domu:

z 15 bytů o 2 pokoje 600—9000 K
kuchyní atd. 20 bytů o 1 pokoj, 400—8000 K
kuchyní atd. 10 díleno výměře 80 m² 600—6000 K
z celé novostavby 23.000 K
podle toho poměrně přibližně z adapt. staré části 17.000 K
ročně celkem 40.000 K

č. j. 11% staveb. náklada,

t. j. 7% staveb. náklada.

Tento rozdíl 8000 K ročně kapitalisován na 4% dává 200.000 K, což i s rozdílem stavebního náklada 100.000 K činí dohromady 300.000 K úspory. Přečte-li se k těmto přímým výhodám ještě nepřímá výhoda, plynoucí z uvedeného zákona ze dne 22. prosince 1910 (záruka státu do 90%), dále možnost dosažení státní a zemské subvence na adaptaci a posléze i možné dlouholeté osvobození od daně ve smyslu chystaného zákona na ochranu památek, je patrné, že zachování a adaptování domu „U Štupartů“ je finančně skvělou příležitostí k rozřešení otázky vnitřního města se strany obce z nejnáléhavějších. —ft.

II. Boření domu a parcelace na 4 čtáčky:

Pozemek starého domu . . . 2435 m²
na ulice odpadá 982 m²
zbývá 1453 m²

čtyřpatrovými domy lze zastavěti asi 1274 m²

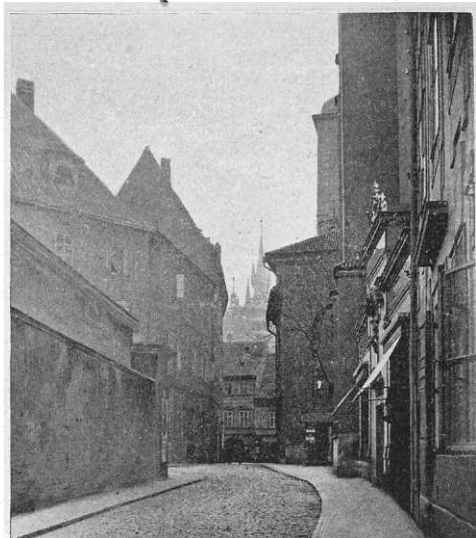
což dává užitkové plochy 6370 m² ve všech patrech dohromady.

Stav. náklad (průměrně 60 K za 1 m² každého patra, incl. sklepy a půdy) činí 458.000 K.

kdežto hrubý příjem ze čtyř čtáček v l. případě uvažovaných činil by při cenách relativně stejných jako v l. případě asi . . . 32.000 K

OBR. 29. DŮM „V TEMPLU“ HODÍ SE SVÝMI POMĚRY DO TICHÉ ULIČKY, UZAVŘENÉ PRŮCHODEM DO CELETNÉ A VYSOKOU STĚNOU KOSTELA SV. JAKUBA.

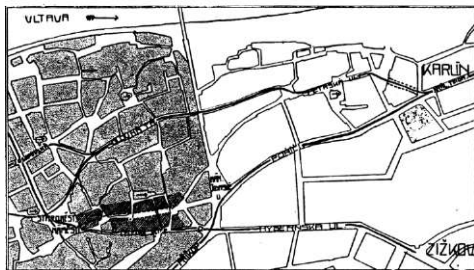

OBR. 30. PRŮHLED ULICÍ JAKUBSKOU K TÝNU S DOMY „V TEMPLU“ A „U ŠTUPARTŮ“ JE ČÁSTÍ STŘEDOVĚKÉ PRAHY.

nosti. Druhý dům, vlastní Templ (čís. 5. v Templově), je zajímavý nejen svým pravidelným půdorysem, v němž místnosti, položené vesměs do ulice, jsou přístupny klemtou chodbou v ose budovy a jakýmsi ochozem v celé délce domu do dvora položeným, ale i fačádou miniaturních skoro rozměrů, jejíž risalit je korunován trojúhelným štítem s pískovcovými bustami P. Marie, Ježíše a sv. Václava a s nápisem o nadání Koppově z r. 1737. Mimo úpravu nádvorní fačády a střechu se čtyřmi vikýři z 1. polovice XIX. století je zevně domek dílo barokního zedníka z 1. pol. XVIII. století, ačkoliv zdvo a klenby v přízemí možno datovati i do konce XVII. století. Cena stavby záleží nejen v její slohové příslušnosti, ale zejména i v její funkci v pohledu uličním: klidná, příční, málo frekventovaná a úzká ulice je vhodný rámec pro takoveto drobné, prosté architektury a Templ také velmi vhodně zapadá svoji hmotou do okolí, jež nevykazuje než nahé, neozdobné stěny zahradních ohrad a nádvořních traktů.

Souběžně s domem Štupartovským je třeba hájiti neustupně také tyto dva objekty nejen jako památky slohové, ale jako články celového obrazu městského; s nimi padá úplně nádherný, skoro středověký pohled ulicí Jakubskou k Týnu a intimní zákoutí Templově ulice. Ve prospěch obou domů mluví jich celkem dobrý stav a možnost moderní jich adaptace, jich situování na místě odlehklém a v neposlední řadě i umělecká cena jich fačád.

Z. W.

OBR. 31. SCHEMA KOMUNIKAČNÍCH PROUDŮ Z KARLÍNA A ŽIŽKOVA DO STARÉHO MĚSTA.

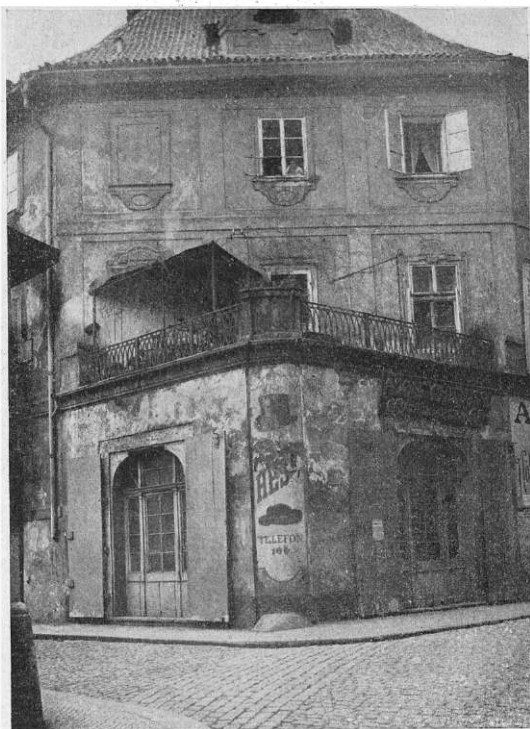
III. Regulaci Jakubské čtvrti bylo hleděno k tomu, aby byla Celetná ulice, hlavní tepna Starého Města a historická cesta korunovační, zachována ve své podobě; ale způsob řešení tohoto problému přinesl zklamání všem, kdož si od něho snad slibovali ochranu této části Staré Prahy. Protože se naříká na přetížení Celetné ulice, byla navržena v regulačním pláně nová ulice, s Celetnou souběžná, v prodloužení Štupartské, jejímž úkolem je „odlehčiti“ Celetné, aby nemusila býti rozšiřována.

Ale problém je velmi složitý. Na obr. 31. je naznačeno, jakých obětí by si tato nová komunikace vyzádala; byly by zbořeny historicky i umělecky cenné domy: U Štupartů — V Templu — hotel „U zlatého anděla“ (loni renovovaný) — dům Manhartský (Schramkův průchod) — Millesimovský dům (šlecht. beseda) — Týnská fara — vedlejší dům čp. 602-I. — v Týnském dvoře — Ungelt. Mimo tyto individuality byla by zničena řada krásných uličních pohledů, jako Templová a Štupartská ulice a řada zahrad, na

St. Městě již velmi vzácných. (Srov. str. 16.) Povážíme-li všechny tyto ztráty (nemluvě ani o obrovských nákladech finančních), stojí nám za úvahy, je-li vůbec třeba nějakého odlehčování Celetné ulice, anebo je-li možno po případě provésti toto odlehčení racionálněji.

Přetížení Celetné ulice není zaviněno frekvencí lokální, nýbrž průběžnou a to zejména proudem z Karlína, Libně a Vysočan, sbíhajícím se s frekvencí od Žižkova. A pro tuto frekvenci

je tu na východ od Staroměstského náměstí ještě jedna ulice a to 17—19 metrů široká Dlouhá třída, jež leží ladem, ana veškerá frekvence se má podle regulačn. plánu prodirati soutěškami u Týna a Ungeltu, nebo poškozovati, po případě bourati veškeré svrchu uvedené památky stavitelské. Uvolnění této komunikační linie nevyžadovalo by vlastně ani zvláštního nákladu, neboť jedinou překážkou její jest budova severozáp. nádraží. Ale tato dráha jest jednak od minulého roku sestátněna, jednak již dříve přímo (přes Vysočany) spojena s novým osobním nádražím státním, čímž se stane záhy beztoho nedostatečná budova na Těšnově vůbec zbytečnou; její zboření jest tedy jen otázkou času. Potom se otevře nová pohodlná komunikace z Karlína na St. Město, jak naznačeno na obr. 31.: z Král. třídy přes pozemek severozáp. nádraží, Petřskou a Soukenickou do Dlouhé třídy a odtud

OB. 32. NÁROŽÍ BAROKNÍHO DOMU ČP. 648-I. S PŘÍSTAVĚNOU EMPIROVOU TERASOU, VYUŽITOU KRÁMY.

jednak na Staroměstské náměstí, hlavně však do Josefské třídy a novým mostem u Rudolfinu na Malou Stranu.

Tato linie komunikační má nesporné výhody: je jednak kratší směrem k novému mostu, jednak vyžaduje na obětech jen zboření již brzo zbytečného nádraží severozápadního, dále nemá soutěsek a zachraňuje krásnou část staré Prahy (Jakubskou čtvrt) ponechává konečně dosti velikou oblast, přilehlou k Celetné ulici, takže jí nebere obchodního významu, jímž Celetná ulice žije a padá. —/t.

Prímlouváme se za tento způsob řešení komunikace paralelní s ulicí Celetnou nejen z vlastního zájmu (záchrana ohrožené čtvrti), ale i z racionálních důvodů hospodárnosti, jež mají v nynějším těžkém finančním stavu obce pražské váhu jistě nemalou.

Naše návrhy nejsou fantasie, ale dobře uvážené a řešené, praktického života schopné.

ZBOŘENÍM DOMU „U ČERNÉ MATKY BOŽÍ“ JEST OHROŽEN RÁZ ULICE CELETNÉ!

Poslední dobou se dotýká velice povážlivě stavební ruch Starého Města a horečka bourací ohrožuje jeho starobylý ráz již i v částech dosud netknutých. Jsouce přesvědčeni, že dnešní stavitel uvažuje pouze s kalkulací, bojíme se již předem, jak nový, třeba jen jediný dům ohrozí dochovaný ráz ulice, který je již málo kde v Praze tak ušetřen. Vkus a ohled na okolí jest pro dnešního stavitele zpravidla obtíž, které se hledí zbaviti nejběžnější bezvýraznou šablonou.

Naděje, že alespoň ulice Celetná, Staroměstské náměstí, Malé náměstí a ulice Karlova budou nadále jako celek ušetřeny radikálních změn, zklamala, ačkoliv regulační plán Sakařův nejen že zachovával jejich půdorys, ale ve své průvodové zprávě jako logický důsledek předpokládá zachování starých fačád, čímž je odůvodněn půdorys měkce vytvořených čar stavebních. Tak jest tomu zvláště v ulici Celetné, kde lze různé ústupky čar dodržeti jediné uchovaním starých domů a tak zachrániti nádherný obraz středověkého města, vytvořený z větší části patricijskými domy s krásnými pozdějšími fačádami, jež činí prospekty zcela uzavřené a dosud neporušené.

Sbor obecních starších schválil regulační plán Sakařův a není pochyby, že zemský výbor plán ten potvrdí v celém rozsahu, neboť v jiné části Starého Města potvrdil plány na velkou škodu starobylého rázu s odůvodněním, že tak činí, aby mohla býti uchována ulice Celetná v nynější šířce. Tento úvod byl často uváděn, ač jistě ne oprávněně, když se jednalo o prodloužení ulice Štupartské. Málo však můžeme důvěřovati v rozhodování příslušných kruhů, neboť ani těm, kteří plán regulační schválili, není zpravidla schválený plán vodítkem a rozhoduje se od případu k případu podle většiny přítomných, nepřátelsky zaujatých proti staré Praze a tak málo dbalých svých rozhodnutí před časem učiněných!

Rozpor v rozhodování dobře pozorujeme při jednání o zboření domu „U Černé Matky boží“ a domu sousedního čp. 570-I. na nároží ulice Celetné a Ovocného trhu. Oba domy se nezdají býti svými jednoduchými fačádami kruhům rozhodujícím umělecky cenné, neboť nemají patrně dosti štukových ozdob. Přehlíželi se však jejich hmota, jež šťastně rozevirá ulici Celetnou do nám. Ovocného, pře-

OBR. 33.—34. VHDNÉ UZAVŘENÍ POHLEDU DO CELETNÉ ULICE (V OBOU SMĚRECH) DOMEM „U ČERNÉ MATKY BOŽÍ“.

hlíží se drobné měřítka jejich fačád, poměr otvorů a ploch zdi, zcela analogicky vytvořených jako u protějších fačád a zapominá se, že jejich výška dvou pater jediné je správná proti výšce protější budovy zemského soudu a proti frontě domu na straně severní. Přehlíží se, že oba domy vpadají zcela správně jako nutné články do dochovaného obrazu ulice, což by se dalo u nového domu těžko provést, který by měřítkem fačády a svojí hmotou vypadal jako element moderní ze starobylého rázu. — Zbourati dům u Černé Matky Boží značí vytrhnouti jednotku na nejvýznamnějším místě, která přispívá k vytváření starobylého rázu ulice Celetné, kde nový dům vytvoříti by mohl nevhodné sousedství budovám cenným. Vzpomeňme jen domu Braunova! Tam poukazovalo se na nevhodné okolí; avšak zapomíná se, že zbouráním starých a ne snad vždy stavebně zvlášť významných domů v Celetné ulici vytvoří se právě tak nevhodné sousedství i pro domy nejcennější, pro něž se pak bude hledati týž důvod k zboření jako u domu Braunova.

Zbytečné a umělecky neodůvodněné by bylo zachovati přesně starý půdorys ulice, kdyby se připustilo zboření starých domů, neboť se již nikdy nedá vytvořiti staré město, byť by byly fačády navrhovány ve slohu nejhistoričtějším. Absurdnost tohoto názoru, projevěného ve sboru obecních starších z falešného stanoviska kulturně historického, musíme předem odmítnouti, neboť nám dává tušiti, že náhledy dávno již zavřené byly projevny jen, aby se našla dvířka, jimiž se mají obcházeti schválené plány regulační. Cítíce plnou oprávněnost svého moderního názoru, obracíme se znovu k radě městské, aby byla pamětliva svých usnesení o regulačním plánu a hájila podle

své povinnosti kontinuitu dochovaného obrazu ulice Celetné. Zbořením domu U Černé Matky boží byl by učiněn počátek jeho konce. —b—

Z prohlášení, podaného kons. drem. Lub. Jeřábkem proti boření domu „U Černé Matky boží“, uvádíme: Dům čp. 569-I., v základě ze XVII. stol., s fačádou pozdně empirovou, jest výborně vkomponován do svého okolí a společně se sousedním čp. 570-I., s fačádou ze XVII. stol., ale ve zdvu ještě starším (kamenné ostění pozdně gotické v přízemní chodbě), tvoří přirozený, nenáhlým vývojem vytvořený vstup do nejstarobylější části St. Města; mimo to má výhodně umístěno své znamení, sošku Černé P. Marie ze druhé pol. XVII. stol., v prospektu od Prašné brány. Dům stojí v ulici, jež nám platí jako vítězná cesta českých králů ke hradu za nedotknutelnou a kudy každý cizinec do Prahy zavítávši se ubírá. Ze starosudělného obyvatelstva ani obchodních kruhů nikdo neučiní pokusu na násilné setření této starobylosti (několik výjimek je dílem stav. spekulace); i v tomto případě ne majitelé, ale cizí podnikatel chce nahraditi domy novostavbou. Nový dům nenahradí újmy na starém rázu ulice, poškodí svojí hmotou dosavadní harmonii ve výškách i celý profil ulice, jež dnes i při svých dosti vysokých domech zdá se prostornou, a uškodí i krásným domům okolním, zejména býv. paláci generál. velitelství. Konečně padá tu i na váhu půdorys Celetné, rze středověký, jež zmizí zbořením domu. Ze staré poměry jsou tu důležité, uzal i regul. plán a vysvitá to zejména z důvodové zprávy, která jest jeho výkladem a společně byla sborem obec. st. i zems. výborem schválena; tam se praví (citováno ve výtahu): „Pouze ulice Celetná, Karlova a z části Husova mají zůstatí pro svůj individuální charakter, starobylý i umělecký ráz radikální regulace ušetřeny. Pro zachování toho rázu klade se podmínka, aby tyto ulice podřely svůj směr a celkové uspořádání co do půdorysného tvaru i výškových poměrů i co do řešení architektonického. Proto se stanoví v plánu omezení výšek a stanoven v plánu polohy nynější počet pater domu, umělecky nebo historicky cenných.“

Také ve speciálním našem případě autor regulace prohlásil, že doporučuje zachování dnešních dvou pater u čis 569 i 570-I. Regulační plán je ovšem závazný pro obec, která jej sama zřídila, a je tedy povinností obce, aby povolení ke zboření neudělovala.“

KRONIKA.

Únor 14. Městská rada: Sdělení stavební čáry otevřeno pro stavbu domu čp. 569-I. „U Černé Matky Boží“ a sousedního domu čp. 570-I., poněvadž plán polohy není dosud vypracován.

— 15. Městská rada v Domažlicích odhlasovala zboření kostela sv. Antonína.

Únor 16. Komise pro regulaci *Malé Strany a Hradčán* jednala o zastavění přílohu u „U Klíčů“.

— 17. Městská rada: Přijata nabídka posl. dra K. Kramáře na koupi 3015 čtver. sáhů pozemku na baště XIX. po 50 K. Kupujícímu, jež hodlá zde vystaviti jednopatrovou budovu s přízemkem, uloženo, aby

zachoval hradební zeď v dobrém stavu. Zároveň zamítnut protest Klubu, aby celá bašta XIX. byla zachována v majetku obce. — Městská rada smíchovská žádala, aby vypracován byl s urychlením projekt mostu z ulice Myslíkovy; ježto však týž souvisí se splavněním Vltavy, kteréžto není dosud konečně rozřešeno, nelze přikročiti k vypracování projektu. — Technická komise: Schváleno doporučení, aby stavební úřad vzal v úvahu změnu regulace v ulicích *Celtné, Jakubské a Štupartské* s ohledem na památné budovy, avšak s respektováním nynějšího právního stavu a navrženo spojení přes hotel „*U zlatého anděla*“. — Besedy „*Nár. Obzor*“ čl. *J. H. Obrázky ze Staré Prahy*. Alej sesazených. — „*Cesky Svět*“ č. 25. Museum pražského ghetta s ilustracemi. — Fot. *Mydlářský dům* a náhrobní kameny v *Chrudimí*. — *Pražské staroměstské mýfy a jich osud*. — Akvarely *Rytířovy* a fot. mlýnů v *Revnících a Motola*. — „*Zlatá Praha*“ č. 22. *Zidovské museum v Praze* s ill. — „*Světozor*“ č. 25. Fot. Portál „*U Štupartá*“, *Goldřichova ul.*, *Kožní ul.*, *Závětova ul.*, *Podskálská tř.* — *Kamna v Rousovicích u Mělníka*. — Kříž na jesuitském hrobě na *Vyšehradě*. — 18. „*Národní Obzor*“: Čl. *J. Kamper*. „*U Štupartá*“. — Odbor Klubu v *Pelhrimově*. Přednáška inž. *V. Fanty*. Regulace říčky *Bélé*. — 19. „*Ceske Slovo*“: Zpr. *K otázké vyhlášení Malé Strany*. — 20. „*Nár. Listy*“: *Popelka Bilánová*. *K úpravě Vyšehradu*. — 21. Městská rada: Vzato na vědomí, že klášter Milosrdných bratří upustil od úmyslu zříditi moderní nemocnici na *Klamovce* a provede toliko přístavby a adaptace v dosavadní nemocnici. — Povolen zbourání domu „*U Štupartá*“. — Projednávány regulační otázky: *Průlom „U Klíčů“*, úprava území pod *Petrínem*, regulace v *U Štupartské a Jakubské a ulic Cihelny a Lazické*. — „*Nár. Listy*“: Čl. *J. Šusta*. Pomník *Husův v Praze*. — „*Nár. Politika*“: Čl. *Fr. Ad. Šubert*. Nové museum. — Počato s bořením domu čp. 898-11. „*U nejv. troje*“. *U Jindřátské ulici* a domu čp. 550-11. „*U kameného stolu*“ na *Karlově nám.* — 22. Zástupci *malostranského* občanstva doručili mistodržitelé *hr. Thunovi* memorandum o neodkladných potřebách *Malé Strany*. — Správní rada elektrických podniků unesla se vypracit *od Vidné* deputaci sestávající z pp. cis. r. *Varvažovského*, arch. *Hilberta*, inž. *Al. Svobody* a stav. *radu Hilberta*, jež by podala centrální komisi památní spisy dokazující výhodnost elektrické trati *Jelením* přikopem kolem hradu. — Počato s bořením radnice v *Podskáll* čp. 383-11. a vedlejšího domu čp. 382-11. — 23. Komise pro připojení předměstí jednala se zástupci *Michle* a *Žitkova*. — „*Nár. Listy*“: Čl. *dr. P. O. Pomník Husův*. — 24. Městská rada: Uneseno, že pozvány budou odborné a umělecké korporace, aby vyslaly své zástupce ku prohlídce a posouzení návrhu na *malostranské* nábreží. — Zemský výbor schválil plán polohy pro území mezi viaduktem a tunelem na *Kl. V. Vyšehradě*, vyjímaje schodiště, navržené při bývalé radnici. *M. r. dr. Souček* žádal o zakročení, aby plán polohy *Starého Města* byl co nejdříve schválen, aby otázka *letenské* komunikace byla řešena rychleji, aby zjednáno bylo spojení *Starého Města* s *Novým Městem*, bud *Zelezou ulicí*, jako nejhodnější, bud *Michalskou* nebo *Melantrchovou*. Lépe by bylo místo budov knihovny, ztitárny a archivu vystavěti domy s levnými byty a zameziti tak vyhlášení *Starého Města*. — Technická komise: Schválen návrh staveb úřadu na otevření průchodu zvonici u *sv. Petra*. — Návrh ob. st. *Pavolase* na asanaci *líběňského* židovského města odkázán staveb. úřadu. — „*Cesky Svět*“ č. 24. Kostel *sv. Jindřicha*, *Husův* pomník na *Staroměstském nám.*, *Sněmovní ul.*, sochy kaple *sv. Vítěslava* v *Roudnici*. — „*Světozor*“ č. 26. Fot. *Ottáv* dům na *Karlově náměstí*, starý dvorek „*ÚVejvodů*“, dům na *Porčel*, radiční schody na *Hradčanech*, nádvori u *sv. Michala*. — 25. „*Nár. Politika*“: Zp. *O museu interieurů*. — „*Smíchovské Listy*“: Feuilleton. *O zbořeném kostele sv. Jakuba na Smíchově*. — „*Karlinské Listy*“: Zp. *Hradby* zlistanou neporouženy (invektivny na Klub). Zase nový „*representativní*“ projekt (překřesat starom. radnice). — Besedy „*Nár. Obzor*“: Obrázky ze *Staré Prahy*. Čl. *J. H. Alej sesazených*. (Pokrač.) — Nalezeny v domě „*U Montáží*“ malované stropy ze 17. století; část dána do městského muzea. — 26. „*Nár. Listy*“: Týdenní tázky. Návrh na restauraci průčelí *týnského* kostela dle vzhledu před r. 1623. — 27. V denních listech zpráva Klubu o nutnosti postavení šablony *radofinského* mostu. — „*Národní Listy*“: Čl. *K. M. Překlad úvodu přednášky profesora dra Quidá Batellého o Praze*. — 28. Městská rada: Schváleny návrhy o připojení předměstí ku *Praze*. (Čl. „*Vestník*“ obecní král. hlav. města Prahy“ č. 5.) Architektu *Fr. Mikšovci* povoleno lhůta do 4. března ku předložení plánu spodní části průčelí kostela *týnského*. — *M. r. dr. L. Jerábek* upozorňuje na možnost získati několik interieurů vynikajících českých mužů, budou-li pro ně opatřeny dostatečné místnosti na místě obecnostvu snadno přístupným. — *M. r. arch. Janek* navrhuje písemnou urgenci ministerstva veřejných prací a financí za účelem stavby univeršních budov u *Čechova* mostu. — Březan *1.*, „*Čas*“: Čl. *Sochař Hnátek*: *Pražské* pomníky. — „*Ceske Slovo*“: Referát o schůzi Spolku pro zbudování pomníku *Mistra Jana Husa*. — „*Nár. Politika*“: Zpráva: *Obora „Hvozdá“* bude přeměněna v sad.

— 2. „*Národní Politika*“: Prof. *dr. K. Křemen*: *Museum interieurů*. — „*Cech*“: Feuil.: *Karel Kramář* — architektkem. — 3. Městská rada: Předloženy projekty vedení elektrické dráhy ulic *Melantrchovou*, vypracované stav. radou *Vejřichem* a architektkem *Ed. Sochořem*. Uneseno svolati anketu ku zjištění, zda bude možno sestaviti zbytky sousolí *sv. Ignáce*, aby mohlo býti postaveno na *Karlově* mostě. — „*Cesky Svět*“ č. 25. Fot. Portál a schodiště *Thunovského* paláce v *Nerudově ulici*. — „*Máj*“ č. 23. Zpráva: *Museum interieurů*. — 4. V denních listech zpráva Klubu o bourání domu „*U Štupartá*“. — Besedy „*Národní Obzor*“: Besedy ze *Staré Prahy*. *J. H. Kostnice* na *Petríně*. — „*Osvěta Lidu*“: Zpráva: *Ve Waldřevské zahrádce* v *Praze* budou postaveny odlišky sochy *Adriana* *de Vries* r. 1648 z *Prahy* odevzených do letohrádku *Drottholmu*. — 6. Sbor obecních starších: Schválen návrh městské rady na prodej pozemku na baště XIX. *dr. K. Kramářovi*. Návrhy *dra L. Jerábka*, *dra Závěského*, *J. Matuše* a *J. Weiss* zamítnuty. Schválen návrh měst. rady o připojení některých sousedních obcí ku *Praze*. — *Královská* česká společnost nauk. Přednáška *M. Jakubičiky*, kníž. archiváře z *Vorlíka*: „*O býv. kláštere zhrady sv. Matěje řádu Kartuziánského na Újezdě u Praze*“. — 7. Městská rada: Ježto majitel domu „*U Černé Matky Boží*“ podal protest proti odeření stavební čary, uneseno, aby konána byla za tím účelem místní komise, při níž by také projednán byl způsob budoucího zastavení ploch obou domů. *M. r. Náhlavský* žádal, aby zbytky staré románské budovy čp. 16-1, jež nemají žádné ceny a jsou neudržetelné, byly z důvodů komunikací a estetických odstraněny a okolí upraveno. — Zástupcem *Král. Hradčan* *m. r. Fialovi* a ob. st. *Chmelovi*, žádajícím prodloužení elektrické dráhy na *Pohořelec*, slibeno, že po návrhu deputace domáhající se *ve Vidni* povolení elektrické dráhy pro *Pražském* mostu, bude k řešení této otázky přikročeno. — „*Nár. Listy*“: Zpráva o 11-12. čísle *Vestníku Klubu*. — 8. Počato s bořením kostela *sv. Antonína* v *Domazlicích*. — 9. „*Národní Politika*“: Článek: *Fr. Ad. Šubert*: *Výstavba* *diámbu hradčanského*. — 10. Městská komise: K dotazu *dra L. Jerábka* sděleno, že obec nepomyšlí na zakoupení domů čp. 640-1. a 639-1. (*Starý Úngelt*). Jednáni o rozšíření *Újezda* odroteno až po zbourání kasáren a staré zbrojnice. Schválen návrh technické komise na zastavení průlomu „*U Klíčů*“; nákladem obce bude postavena rohová budova. Sdělen dopis *dra K. Kramáře*, v němž nabízí se obci, aby si do smlovy o pozemku na baště XIX. vložila právo předkupní. Mistodržitelé, jež nestaví se proti snížení nivellety mostu *radofinského* o 50 cm., předloženi doplnění a změny projekt mostu. Přizváni domovní stavění v letohrádku *Amerika* bude zbořeno a rozšířen sad. — Technická komise schválila návrh stavebního úřadu na zhotovení bronzové desky se jmény českých pánů popravených 1621. Deska umístěna bude na východní straně věže radniční. Zamítnuta žádost spolku „*Manes*“ za přenechání stavebního místa pro výstavbu pavilon bud u *Radofína* nebo pod klášterem *emauzským*. Spolku pro zbudování akademického domu budíž nabudnut pozemek za pomníkem *Palackého*. Deputace sestávající z pánů cis. rady *Varvažovského*, stav. rady *Al. Svobody*, stav. rady *Soukupa* a architektka *Hilberta* odjela do *Vidné* s pamětním spisem ve příčině zřízení elektrické dráhy na *Hradčany* ku *královskému* hradu. — „*Cesky Svět*“ č. 26. Fot. Pohled na *Vyšehrad od mostu Palackého*. Detail ze *Zeelené* baště a děkanického kostela v *Pardubicích*. Koňský trh za mise svatoclavské r. 1848. *Kresba*. *Hřbitov olšanský* v minulém století. Fot. *Sgraffita* v zámku *litomyšlském*. — 11. Nový návrh na řešení komunikace *letenské*, vypracovaný podn. staveb *J. Chumanem*, předložen anketě znalců. — Nalezeny zbytky malovaných dřevěných stropů z cílky ob. r. 1700 v domě čp. 898-11. v *Jindřátské ulici*. — „*Cech*“: Článek: *Vzácný dům („U Štupartá“)*. — „*Osvěta Lidu*“: Zpráva: *Novostavba* *Záložního úvěrního ústavu* provedena bude podle návrhu stav. rady *O. Polivky* (výsledek výsly soužej). — 14. „*Samostatnost*“: Článek: *Misto pro Husův* pomník. — Městská rada: Uneseno nečiniti námitky při stavební komisi o projektu asanatoria v *Podolí*. Zemský výbor a mistodržitelství schválily plán polohy území *vysehradského* s podmínkou, že nebudou připuštěny obyvatel místnosti mansardové, ani vysoké arkýřové nebo štítové stavby. Zemský výbor bude požádán, aby koupil zachoval bývalý klášter *sv. Anny* čp. 211-1. Přiját návrh *dra L. Jerábka*, aby dům „*U Štupartá*“ byl zakoupen a upraven na řemeslnický dům. Návrh odkázán stavebnímu úřadu a technické komisi. — 17. Městská rada: Uneseno odložit projekt Klubu na rozšíření ulice *Zeelené*, ježto jednak majitelé domů kladou přeměrné požadavky, jednak městská rada se již unesla na rozšíření ulice *Melantrchovy* a stavební úřad na projektu již pracuje. — Uneseno pořídit odlišek tympanonu u *Františkánů* nákladem 650 korun. — *M. r. dr. L. Jerábek* žádal, aby bylo jednáno s prvberstvem kostela *sv. Salvátora*, aby portál kostelní byl lépe a vkusněji upraven. — V denních listech zpráva Klubu o projektu elektrické dráhy na *Hradčany*. — „*Světozor*“ č. 29. Fot.: *Ohrůžení* *partie* *hradu* *elektrickou* *drahou*. *Práva* *sousolí* *svatého* *Ignáce* *s* *Karlova* *mostu*. *Pohled* *na* *Emauzský* *Dvůr* *v* *Podskáll*. *Dům* *„U* *Spinká*“ *na* *U* *kameného* *stolu*“. — „*Cesky Svět*“ č. 27. Fot.: *Náhrobky* *na* *košířském* *hřbitově*.

— 18. „Samostatnost“. Čl.: *V. Vojtěšek: Nález ve štítě a vížce radnice podkalské*. — „České Slovo“. Feuil. o *Hořádku*.

— 20. Schůze školního odboru: Doporučeno městské radě, aby budova malostranského gymnasia byla vystavěna u sv. Jana na Prádle. „Národní Listy“. Články: *Procházky po Praze. Malá Strana. Zpráva: Pustnostní strakonický zámek*.

— 21. Městská rada: Majitelé domů ve *Štěpánské ulici* proti ústi ulice *V jáme* žádají, aby byla podřízena nyníější čára stavební; usneseno konati za tím účelem komisi. — Další majitelé nechtějí prodati dům *U Šupartů*, usneseno, aby o koupi nebylo dále jednáno a povolena parcelace. — Za účelem vyšetření regulační čáry pro dvěma „*U černé matky boží*“ — *Za účelem uliční komise*, jež doporučila, aby ponechána byla nyníější čára, budova pak aby byla jen třípatrová bez výstavků nad římsou. — Místodržitelství povolilo 2000 K na přeběhové práce k zachování fresek v *Týnském dvorci*; do komise k řešení této otázky povoláni pp.: ob. st. *Hodek*, m. r. *Koubek*, konservátor *J. Herain*, dr. *L. Jeřábek*, prof. arch. *Koula*, prof. arch. *Panta* a architekt *K. Hilbert*. — K návrhu dra *L. Jeřábka* vyhrazeny prof. české techniky *Burianovi* zbytky sgrafit nad portálem „*Ungeltů*“ pro pokus o uchování jich solemi fluatovými. — „Cas“. Článek: *Inž. Al. Stolz: Bašta XIX.*, doplnění *hradčanského* panoramatu a další komunikace z mostu *Sokolupka Čecha v Praze*. — „Ill. Kurýř“. Fotografie: *Mariánská bašta* č. XIX.

— 22. Zemský výbor: Jednáno o otázce vyhlášení *Malé Strany*. — „Národní Listy“. Článek: *Projekt elektrické dráhy na Hradčany*. — „Samostatnost“. Feuilleton o *Hořádku*.

— 23. Hospodářská komise: Vzata na vědomí zpráva hospodářského úřadu, že v obecních domech není způsobilých místností pro umístění interieuru; bude v této záležitosti požádáno kurátorem městského a národopisného muzea, zda by mohl vykážout k tomu účelu vhodné místnosti. — „Národní Politika“. Zpráva Klubu o protestech proti elektrické dráze na *Hořánské náměstí*. — „Samostatnost“. Článek: *Dr. K. Guth: Dům U Šupartů*.

— 24. Městská rada: Usneseno zastaviti provádění dalších prací na kostele sv. *Václava v Reslově ul.*, ježto provedení náklad vycerpan a žádost o subvenci není dosud vládou vyřízena a také jednání s komisí státní o přeložení *lary* od sv. *Třítnice* není dosud skončeno. Projednány podmínky a rozpočet na přístavbu třetího patra školy u sv. *Tomáše*. Povoleno náklad 5200 K na opravy soch pro 4 pilíře letohrádku „*Amerika*“. Schváleno provedení úprav v obecních domech čp. 5-14 a 17-1 na *Malém náměstí* nákladem 85 900 K. M. r. dr. *L. Jeřábek* upozornil na možnost umístění v místnostech *Minuty interieuru* slavných mužů.

— Technická komise: Usneseno jednati o postoupení části *Seminářské zahrady* pořebné k ploše uliční. Usneseno jednati s firmou *Kraumannová* o dodání 4 stávkových skupin v úmínek kámen pro letohrádek „*Amerika*“. — „České Slovo“. Čl.: *Kde bude stát Husův pamník?* — „Památky Archeologické“ roč. XXIV., seš. 2-3. *F. Mach a Ed. Štíhlý: Oprava chrámu sv. Jiří*. — *V. Fabián: Křtitelnicé einové v ohrádkách pražských. K. Vláčil: Výsledky bádání na Vyšehradě (1888—1910)*; dr. *V. Fabián*. O vzniklu lapidaria museijného. — „Světový“ č. 30. Fot.: *Z. Lorety, „Český Svět“* č. 28. Fot.: Pohledy na okolí *Primátorského ostrova* před 6 lety.

— 28. Městská rada: Schválena regulační čára pro domy čp. 773 a 775-II. a sousední domy až k nároží *Václavského náměstí a ulice Ovocné*.

— Povolena stavba čtyřpatrového domu na nároží *Ječné ulice a Karlova náměstí*, jež je řešena s ohledem na kostel sv. *Ignáce*. — „Národní Politika“. Prohlášení Společnosti přátel starož. českých v Praze o projektu elektrické dráhy na *Hradčany*.

— 30. „Národní Listy“. Článek: *K. P.: Doprava po mostě Palackého*. Projekt elektrické dráhy na *Hradčany*.

— 31. Městská rada: Stavební úřad předložil projekt regulace územi mezi *Folimankou, Albertovem a Karlovem*. M. r. *Náhlavský* stěžoval si na pozvolný postup asanace *Starého Města* a žádal bezodkladné odstranění masných krámů. M. r. *Broft* tlumočil žádost kuratoria *Náprstkovy muzea* za dokončení stavby budovy mušéalní. — Místní komise na *Staroměstském náměstí* za účelem posouzení rozměrů *husovy pomníku* dle vytvářené sáblony. — „Rozvoj“. Fot.: Z dokončujícího *ghetu pražského*. — „Světový“ č. 31. Fot.: Dům *U sedmi čertů*. — „Český Svět“ č. 29. Fot.: Sousoší sv. *Františka Xavera* s *Karlovou mostu*.

— Duben 3. Sbor obecních starších: Povoleno 150 000 K na přístavbu třetího patra na školu u sv. *Tomáše*. Rozhodnutí a povolení nákladu na úpravy v obecních domech na *Malém náměstí* odročeno k návrhu ob. st. *dra Pika* a návrh vrácen zvláštní komisi.

4. Městská rada: Usneseno k návrhu technické komise, aby změny regulace u *Brské brány* byly vyloženy, úprava pak brány aby se stala dle návrhu ob. st. *Emlera* (odkopání země po stranách brány, částečné odbourání po terén a zahradnické úprava svahů i okolí). Národní rada česká upozornila městskou radu, že c. r. *Ant. Neumann* byl by ochoten učiniti své sbírky přístupnými, kdyby pro ně opatřeny byly vhodné místnosti. K projednání podmínek zúčastněni archivář *Herain* a hospodářský úřad. — „Ill. Kurýř“. Fot.: *Sáblona Husova pomníku na Staroměstském nám.* — Otevřen hrob sv. *Václava u sv. Vlt.*

5. Schůze Svazu pro povznesení návštěvy cizinců jednající o elektrické dráze na *Hradčany*.

6. „Ill. Kurýř“. Čl.: *Ostatky sv. Václava*. Fot.: Pohled na *Hradčany* od *Schäinbornu*.

7. Městská rada: Přijat návrh m. r. dra *L. Jeřábka*, aby soupisná komise provedla důkladné ohledání domů čp. 5-14 a 17-1 na *Malém nám.*. Týž žádal, aby svolána byla zvláštní komise k posouzení plánů arch. *Hilberta* na úpravu zbytků stavby čp. 16-1. — „Ill. Kurýř“. Fot.: *Boření kostela sv. Antonína a restaurace kostela Všech Svätých v Domažlicích*. — „Světový“ č. 32. Fot.: *Sáblona Husova pomníku*. Bašta XIX. a pohled z ní na *Prahu*. — „Český Svět“ č. 32. Čl.: *R. Kuchynka: Vlastní podobizny Petra Brandta*. Fot. *Ze Žatky*.

8. Počátko a pracovní přípravnými pro stavbu pomníku sv. *Václava na Václavském nám.*

9. „České Slovo“. Feuil. o elektr. dráze na *Hradčany*.

— 11. Městská rada: Spolku pro postavení pomníku *Husova* uděleno povolení k postavení pomníku na *Staroměstském náměstí*. Oprava kostelních obrazů u sv. *Jindřicha* zadána akad. malíři *Vitkovci* za 4000 K.

— 12. „Nár. Listy“. Čl.: *Procházky po Praze. Hradčany* o velikonočních.

— 14. *V. Karmelitský ul. č. 23*. *U dvou proporečnicků* nalezeny zbytky malovaného domovního znamení z 18. století. — „Ill. Kurýř“. *Mizice Starý Praha*. — „Světový“ č. 33. Fot.: *Typnan portálu lipského*. — „Český Svět“ č. 31. Čl.: *J. Soukup: Starožitní reliquiáře lobkovické. Šindelové střechy v Praze. Vnitřek kostela na Karlově*. Fot. u sv. *Štěpána*.

LITERATURA

Otakar Pollak: *Studien zur Geschichte der Architektur Prags 1520 bis 1600*. (12 tab. a 89 vjbr. v textu.) Vydáno jako druhý sešit XXXIX. dílu „*Jahrbuch der kunsthistorischen Sammlungen des allerhöchsten Kaiserhauses 1910*“. — Pollak obírá se dosud téměř nedotčenou periodou stavebního vývoje Prahy. Počíná prvotními renesančními za posledních let vlády rodu Jagellonského, přesně odlišuje práce přístěbovalých ilův od prací mistrů severních, stopuje a vlastně prvý jasné určuje vnikání vlivů nizozemských, konstatuje miseni obou proudů renaissance, italského i nizozemského a končí projektem prvých let 17. století, kde už možno tušiti příchod baroka. Práce v pojetí duchaplná a v ilustrační části pro naše poměry téměř nedostizná. K. G.

O. Pollak, *Johann und Ferdinand Maximilian Brokoff*. (Forschungen zur Kunstgeschichte Böhmens V.) Prag. J. C. Calve, 1910. — fol. (Str. VIII, 78, obr. 47, tab. 8.) První monografie o českém sochaři na vědeckých základech; vlastně rozšíření disertační práce z r. 1906, ježž část vyšla již v *Kunstgesch. Jahrbuch der k. k. Zentral-Kommission r. 1908*. Obsahuje mimo bohatý materiál k životopisu obou Brokoffů, otce a syna, s doslova otištěnými dokumenty, vědecky zjištěný vývoj jejich stylu a podrobný katalog známých, připisovaných i odmítnutých jej prací; na konec připojena literatúra. Reprodukce jsou z většiny výborné. Práce je obhacovním literatury o dějinách umění v Čechách.

Jaroslav Kumpo: *Petr Brandt*. Umelecká Beseda svým členům na rok 1911. S 8 přílohami. První obrazová publikace o největším malíři reholního baroku v naší literatuře. Autor snaží se v stručné, ale elegantně psané státi bez všeho balastu archívního studia vystihnouti vý-

znam Brandlův v současném umění českém. Publikace je podle výslovného prohlášení pokusem, jenž, zda-li se, bude mít pokračování ještě v druhém albu Brandlově a v monografiích o jiných starších umělcích českých. Text doprovází osm listů (z nichž dva v barvách originálů) reprodukcí práce Brandlově z obrazárny na Strahově a ze zamku rodnického. Umelecká Beseda může býti s tímto svým prvým „pokusem“ úplně spokojena. K. G.

Pražské zahrady. 13 trojbarvěných tisků podle přírody, 14 kreseb tužkou Ad. Kaspara, 10 leptů a rytin N. Morstadta, K. Postela, A. Pucherny, J. Rattaye a J. Sembery. Text napsal dr. Z. Wirth. — Neprůhledná edice města Prahy, určená na dary. Text stručně a jen v hlavních rysech probírá vývoj pražských zahrad od středověku až po 19. století. Skizza — ale jediná svého druhu. Z ilustrací nejzajímavější jsou reprodukce grafik z poč. 19. stol. Trojbarvotiskují jsou většinou technicky dosti primitivní (lepší jen č. 10, 12, 26). K. G.

Prag. Text von Dr. E. Sehesta. Bilder von Ot. Bubeněček, Fr. Obmann, V. Stretti, J. Stretti-Zamponi, J. Setelík, Fr. Šimon. (S 5 reprodukcemi litografii Sal. Prouthových.) Praha 1911. Vydal Český zemský svaz k podporování návštěvy cizinců. Leták, mající informovati cizince pokud možno stručně a obsažně o vývoji Prahy a jejím nynějším stavu, je úkol dosti obtížný. Edice Svazu nevyhovuje mu úplna. Formě jeho, slohu, typografické úpravě a přiložím nelze nicého vytýkati. Za to v celé stránce možno lecos namítnuti. Týnský kostel není z Vladislavovy doby cely, nýbrž jen dostavba věží. Při kostele sv. Mikuláše uvedený rok 1673 lze těžko vysvětliti. S Dienzenhofery nemá naprosto

nic společného. Je patrně letopočet počátku stavby kostela vůbec, který uvádí Herain ve Staré Praze. Románské kostely renesančně přestavěné v Praze vůbec nejsou, je to omyl s kostely zbarokovanými. Křížovnický kostel není podobně renesančně, nýbrž barokní. Fresku v Emauších nelze nazvat biblia pauperum, ježto tyto jsou literární produkty. Příliš hyperbolicky zní také tvrzení, že Vinohrady jsou nejkrásnější předměstí s krásným kostelem a s moderními nádhernými stavbami.

R. Smažík, *Kanálka*. (Praha. 1911. K 1.—. Str. 55.) Pilná kompilace o majitelích zahrady na základě archiválií a literatury, bohužel bez vyobrazení.

Clastrum abbatae B. M. V. de Emaus Pragae. (1911. m. fol. 6 tab.)

Soukromá publikace bez textu, obsahující pohled do dvora klášterního z r. 1880 (před regotisací) a 1910 a 4 detailní snímky všech čtyř stěn dvora s výzdobou legendárních výjevů, na omeite malovaných mnichů beuronskými a připovědnými provrazených.

Ing. F. X. D.: Ohnivzdorná střecha doškova a její domácká úprava. (11 str., 3 vyobr.) Spisek, vyzvalý zkouškou s ohnivzdornými došky v Bohnicích (viz zpráva v 10. čísle I. roč. „Věstník“), přináší referát o této zkoušce a na několika dalších stránkách podává návod k výrobě gernetzových došek a způsob jich upevňování na střechu. K doplnění přispělo by, kdyby míry a váhy potřebného materiálu byly převedeny také na penize. K. G.

ZPRÁVY Z KLUBU.

OBR. 35. POHLED DO KLUBOVNÍ ČÍTÁRNY (SPOLU PÍSAŘNÝ PRO ČLENY) A ZASEDACÍ SÍŇ PRO DOMÁČÍ RADU.

ČINNOST KLUBU V BŘEZNU A DUBNU 1911. V záležitosti *mostu rudolfinského* oznámilo c. k. mistodržitelství, že nemá vlivu na rozhodování, pokud se týče esthet. účinku nového mostu. Rada m. Prahy odeprala souhlas k postavení šablony ústí mostu s budkami nákladem Klubu. Klub si vyžádal opis protokola o vyřízení své žádosti o šablonu. Pro posouzení účinku nového modelu *Husova pomníku* vyžádal si Klub 16. března zapůjčení modelu Staroměstského náměstí od hospodář. úřadu města Prahy. Když byla postavena šablona na náměstí, dal jí Klub fotografovat, vystavil zvětšené snímky a zaslal je c. k. ústřední komisi k posouzení; mimo to požádal městskou radu, aby sečkala s rozhodnutím o povolení k stavbě, až po vyslechnutí ankety odborníků, a vydal leták proti umístění pomníku na Staroměstském náměstí. Úsilí Klubu bylo marné, dne 11. dubna bylo rozhodnuto 17 proti 5 hlasů v městské radě a dáno povolení ke stavbě. — Proti vězení *elektr. dráhy* kolem hradu královského podal Klub žádost k hofmistr. úřadu ve Vídni a požádal zvl. memorandem o podporu c. k. ústř. komisi, c. k. ministerstva veřej. prací a řadu spolků, redakci a jednotlivce. Radu král. hl. města Prahy upozornil Klub na vážné ohrožení španělského sálu na hradě. — Městská rada sděluje Klubu, že upustila od projektu *elektr. dráhy Želez. ulici*. Projekt arch. Ed. Sochora k vedení dráhy ulicí Melantrichovou dle autorem Klubu k prohlédnutí. — Poslanci Dr. K. Kramář a m. radě podána žádost, aby *bašta XIX.* nebyla zabavována odkopáním valu svého pevnostního charakteru; žádosti o veřejný přístup na spodní část bašty m. rada nevyhověla. — Kuratorium sanatoria českých lékařů požádáno, aby nestavělo pod *Vyšehradem* kompaktní budovu, nýbrž pavilonovitým způsobem a níže na svahu. — M. radě podána žádost, aby přilom „*U Klíčů*“ zastavěla obec celý, ne jenom nárožní parcelu, a aby vypsal veřejnou soutěž na řešení toho úkolu. — Rada spolků, zejména živnost. na St. Městě vyzývá, aby se domáhala přeměny domu „*U Štupartů*“ na živnost. dům. — Do ankety k posouzení projektu *nábřeží malostranského*, do níž byl Klub m. radou pozván, vyslan arch. B. Hübschmann, jenž se též súčasitně účastní poradý delegátů ve Spolku arch. a inženýrů. Rada městská požádána o zapůjčení pausy projektu *nábřeží* a o postavení šablony podle něho. — Velitelství 8. sboru voj.

v Praze požádáno, aby při eventuální stavbě voj. kasina šetřilo *hladově zdi* na Petříně. — V záležitosti konservování *chiaroscuro* v týnském dvoře sděleno m. radě podání vědec. ústavu české techniky pro sklářství, keramiku a zkoušení staviv. — Proti prodeji pozemků u *mistodrž. letohrádku* v Oboře zakročeno z esthet. důvodů u mistodržitelství, zem. výboru, arcib. konsistoře a měst. rady v Bubenci, ale marně. — Rada městská požádána, aby při komisích nebyl pomíjen III. odbor stavebního úřadu. — Zem. výbor uznává akci o zabezpečení práva domácích museí na výkopy při státn. stavbách učiněnou za správnou a připojuje se k ní.

Purkmistrovský úřad města Plzně sděluje, že pokus o záchranu *domu Guldenerova* vyzněl bez výsledku. Klub žádá zem. výbor, aby si vyžádal od obce plzeňské spisy o této věci. — Na prosbu Klubu, aby nebyla *kašna* na náměstí v *Třeboni* vyplněna hlinou a osázena, odpovídá purkm. úřad, že záležitost ještě není aktuální. — Odboru v *Pelhřimově* dán pokyn v záležitosti regulace kolem kostela sv. Vít. — Ferd. Rud. hr. Kinský sděluje svým myslivcem Gregorem, že bude podle žádosti Klubu při opravě letohrádku Bon Repos v Lysé šetřití starého řvch. — Konserv. R. Němec požádán o zprávy v příčině opravy střechy kostelní u sv. Ducha v *Hradci Král.*

NOVÉ PŘÍSTOUPILÍ ČLENOVÉ KLUBU. V lednu 1911 přistoupili za činné členy Klubu: p. Anderle Karel, úředník v Brně, sl. Bernardová-Vítková Marie, učitelka na Král. Vinohradech, p. A. Žižková, soukromnice v Praze, pp. PhDr. Jaroslav Drůbek, profesor na Smíchově, Habich Albert, velkoobchodník v Praze, sl. Králový Anna a Františka ve Vršovicích, pp. Ing. B. V. Letovský v Praze, Lhoták František, ciseleur, Libánský Václav, adjunkt městského stavebního úřadu v Praze, Ložák Karel, nakladatel, JUDr. Josef Polák v Praze, pí. Berta Sternová v Lovosicích, pp. Vančura J., velkostatkář v Praze, Ing. Wiesner Adolf v Praze, Wiesner Karel, továrník v Praze. — V únoru přistoupili za členy činné pp.: Bayer František v Rožnově, Eric Antonín, stavitel v Nulších, Herman Karel, stavitel na Smíchově, PhDr. Hýbl František, c. k. profesor v Žižkově, Chochole Ferdinand, c. k. soudce v Praze, Jeníček V. V., c. k. konservátor v Čáslavi, Kroupa F. J., stavitelský asistent na Král. Vinohradech, Ant. Kilián, majitel domu na Smíchově, Martinek Vlad., architekt v Praze, Ing. Mikeš Václav v Hodoníně, Mag. Pharm. Neuman Karel, lékárník v Jaroměři, PhDr. Opocenský Hanuš, úředník mistodržitelského archivu v Praze, pí. Rašínová A., choť ředitelky pojišťovny „Praha“, pp. MUDr. Říha Vojtěch, lékař a Praze, JUDr. Štolba Josef, notář a spisovatel v Pardubicích, cis. rada Vejdělků František, ředitel hasičského sboru v Praze. V březnu přistoupili za členy činné: pí. Böttingerová Růžena, choť malíře v Praze, p. arch. J. Cúc v Praze, pí. Foustková M., choť univ. profesora na Smíchově, pp. Ing. C. Holeček Vladimír v Praze, Ing. C. Krajčůček Svatopluk v Praze, sl. Rud. Podlipský, učitelka v Praze, pp. Ryšánek Boh., majitel domu v Praze, Schnabel Jan, úředník České banky na Král. Vinohradech, Akademický spolek Smetana v Litomyšli, sl. Steinhová Marie, odborná učitelka v Praze, p. Tomášů Jarosl., velkostatkář v Horní Krči, JUDr. Jan Synáček, c. k. auskultant v Praze, PhC. Václav Vojtěšek, úředník městského archivu v Praze.

ČLENSKÁ ČÍTÁRNA KLUBU, otevřena koncem r. 1910, již zařizena podle návrhů arch. J. Chochoლა (obr. 35). Jsou tu vloženy čelné pražské denníky, některé listy krajské a na 70 revuí; z nich jest upozorniti zvlášť na některé evropské, jinak v pražských čítárnách nevykládané listy (revue pro stavitelství a regulace měst, „Der Städtebau“, berlinská „Zeitschrift der Bauverwaltung“ s přílohou „Die Denkmalspflege“, bernský orgán švýcarského svazu „Heimatschutz“, mnichovský „Kunstwart“). Čítárna jest spolu zařizena jako písárna pro členy a s ní zasedací pro domáčí radu. Místnosti klubu jsou elektricky osvětleny a parou vytápěny. Člením a jejích hostům jest přístup volný od 9 do 12 a od 3 do 6 hod. odpol.

FOTOGRAFICKÁ KOMORA PRO ČLENY KLUBU byla zřízena o prázdných 1910. Jest opatřena vodovodem, červeným i žlutým světlem k práci s negativy a bílým světlem ke kopírování snímků. Komora umožňuje svou velikostí současně práci členů a jest pro celý den otevřena.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK II.

V PRAZE, DNE 30. LISTOPADU 1911.

ČÍSLO 5.—9.

NEJSTARŠÍ OBYTNÝ DŮM V PRAZE BYL ZBYTEČNĚ ZBOŘEN.

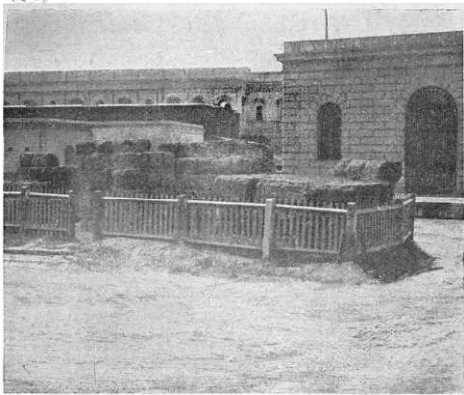
OBR. 36. ROMÁNSKÝ DŮM ČÍS. 16./I., NEJSTARŠÍ PROFÁNNÍ STAVBA V PRAZE, ZBYTEČNĚ ZBOŘENÝ. POHLED DO OBOU SÍNÍ PŮVODNÍHO I. PATRA.

Zbytek románské stavby domu čís. 16./I., jenž byl delší dobu příkryt zatímní střechou, byl v noci ze dne 2. na 3. července náhle zbořen až do úrovně budoucí dlažby. Bylo tím provedeno usnesení rady městské, že se má v této záležitosti vyhověti přání obecních zástupců staroměstských — tedy na žádost t. zv. Sdružení staroměstských obecních starších. Ale táž rada usnesla se dříve ještě před tím, aby záležitost zachování zbytků domu č. 16./I. byla vyřízena po dobrozdání, jež by podala anketa, složená ze zástupců obce, stavebního úřadu, Společnosti přátel starožitností, Klubu Za Starou Prahu atd. Anketa se sešla na místě, ale účastníci byli zbytečně obtěžováni — v polovině jednání byla anketa na přání dra Pika přerušena a potom již nesvolána, takže dobrozdání vůbec nepodala.

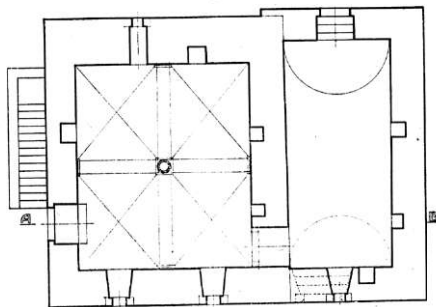
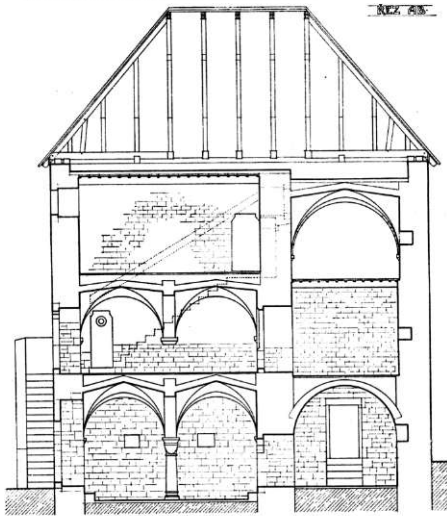
Zkusého jednání uvádíme: Proti zachování č. 16./I. nebylo důvodů komunikačních, elektrické dráze ani kanalizaci vůbec nepřekážejí; dům se dá uvést v uživatelný stav ať znovusestavením rozebrané a číslované klenby gotické nebo umístěním gotických stropů trámových, v budově nalezených a menšími adaptacemi. Když cennost tohoto objektu dokládal architekt Hilbert tím, že jest dokumentem nejstarší Prahy kamenné, snažil se dr. Pik zlehčiti jeho vývody způsobem člověka ne sice věci zvláště, za to však tím smělejšího. Architekt Hilbert upozornil dra Pika, že sice jeho neznalost jest pochopitelná, ale že by právě proto měl ponechati zde slovo odborníkům. Smrtelná tato urážka musila býti pomstěna: Dr. Pik prohlásil, že se nedá poučovati a žádal za odročení schůze, až se staroměstští obecní starší poradí. Jak porada vyzněla, řekli jsme již nahore: obec dala dům zbořiti a neuznala ani za vhodné, aby se omluvala účastníkům kommisie, proč se v jednání nepokračovalo.

Neuvádíme obyčejně pozadí a průběhu jednání, jež máji výsledek proti nám namířený, ale zde není možno zatajiti, jak v nynějších poměrech radničních je malicherné a malomocné votum odborníkovo proti diktátu vlivných jednotlivců a sdružení, jak nic neplatí proti volební politice a dočasné moci argumenty rozumové a citové, krása a starožitnost, cena umělecká a historická. Již způsob zboření domu číslo 16./I. takřka podloudně, v noci, aby — jak se případně vyjádřil, „Prager Tagbl.“ — nebyl zvřen prach v hmotném i přeneseném smyslu, ukazuje zlé svědomí, jež nemá jiných důvodů než přesilu, ale přece se obává veřejného mínění a odborného úsudku. Kromě toho odvaha městské rady, jež současně s vyřknutím smrtelného ortelu nad románským domem vyzvala architekta K. Hilberta, aby vypracoval nové návrhy na zachování samotného sklepení pod dlažbou, když tento patřil k nejhorlivějším hajitelům domu v celosti, je podivuhodná; skoro je o nabídce, již ovšem architekt Hilbert rozhodně a s pochopitelným rozhořčením odmítl, těžko rozhodnouti, byla-li míněna jako pokrouťka na usmířenou nebo jako vědomá urážka.

Zboření domu lze nazvati barbarským a nepředloženým činem. Řada důvodů mluví proti němu i když pomijeme zatím vysokou cenu historickou a uměleckou tohoto objektu. V první řadě bylo zboření předčasné: Na pozemku za domem nebude se stavěti jistě ani za 2 léta, takže zdivo nepřekáželo; úprava ulice kolem nového domu radničního oddálí se jistě až do zbudování druhé strany Kaprový ul.; řešení úpravy tohoto románského zbytku bylo možné jen v souvislosti s definitivní úpravou nárožního domu za ním, o němž není dosud rozhodnuto atd. Za druhé bylo zboření zbytečné: Objekt nevdal frekvenci a byl schován za ohradou a chráněn střechou; studie, podniknuté jednak sta-

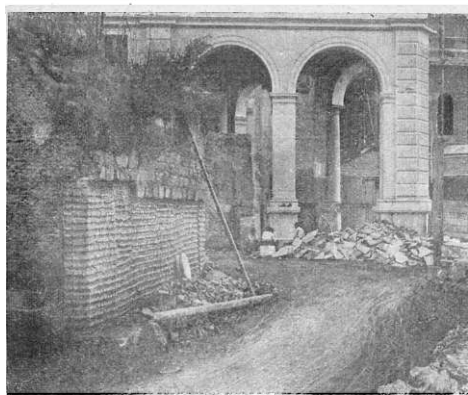
OBR. 38.—39. JAK SI DOVEDOU V ITALII VÁŽITI PAMÁTEK. ZBYTKY TULLIÁNSKÉ HRADBY V ŘÍMĚ, JIŽ MUSILY USTOUPITI PRAKTICKÉ POTŘEBY. HRADBA UPROSTŘED NÁDRAŽÍ. HRADBA UPROSTŘED NEJVĚTŠÍHO RUCHU ULIČNÍHO.

OBR. 37. NÁVRH ARCH. K. HILBERTA NA ÚPRAVU ROMÁN. DOMU ČÍSLO 16./I. PŮDORYS PRÍZEMÍ A REZ AB.

vebním úřadem obecním, jednak architektem Hilbertem, ukázaly, že by se dalo domu výhodně užiti nejen jako samostatné budovy a atrakce historické, ale i jako terrasovitého přístavku při novém domě nárožním pro krámy, vinnáru atd. A jakou ztrátu znamená zboření domu s hlediska *historického*, v tom se shodly všechny odborné kruhy. Byl tu zachován doklad z doby, kdy Praha nebyla ještě městem, *architektura profánní* svého stáří v Praze jediná a při tom umělecky významná. Citujeme výňatky ze zprávy univ. prof. dra K. Chytila, uveřejněné v poslední chvíli jako varovný hlas v dennících, o tomto domě:

„Ruina jest zbytkem značnějšího komplexu domů, jenž dříve sahal až do Platnéřské ulice, později až do ulice Kaprové, kdež nesl název „U bílého pěstosa“ a měl číslo 33-I. Při bourání assan. byla nadále ještě ponechána, když se shledalo, že ve svém jádře jest vlastně téměř úplně zachovanou stavbou románského období, která v gotické periodě byla přestavěna a křížovým klenutím opatřena. Na původ v románské periodě XII. století poukazuje sklepení s klenbou, spočívající na sloupu, jež druhy tvořilo přízemek, dále zdivo kvádřové, pravidelně zpracované a vrstvené a stopy kleneb ve dvou místnostech. Stavba má nejen hodnotu starožitnickou a umělecko-historickou, nýbrž jest také, pokud prameny sahají, historicky důležitá. Název domu číslo 16-I. „U staré koleje“ znamená zde celý dějinný běh, jenž začíná již ve XIV. stol. Když Karel IV. založil universitu pražskou, zřízeny k účelům vyučování i pro bydlitě studentů domy kolejni (collegium, bursa); nejvýznamnější a neirosáhlejší bylo collegium Caroli, nynější Karolinum; mezi ostatními patří k nejstarším a největším „Kolej Věšch svatých“, collegium omnium sanctorum nebo též Angelorum, založená r. 1366 současně s kolejí Karlovou a ve spojení s kapitolou Věšch svatých na Hradčanech, rovněž Karlem IV. založenou. Z počátku byla tato kolej na Malé Straně a byla pak přenesena na Staré město do domu na tehdejšími trhu kurním (forum pullorum), naproti kostelu sv. Mikuláše ležícího. To se stalo asi roku 1379. Dovidáme se, že dům ten patřil původně proslulému kancléři Karla IV., Janu ze Středy, biskupu olomouckému, pak studentovi university pražské, Vincenciovi Nidekovi ze Zhořelce, od jehož dědiců zakoupen byl pro kolej Věšch svatých. Jakožto majetek koleje Věšch svatých uvádí se dům proti sv. Mikuláši od roku 1383 i na dále. V čele koleje této nacházíme mnohou zajímavou osobnost, jako předchůdce Husova v kapli Betlémské, mistra Štěpána z Kolína a přítele Husova Ondřeje z Brodu. Ve spisech Tomkových („Základy mistopisu pražského“, „Dějepis Prahy“, „Děje university pražské“) dočítáme se mnohé podrobnosti o domě tom a koleji. Po válkách husitských spravována byla (za mnohých sporů s kapitolou Věšch svatých) universitou jako součást koleje Karlovy. Z Wintrových „Dějů vysokých škol pražských 1409—1622“ dovidáme se mnoho z osudů koleje; vystupují tu zejména administrátor Mystopol, historik Hájek, mistr Kodieil a posléze mistr Petr Fradelius. Roku 1622 dostala se kolej po bitvě bělohorské do rukou Jesuitů a zůstala majetkem university pražské až do roku 1755, kdy prodána byla soukromníku. Dům zůstal domem svobodným; podle Schallera přejal dům č. 655 (st.) „někdejší Collegium Věšch svatých či Angelorum“ roku 1817 Josef Boskowitz. Název „U staré koleje“ udržel se až do našich dnů.“ B. H.

OBR 40. ZBYTKY TULLIÁNSKE ZDI V ŘÍMĚ. HRADBĚ USTOUPIL NOVÝ SOUKROMÝ DŮM.

Je jistě na místě ukázati proti tomuto barbarství obrazem šetrnost a péči, věnovanou památkám tohoto druhu v Itálii. V zemi přebohaté památkami velkého umění starají se zákony o zamezení vývozu významných děl, státem i obcemi placení strážcové ochraňují často odlehle stavby v provinciích (objekty jako liběchovská Klácelka nebo kukský Betlém měly by dávno úřední ochrání) a města ošetřují uctivě i prostě, často jenom historicky významné památky. Tato péče je tedy soustavná v městech i na venkově, u předmětů vysoké všeobecné ceny nebo jen vzpomínkové, i když se nejedná o předměty turisticky významné. Naše obrázky ukazují, jakým způsobem pečuje Řím o zbytky první tulliánské zdi — románská stavba pražská měla pro nás aspoň stejný význam. Jeden ukazuje hradbou na nádraží, tedy v místě, kde jistě nutno šetřit místem, obehnanou plotem, uprostřed skladišť a kolejí. Druhý snímek, z Via Nazionale, vedoucí od nádraží a velice živě, ukazuje zeď uchovanou v malém parku a chráněnou mříží. Třetí příklad znázorňuje, jak ve Via dei Finanze ustoupil staré hradbě celý dům, jehož přízemí nahrazeno otevřenou loggií, zeď chránící. Tak děje se v Itálii . . . V. V. Š.

NOVÉ NÁBŘEŽÍ JE NEBEZPEČNÉ MALOSTRANSKÉMU PANORAMATU.

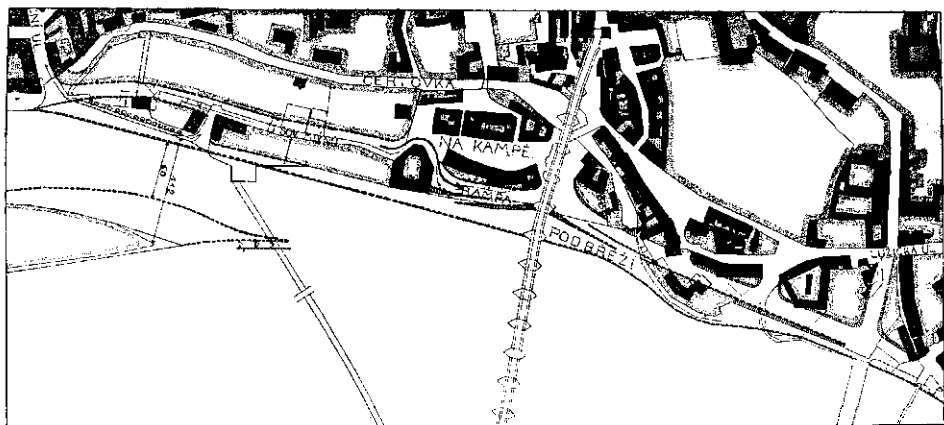
Rada městská uspořádala v této záležitosti *pisemnou anketu*, po níž má následovati ústní. Posudek delegata klubu, sestavený po vzájemných poradách technické komise a domácí rady, zní:

Vrcholná část epochálního díla kanalisace Labe a Vltavy až do obchodního a průmyslového střediska země spěje k svému provedení. Kanalisace Vltavy v Praze bude v několika letech dokončena. Obec účastní se tohoto díla vybudování nábreží; při tom jde právě o nejdůležitější část staré Prahy, o úpravu malostranského břehu.

Základem dosavadních návrhů byla schválená čára regulační jdoucí v prodloužení smíchovského nábreží přes výběžek u Odkolků, podél Odkolkovy zahrady (asi 15 m. doprodudu posunutá) na první vodní pilíř mostu Karlova a odtud přes výběžek u Hergetů k Lávcé. Chvalitebné odchylky od této čáry tvoří návrh stavebního úřadu městského pod mostem Karlovým, kde je podběří (sice jak jinde podle regulační čáry) ponořeno 80 cm. pod normální vodu. Druhá velmi chvalitebná odchylka jest obsažena v alternativě ponechávající Hergetův výběžek nedotčený.

Účelem nábreží jest zabrániti zaplavování přilehlých částí Malé Strany. Druhého účelu, ochrany břehu a jeho opevnění, docílono již úpravou dosavadní. Návrh stavebního úřadu dosahuje svého účelu, že vlastní nábreží a zároveň komunikační těleso vede z počátku u Smíchova za zahrady u Zbrojovky, za Odkolkovou zahradou a teprve u bývalé německé realky vyvede je na nynější břeh před domy na Kampě a vede pod prvním obloukem dále přes zahradu Pinkasovou a to buď přes výběžek u Hergetů anebo v (alternativě) za ním tak, že budovy u Hergetů jako několik budov u Odkolků zakrývají novou komunikaci a tím zůstává na venek v těchto místech nynější stav. V tom jest určitá nedůslednost projektu: kdežto na těchto místech jest vedena nová komunikace tak, aby nejméně porušila nynější stav, tedy za objekty na břehu stojícími, jest právě na nejdůležitějším místě, u mostu Karlova, vyvedena na břeh, takže kde jsou změny nejméně žádoucí, právě nejpříkřejší na odív vystupují. Změny návrhu zde proponované jsou takového rázu, že by — kdyby byly provedeny — způsobily zhyždění právě nejnápadnější části povědomého obrazu malostranského. Tato propozice tedy se stanoviska estetického není přijatelná a z důvodů komunikačních není nezbytná, neboť trať podél zbrojovky a

za Odkolkovou zahradou má přirozeně pokračování, již nyní užívané: po Kampě, pod mostem Karlovým přes Čertovku do ulice Lužické a dále na směr k Brusce a na Letenskou silnici podél Klárova ústavu. Naproti tomu nově proponovaná komunikace podél břehu musí násilně dvojitým záhybem odbočiti od tohoto přímého směru na břeh Vltavy, nákladným a esteticky závadným způsobem přemáhati obtíže v cestu se stavící, (zasypáváním části Vltavy, vykáčením stromů jak na Kampě, tak v zahradě Pinkasové, odkopáním návrší u Hergetů) a když po některých obtížích dostane se k mostu Rudolfskému, musí zaměřiti opětnou zacházkou a zatáčkou na totéž místo, kam se nyní Lužickou ulicí bez obtíže a zajždění dostane. Zdánilivým ospravedlněním bylo by, že podjezd pod vyšším obloukem u břehu bude pohodlnější; ale ani tomu tak není, neboť kdežto světlost oblouku přes Čertovku jest 5'50 m., jest světlost oblouku následkem výšky komunikace nábrežím (cota 190) — pouze 4'92 m. Zbytečné a nevhodné komunikaci má padnouti v plen nejdůležitější partie nynějšího břehu u mostu Karlova a toto nebezpečí je zvýšeno jen ještě projektovanými rampami na obou stranách mostu. Nikterak se neziská ani tím, že jsou zdi nábrežní projektovány ve sklonu, a aby nemusily sáhati nad velkou vodu, samy nastaveny plnou poprsnicí u ramp, vraty opatřeny. Plochy širokého prázdného pobřeží s rampami a s nábrežní komunikací tvoří plochu 42 m. širokou a v rozvinutých širokých plochách tím rozsáhlejší dojem činici, takže přirovnání k šíři Václavského náměstí jest docela oprávněné. Tato široká šíje má potom oddělovati rameno Čertovku od Vltavy, takže toto ztratí charakter průtoční vody a bude působiti dojemem táhlého rybníka, obojstranně širokou hrází uzavřeného. Dále dolů po Vltavě jest v alternativě vedena pobřežní komunikace způsobem pro Malou Stranu méně nebezpečným za výstupkem u Hergetů, avšak záhy potom vystupuje nábreží a podběří opět příkře na odív a stoupá u mostu Rudolfského, kde dosahuje značné výšky. Prostředky ke zmírnění této příkrosti jako snížení zdi a nastavení sklonem k podběří nejsou dostatečné, naopak vzhledem k tomu, že nevíme, jaké budovy a v jaké situaci budou za nimi státi, velmi povážlivé, neboť čeho by se dalo architektonickou úpravou ve spojení s těmito budovami docílití při celkovém řešení, bylo by provedením navržené úpravy navzdý zneemožněno.

OBR. 41. SKIZZA MALOSTRANSKÉHO NÁBRŽÍ PODLE NÁVRHU STAVEBNÍHO ÚŘADU (Z R. 1911). VYVÁDÍ KOMUNIKACI VĚTŠINOU DÁLE OD BŘEHU VEDENOU, PRÁVĚ U KARLOVA MOSTU NA BŘEH A NIČÍ TÍM OBRAZ MALOSTRANSKÝ.

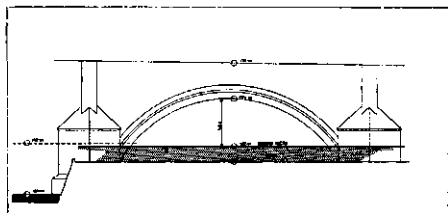
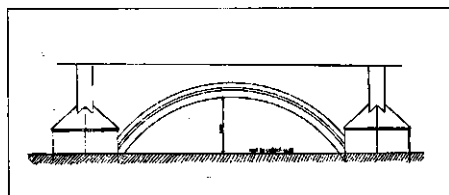
Nejvhodnější jest řešena část nábržního a komunikačního tělesa, jež je provedena ve způsobě ochranné hráze za Odkolkovou zahradou a vedena podél vnitřní strany zdi, zahradou zbrojovky. Jest však nejisté, možno-li připojení vysokým stoupajícím nábržím na nábržní smíchovské nazvat šťastným, neboť zbytečně vysoké toto nábrží a široká hráz, jež odděluje Vltavu od Certovky, nemohou býti esteticky nezávadné. Uvážíme-li, že smíchovské nábrží je komunikace mrtvá, a že naproti tomu Královská třída jest již dnes živá a hodí se velmi pro druhou komunikaci, spojující Smíchov s Malou Stranou, jest jasno, že by se mělo nábrží malostranské připojiti spíše na tuto třídu než na nábrží.

Potřeba podbržeží podél malostranského břehu je otázka, kterou lze zodpověděti přímo záporně. Malá Strana, jako útvar celkem hotový, nepřipouští naději, že by se mohla proměnit v obchodní emporium a pro podbržeží potřebné plochy v pozadí, sloužící k vykládaní zboží pro skladiště, kolny a ohrady, neexistují; podbržeží pod zahradou zbrojovky a zahradou Odkolkovou nemají vůbec raison d'être. Rovněž tak u mostu Karlova, kde je sice na Kampě čilý svatojanský obchod keramikou, avšak množství zboží zde prodaného nepadá na váhu. Podobně u Hergoztů a dále jest podbržeží nepotřebné, neboť ačkoliv nevíme, jaké budovy zde vzniknou, je jisto, že tu jistě nebudou skladiště a kolny s jeřáby a transporteury. Že by podbržeží malostranské leželo ladem, je vidno i z projektu stav. úřadu, neboť část n. Smíchova je slepá, nemá výjezdné rampy a pod mostem Karlovým je nábrží vůbec přeřučeno pro průběžnou dopravu, jsouc položeno pod normální vodu. Pod-

břeží pod vodou vedené není vůbec skoro k potřebě. Užitečnost podbržeží zde tedy vůbec odpadá, za to jeho nevýhody zůstávají, neboť podbržeží — třeba i pod vodou — brání volnému průtoku, takže celý jeden oblouk je pro průtoční profil s velké části ztracen. Povážlivost této okolnosti v případě velké vody jako v roce 1890 připouští i sama kanalisační komise, neboť nechce situováním komorového plavidla u Staroměstských mlyňů omeziti i jen částečně průtoční profil, pilíři mostu již nyní o třetinu zúžený. Ostatně ani snaha, aby most v tomto oblouku nebyl na suchu, ač jinak správná a chvalitebná, není projektem uspokojena, neboť jen okraj podbržeží jest 80 cm. pod normálem, kdežto odtud stoupá, takže o 15 m. dále není již pod normálem a bude značnou část leta suchý.

Shrňme-li kritiku a své požadavky, podle nichž by se mělo postupovati, žádáme:

1. Čára regulační zbytečně narovnává břeh, jehož nynější pohrnutost tvoří působivé krajinářské popředí světově známého panoramatu a jest nutno především ustanovení této čáry podrobiti revisi.
2. Podbržeží neslouží potřebě, jsou tedy zbytečna a protože jsou i esteticky škodlivá, mělo by se od nich docela upustiti.
3. Umístění nábržního tělesa na břehu u mostu Karlova vyžaduje vykácení stromů na břehu Kampa a v zahradě Pinkasově, vytvoří pevnou hráz, vysokou m., s parapetem, šikmými plochami a rampami, zvláště velmi širokou a mohutnou, kontrastující příkrě s idylickým břehem malostranským jak v pohledu od Starého města, tak v pohledu

OBR. 42.—43. NYNĚJŠÍ PODJEZD POD KARLOVÝM MOSTEM SMĚREM DO LUŽICKÉ ULICE JEST 5·50 M. VYSOKÝ A PROTO MNOHEM PŘÍHODNĚJŠÍ NEŽ PROJEKTOVANÝ PODJEZD OBLOUKEM PŘÍ BŘEHU, JENOM 4·90 M. VYSOKÝM.

s mostu, odkudž by nahota těchto ploch byla pro Malou Stranu dílem přímo herostratským. Cena komunikace pobřežní takto nově vzniklé jest nepoměrná k nákladu, jež vyžaduje a vedle toho odpyká tuto komunikaci k rása Prahy. Uvážíme-li, že spojuje dva body, které jsou již dnes spojeny bez zajištění a obtíží, objeví se její úplná bezcnost; měla by být vynechána a doprava vedena ve svém přirozeném pokračování přes Kampu do ulice Lužické.

4. Tutěž problematickou cenu mají i obojstranné rampy na podběží u mostu Karlova a mohou býti beze všeho vypuštěny.

5. Ochrana proti velké vodě dá se zříditi podobně jako navrhuje stavební úřad v části podél zahrady zbrojovky tím, že se zřídí v místech nynější ohradní zdí zahrádek na Kampě zeď, a při vjezdech na břeh vrata nebo zvýšený terrain. Vrata, umištěnými nenápadně dále od vyústění, uzavřela by se Certovka proti zpětné vodě.

6. Výběžek u Hergetů budíž zachován, jak navrženo v alternativě stavebního úřadu.

7. Část nábrežní od Hergetů k lávce není naléhavě nutná, neboť není v těchto místech objektů velkou vodou snadno ohrožovaných. Proto je záhodno a možno studovati tuto otázku v souvislosti s budovami na břehu stojícími.

8. Ke Smíchovu by měla býti připojena komunikace přes

Kampu dále od pobřeží na třídu Královskou, jako třídu průběžnou, do středu Smíchova přes Jakubské náměstí vedoucí, nikoliv především na nábreží, jež je slepou komunikací. Tím odpadne nutnost pokračovati v známém převýšeném nábreží smíchovském. Nynější náplavka mohla by se pak pouze poněkud rozšířiti a případně vyvésti do ulice Řiční podjezdem, vraty uzavřenými.

V zájmu urychlení záležitosti doporučovalo by se vpsati *veřejnou soutěž ideovou na pruh pobřeží, ohraničený asi Certovkou a Lužickou ulicí*. Tento postup se doporučuje také tím, že základna, získaná soutěží o regulaci Malé Strany před 11 lety, kdy šlo o řešení otázky tuze rozsáhlé, byla v projektu stavebního úřadu v mnohém docela správně opuštěna. Jedině soutěž řádně připravená, opatřená dostatečným materiálem fotografickým a hotovým seznamem staveb, jež by zde mohly býti situovány, může otázku bezvadně řešení přiblížiti; jediné soutěží, ovšem dostatečně dotovanou a po případě mezinárodní — jdeť o světově známý obraz, o jehož osud budou se interestovati odborné kruhy i za hranicemi Čech — může ulehčiti zodpovědné dílo a zbaviti výtky lehkomyšlného rozhodnutí o celém pobřeží Malé Strany. Při tom ovšem zabezpečení Kampy nezávadným způsobem nemusí prejudikovati definitivní úpravě.

MELANTRICHOVA ULICE JE OHROŽENA PROJEKTEM TRAMWAYE.

Zástupci Starého města na radnici naléhají již několik let na to, aby průběžné komunikace jich územím byly kombinovány příčným spojením s Novým Městem a to i za cenu zničení nejkrásnějších partií ve St. Městě, jako ulice Melantrichovy nebo Malého rynku. Klub vyšel vstříci této touze — přes to, že zkušenosti z jiných měst by mluvily proti kompromisu a naléhání na úpravu komunikace pomocí autobusů — svým návrhem na částečné rozšíření ulice Železné (viz Věstník I., 20, obr. 36—37), ale projekt narazil na obtíže finanční. Když letos byly současně městské radě předloženy dva jiné návrhy na vyřešení komunikace, spojující Václavské náměstí se Staroměstským, vyžádal si Klub svolení k jich prohlédnutí a podal pak (19. X.) m. radě obšírný svůj projev a spolu kritiku obou návrhů, v němž shrnul výsledky četných porad s věty technické komise o této otázce a z něhož tuto vybiráme:

„Klub *zásadně nedoporučuje trati ulici Melantrichovou* a znovu dovoluje si navrhnouti radě městské tramwayovou komunikaci ulicí Železnou.

Pro vedení dráhy touto ulicí svědčí tyto důvody: 1. Ulice Železná jest přímým pokračováním třídy assanační na Václavské náměstí. 2. Ulice Železná byla již dříve k částečné regulaci předurčena a místy již byla i tato regulace provedena. 3. Při minimální pietě lze ulici Železnou zachovati bez značných ztrát uměleckých a finančních a snadno upravit k pohodlné dopravě tramwayové. 4. Trať ulicí Železnou nepředpokládá pro město těch ztrát, jež přináší tramwayové spojení ulicí Melantrichovou.

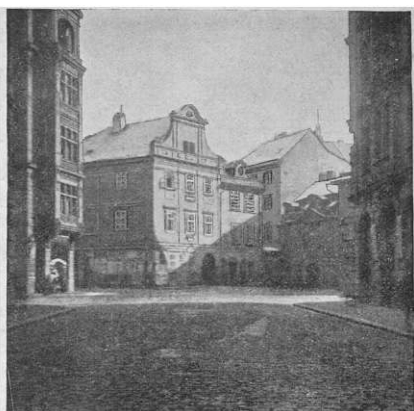
Ve prospěch zachování ulice Melantrichovy svědčí též schválený regulační plán Starého Města podle návrhu arch. Šařaře, kdež jest Melantrichova ulice zachována a ulice Železná rozšířena. Rovněž i Soupisná komise král. hlav. m. Prahy žádá pro Melantrichovou ulici zachování řady domů, jež by nutně padly za obět jakémukoliv projektu elektrické dráhy. Jakožto provisorní opatření komunikační doporučuje Klub znovu spojení autobusové, velmi výhodné po způsobu jiných velkoměst evropských: Berlína, Paříže, Říma, Londýna. Spojení toto by mohlo fungovati i po definitivním rozřešení komunikace tramwayové.

Téměř každé evropské velkoměsto má své partie, hájené před kolejovou komunikací, zejména staré partie celkové, stará náměstí, repräsentativní třídy a okolí významných budov, residenci a paláců. V Berlíně nesmí kolej jíti třídami „Unter den Linden“ a „Friedrichstrasse“, toliko jedno překročení dovoleno. V Mnichově se musila daleko vyhnouti tramway ochrannému komplexu residence královské. Ve Vídni celé vnitřní město jest nedotčeno tramwayí, která pohybuje se jen po obvodě, přes to, že plány na zboření starých ulic a zřízení nových byly ve Vídni již hotovy. V Londýně jedna z hlavních tepen tohoto velkoměsta, „Victoria Street“, jdoucí těsně mimo Westminsterské opatství, budovu parlamentní, dále mimo budovy ministeriální a ústíci na velkolepé náměstí Trafalgarské, jest naprosto ušetřena komunikace kolejové. Rovněž i v Bruselu zachováno starobylé náměstí od tramwayové komunikace, pro niž bylo by nutno opatřiti přístup zbořením ulic. V Římě jest hlavní tepna města „Corso“ prosta trati dráhy atd.

Proti naznačeným výhodám ulice Železné mají projekty architektů *Vejracha* a *Sochora* na komunikaci ulicí Melantrichovou řadu podstatných závad.

Dvojkolejná elektrická trať v ose nynější ulice Melantrichovy, *navržená arch. Vejrachem*, ničí úplně půdorysnou i prostorovou konfiguraci této části města, nutí k odbourání umělecky cenných objektů a k zničení celého rázu této typicky staropražské uličky, obdivované kulturní cizinou. Destrukce ulice Melantrichovy nepřinesla by nejmenších předností novému pospoj. jenž v těchto místech bude ztráceti vždy na ceně řadou nevhod.

Architekt *Vejrach* rozšiřuje Melantrichovou ulici po celé pravé straně směrem od Václavského náměstí a mění ji zásadně v ulici úplně novou, v nejmenší šířce 13·25 m. Rozšiřuje i ústí její do Staroměstského náměstí zbořením domu čp. 478. Uzavření ústí ulice Melantrichovy však podmiňuje výlučně dochovaným charakter jak ulice, tak i celé přilehlé části prostoru Staroměstského nám., jež projektem *Vejrachovým* jest takto ohroženo v době *vrcholného* cenném a zvláště výrazném. Dům čp. 478-I. jest z nejkrásnějších celého Staroměstského náměstí v této jeho části. Projekt arch.

OBR. 44.—45. DŮLEŽITÁ FUNKCE DOMU „U ZLATÉ ŠTIKY“ V PRŮHLEDU DVOU ULIC. ŠIROKÉ PRŮČELÍ DOMU DOSUD ZACHRAŇUJE ASPŇŮN Z ČÁSTI DOMJEM KŘIŽOVATKY A SPOLU S OSTATNÍMI BAROKNÍMI DOMKY TVORÍ DOSUD NÁMĚSTÍ.

Vejrycha mění ulici Melantrichovy v útvar úplně nový, neboť návrh seřezává do regulačních čar nejen domy č. p. 385 a 386, ale zvláště významné objekty po pravé straně Melantr. ulice, č. p. 473, 472, 475, 476, 477, 478. Z nynější ulice Melantrichovy zachovává jen několik domů, jež úspěšně působí jen v celé dochované půdorysné formě této ulice: zbaveny svého okolí stávají se torsem a ztrácejí na svém původním poslání, na své umělecké ceně a na svém estetickém dojmu.

První varianta návrhu arch. Vejrycha, jež boří jeden nárožní dům Mel. ul. č. p. 462, zachovává sice druhý nárožní dům náměstí Staroměstského č. p. 478., ale č. p. 467 přestavuje, rušíc v něm starobylé schodiště a zřizujíc zde branku nebo podjezd, oddělující náměstí Staroměstské od nové ulice Melantrichovy, proměněné ve dva konické prostory.

Druhá varianta jest relativně výhodnější zachovávajíc větší počet domů v ulici Melantrichově a šetříc uzavřenost i náměstí Staroměstského. Kromě jiných domů zajišťuje nárožní dům číslo 462-I. úpravou podjezdovou, kterou v něm projektuje. Avšak ani tato varianta nehonosi se značnými přednostmi estetickými: v náhradu nynějšího prostoru ulice Melantrichovy zřizuje zde jakési náměstí, řešené na osu odkrytého průčelí kostela sv. Michala. Myšlenka tato jest plod starého uměleckého romantismu a poškodila by těžce charakterní útvary dochovaného obrazu Starého Města.

Projekt arch. Vejrycha nevyhovuje po stránce estetické, poškozujíc a mění ráz celé části Starého Města a partie z nejzajímavějších, a vyžaduje zároveň náklad dostupující téměř úhrady na vykoupení ulice Železné. Docílilo by se jen komunikace ústící naproti průčelí radnice,

odkud odklikou bylo by třeba zajeti teprve na Staroměstské náměstí, tedy v místě nejfrekventovanějším.

Návrh archit. Sochora jest uřčován pozoruhodnou pietou k starému rázu města: adaptuje část pravé strany Melantrichovy ulice (ve směru od Václavského náměstí), zachovává v celku konfiguraci ulice, ale činí tak způsobem nezvyklým. Trať kolejové dráhy násilně proráží se nově projektovaným loubím v celé pravé straně Melantrichovy ulice. Náhlý a neočekávaný výjezd na Staroměstské nám. dociluje se dvěma oblouky loubí domu č. p. 478. Komunikace, vedená takto v délce asi 100 metrů jakýmsi tunelem, byla by komunikačně nebezpečná a nepohodlná.

Jakýkoli návrh, jež by vyhovoval a zároveň zachovával ráz ulice Melantrichovy, jest po technické stránce obtížný a nikdy by nevyhovoval komunikačním potřebám. Návrh archit. Vejrycha dociluje sice komunikace, schopné obsáhnouti dvojkolejnou dráhu, mění však ulici Melantrichovou v ulici úplně novou; v druhé variantě zachovává uzavřenost náměstí při ústí ulice, ničíc však zase její vnitřní ráz. Proto nemůže Klub doporučit žádný z uvedených projektů, a znovu navrhuje k úvaze trať ulici Železnou. Jsme pevně přesvědčeni, že po velikých ztrátách uměleckých, finančních i komunikačních, jež vyžádala by si ulice Melantrichova, znovu by se přikročilo k ulici Železné, komunikačně nejvýhodnější a nejvýznamnější. Zdánlivě větší náklad na úpravu této ulice rentoval by se bezpečně během krátké doby, dik znamenitým a nepopíratelným přednostem tohoto pospoje. Komunikace ulici Melantrichovou nikdy nebude vyhovovati potřebám rychlého a přímého a bezpečného spojení, vlastnostem, jež v hojně míře přináší ulice Železná.“

DLOUHÁ TŘÍDA ZTRÁCÍ VALEM BÝVALOU SVĚRÁZNOSTI!

I. Poslední, v celku zachovaná partie Dlouhé třídy, skupina domů kolem vyústění uličky Masné, má býti *zbořením domu čp. 705-I., zvaného „U zlaté štičky“*, rozrušena a spatnou regulací této části má býti ulici vzata poslední stopa svéráznosti. Klub již před časem — v dobách bojů o Kolkovnu — poukazoval na cenu této partie a hájil ji vždy z důvodů estetických i historických a to nejen o sobě, ale i jako článek v celkovém obraze Starého Města Pražského. — V květnu t. r. podal městské radě i zemskému výboru řadu

důvodů proti zamýšlenému boření domu „U zlaté štičky“ a žádal za zachování domu i nynějšího půdorysu této části Dlouhé třídy. Z podání uvádíme zde hlavní odstavce a podíráme je dvěma ilustracemi. (Obr. 44.—45.)

Regulační plán stanoví pro dům 705-I. čáry takové, že se průčelí směrem k Staroměstskému nám., nyní 18 m. široké a v ose ulice Kolkovny ležící, zúžuje na 9 m. a posunuje nevhodně z osy tím, že se parcela prodlužuje. Klub žádá, aby byl zachován úplně nynější půdorysný stav z důvodů:

OBR. 46. POHLED Z KOZÍ UL. KE KOSTELU P. MARIE PŘED TÝNEM PŘED PŘESTAVĚNÍM DOMŮ 614—615 I.

OBR. 47. TÝŽ POHLED PO ZBUDOVÁNÍ NOVÉHO DOMU ČINŽOVNÍHO NA MÍSTĚ DVOU STARÝCH DOMŮ.

1. Projektovaná regulace hrozí se stanoviska estetického značně poškodit dochovaný obraz této části Starého Města. Příznivé půdorysné i hmotné poměry náměstíčka před „Zlatou štikou“, nárožní úpravou ulice Kozí a Dlouhé dříve již poškozené, budou nyní úplně zničeny. Ulice Masná bude otevřena, čímž pohledově utrpí a ulice Dlouhá bude rozšířena. Náměstíčko, doposud uzavřené, bude rozbito a vznikne zde zbytečná křižovatka rázu typicky špatného a naprosto zavržitelného. V moderní výstavbě měst se všeobecně uplatňuje snaha po zamezení podobným zjevům, založeným na půdoryse hrubě roztržitém. Zúžením parcely domu 705-I. z 18 m. na 9 m. a posunutím jejím z osy ulice Kolkovny utrpí tato pohledově neobyčejně. Průčelí domu 705-I. tvoří point de vue „Kolkovny“ a každé zúžení a vysunutí jeho znamená nenahraditelnou ztrátu pro pohled z této ulice.

2. Důvody stavebně technické důsledně svědčí proti projektované úpravě. Zúžení průčelí na 9 m. promění parcelu v útvar těžko zastavitelný. Jest známa řada odstrašujících příkladů úpravy analogické, z nichž nejbližší jest zmíněné již nároží ulice Kozí a Dlouhé. Prodloužená parcela ve smyslu navržené úpravy znemožňuje vyřešení užitkově výhodné a esteticky zdařilé.

3. S důvody stavebně technickými souvisí i důvody zdravotnické, jindy tak často akcentované, jež rovněž jmenovanou regulací těžce utrpí. Jest samozřejmé, že tak úzký pás zastavitelné plochy zamezuje veškeré potřebné rozvinutí půdorysné, jež by vyhovoval všem složitým požadavkům hygienickým.

O domě „U zlaté štiky“ jako architektuře jest možno uvést:

1. Dům má význačné poslání v celkovém dochovaném obraze Starého Města. Hmoty jeho průčelí uzavírají výhodně charakteristické náměstíčko v ulici. Zúžením ústí ulice Masné na minimum a vymezením prostoru fačádami tří barokních domů vzniklo zde intimní starožitné zákoutí, pro výstavbu Starého Města neobyčejně cenné a dnes již velmi vzácné. Průčelí „Zlaté štiky“ vykonává však též velmi významnou funkci pohledovou, jsouc umělecky zdařilým pohledovým středem ulice Dlouhé ve směru od Staroměstského náměstí a nepostrádatelným objektem pro

pohled z ulice Kolkovny, v jejímž čele stojí a již monumentálně uzavírá.

2. Umělecká cena architektonické výpravy domu „U zlaté štiky“ jest značná. Úprava fačády (pilastrová dekorace, orámování oken, štít a portál se světlíkovou římsou) jest z počátku 18. stol.; kopie zbraslavské Madonny na fačádě jest o několik let mladší, kdežto relief zlaté štiky jest asi z 1. pol. 17. stol. a byl na nynější fačádu přejat ze starého stavu jejího. Dům sousední, dříve zvaný „U zlaté krávy“ a nyní spojený se „Zlatou štikou“, jest z let 1720 až 1730 a vznikl asi adaptací staršího stavu. Též tento dům jest úplně zachován, jen římsy vikýřů byly změněny v 19. století. Zadní trakt domu „U zlaté štiky“ jest současný s předním, ale je možno, že zdívce je původu staršího. Pavlač se sochou sv. Jana jest z první polovice 18. stol. (asi z r. 1740). Nádvoří pavlače postranní, na traversy podklenuté, jsou z let 1840—1850. Zdívce zadní části domu „U zlaté štiky“ (již zbořené) bylo ze 17. stol., jak ukazoval na průčelí v Dlouhé třídě pilastr s penízkovým dřikem. Ostatní úprava fačády hrozdila byla z konce 18. stol.

3. Dům „U zlaté štiky“ má i značnou cenu historickou. Jest bezpečně původu velmi dávného, ačkoliv se poprvé připomíná teprve r. 1428. Ode dávná byl majetkem a sídlem předních rodin sladovnických. Jeden z jeho majitelů, Václav Holec, byl povýšen do stavu vladyckého. V 17. stol. patřila „Zlatá štika“ vladycké rodině Hadů z Proseče a na počátku 18. stol. byla majetkem císař. architekta Františka Maxm. Kaňky, českého barokního stavitele, autora chrámu sv. Klimenta, spoluautora kláštera sv. Kateřiny, zámku Vionoře atd. Nynějšímu stavu „Zlaté štiky“ položil základ pravděpodobně otec Františkův, arch. Vít Kaňka. Dům „U zlaté krávy“ nalezl na začátku 17. století Simeonu Sušickému ze Sonnenštejna, českému pánu, popravenému 21. června 1621 na Staroměstském náměstí.

Klub jest přesvědčen, že jest možno moderně adaptovati přední trakt „Zlaté štiky“ a tak zachovati jeho průčelí. Rozsáhlé území zadního traktu poskytuje všechny možnosti k půdorysnému a výškovému rozvinutí nové budovy, takže ani finančním ztrát není třeba se obávat.

II. Jsou města, kde přestavba jednotlivého občanského domu není z krasocitného stanoviska tak nebezpečná jako

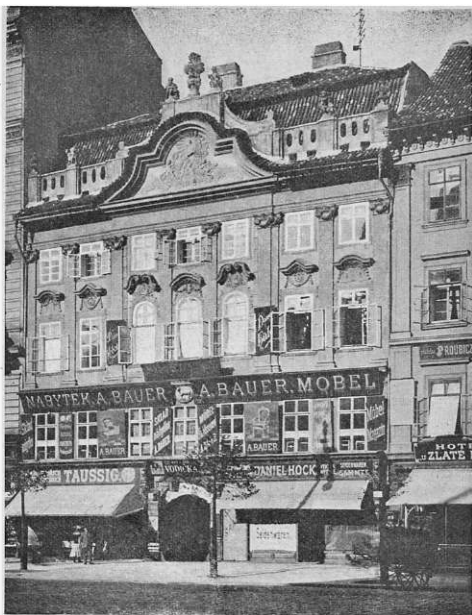
u nás, kdenovostavbazpravidla dovede vystihnouti celkem dosti dobře charakter domu bývalého (ovšem bez napodobení jeho detailů), takže nepřivádí dochovaný obraz města z rovnováhy. Tak šťastných měst jest celá řada v Německu i v ostatní západní Evropě. U nás ovšem jsou poměry jiné a bude třeba jistě veliké námahy se strany uměleckých kruhů, než se z těchto poměrů vymákneme.

Typický příklad takové naší přestavby jest dům čp. 615-I. v Dlouhé třídě, kde se uplatnily všechny estetické nevýhody, jež se při přestavbě vůbec mohou vyskytnouti.

Obraz číslo 46. ukazuje pohled Kozí ulicí směrem k Dlouhé třídě před přestavbou domu čp. 615-I. Řada domů, jež nesnaží se býti ničím jiným, než čím právě jsou: prostými občanskými domy. Řada ta je souvislá, nerušená, domy jsou ve formách zdřevilivě, všechny skoro stejného charakteru, skoro stejných šířek a výšek i stejného měřítka. Nad touto skupinou domů — nad tímto celkem — vědují věže Týnského chrámu.

A dnes? Obraz 47. podává pohled z téhož bodu po přestavbě domů 614—615-I. Do pořadí domů dosud nedotčeného vnikl živel cizí a rušivý. První změnou nepřiznivou — u nás tak častou — je spojení dvou stavenišť v jedno, takže je skupina o jeden dům chudší. Druhou změnou, a to horší, jest ustoupení čáry na straně nárožního domečku, takže průčelí nového vysokého domu zabíhá za průčelí rohového domečku č. 613-I. a vytvořuje tím ošklivý, neřestný kout,* na jehož odstranění není v dohledné době naděje, protože pozemku rohového domku

*Případem tímto se zabýval Věstník Klubu v lednu 1910, leč snaha jeho vyzněla jako prázdno (roč. I., str. 3).

OBR. 48. DŮM „U ZLATÉHO BERÁNKA“ NA VÁCLAVSKÉM NÁMĚSTÍ, Z NEJKRÁSNĚJŠÍCH BAROKNÍCH STAVEB V PRAZE.

než ubíjí pohled na Týnské věže z Kozí ul. Věže připraveny jsou o svoji funkci v tomto obraze nejen pouhým zakrytím, nýbrž i roztržistou silhouetou a vertikálním, polověžovitým charakterem nového domu, zejména s této boční strany. Avšak přestavbou nebylo ušetřeno ani samo Staroměstské náměstí, v němž objevuje se nyní s míst bývalého Krenovského domu úplně nová stěna, totiž slepý požární štít domu č. 615, vyzdobený k tomu ještě reklamou.

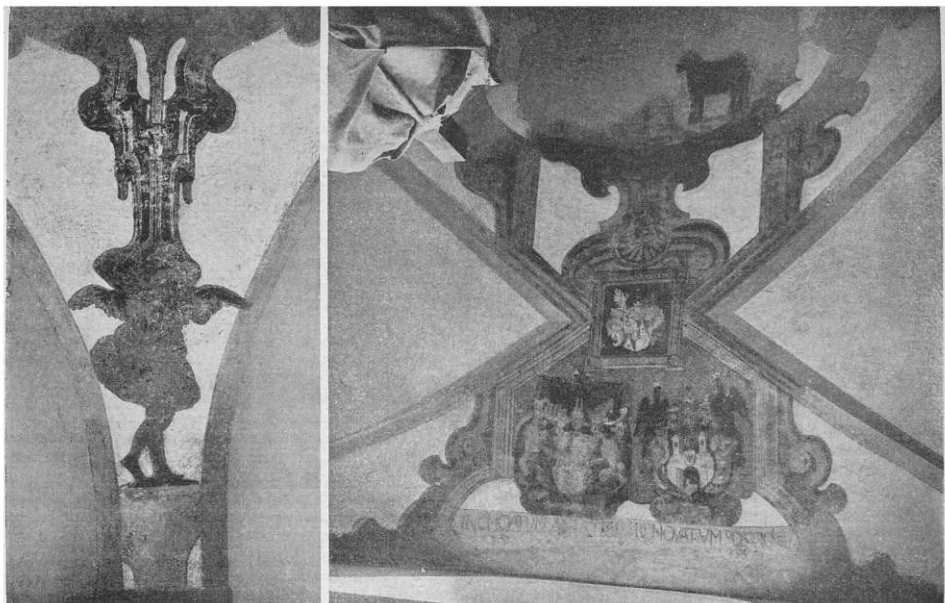
Tento případ je opětě důkazem, že stavební řád z r. 1886 jest v ohledu krasocitném naprosto nedostatečný, neboť nejen nebrání, ale přímo svádí k závadám estetickým jako jsou zmíněné požární štíty. A ještě něco je tu dokázáno: že falešná historisující architektura nemůže nikdy nahraditi prostý půvab starého domu, protože jí schází vlastnost nejcennější — původnost. —ft.

POSLEDNÍ ZBYTKY STAROBYLOSTI VÁCLAVSKÉHO NÁMĚSTÍ ZNIČENY.

Václavské náměstí od Jindřišské ulice k Příkopům mění v posledních letech překotně svůj vzhled. Staré domy, bohužel ne bezcenné, padají jeden za druhým a na místo jich nastupují budovy, jež nenahrávají vždy svou kvalitou svého předchůdce. Z nejceněnějších domů, jež zmizely v tomto pořadí od let 1890., byl renaissanční dům „U Císařských“. V dohledné době zmizí druhé nároží, dům „U Špinků“ a další dva sousední domy do Václavského náměstí a právě v těchto dnech počínají bořiti zadní část domu „U zlatého beránka“ a tak zbude jediný empírový dům „U Palmů“ čp. 838-II.) a je jistě jen otázkou času, na jak dlouho.

Dům „U zlatého beránka“ jest cenný umělecko-historický objekt, typický pro stavební vývoj Prahy v posledních letech vlády Marie Terezie, na význačnější stavební památky u nás poměrně chudé. Je trojpatrový, o 7 osách okenních,

z nichž tři tvoří plochý risalit se štítem, s mansardovou střechou. V přízemí má portál, segmentem zaklenutý, zdobený vavřínovými guirlandami, festony a maskou uprostřed. První patro, jehož okna mají jednoduché chambrany, je architektonicky zcela pořízeného významu; jen nad středním oknem je zladené plastické znamení domovní v oválném věnci. Druhé a třetí patro jsou dělena prostupujícími osmi pilastry jonisujících hlavic s těžkými guirlandami; risalitová část, vzhůru zakončená štítem, kombinovaným ze segmentů, je markantněji vyznačena sdrženými pilastry. Chambrany okna třetího patra, těsně doléhající na architrav hlavního římsy, jsou jednoduché, jako v I. patře. Nejozdobnější je vypraveno druhé patro. Okna větších rozměrů (v risalitu mají segmentové zaklenutí) mají ploché chambrany a mohutné nadokenní římsy,

OBR. 49.—50. SPRÁVNĚ KONSEROVANÉ MALBY NA KLENBĚ V KOSTELE SV. SALVÁTORA: OBJEVENÉ ZBYTKY PONECHÁNY V PŮVODNÍM STAVU, BEZ PŘEMALOVÁNÍ A DOPLNĚNÍ A JEN JEMNÝM TONOVÁNÍM NAZNAČENY PLOCHY, JEŽ KDYSI MALBY VYPLŇOVALY.

do trojúhelníku zalamované a segmentové; nástavce pod římsou jsou bohatě zdobeny štukovými guirlandami, festony, rosettami a (v risalitu) oválnými medaillonami s poprsími ve věncích. Nejbohatší plastická výzdoba soustředěna jest do části nad hlavní římsou, kde jednak zděná, ovály prolomaná antika má na pilířích rokokové vásy a puttí, jednak je štít vyzdoben ve své ploše hautrelieфом Orfea na oblacích a zakončen na vrcholu bohatou vásou a skupinami puttů.

Z vnitřních částí domu jsou bohatěji vypraveny zvláště

schodiště a pavlače ve všech patrech. Dispozičně je zaimovaný dvůr, neobyčejně úzký, zabraný (v několika letech po vystavění předního traktu) činžovními podélnými, velmi mělkými trakty o 12 osách a zakončený příčným traktem bývalých koníren a kolen. Činžovní dům dvojkřídlový, v druhém dvoře postavený, je z doby kolem r. 1850.

Domů, podobných „Zlatému beránku“, je v Praze už příliš málo. Nejpřibuznější celkovou koncepcí, ač v detailech mnohem jednodušší, je mu dům „U velkého úlu“ na rohu Můstku a Ovocné ulice; jiný již se v Praze sotva najde. K G

KOSTEL SV. SALVÁTORA BYL SPRÁVNĚ A PIETNĚ OPRAVEN.

Majestát Rudolfov nesl brzy ovoce. Pražská osada německá a čeští lutheráni připravují již počátkem r. 1611 stavbu samostatného kostela.¹⁾ Základní kámen položen 27. července t. r. s velikou slavností, již se účastnil saský vyslanec Jan Suessius, saský dvorní predikant Hoe z Hoenecku a německá i česká šlechta lutherského vyznání.²⁾ Hlavním mecenášem tohoto „německého kostela“ byl Joachim Ondřej hrabě Šlik. Stavba pokračovala velmi rychle, takže již 5. října 1614 byl kostel posvěcen. Při ko-

¹⁾ Jan Florian Hammerschmid: Prodomus gloriae Pragenses etc. Vetro-Pragae 1723, str. 196—202. — De originibus templi Salvatoris et monasterii fratrum minorum S. Francisci de Paula Veteris Pragae specimen historicum P. F. Fortunati Durich minimi. Pragae 1771. — J. Schaller: Beschreibung der königl. Haupt- und Residenzstadt Prag III, str. 98 sl. — Dr. J. Teige: Základy starého mstopisu pražského. Oddíl I. Díl I. Str. 371—377. — Jakub Beneš: Evangelický chrám Salvátorský v Praze. Praha 1864. — J. Herain: Stará Praha, str. 83—84. — Fr. Ekert: Posvátná místa. II., str. 368 sl. — F. H.: Svědek naší minulosti. Nár. Listy 30. října 1911.

²⁾ V Durichově knize je jako zhlávi I. kapitoly mědirytina s obrazy obou stran pamětní mince, ražené při zakládací slavnosti.

stele zřízeno bylo i gymnasium, na němž učili lipští učitelé. Než klid nové církve netrval dlouho. 29. října 1622 vypovězení lutheráni a kostel zůstal opuštěn, až po dvou letech zažádali oň mniši pauláňští; počátkem r. 1625 nastěhovali se již do budov přilehlých ke kostelu, a 26. února 1626 podepsal Ferdinand II. darovací listinu. Již v nejbližších letech zvelebují a rozšiřují Pauláni svůj klášter. Roku 1627 postavil Maxmilian hr. Waldštejn nový hlavní oltář a hrabata Bernhard Ignác Martinic a Albert Maxmilian Desfours přispěli ke koupi domu na rozšíření kláštera. Za saské okupace Prahy r. 1631 vypuzení Jesuité z Prahy, Pauláni převedeni do Klementina a kostel vrácen opět konfessi lutherské. Po půl roce však katolická restaurace obnovila starý stav. Dary šlechty v druhé polovině XVII. století umožňují rozšiřování kláštera, ale požár Starého města 21. června 1689 budovu těžce poškodil; mimo jiné na kostele shořela střecha se sanktusníkem, věž s hodinami a zvony. Následkem požáru sesul se později i štít, prorazil klenbu a poškodil varhany. Pauláni začali sbíratí příspěvky

na opravu dostavě k tomu povolení arcibiskupa Waldšteina a brzy přikročili k stavbě. Roku 1784 klášter zrušen a kostel stal se skladištěm mincovny, až jej r. 1864 koupila česká lutherská obec pražská a roku následujícího upravila na modlitebnu. Assanace v minulých letech oprostila kostel a proto se musilo letos přikročiti k definitivní úpravě celkového jeho vzhledu. Tato úprava (vně i uvnitř) provedena celkem uspokojivě.

Kostel sv. Salvátora je zajímavá stavba chrámová z počátku 17. stol. V letech 16. století nevytvářelo samostatného typu církevních staveb. Důvodů pro to lze uvést několik. Renaissance jest u nás stylem pouze profánním, any poměry náboženské staveb chrámových nepodporují. Nekatolickým se brání ve stavbě samostatných chrámů a katolický jejich stavěti nemohou. Situace většiny klášterů jest neutěšená, jen Jesuité v poslední čtvrti 16. stol. staví kostel a konvent u Karlova mostu. Teprve v druhém desetiletí 17. stol. staví se v Praze dva kostely, jež, ač jejich úřeni a stavebníci byli zcela různí, přece se ve svých formách nápadně shodují: kostel sv. Rocha na Strahově, Rudolfem II. založený, a německý kostel sv. Salvátora. Tento kostel je stavěn pro velkou obec náboženskou a tomuto určení odpovídají i jeho rozměry.

Pátordys je trojlodí s vyšší, samostatně osvětlenou hlavní lodí, zakončenou polygonálním závěrem a rovně zakončenými postranními lodmi. Původní prostorově vyřešení chrámu je dnes změněno zazděním vedlejších lodí a jich úpravou v místnosti užitkové. Než ani hlavní loď nezůstala ve své původní úpravě. Dvě široká křibzová okna nad sebou ve fačádě chrámové a stopy zružených průchodů na schodiště ve spodních partiích věžních dokazují, že kostel měl dvě kruchty nad sebou, z nichž horní byla později odstraněna. Stějně děleny byly i postranní lodí na dvě patra, totiž vlastní lodí boční, spojené s hlavní lodí arkádami, půlkruhem zaklenutými a emporý nad ně vložené. Části postranních lodí, přiléhající k presbytáři, tvořily v přízemí uzavřené místnosti — za Paulánů sakristie — v patře pak v místnostech těchto, jež byly otevřeny okny do kostela, byl chor a knihovna.

Poměrně málo byl změněn i zevnějšek chrámu. Fačáda vyjadřuje vnitřní trojlodní dispozici dělením na střední část s širokým oknem trojlodním v obou patrech, pruty a křibzami členěným, a dvě boční části, jež na západě kryjí věže. Po stranách oken ve střední části jsou hluboké niky a plochu ukončuje tabulový štít, trojúhelníkem zakončený, s volutovými křidly, třemi půlkruhem zakončenými okny a nikou po stranách. Ve věžích vyznačena schodiště na venek kosočtverečnými okny. Celá fačáda je — vyjmaje portál a patro věže vystupující nad střechu — z první stavby a stejně je zachován i vnější ostatní stavby. Hlavní loď v závěru prolomena úzkými vysokými okny dvojlodními, zaklenutými půlkruhem, s křibzou kruhových tvarů. Hrany závěru zesíleny stihlými opěráky, přerušeny i uprostřed římsou. Nad pultovými střechami postranních lodí prolomena hlavní loď širokými půlkruhovými okny, jež byla později částečně zazděna a sůzera v ovládná. Nade všemi okny pak prolomena zeď párem eliptických otvorů, vedoucích do podkrovi. Postranní lodí sesíleny opěrnými pilíři, zakončenými nahore přezvousou stříškou, vyvrcholenou v kamenou pyramidku, jež byla při opravě bohužel všude odstraněna. Na venek děleny postranní lodí — analogicky ke vnitřku — na dvě patra s dvěma sruženými okny mezi opěráky, z nichž v I. patře probíhá nad společným rámováním rovná římsa nadokenní, v II. patře pak má tvar rozeklaného štítu s pyramidou na vysokém podstavci mezi úseky římsy.

Stavba je zajímavý konglomerát různých motivů a detailů slohových. Opěrný systém, okna závěru a fačády jsou poslední známky tradice gotické. Prostorové členění, vložení empor a dvojitě kruchty, tomu odpovídající členění na patra jak ve hlavní fačádě, kde je důsledně provedeno i silně vyloženo římsou, tak i na postranních lodích, systém kleneb, jednotlivé články architektonické a jich výzdoba, zvláště římsa konsolková a bohatý vlys, zdobeny maskami a rozvilinami, vše je z doby vyrostlé, duchem renaissance. A konečně vyskytují se zde i motivy barokní, jako oválné otvory nadokenní, rámování tvary zavilinovými, rozeklané štíty a pyramidy.

Kostel stavěl Jan Kryštof, „zedník, mistr nad německým kostelem“, jehož jméno objevuje se často v knihách Starého Města v letech 1610—1631. Jan Kryštof byl Němec, přišel ze Švýcar z kantonu graubündenského, jenž se v Praze brzy aklimatisoval.¹⁾ Totožnost jeho s Janem Bartolomějem Krystoffem je nesporná. Winter pokládá jej za Vlachy a identifikuje ho s Honskem Vlachem.²⁾ Pravděpodobnost této kombinace je však dosti malá, protože nelze z pramenů bezpečně totožnost obou dokázat a jméno Jan nebylo mezi zedníky jistě tak vzácné, aby musilo nutně znamenati vždy jedinou osobu. Zbývá však nerozlúštená otázka, kdo navrhoval plány kostela? Jan Kryštof to asi nebyl. Byl v době té ještě mladým mistrem, jenž neměl ani mistrovského práva, ani zkušenosti patřících k návrhu tak veliké stavby, jejíž typ je pro Prahu zcela nový.

Po r. 1684 staví Pauláni křidlo kláštera do Staroměstského náměstí, později t. zv. starou mincovnu, jež však byla dostavěna až po r. 1689. Vlastní budova kostelní — vyjmaje věž — nebyla požárem r. 1689 příliš poškozena, jak dokazuje zachovaná výzdoba zevnějšku.

K úpravě právě věže v nynější podobu došlo teprve asi v druhé čtvrti 18. stol. Zprávy písemných o tom není. Barokní úprava soustředila se jen na patra, vystupující nad střechu. Hrany zesíleny skupenými pilastry s jonisujícími hlavicemi a festony, okna na všech stranách prolomující stěny věže orámována pilastry a chambranou s volutovými uchy a zakončena nad půlkruhovým zaklenutím volutovými úseky kládí s mušlí uprostřed. Nad silně oblamovanou římsou okapní nasazena bání.

¹⁾ Z. Winter: Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku v Čechách. (1909), 85.
²⁾ Z. materiálu městského archivu lze o Janu Kryštofovi zjistiti toto: Roku 1610 byl přijat na Starém městě pod ochranu, jak svědčí zápis v rukop. číslo 553 fol. 16'. „Jan Bartoloměj Krystoff předložil list v řeči německé na pergamentě řádného svého na svět zplomení i dobrého chování od práva v Vysokém Thirincy v bohejšim Grauwepunthu, jehož datum, den sv. Tomáše, když se počítalo leta po narození Krysta Pana tisícého přelísátého devadesátého sedmého, podle něho jest od pana purkmistra pánův pod ochranu přijat a živnosti jest jemu dopřáno. Rukojně se za něho postavili: Jan Dominik de Barissis a Ludvík Červený, Actum in consilio: ff. III. postriede Margaretae 14. Julii Anno MDCX. Consule: Dom. M. Andreas Blowský a Palatino.“ Zápis o udělení městského práva v ruk. 536, fol. 173'. „Jan Bartoloměj Krystoff, zedník, jakož jest předešle od pana purkmistra pánův pod ochranu přijat, jakž přijeti jeho v knihách přijeti pod ochranu v listu 16. plněji svědčí, pana purkmistr páni k žádosti jeho se nakloniti a městského práva jemu udělit i k provozování živnosti přispěti ráčili, rukojně se za něho postavili Jan Dominik de Barissis a Jobst Sommeler. Actum consilio: ff. III. post conversionis S. Pauli XXVII. Januarii Anno MDCXVI.“ V ruk. 1292 fol. 316. „Jan Krystoff zedník. Z uvážení pana purkmistra pánův za propuštění a darování jemu městského práva na znamení věčnosti má 30 kop odvésti, ostatních 40 kop jemu se pasuje s tím při tom jeho Krystoffa napomenutím, aby hleděl se ochotně, kdyby kdy k obci i zádušim řemeslo jeho se potřebovalo, propůjčovati a toho vynahraditi.“ Wintrový zprávy o Janu Kryštofovi možno částečně opravit. Cechmistr se nestává téhož roku (1616), kdy přijímá právo měšťanské. Téhož roku jmenován cechmistem Jan kameník, který však nemá nic společného s Janem Krystoffem zedníkem (ruk. 69, fol. 235). Teprve r. 1630 uvádí se cechmistr Hons Krystoff (ibid. fol. 298^a) a pak ještě r. 1631 (ruk. 70, fol. 9).
³⁾ L. c. str. 661 sl.

Radikálnější byly úpravy vnitřku chrámu, avšak datum jich je rovněž neznámo. Vnitřní opravy po požáru omezily se asi jen na správu klenby, jež však v tak velickém rozsahu jistě nebyla zničena, jak uvádí Hammerschmid. Tomu odporují malby, při letošních opravách nalezené. Kdy tedy byl kostel uvnitř opraven v nynějším svém vzhledu — totiž přeměnou oken v hlavní lodi a štukovou výzdobou? Pravděpodobně současně s úpravou právě věže, tedy v druhé čtvrti 18. století. Styl dekoru věže i vnitřku si neodporuje. Nejzajímavější částí této výzdoby jsou hlavice pilastrů, jež jsou v Praze ojedinělé: z věnce akantů vyrůstá uprostřed kartuše a na hranách na svislých koberečích tvůrčích záhyby sedí orlové s rozpatými křídly a nataženými krky, jež podpírají abakus hlavice. Jednotlivé hlavice o sobě jsou výborně modelovány a detailně propracovány, avšak ve své funkci čistě architektonických článků působí negativně, třštice svou detailností a variací formy příliš jednotnost stěn. Výzdoba valené klenby hlavní lodi s výsečí nad okny byla pouze malířská. Ornamentálními pásy vyznačeny byly linie architektonické — hrany oken a kleneb —, plocha klenby pak zdobena znaky koruny České, měst pražských a erbem šlikovským. Malby tyto znal ještě Hammerschmid, byly tedy zabileny při celkové úpravě vnitřku chrámu. Zůstal jen v presbytáři obraz Salvatora, zdá se, dosti opravený, ježž Hammerschmid připsuje D. Hlaváčovi. Teprve při letošních opravách nalezeny stopy celé původní výzdoby. Nejbližše oknu nad kruch-

OBR. 51. PALÁC HARRACHOVSKÝ V JINDŘIŽSKÉ ULICI, PŘESTAVĚNÝ MEZI LETY 1765—1770.

solovité zakončení maleb klenebních. Objevených maleb zachována — rozhodovaly zde důvody finanční — jen část nad kruchtou, neboť byla poměrně nejlépe udržena, ostatek vyznačen jen v rozsahu malování plochy tonováním. Nápis, jež uvádí Hammerschmid a po něm jiní autoři, nenalezeny, za to objeven pod znaky městskými fragment dvouřádkového nápisu: Inchoatum anno 1611, renovatum post ignem . . . původem tedy až z doby po ohni r. 1689. Malíř je rovněž neznám, jako architekt. Traditionální osobnost malíře D. Hlaváče dosud nezdařilo se zjistit. Všechny údaje v literatuře mají jediný a společný pramen v Hammerschmidově Prodromu. V pramelech malíře téhož jména najiti nelze. Není v seznamech malířů, není mezi měšťany pražskými, nevyskytá se jméno jeho při žádném právním jednání. Platí o něm: quis non est in actis, non est in mundo. K. G.

PŘÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.*)

I. HARRACHOVSKÝ PALÁC.

Není snad v Praze druhé větší ulice, kde by starý ráz byl tak důkladně setřen, jako v ulici Jindřižské. Tam je dnes jediným téměř architektonicky význačnějším domem jen palác Harrachovský. Patří k domům pražským, které se vyznačují dvojmístím vchodem a o nichž se může říci rovnou předešle, že vznikly spojením a přestavbou domů dvou. Tato jistota u paláce Harrachovského nabývá nového potvrzení a chce-li se tedy co povědět z jeho historie, nutno se obrátit domy dvěma, z nichž teprve před r. 1770 upraven byl dům jediný. Sestaviti dějiny jednotlivého domu je práce obtížná, že není radno se o ni pokoušeti mimo systematickou práci na starém místopisu města. Proto zatím možno s jistotou podati jen, co je známo o domech, z nichž vznikl palác Harrachovský, až asi od r. 1620 — je to beztak doba důležitá, která v Praze znamená valnou změnu v obyvatelstvu, jeho náboženství i národnosti.

*) Zařazující tuto novou rubriku nechce redakce snad zbytečně třštiti síly dosti malého počtu historiků, kteří se studii dějin pražských věnují, ani zbytečně konkurovati Památkám archeol. nebo publikacím archivu a Soupisné komise města Prahy; bude přinášeti občas příspěvky, jež autoři redakci sami nabídnou nebo jež svým rozsahem nebo akutností hodí se do našeho Věstníku.

Kolem roku 1620 byl majetníkem domu v levo ležícího Andres Herbst, který jej koupil roku 1612 od pana Karla z Vartmberka na Rohozci a Skalách za 1664 kopy grošů českých.¹⁾ Odchází r. 1628 pro náboženství z království českého prodal jej rytíři Jakubovi de Bois, nejvyšším hejtmánovi a manželce jeho Margaretě, rozené z Vilvař, za 2000 tolarů širokých, obdržev závdavku 1000 tolarů; ostatek měl býti zaplacen ve dvou lůhách po 500; ale že pan de Bois sám máje plat zadržovaný smlouvě dostáti nemohl, vyžádal si r. 1629 povolení od plnomocníků Herbstových, aby mohl dáti hned 300 tolarů a potom každého roku po 225 tolařích.²⁾ Neplatil však zase a když zemřel, připověděla se a byla zmocněna paní Kristina Veselská k ruce panny Anny Herbstové, dcery Ondřeje Herbsta již zemřelého, domu „U Herbstů“ paní Margarety de Bois pro 700 kusův tolarův říšských hned gruntových nedoplačených.³⁾ Aby mohla povinnosti své vyplniti, prodala paní de Bois dům svůj Kristofovi Cavallerovi de los Olivos, cis. ustanoven-

¹⁾ Archiv města Prahy, kniha kontraktů, rkp. č. 2200 fol. 262'. — ²⁾ Kn. kontr., rkp. č. 2202 fol. 254'. — ³⁾ Kn. připovědi, rkp. č. 2187 fol. 170.

mu nejvyššímu, za 1700 říšských tolarů¹⁾ a když zaplatila, p. Martin Johnne, kurfiřta saského mladšího knížete Mauricia lokaj a manžel někdy Anny Herbstové, přiznal se roku 1641 v radě městské, že ten zvod i zmocnění i klíčův složení pro 700 tolarů nedoplačených propouští a povoluje, aby byl zrušen; při tom z úroků, jež počítal na 450 tolarů, spokojil se s 250 tolarů²⁾. Ale r. 1647 don Joan Suarez, theologie a obojího práva doktor, výpovědi rady novoměstské byl zmocněn pro určitou sumu za službu, v které u p. Kristofa de los Olivos po několik let pořad zbýhých zůstával a pro dosažení té sumy, aby prodal dům jeho „od starodávna Herbstovský řečený“. Po vzájemné jejich dohodě a úmluvě³⁾ don Joan Suarez prodal dům mimo zahradu, kteráž k domu přináležela a jinému již byla odprodána, paní Johaně Salazarové, rozené de Maradas, za sumu 1800 zl. řínských hotově zaplacených⁴⁾. Tato majetnice roku 1660 „ke cti a chvále všemohoucího Pana Boha, neporušené jeho rodičky blahoslavené Panny Marie i všech milých svatých, pro své a rodičů svých spasení“ postoupila svůj dům „Herbstovský řečený, ale až po smrti opatu a konventu kláštera Karlovského řádu kanovníků řeholních sv. Augustina pro rozmmožení služby boží při též klášteře. Ale až při smlouvě výslovně bylo řečeno, že si nepozdávuje ani moci, aby toto dáni pro smrt změniti mohla, byl zápis o tom, vepsaný v knihy městské r. 1663, přece r. 1667 zrušen, protože obě strany vůli proměnily a jiným způsobem přátelsky se srovnaly.“⁵⁾ A tak ještě toho roku mohla p. Salazarová ohlásiti v městské radě, že dům „Herbstovský,“ šosem městským se řidici „na prodej jest, pokudž by jej kdo z měšťanů koupiti chtěl, na něj cedulka jak na rathouse, tak i na vratech domovních přibita jsouce“. Když se nikdo z měšťanů za kupce nepřihlásil, postoupila dům třem paní Evě Marii Vernierové vdově, rozené Malovcové z Chejnova a Vartemberka, která zaplatila hotově 2000 zlatých řínských⁶⁾. V berních rolích novoměstských uváděna je paní Eva Marie Vernierová za majetnici domu až do r. 1751.⁷⁾ Tato nemožnost je však vysvětlena zápisem knih městských z tohoto roku, jenž obsahuje případově k domu „Herbstovskému“ Marie Anny Barbory, svob. paní z Vunšviců, rozené hraběnky Dejmové ze Strážce.⁸⁾ Právě se v něm, že domu toho po celých 30 let užívá hrabě Václav Ignác Dejm ze Strážce a poškodil jej sypaním obilí tam skládaného a že se po jeho smrti připověděl r. 1745 „k mateřskému domu šosovnímu“ syn jeho Václav Adauct Dejm, který jej odkázal dceři své p. Vunšvicové. Zdá se, že se paní Eva Vernierová vdala za hraběte Dejma, na něhož dům přešel po ní dědičtí, aniž se o tom do knih městských stal vklad. Ale již r. 1755 prodala paní Vunšvicová dům zděděný, který přešel v majetek Jana Adama Dambeka za cenu trhovou 1460 zlatých.⁹⁾ Za touž sumu převzal jej již roku příštího od něho hrabě Václav Leopold Radecký z Radče,¹⁰⁾ ale rovněž ho dlouho nepodržel, ačkoliv se, jak se zdá, chystal k přestavbě domu. Ašpoň při prodeji jeho r. 1762 za summu 10.500 zl. hraběti Rudolfovi Vratislavovi z Mitrovic postoupen byl nejen se vším právem a příslušenstvím, nýbrž i „mit allen darinthen lauth des kürztlich errichteten Inventarii befindlichen Mobilien und allen vorgefundenen Baumaterialien.“¹¹⁾ Než ani tento majetník nedostal se k potřebné opravě domu, nýbrž přestavěl jej až Jiří Tobiáš Goldberg z Kohlberku, c. k. komerční rada, který jej koupil od hraběte z Mitrovic

r. 1764, zaplativ zaň 8000 zl. rýn.¹²⁾ — smlouva byla však zapsána do knih až r. 1770, když nabytí třem ještě domou sousedního v pravo, kde se říkalo „U zelené louky“.

Majetníkem domu druhého, v *pravo položeného*, objevuje se po r. 1620 Ondřej Apflbaum, až jej po smrti jeho koupil r. 1629 Šimon Procházka sobě i Anně manželce za 120 kop miš., hotově zaplacených, a to od Jaroslava, syna Heřmana Apflbauma, knížecího fořtmistra na Krumlově, plnomocenstvím k tomu nařízeného.¹³⁾ Po smrti obou manželů Procházkových měl býti dům jejich, mnohem menší předešlého, rozdělen mezi dcery pozůstalé Dorotu Maurerovou, Kateřinu provdanou Laumanovou, posléz Rausarovou a Lidmilu Svobodovou na tři rovné díly. Že však nejspíš nebylo mezi nimi svornosti, ujal dům od nich Urban Svoboda, manžel Lidmily, za cenu 221 zl. 40 kr. a to tak, že srážeje k ruce manželky třetí díl, každé z obou sester na díl 73 zl. 53 kr. 2 d. vydati se zavázal a za živobytí svého jim větším dílem zaplatil. Po smrti Lidmily oženil se Svoboda znovu pojav Rozínu, dceru Matouše Fotra, s kterou měl deset dítek. Ale všechny děti z obojího manželství zemřely, takže zůstal jediný, Matěj, jenž se po smrti rodičů domu ujal a hleděl, aby byla v přičině jeho pořádnost učiněna. Stála se snadno; doplatil tetám r. 1688 po 10 zl. a stal se plným majetníkem domu.¹⁴⁾ Matěj Svoboda, který byl řemeslem kolář, zemřel bez káštů, a vdova Zuzana připověděla se s dětmi k domu pozůstalému 10. prosince 1717.¹⁵⁾ Po některých letech r. 1725 prodala jej — domu se říká „U Procházků“ — Matěji Šebestiánu Majrichovi a Barboře, ženě jeho roz. Jezovské, za 570 zl. rýn.¹⁶⁾ Ale noví vlastníci prodali jej již r. 1729 Janovi Hopperovi a manželce jeho Barboře za 1400 zl. rýn.¹⁷⁾ kteří jej drželi po dlouhá leta až do smrti. Roku 1750 a 1765 učimily děti pozůstalé k domu připověděnicou¹⁸⁾ a r. 1765 prodaly jej v dražbě. Nejvice, totiž 2000 zl. rýn., nabízel za dům „Na zelené louce“ se zahradou Jan Nepomuk Grüner, přísežný konsistoriální rada a zemský prokurátor, ale nepodržel ho, nýbrž ještě r. 1765 postoupil jej třem za touž summu p. Goldbergovi.¹⁹⁾

Goldberg nabyv *obojího domu* provedl jejich *spojení a přestavbu*. Povolení k tomu od úřadu šestipanského obdržel již r. 1765. JUC. J. Grüner, jehož jménem se o ně ucházel Antonín Schmid, starší stavitel; při té příležitosti nazývá se Grüner kupcem domu v Jindřichské ulici od starodávna Dejmovského, posléz Vratislavského i sousedního „U zelené louky“ — patrně ustoupil p. Goldbergovi také v prvím případě jako v druhém.²⁰⁾ Ze ještě za Goldberga dům z větší části byl již přestavěn, patrně z toho, že se r. 1777 ucházel v úřadě šestipanském za dovození, aby mohl na domě uprostřed prvního poschodí před prostředním oknem zříditi balkon 9 loket dlouhý a 2½ lokte široký.²¹⁾ Ale jest možné, že ozdobná mříž balkonu zacho-

¹⁾ Kn. kontr., rkp. č. 2202 fol. 345'. — ²⁾ Kn. kontr., rkp. č. 2274 fol. 258'. — ³⁾ Kn. kontr. č. 31 fol. 466 při úř. desk zem. a knih pozem. — ⁴⁾ Kn. kontr. č. 34 fol. 218 tamtéž. — ⁵⁾ Kn. kontr. č. 36 fol. 72 tamtéž. — ⁶⁾ Kn. kontr. č. 43 f. 190 a 51 f. 323 tamtéž. — ⁷⁾ Kn. kontr. č. 53 f. 69. tamtéž. — ⁸⁾ Liber locutionum et conductionum úř. šestipán., rkp. č. 495 fol. 61. Ein löbl. schesmäner amt. — thuet craft gegenwärtiger zuschrifft verwilligen, nachdeme eingangs ernanter (tit.) herr Johann Nepomuk Grüner aus diesen zweyen hausern ein haus aufzuerbauen und in eine gleichheit zubringen willens ist, womit wohl selbter vermittelst des zu einen löbl. amt erlegten abriesses mit der seithen risulet des gewesten graff Wratislawischen hauses auf sechs zohl, in der mittten aber auf 12 zohl nicht münder mit der seithen risulet des bey der grünen wiesen genannten hauses anfangs von 6 bies 12 zohl je dannah nicht mit einen scharfen, sondern gebrochenen eck auf die gemeind gassen ausruken, dann in der mitte des gebaudes unter einen fenster einen gemäas bemellen rissas angedelien balcon sich verfertigen zu lassen befugt seyn können und möge. — ⁹⁾ Liber locutionum et conductionum úř. šestipán., rkp. č. 496 fol. 63.

OBR. 52.—53. STATUE SV. VÁCLAVA NA KOŇSKÉM TRHU. POHLED SMĚREM K PALÁCI AEHRENTHALOVU A K HÓTELU „ŠTĚPÁN“. SOCHA Z R. 1680, PODSTAVEC Z R. 1826. (FOT. FR. FRIEDRICHOVY Z LET 1870TÝCH.)

vaná dosud, ač porušená vsazením iniciál hrabat z Harrachů, byla provedena od následujícího majetníka Antonína Kracha, mistra zámečnického, který koupil dům v dražbě — ve smlouvě se mluvílo ještě o domech dvou — r. 1778 za 7020 zl.²⁹⁾ Ale Krach nepodřel domu dlouho ve vlastnictví, nýbrž prodal jej r. 1784 za 10.520 zl. Karlovi Kindlovi, krejčímu,³⁰⁾ po jehož smrti přešel dům dědictvím r. 1798 na vdovu Elišku Eleonoru, znovu provdanou Kulhánkovou.³¹⁾ Od ní pak koupila dům, jenž se podle Jar. Schallera („Beschreibung Prags“ IV. 403) jmenuje „Na zelené louce“, r. 1800 Eliška odvoděla říšská hraběnka z Nostic-Rinecku, roz. hr. z Kolovrat, zaplativši 20.450 zl.³²⁾ Asi r. 1818 koupil dům čp. 939-II. Josef svob. p. Vančura, r. 1839 stala se jeho vlastníci Eliška Clausová a po ní převzal jej r. 1853 advokát Jakub Doulebský ze Sternecku. Smlouvou trhovou ze 7. února 1856 koupil od něho dům se zahradou hrabě Frant. Arnošt Harrach za 64.000 zl. konv. m. a r. 1888 bylo vtěleno do knih právo k domu hraběti Janovi Harrachovi, vlasteneckému šlechtici, po jehož nedávné smrti přešel dům na jeho dědice. V. V.

Palác Harrachovský nezapře v dnešní své podobě sloučení dvou domů v jediný. Dva dvorky, dva průjezdy, dva portály nasvědčují tomu bezpečně a ani uniformita fačády a mansardové střechy nečověly zastříti lineární vybočení čáry domovní, vzniklé právě tímto sloučením dvou domů. Dům, přestavěný asi v letech 1765—1770, je architektonický typ této doby, na stavbu paláců v Praze již příliš chudé. Celá dvojpatrová fačáda je poměrně dosti jednoduší a působí spíše svými plochami, jež jsou jen spoře členěny mohutnějšími články architektonickými, než drobným dekorem. Má 11 os okenních a je členěna pilastry, vyrůstajícími nad kordonovou římsou, na pět částí, z nichž střední risalit o třech osách rozdělen čtyřmi, krajní risality pak rámovány dvěma pilastry s jonisujícími hlavicemi, zdobenými festony a guirlandami. Nejbohatěji vyznačeno jest první patro, jehož okna mají jednoduché chambrany s volutovými uchy a nadokenní, silně vyloučené a zalamované římsy. Druhé patro a přízemí má okna s jednoduše profilovanými chambranami. Bohatěji zdobeny jsou však por-

tály, segmentem zaklenuté s plochým klenákem, rámované pilastry s hlavicemi, kde na volutové vzhůru zakončeném lambrequinu nasazen maskaron. Nad římsou vrcholí portál v štítový nástavec zalamovaný a ve středu segmentem vypiatý. Nad hlavní římsou vybíhají postranní risality ve štíty trojúhelníkové, střední risalit zakončen štítem segmentovým s prázdnými plochami. Štíty spojuje zděná atika, ztužená pilířky a prolamovaná oválnými otvory. Sošnická dekorace, jež snad kdysi zdobila štíty a attiku, dnes zmizela beze stopy. Domy v palác nyníější přestavoval pravděpodobně stavitel Antonín Schmid, jenž je asi totožný se Schmidem, jež uvádí Dlačbač³³⁾ jako stavitele Kounického paláce na Malé Straně. Rozdíl forem obou paláců lze vysvětliti majetníky v době jich stavby: palác Kounický vystavěn jako sídlo šlechtické, kdežto Harrachovský byl tehdy jen dům měšťanský. Palác Harrachovský působil formově v době své přestavby mnohem klidněji než nyní, kdy malý balkon, přidaný r. 1777 nebo 1778, ruší jednotnost fačády. Balkon tvoří základna, aplikující tvar štítových nástavců portálových a spočívající na dvou silně vyvinutých volutových konsolách. Zelezně, tepané zábradlí, zdobené festony, ukazuje styl současného klasicismu; střed mříže byl na počátku druhé polovice 19. stol. odstraněn a nahrazen monogramem s korunou. K. G.

II. SOCHA SV. VÁCLAVA.*)

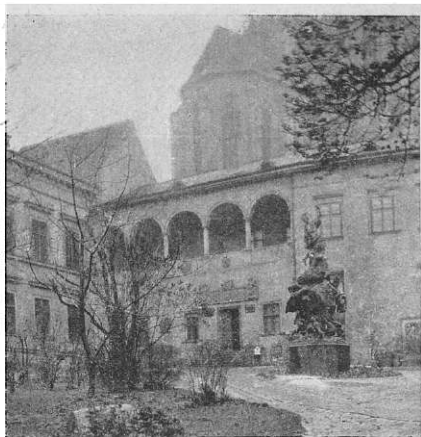
Socha sv. Václava, která stála až do r. 1879 na Václavském náměstí a tehdy pěčí probošta Štulce byla přenesena na Vyšehrad, je dílo Jana Jiřího Pendla z r. 1680. Původně byla postavena na kašně¹⁾ u Jindřišské ulice, ale r. 1827 byla umístěna výše při domě čp. 826 (hótel arciv. Štěpána). Již koncem r. 1826 při dláždění Václavského náměstí začalo jednání, aby byla socha opravena a na jiné místo postavena. Při tom také navrhováno, aby nezůstala na kašně, ale aby byla postavena samostatně na podstavci se třemi stupni. Po schválení gubernia byl zřízen podstavec (v srpnu), ale musilo býti hned učiněno opatření, aby

²⁹⁾ Künstler-Lexikon III. 52.

³⁰⁾ Viz Hammerschmid, Prodrum (1723), 55; J. J. Rudl, Popsání a vyobrazení sochy sv. Václava na koňském trhu (s ryt.), Praha, Sommer, 1827; Eckert, Posv. místa II., 282. (Red.)

³¹⁾ Z r. 1675; kolom 1870 dána do Třebechovic (Cechner, Soupis pam. pol. okresu královéhrad. (1904), 189. (Red.)

²⁹⁾ Kn. kontr. č. 58 fol. 207 při úř. desk zem. a knih pozem. — ³⁰⁾ Kn. kontr. č. 61 fol. 181 tamtéž. — ³¹⁾ Kn. kontr. č. 71 fol. 130 tamtéž. — ³²⁾ Kn. kontr. č. 73 fol. 161 tamtéž.

OBR. 54. KRÁSNÉ RENAISSANČNÍ NÁDVORÍ BISKUPSKÉHO DVORA, JEMUŽ HROZÍ ZNIČENÍ.

OBR. 55. VELIKÁ HMOTA DIETRICHŠTEINSKÉHO PALÁCE JE NEJ-LEPŠÍM VYVRCHOLENÍM ZELNÉHO TRHU.

nebyl poškozován, rozkazem mužstvu policejnímu, když se některé poškození úmyslně před tím stalo. Tehdy prodán byl starý podstavec sochy a koupil jej v licitaci za 43 zl. konv. m. sochař Kraner, jemuž byla zadána práce s přenesením sochy. Obdržel za ni i za nový podstavec 891 zl. konv. m. Při soše zřízeny ještě 4 patníky s řetězy, aby stupně a podstavec nebyly poškozovány, když se uznalo, že by mříže, ač bezpečnější, zabíraly více místa a překážely pohledu na sochu. Roku 1828 bylo zadáno provedení patníků Kranerovi za 200 zl. konv. m. a natření jich svěřeno Ondřeji Panzerovi, jenž obdržel za práci 20 zl. Řetězy se nabízel dodati J. Wimmer syn, komisionář hořovických sleváren, z litiny za 10 zl. cent počítaje bez připevnění, ale usneseno, aby bylo vyjednáváno i s jinými továrnami. Natření sochy provedl Tersch za 67 zl. 30 kr., a dodání řetězů svěřeno Leopoldovi Grafovi po 8 zl. za cent; přijal za řetězy k soše sv. Václava i Jana³⁾ úhrnem 40 zl. 24 kr. V červnu r. 1829 byla všechna práce již dokonána.³⁾ V. V.

III. STAVITEL JAN FRENZEL. (1807—1853.)

V letech třicátých a čtyřicátých XIX. století působil v Praze tento stavitel, podle jehož návrhů byla provedena řada staveb (na př. přestavba domu „U černé růže“ a domu, který nyní náleží „Národním Listům“ v ulici Mariánské). Laskavostí stavebního archiváře města Prahy, inž. p. Jana Heraina, dostalo se mi z jeho obrovského materiálu několika zpráv o Frenzelově životě.

Frenzel narodil se 14. května 1807 v domě čp. 131-II.

³⁾ Stála před č. 816 a byla dána 1879 do Žebřáka. (Meth. X., 95.) (Red.)
⁴⁾ Protokoly hospodářské komise města Prahy r. 1826, 10. listopadu; 1827, 7. února; 16. března; 4. května; 17. a 24. srpna; 6. září; 1828, 5. prosince; 1829, 16. ledna; 1. května; 31. července; 16. října.

v Praze a pokřtěn byl téhož dne v kostele sv. Vojtěcha na jméno Jan David. Rodiče jeho byli Jindřich Frenzel, mistr truhlářský a měšťan pražský a Marie, rozená Steblerová, oba katolíci, kmotry p. David Schneider a paní Anna Ullmannová, oba stavu měšťanského.¹⁾ Po studiích, která konal v Praze a ve Vídni, stal se záhy samostatným a již roku 1840 žádal pražský magistrát za udělení práva měšťanského, jež obdržel po předložení listu křestního z 5. srpna 1832 — vydal mu jej Vojtěch Fr. Prochaska, farář u svatého Vojtěcha a čestný děkan vyšehradský — dne 2. března 1840 s povinností, aby složil dukát pro chudé města, dukát na požární fond a 4 zl. konv. m. chudobinci u sv. Bartoloměje.²⁾ Roku 1844, 23. prosince, bydle v domě čp. 527-I., obdržel povolení konskripčního úřadu k sňatku s Marií Jahodovou, dcerou měšťanskou z Prahy, rozenou roku 1820; svatbu měl v kostele sv. Apolináře.³⁾ Roku 1838 bydlil v čp. 573-I. roku 1843 přestěhoval se do čp. 527-I., kde bydlil některý čas i po sňatku, roku 1847 ubytoval se v čp. 1120-II., r. 1849 v čp. 1369-II.⁴⁾ Roku 1850 žádal za pas cestovní, ale pro nesložení účtů z počtu bratrského nebyl mu povolen. Ještě téhož roku bylo od zákazu vydání pasu upuštěno, ale ustanoveno, že v případě žádosti za pas má býti poslán k vyslechnutí k pražskému soudu kriminálnímu. Roku 1851, 14. listopadu, obdržel však domovský list do Vídne na 4 roky, roku 1852, 12. února, byl mu vydán domovský list pro Čechy, po případě do Vídne na 4 roky. Roku 1853, dne 15. září, zemřel v Maidanpeku v Srbsku,⁵⁾ kam odešel hledati štěstí, jež mu v Praze, jak se zdá, nepřálo. V. V.

¹⁾ Křestní list v arch. města Prahy ve sbírce listů křestních r. 1840, č. exh. 9336. — ²⁾ Kniha práva v městských, rkp. arch. města Prahy č. 548, fol. 132. — ³⁾ Popisní úřad města Prahy, Trauung und Taufschneiprotokoll vom J. 1844, Z. 1576. — ⁴⁾ Tamtéž, kniha č. 23. — ⁵⁾ Tamtéž, Aufnahmsbogen v. J. 1844 a kniha č. 23.

Z VENKOVA.

BISKUPSKÝ DVŮR I DIETRICHŠTEINSKÝ PALÁC VBRNĚ MAJÍ BÝTI ZBOŘENY.

V říjnu m. r. ohlášily denníky zprávu o chatrném stavu budovy zemského musea v Brně — bývalého „biskupského dvora“ — a napověděly, že bude zbořen. Kzáka památky,

jež jest od let užívána korporací, je jimž výlučným účelem jest ochrana památek, byla by nepochopitelná a neomluvitelná.

Museum zabírá řadu budov, obstupujících dvůr. Z nich nejstarší jest trakt v pozadí dvora — curia episcopalis — bývalý dočasný byt biskupů olomouckých při pobytu v Brně. V této části bylo byt hledatí podle Prokopa i zbytky původního gotického zdvia.* Budova jest renesanční, z let 1570—1580. Pravý boční trakt postavil r. 1591 biskup Pavlovský z Pavlovic na místě starého proboštství a také nárožní část mezi oběma trakti, s věží, povstala téhož roku. Další změny datují se z roku 1664 od biskupa Karla II. z Liechtenstein-Castelronu, ze st. XVIII., kdy asi zazděna část arkád v hlavní budově, a z osmdesátých let předešlého století, kdy přistaven celý levý trakt, při čemž demolováno ve dvoře stojící stavení pro služebnictvo. Tato poslední stavební změna stala se již k účelům musea, jemuž byla od roku 1818 budova propůjčena.

„Biskupský dvůr“ jest význačný i hodnotou výtvarnou a to především jako organická součást zachované partie starého města. Stojí na úpatí svahu, vyběhajícího do výše oběma věžemi dómu; nízká stavba zadního, nejstaršího křídla muzejních budov s důraznými horizontálními římsy a střechy tvoří mu podnož. Není tu tedy jen prostá malebnost

*Prokop: Die Markgrafschaft Mähren in kunstgeschichtlicher Beziehung. Wien. 1904. R. Spiess & Comp. Odtud citována data.

OBR. 56. EMPIROVÝ DOMEK V NOVÝCH HOLICÍCH, NEDÁVNO ZBOŘENÝ.

dova přímočarého půdorysu by tu pochovala nejen obě památky, nýbrž i naznačený pohled na dóm, na horní stranu náměstí a rozrušila by i starý půdorys těchto míst. Technické možnosti moderní opravňují k úsudku, že při dobré vůli lze zabezpečiti aspoň nejcennější části muzejní budovy i Dietrichšteinského paláce a že rozšíření musea lze provésti při plném ohledu k této cenné části města. Brno, jehož památky jsou decimovány, jehož městské interieury téměř všechny jsou zrušeny, má dosti důvodů chrániti zbytky svého starého rázu. Správa moravského musea jistě neodpre své pomoci k tomu.

JŠK.

EMPIROVÝ DŮM V NOVÝCH HOLICÍCH.

Význam památek uměleckých je podmíněn nejen starím, absolutní cenou uměleckou nebo autorstvím význačné individuality, ale i prostředím: objekty na pohled zcela bezvýznamné v ústředí, bohatém na dokumenty uměleckých směrů a vývoju, nabývají ceny v odlehklých končinách, mimo cesty výtvarné kultury v zemi, položených. Tak i zachování památek musí míti ohled na lokální význam objektu po stránce umělecko-historické nebo kulturní.

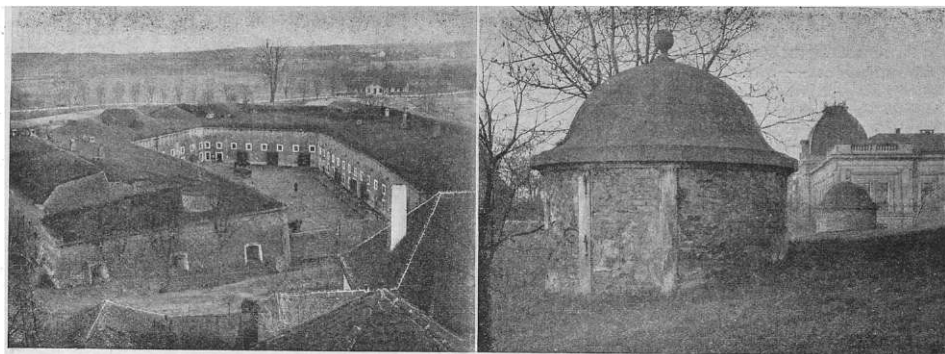
Doklad k tomu nám poskytuje případ v Nov. Holicích. Byl tam zbořen domek z r. 1820 v Neptalimově ulici beze všeho protestu veřejnosti. A přece zmizel tím pro městečko charakteristický doklad rustikalizované kultury, doklad naivního přejímání stavitelských forem dobových a snahy o velkou architekturu i při řešení tak drobných úkolů. Týž případ, s nímž se potkáme nyní, kdy na dělnické domky bývá

přenášena palácová renaissanční architektura a měřítka velkoměstských činžáků, ale s větším vkusem řešený a přirozeněji citěný. Prostý domek přizemní, s částečně využitým podkrovím, jehož formy jsou typické pro maloměstský domek v celém XVII. a XVIII. století a trvají dosud, byl opatřen, protože byl obrácen do ulice, jednotnou fašádou; při tom nebylo již — pod vlivem antické architektury — zachováno oddělení stěny domu od štítu, jenž i v baroku svými volutovými křídly maskoval střešní sedlo, ale celá plocha řešena jednotně, v celku. Případ je zajímavý zejména psychologicky; ukazuje cesty uměleckých forem, kde nejsou vázány školskou disciplinou nebo literárními předlohami a bezstarostně jich užívání venkovským zedníkem. Zboření domku rozhodně ochudilo městečko, tak chudé památkami uměleckými, a spolu materiál pro dějiny umění v Cechách.

PEVNOSTNÍ ARCHITEKTURA HRADCE KRÁLOVÉ ZANIKNE BEZE STOPY.

V HRADCI KRÁLOVÉ, kde — jak známo — mohutný rozvoj stavební zabrahl úplné bývalé fortifikace a demoloval postupně barokní hradybly kolem celého města, zachoval se již jenom jediný zbytek, *kavaler č. 35 u c. k. zámečnické školy*. Postup, jakým byly odstraňovány hradyby královéhradecké pevnosti, je typický pro neporozumění, s nímž se potkávají architektury tohoto rázu. Po pobožení všech cenných partií pevnostních zůstal zachován tento jediný objekt ucelený, kdežto dochovaný ostatek t. zv. flašny a severní části pevnosti, s jichž zachováním obec

počítá a na něž poukazuje, jsou jen náhodně zbylá torosa, podávající velice málo ze stavební dovednosti, s jakou francouzští vojenští architekti 3. čtvrti XVIII. století dovedli vojenský účel spojití se zevní uměleckou okázalostí. V kavaleru definitivně ztrácíme, či zachováme poslední *stavební objekt*, k dežto v zamýšleném zachování valů a hradebního příkopu na severní části města máme jenom nepatrné představy o části (dnes již hodně porušené) pevnostního systému. V kavaleru a bývalých branách uplatnilo se umění oněch dovedných a zapomenutých fortifi-

OBR. 57. — 58. POSLEDNÍ ZBYTEK OPEVNĚNÍ KRÁLOVÉ HRADCE MÁ BÝTI ODSTRANĚN, AČKOLIV BY MĚL BÝTI ZACHOVÁN NEJEN JAKO PAMÁTKA, ALE I JAKO MONUMENTÁLNÍ ARCHITEKTURA.

kačních ředitelů, jak v kompozicích, tak v detailech. Pevnost v nich skutečně vyvrcholila. Mohutný rys nečleněného zdiva kavalírů dodává mu dokonale monumentálního vzezření, který je zvláště vystupňován se strany východní. Dosavadní možnost úpravy okolí s výhodným seskupením budov veřejných jest jeho předností proti zbořenému již kavalíru čis. 34. Příznivá úprava okolní komunikace i vyřešení budoucí radnice v pozadí měly by za následek zdokonalení úpravy, kterou by oba objekty náležitě získaly. S osudem kavalírů spojován je další osud umístění válečného muzea z r. 1866. Myslíme, že nikoli neprávem, neboť nabádající příklady z ciziny jsou tu směřovatelné a povzbuzující. Nepatrnou adaptaci budovy samé získán by byl atraktivní objekt, který by hodnotu sbírky daleko zvýšil. Objekt sám, ač z r. 1784, doznal svého *raison d'être* v roce 1866 a tato výhodnost prostředí přivedla na myšlenku umístění budovy pavilonového rázu v rozsáhlém nádvoří kavalírů. Tím by byl jeho osud trvale zabezpečen. Ale netřeba otázku kavalírů spojovat pouze jen s umístěním muzea v jeho prostorách. Kavalír sám o sobě je nejen cenou památkou historickou, ale i z důvodů čistě ochrannářské činnosti, kdy jde o velké stavební dílo pozoruhodné ceny, poslední stavební objekt. Protože by bylo škoda vymýtiti i tento poslední dokument bývalé — třeba jen zdanlivé — strategické důležitosti města, obrátila se domácí rada Klubu na městskou radu v Hradci Králové s naléhavou prosbou, aby svým rozhodnutím kavalír zachovala a motivovala svoje zakročení takto:

Jde tu o poslední, rozsahem v poměru k mohutnému celku opevňo-

vacích zařízení nepatrnou památku na významné období stavebního vývoje města, stejně cenné historicky jako skvělá období středověku a renaissance, ba pro dnešní chápání ceny historických a uměleckých památek ještě cennější, protože se dochovalo nejen v obraze a archiválních dokladech, ale i ve své hmotě. Fortifikace josefínské měly sice pro Hradec Králové neblahé následky po stránce hospodářské a domácí rada jistě neodpírá svého souhlasu názoru, že město získalo neobyčejně vyvinuvši se z těsného kruhu vojenského opevnění, ale přes to považuje úplnou demolici těchto opevnění za ochuzení historie města, za násilné škrtání velkého období hmotného vývoje jeho z lidské paměti. I velké úkoly moderní správy zkvětajícího města dají se spojit s rozmyslnou pietou k zachovaným svědkům starších dob, jak dostatečně lze doložit příklady z cizích měst, a právě moderní technická zdatnost je s to vyhovět oběma požadavkům, ba je pyšná, rozluští-li těžké problémy tohoto druhu. Proto nepochybujeme, že i v tomto případě bylo by možno najít řešení, jež by umožnilo ušetření posledního zbytku opevnění josefínského neuskodivši rozkvětání města. Nečiníme návrhů technických, protože pokládáme za nezbytné řešiti zachování posledního kavalírů v souvislosti s celým okolím a protože víme, jak je to snadno učiniti v této době, kdy se pracuje na definitivním plánu regulačním. Za to však dovolujeme si učiniti návrh na zužitkování zachovaného objektu pro veřejné účely. Poněvadž je právem rozhodnuto, aby do nové budovy Městského historického a průmyslového muzea nebulo přenášeno museum bitvy u Hradce r. 1866, neznáme výhodnějšího jeho umístění než právě ve zbytočném opevnění, jež se mělo v této válce poprvé osvědčiti. Místnosti v kavalíru (celkem 10) a velký dvůr daly by se nepatrným nákladem upravit k tomuto účelu a mimo to by svým centrálním položením byly fluktuací návštěvníků vhodnější než obytné pokoje v některém činovním domě uvnitř města. Mimo museum bylo by možno umístiti v kavalíru také jiné obecní podniky, což ovšem domácí činitelé by rozhodli nejlépe.

Bohužel — městská rada rozhodla právě pro zboření kavalírů a pro zachování valů a příkopů na severu města. Pokládáme tento čin za ukvapený a budoucnost jistě dá za pravdu všem, kdož od něho zrazovali. K.

TOUHA PO FALEŠNĚ REPRESENTACI NIČÍ STAROU PROSTOTU PAMÁTEK.

Odstraňující příklad úpravy umělecké památky a jejího okolí poskytuje návštěvníku Kladna kostel sv. Floriána v Královské třídě. Aby byla pochopena správně jeho situace v hlavní ulici města, je si třeba uvědomiti, že Kladno bývalo malé městečko, skupené kolem nynějšího náměstí, a že kostel sv. Floriána, stojící na místě starší kaple z roku 1630, byl vystavěn kolem r. 1750 vně města, při silnici rakovnické a kolem něho založen hřbitůvek. Náhlym vzrůstem městečka po založení hutí a uhelných dolů v polovici XIX. stol. byla zabrána silnice rakovnická za hlavní ulici a kostelík octl se v řadě domů, které však svou počáteční prostotou a malými rozměry neubíraly mu na dojmu. Ani vystavění vysokých školních budov r. 1863 a 1877, jež obklopile a převýšily kostelík, neznamená ještě úplné zne-

hodnocení památky, protože jednak prosté fačady škol poskytl klidné pozadí kostelu, jednak úprava bývalého hřbitůvku výsazením nízkého stromořadí vhodně oddělila centrální tuto stavbu od neorganicky založených domů sousedních. Naprosté neporozumění ochranného úkolu a úplný nedostatek instinktu pro architektoniku byl vyhrazen až době nejnovější; loňská úprava okolí kostela zničila právě elementy, jež zachraňovaly památku i v nevýhodném susedství, oprostila kostel zcela podle názorů, již několik desetiletí přežitých a vystavěla kolem něho jakési cementové hradby, pseudobarokní ballustrády, jichž uživalo XVIII. století vhodné jen ve schodištích, na balkonech a hudebních kruchtách. Takto obnažený kostel byl mimo to ve své prostotě dotčen novou úpravou fačady a prej-

OBR. 59.—60. KOSTEL SV. FLORIÁNA NA KRÁLOVSKÉJ TRIDĚ V KLDNĚ. BÝVALÁ PROSTÁ A VHODNÁ ÚPRAVA OKOLÍ (SAD NA ZRUŠENĚM HRBITŮVKU) — NYNĚJŠÍ NEUTĚŠENÁ POUŠŤ CEMENTOVÝCH ZDÍ.

zových střech a zastíněn ještě stejně honosně bezohlednou novostavbou špitálu na západní straně.

Marně hledáme účelnost a nezbytnost nové úpravy; na konec vždy se objeví jako popud k ní falešná touha pro repraesentaci, již byl prostý lafkový plot, zesílený zděnými pilířky, příliš plebejský pro „repraesentační“ tří-

du města. Lehko se našel důvod proti stromům, jež tvořily tak krásný věnec zeleni kolem kostelíka: stínily příliš školním místnostem. I když uznáme tento důvod, je ještě daleko od vykácení několika stromků, nejbližších školní budově, do úplného opoštění a naprosté zmyšlenky bývalého charakteru posledního zákoutí kladenského. ^{W.}

DROBNÉ ZPRÁVY.

STAVENÍŠTĚ NOVÝCH UNIVERSIT. Klub podal 13./X. 1911 v zájmu veřejné esthetiky a úpravy nové části města při vyústění Mikulášské třídy protest proti vyloučenému plánu regulačnímu, z něhož vyjímáme:

„R. 1908 navržená změna prostého prodloužení Mikulášské třídy ve stejné šíři 24 metrů až do konce, tedy také podél obou bloků pro stavby universitní určených, byla vytyčena šablonami, na místě provedenými. Tehdejší úprava narazila na jednomyslný odpor veřejnosti a byla také komisí na místo svolanou a se souhlasem projektantů zavržena. Příkře nápadné bylo jmenovitě nálevkovité, nesymmetrické vyústění ulice. Po tomto jednomyslném zamítnutí byla očekávána vydatná změna k lepšímu. Očekávání toto však jest vyloučeným plánem upravovacím hrubě zklamáno. Podstata tehdejší úpravy zůstala nedotčena a nesymmetrická nálevkovitá podoba vyústění zůstala přes to, že čáry domovní byly posunuty a vyústění třídy Mikulášské na jakési náměstí rozšířeno. Průčelí české university posunuto souběžně s pravou stranou třídy Mikulášské o 15 metrů za lic; strana levá upravena tak, že počínajíc nárožím nyní již stojícím, rozvírá se směrem k řece a tvoří pravý úhel se stranami bloku, takže ustoupení bloku university německé není souběžně s osou třídy Mikulášské; tak jest jedno nároží tohoto bloku jen 6'8 metrů, kdežto druhé nároží od téhož lince 21 metrů vzdáleno. Tím se stává náměstí hrubě nesymmetrickým a tato nesymmetrie jest tím patrnější, že poruší osu několik set metrů dlouhou právě na nejdůležitějším místě, které jest mimo to sloupky mostními zvláště vyznačeno, takže nesymmetrie projektované úpravy v pohledu od Letné bude příkře nápadna. Touto úpravou je za rovnoběžnou stranou náměstí obnaženo z průčelí nárožního domu aspoň 15 metrů šířky, kdežto druhá lichoběžná strana směřuje přímo na roh, takže po jedné straně stěna třídy se zalamuje, kdežto druhá strana tohoto zalomení postrádá, je však za to odkloněna od svého směru v nepříznivém úhlu. Úprava tato není na prospěch vzhledu města a proto i zlepšení, jehož se dostalo bloku německé university utvořením pravodílných rohů, nebylo by ani této budově na prospěch, neboť budova nesprávně a bezohledně postavená musí sama tímto postavením nejvíce trpěti ve svém dojmu.“

„Žádáme proto, aby bylo od této úpravy docela upuštěno a aby slavná rada městská pověřila stavební úřad vypracováním takového plánu upravovacího, jenž by estheticky vyhovoval. Nebyla-li by našimi vývody městská rada dostatečně přesvědčena, bylo by velmi názorné a vhodné provést zkoušku právě projektované úpravy na místě a povolati anketu, jež by se o této úpravě vyjádřila.“

OKOLÍ NOVÉ BUDOVY ČESKÉ FILOSOFICKÉ FAKULTY. Mezi Umělecko-průmyslovým museem, projektovanou novou universitní budovou a synagogou jsou dosud volné 2 parcely, o jejichž zastavení právě jde. Podle původního plánu má býti do Sanytrové ulice postaven dům 3—Spatrový, oddělený od Umělecko-průmyslového musea uličkou širokou 8 m. a od nové universitní budovy ulicí širokou 19 m, jehož průčelí k Rudolfinu mělo by šířku jen asi 16 m. Takové zastavení bloku mělo by neblahý vliv na okolí se stanoviště esthetického i praktického. S prvního hlediska je nepřijatelné, aby na tak úzkém místě stála věžovitá budova, která by byla jako klín vražena mezi objekty velikých hmot. Se stanoviště druhého zamezi novostavba university (se strany severní) a výstavním místnostem musea (se strany jižní), přístup světla, jenž je pro budovu tohoto druhu a významu v nejvyšší míře žádoucí. Klub „Za Starou Prahu“ navrhuje, aby bylo místo toto bezpodmínečně rezervováno museu pro eventuelní jeho rozšíření; v tomto případě odpadla by úzká zbytečná ulička mezi blokem a museem, takže ce ková pohledová i půdorysná situace podstatně by se zjednodušila; na zbývající části bloku a slepého koutu mezi židovským hřbitovem a synagogou mohl by být postaven nižší dům nájemný, který by se lépe dal uvést v souhlas s celým okolím.

VILLA DR. KRAMÁŘE. Na baště XIX. byly vytyčeny nějakou dobu nároží a střešní říhben budoucí villy. Z tohoto vytyčení bylo patrné, jak bylo správné stanovisko, žádati veřejné luštění této záležitosti soutěží atd. Villa jest sice na baště umístěna tak, že zde již nikdy potom nic jiného stavět nelze, ale místa svého nevyplňuje. Villa dr. Kramáře krčí se tu sice za stromy, ale proto přece vadí, hlavně z pohledu od Hanavského pavillonu. Mnozí nejnádhernější v Praze zůstane nevytěženo, ale škody stavbou villy učiněné zůstanou. Jak jinak by byla toto místo vyplněna

budova veřejná, s baštou v celku komponovaná; také tím, že by byla bašta veřejnosti přístupná, nahrazen by byl nejen pohled od Hanavské-

ho pavilonu nyní ohrožený, ale byly by také přístupnými učiněny nové pohledy, o nichž takto mohou Pražané pouze snít. B. H.

ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEK A VEŘEJNÉ ESTHETIKY*

II. SPRÁVNÁ KONSERVACE SGRAFIT, NÁSTĚNNÝCH MALEB A ŠTUK.

Každoročně podléhá zkáze v Čechách řada uměleckých a historických památek buď nevísimosti obecnstva a majitelů, buď nepietní a neodbornou restaurací. V první řadě jsou díla malířská všeho druhu, barbarsky opravovaná zedníky, malíři pokojů i amatery, vydána nebezpečí jako nejušlechtlejší a hmotně nejkrásnější umělecké dílo; je možno říci skoro se všeobecnou platností, že většina oprav nástěnných maleb a sgrafit, dosud vykonaných, byla nesprávná, protože rušila autentičnost originálního díla doplňováním a vnášením vlastního uměleckého názoru a citění do porušených výtvorů. Stačí jen jmenovat za všechny případy zničení maleb karléžských nebo sgrafit mladoboleslavských, abychom si ihned uvědomili rozsah pohromy tím vzniklé. Teprve v poslední době podřizují se malíři a sochaři, zejména odborníci restaurátoři, ochotněji přáním historiků umění a užívají svých zkušeností k udržení *posledního stavu*, v němž dílo naleznou a ne k umělému, falešnému vyvolání předpokládaného stavu původního. Věstník chce proto na základě těchto nynějších názorů konservacích pojednati o zásadách udržování sgrafit, nástěnných maleb a štuk souborně, aby upozornil zejména laikovou veřejnost na jeho význam a vykořenil utkvělé názory.

Zádné umělecké dílo není ovšem uniformní a proto ani pro jeho udržování nedá se stanoviti šablona, recept, podle něhož by se postupovalo. Musí tuv první řadě platiti zásada, že program restaurační musí býti individuální a přiléhati na určité detaily a ne se ztráceti ve všeobecných floskulích. Proto zde máme na mysli několik určitých případů již provedených nebo v programu chystaných a uvádíme — třeba ve formě všeobecných vět — praktické zkušenosti z nich.¹

* * *

1. Při sgrafitech — jde tu o sgrafita na zámku nelahozeveském z 2. pol. XVI. století, konservovaná² na vyzvání ředitele arch. Krombholze sochaři Jindr. Čapkem, Bařtipánem a Rejnartem pod dohledem gener. konservátora dra Maxe Dvořáka v létě r. 1910 — je třeba nejprve zkouškami zjistiti materiál a stav všech vrstev omítkových a pozvolným omýváním vyvolati na zkoušku aspoň stopy kresby za účelem jich studia. Pak nastává starost o upevnění nejspodnější omítky (pod omítkou sgrafitovou),

*Viz Věstník I, 25.

¹ Za pomoc při tom vděčím pp. Jindřichu Čapkovi, sochaři v Praze (I. Velsavina 95), arch. B. Dvořákovi v Pardubicích a K. Hilbertovi, staviteli chrámu sv. Vít. Srovnej i pokyny L. Nováka v Díle IX. a náš článek ve Věstníku I, 78.

² Omítky brozily již spadnutím, sgrafita byla vyprášená a nezřetelná, někde — vlnou jeptišek, od r. 1874 nájemců zámku — zcela zničena, zejména na severu prolamení dveří, novostavbou pavlače a olejovým nátěrem a na západě přístavbou záchodu; vypršení sgrafit urychlilo hlavně odstranění a přestavba původní bohatě sgrafitované lunetové římsy po r. 1850. Sgrafita jsou různá starší i provedení: starší jsou na fačádách východní, západní a severní od lunetové římsy až po okna I. patra, mladší jsou mezi okny I. patra a níže a druhá vrstva sgrafita, provedená po přístavbě západního křídla. Starší sgrafita jsou z materiálu velice pevného a hluboce rýhována (na zdívu hrubá malta z říčního písku, na ni omítky z vápna, říčního písku a hrubé tlučeného dřevěného uhlí, potěná zcela tenkou vrstvou vápennou, nanesenou štetcem, na níž bylo křešeno a ryto), mladší mají materiál jiné směsi a rýhování mělká i v kresbě jsou méně jistá než horější (černá omítky má jemně tlučené uhlí a méně písku, kdežto bílá vrstva je silnější a tím méně trvalá.)

je-li odehlplá nebo o její nahrazení novou, je-li vybledlá a sypká. Postupuje se při tom tak, že se nejprve upevní celá plocha černé sgrafitové omítky na několika místech pevnými čepy, až do zdíva jdoucimi, potom se uvolní spodem sypká vápenná omítky, jež se otvory navrtanými sama vyplaví, mezera mezi sgrafitovou omítkou a zdívem řádně se vyčistí i pamoči a konečně vápennou směsí první jakosti vyplní. Čepy a řádně se starou omítkou a zdívem spojená nová malta zaručují úplné a trvalé připevnění sgrafitové plochy. Kolem každé takto upevněné plochy provede se pevný, vápenný hladký pás, aby bylo zamezeno vnikání dešťové vody za sgrafitovou omítku. Na to se trhlíny v sgrafitové omítky a všechny plochy, kde sgrafita úplně opadala, očistí až na zdívo nebo pevný materiál a vyplní hrubou zašpiněnou omítkou, aby nově omítnuté plochy nerušily svou bělostí barevného souladu starého. Stejně se vyplní také dírky (náseky), způsobené pro zdrsnění plochy kladivem při novém omítání v XVII. nebo XVIII. století, a stonují s okolím. Vyvolání nástěnné kresby začíná se jemným omýváním nebo ještě lépe postřikováním ruční stříkačkou, při čemž pomalu vystupují barevná a materiálově rozdílná plochy svrchní a drsné plochy základní;³ ještě za mokrého stavu upevní se zřetelné tyto kontrasty ploška za ploškou natíráním vápennou směsí, jež se dá po zatvrdnutí omývat i jež takto umožňuje sgrafitové plochy náležitě sestejnit s částmi, jichž nebylo třeba ozivovati; vápenné směsi dáme ovšem zaschnouti jen na ornamentech a figurách, kdežto na černém pozadí ji ihned odstraňujeme škrabáky z hodinových per, protože přibarvovati černou plochu je vůbec nepřijatelné. Dodatečně fixáž celé plochy udří vápenný nátěr ještě více.

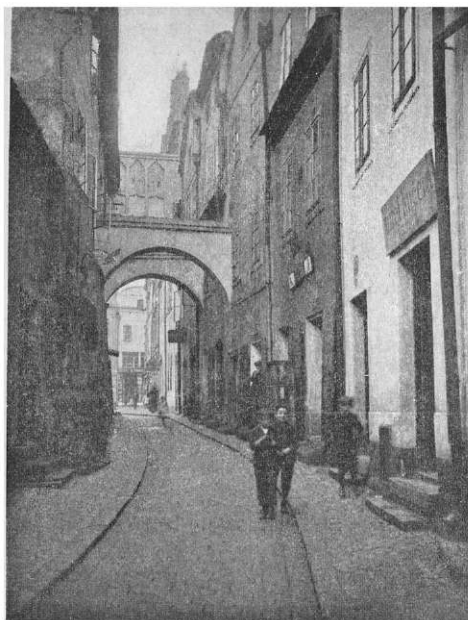
Všeliké doplňování i nejmenších detailů v kresbě jež ovšem vyloučeno a to i tam, kde se dá tušiti pravděpodobně tvar a původní stav. Pro pohled z dálky je přípustno upravití stěnu vyplněním ploch, kde sgrafita vypadala a sestejněním v barevném dojmu; také geometrické členění prostými rámci a ovrubami, kde by jich nesouvislost rušila příznivý celkový dojem z architektury, je možno doplniti, vždy však jen ve hlavním obryse, bez ornamentálního dekoru a profilace.

Práce konservacní má ovšem prováděti vždy jen odborník, nejlépe sochař. Pro zhotovení vápenných omítek, omývání atd. osvědčily se dělníci štukáři než mnohem lépe než nejzručnější fačádníci; projevují více pochopení pro uměleckou práci a umějí zacházeti s jemnějšími nástroji, než na jaké je zvyklí zedník.

Doporučuje se — a v zájmu badání umělecko-historického je to nezbytné — současně s konservací fotografovatí postupně plochu za plochou před a po opravě a to v detailech. I celkové pohledy na fačádu jsou názorné, poněvadž lépe než skutečností poučují o barevném dojmu vypravených míst.

2. Nástěnné malby temperové i freskové jsou proti sgrafitům značně choulostivější a jich udržování vylučuje skoro úplně řemeslný způsob práce; zde i práce na pohled podružnější má vykonávati vyškolený malíř jemného citu pro

³ Upravíme-li při tom nad sgrafity zástřeši, jež by srazelo paprsky sluneční šikmo se strany na fačádu, vynikne plastika sgrafit ještě více.

OBR. 61. OBJEVENÉ FRESKOVÉ MALBY Z I. POLOVICE XVI. STOLETÍ V PANELECH VZPĚRNÉHO OBLUKU V BARTOLOMĚJSKÉ ULIČCE V PARDUBICÍCH, ZAKRYTÉ OD BAROKNÍ DOBY SILNOU OMÍTKOU A TÍM BEZDĚČNĚ ZACHOVANÉ V PŮVODNÍ SVĚŽESTI.

OBR. 62. DETAIL K OBR. 61. MALBY, ZACHOVALÉ V KONTURÁCH I BARVĚ (ORNAMENT NA ŽLUTÉ PŮDĚ ZELENÝ A ČERVENÝ, FIGURY PESTŘE) PONECHÁNY BEZ OMÝVÁNÍ A ZBYTEČNÉHO ČIŠTĚNÍ. JSOU VÝBORNĚ CHRÁNĚNY PROTI NEPOHODĚ ZAKŘIVENOU ÚZKOU ULIČKOU.

línii a barvu. Mimo to nekonečná rozmanitost, jež se tu naskytuje v dlouhém vývoji nástěnné malby od románské doby do polovice XIX. století, ztěžuje ještě otázku neobvykle proti jednodlotnosti a poměrné vyrovnanosti techniky sgrafitové v době jejího krátkého květu v XVI. a XVII. století.

Běžný osud nástěnných maleb u nás byl, že podlehly později vkusu doby a byly zahaleny příkrovem nové vrstvy moderní; jenom ve vzácných případech můžeme vnímati na př. neporušené dílo středověké bezprostředně. Tento osud a jeho následek, že většina starších maleb bývá (častěji náhodně než vědomým úsilím) *objevována* pod mladšími vrstvami, ba že *několik* vrstev malbových se vzájemně kryje (jde tu o vrstvy skutečných maleb a ne pouhého zabílení nebo barevného tonování, jež neznamená než technickou překážku), nutí hned z počátku k rozhodnutí zásadní otázky: která vrstva malbová jest nejcennější? Nebo jinak — ve smyslu dosavadní praxe — řečeno: je stáří jediným vodítkem při cenění těchto vrstev? Na pohled zdá se tato otázka velmi jednoduchá pro dnešní citění a názory, ale nelze ji rozhodnouti ve všech případech stejně; skoro vždy je třeba kombinovati důvody umělecko-historické s technickými. Všeobecně můžeme říci, že se tu moderní ochrana památek postavila na půdu naprosté objektivity historické, takže cení větší či menší stáří úplně rovnoměrně a volí jiná kritéria k odhadu ceny; v první řadě rozhoduje ovšem umělecká výše díla a jeho význam v uměleckém vývoji všeobecném nebo lokálním, v druhé řadě

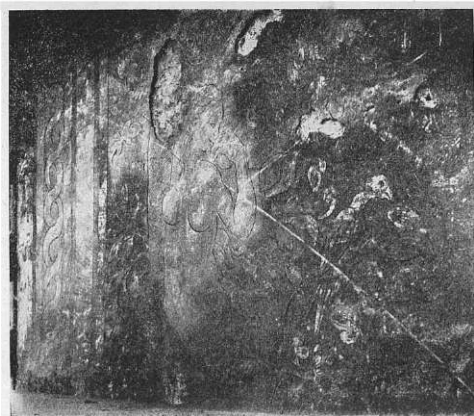
teprve technické ohledy na hmotný stav uměleckého vytvoření. Kryjí-li tedy renesanční malby, umělecky významné — a cena umělecká neměří se v tom případě absolutním měřítkem ideálu krásy, nýbrž vzájemným poměrem k příbuzným, soudobým výtvorům, takže měřítka valně kolísají — a pro vývoj malby i jen v malém okruhu činnosti umělecké směřovatelné výborné fresky středověké, nezničí jich moderní ochrání památek přes to, že má naději na odkrytí umělecky snad význačnějších prací malířských, neboť zachovává tím obě nástěnné vrstvy kulturnímu světu a ponechává vždy ještě možnost pozdějším dobám, aby našly způsob, jak odstraniti horní vrstvu bez jejího porušení. Důvodem pro odstranění této horní vrstvy mohla by býti jen úplná bezcennost umělecká nebo špatný stav její; úplná torsa, podobná jen skvrnám barevným nebo hieroglyfům čarovným, nejsou ovšem dokument umělecký a mohou býti obětována spodní, starší a významem důležitější vrstvě. Často je možno rozumným kompromisem t. j. částečným jen odkrytím spodní vrstvy učiniti přístupnými oba typy; při tom rozhoduje takt a vědecká analýza, která část svrchního obrazu (opakující se kusy ornamentu, ikonograficky obdobné komposice, nejvíce porušené části atd.) má se obětovati.

Tato otázka objektivního cenění dokazuje znovu, jak úzce souvisí ochrana uměleckých památek s badáním umělecko-historickým, a jak je zejména důležitá pro rozhodčího důkladná znalost památkového materiálu lokálního. Bohužel rozhoduje tu nejvíce ještě laický úsudek,

prečeňování stáří na úkor historického a uměleckého významu a ohledy (často jen předstírané) na potřeby kultury; široké obecnostvo, jemně v jedno splývá umění s libovostí, hověním jeho vkusu a novotou (lesklým, skvělým povrchem), těžko snáší na veřejných místech, v chrámech, v síních a na průčelích monumentálních budov torsální dekorace ceny třeba nezměrné a tak ruší stále snahy po tomto způsobu zachrany. Našly se ovšem již metody, jimiž se tu vychází tomuto názoru vstříci (zastření torsálních míst záclonami nebo koberci, doplnění ploch, jež malby pravděpodobně zaujímaly, aspoň v celkovém obryse prostým tonováním, přenesení celých stěn s malbami z veřejných místností do lapidarií atd.), ale utrpí při tom přece obyčejně jen umělecká památka sama; stačí jen poukázat k tomu, že na př. malba, s fačády do musea přenesená, nepůsobí již v jiném osvětlení interieurovém a v jiných poměrech pohledových (záměna pohledu často za horizontální pohled) původním dojmem.

Po rozhodnutí zásadní otázky* absolutní nebo relativní ceny malbové vrstvy je možno přistoupiti k technickým opatřením na ochranu malby. Především jest třeba provéstí správné od-

* Jak se tu míněni odborníků rozcházejí, ukazuje na př. jednání o zásady restaurace románských maleb freskových v kostelíku sv. Klimenta v Št. Boleslavi, jež bude provedena v r. 1912 pod vedením Archaol. komise při Čes. Akademii. Proti názoru, zastávanému odborníkem, jež má největší zásluhu o objevení a šástečné odkrytí těchto maleb, aby totiž celý interieur byl obnažen až na nejstarší, románskou vrstvu, byl s úpěchem hájen názor zejména zástupců ústřední komise, aby mladší temperová vrstva, datovaná r. 1601 a dosud zachovaná aspoň na jedné stěně, byla ponechána jako doklad renaissancí úpravy románské památky, když obnažená část románských maleb (obou typů) je dostatečným materiálem pro studium a současně podává úplný názor o systému původní výzdoby interieuru.

OBR. 63. SGRAFITA NA ZÁMKU NELAHOZEVSKÉM. „ADAM A EVA“ NA PRAVÉM RISALITĚ. STAV PŘED RESTAURACÍ V ČERVNU 1910.

OBR. 64. SGRAFITA NA ZÁMKU NELAHOZEVSKÉM. „ADAM A EVA“ NA PRAVÉM RISALITĚ. STAV PO RESTAURACI V SRPNU 1910. ODLEHLÁ MÍSTA JSOU PRÍCHYCENA, VYPADLÁ PLOCHA ZAPLNĚNA, KRESBA VYVOLÁNA VÁPENNÝM NÁTĚREM A OMÝVÁNÍM SESTEJNĚNA S OKOLÍM. ORNAMENTÁLNÍ RÁMEC DOPLNĚN JEN NEPATRNĚ.

krytí zakryté malby; vrstva ji pokrývající může být vápenný nátěr nebo silná omítka, temperová nebo dokonce olejová malba, ale vždy je třeba úžasné opatrnosti a veliké zkušenosti, aby se zejména temperová barva neodlupovala současně se svrchní vrstvou. Všeliké diletantské škrabání, prováděné zejména na venkově samozvanými nadšenci, škodí obyčejně památce více než prospívá. Hned po odkrytí maleb doporučuje se — a to platí i o obrazech nezakrytých a jenom stářím zasyllých — detailní i celkové fotografování a zhotovení paus, jež mohou případně sloužiti později k rekonstrukci celkové kompozice. Není radno ponechávati odkryté malby dlouho bez zajištění jich povrchu, protože tempera záhy práskuje a také obnaženě fresko trpí přístupem vzduchu; jsou-li odkryté malby v místnosti nevytápěné a snad vlhké, je třeba neustále větrati, aby barvy neutrpěly plísní.

Velmi důležité je zabezpečení podlohy, na niž jsme malby nalezli; toto zabezpečení musí předcházeti práci konservacní na malbách samých a vztahuje se jednak na vyspravení trhlin ve zdi (někdy je to vada konstruktivní a vyžaduje obratnosti neobyčejné) nebo v omítce, jednak na vysušení vlhké omítky nebo zachycení odlehklých částí jejích. Nejchoulostivější je však — a to souvisí již s konservací uměleckého díla — odstranění škod, jež obyčejně natropil barokní zedník svým kladivem, způsobuje do malebné plochy neščetné dílky a náseky, aby pevně přilnul nová omítka nebo štuková dekorace, již monochromní vkus jeho doby vyžadoval př slohové úpravě starých interieurů.

Záhy po odkrytí vrstvy omítkové začnou se ostré hrany náseků zcela přirozeně drobiti a spolu s nimi odpadávají pozvolna i okolní

OBR. 65. SGRAFITA V NELAHOZE-VSI SV. HUBERTI (?) NA PŘÁVÉM RISALITĚ. STAV PŘED RESTAUR.

barvená plocha; povážíme-li, že násektů bývá na m² až sto, pochopíme, že je drobením ohrožen značný díl pomalované plochy, a že zejména pro drobné měřítko postav na středověkých freskách bývá často zasažena nejdůležitější partie obrazu. Proto je třeba, pokud možno, nejrychleji tyto náseky zatmelit štukem. Tím ovšem není ještě dosaženo záchrany malby i po stránce koloristické, a je tedy nezbytno sáhnouti po přibarvení štukových výplní, jimiž (v přirozené barvě materiálu) byla malba barevně rozbita až k nezřetelnosti jako před tím důlky násektů. Z různých pokusů, jako tonování všech násektů společnou neutrální barvou nebo tonování lokální barvou, ovšem bez modelace a doplňování kontur, přes náseky pravděpodobně pokračujících, osvědčilo se nejvíce tonování již samého materiálu (přibarvení štku v měkkém stavu) odstínem, nepatrně od lokálního tonu okolí odlišným, jenž slaďuje plochu do klidného dojmu, podporuje zřetelnost barevné kompozice a spolu usnadňuje kontrolu práce restaurátorovy pro budoucnost. (Dokončení.) Z. W.

OBR. 66. SGRAFITA V NELAHOZE-VSI SV. HUBERTI (?) NA PŘÁVÉM RISALITĚ. STAV PO RESTAURACI.

ORGANISACE OCHRANY PAMÁTEK V RAKOUSKU.

I. DR. LUBOŠ JEŘÁBEK: ŘÍŠSKÝ ZÁKON NA OCHRANU PAMÁTEK.

Za dlouhou dobu ústavnosti vyšel z panské sněmovny rady říšské jen velmi zřídka vlastní počín k nějaké pronikavější činnosti zákonodárné, takže opak je skutečnou událostí, jež sama vzbuzuje pozornost i nejšířších kruhů. Tento nápadný nedostatek vlastní iniciativy na poli zákonodárném vysvětlujeme si nejen tradičními krátkostmi zasedání sněmovny pairů, ale i jejím složením a okolností, že krátký čas, vládami zasedání vyměřený, bývá plně zabrán projednáváním zákonných předloh, poslancek sněmovnou i veřejností dříve již důkladně promrskaných.

Tentokrát dává však panská sněmovna sama počín, jež uvítá každý upřímný ochránce památek ve všech královstvích a zemích, na říšské radě zastoupených, s nelichotnou radostí, neboť jde o zákonnou předlohu znamenitého dosahu kulturního, k níž se neodhodlala po drahná leta ani dolní sněmovna, složená ze zástupců vrstev, jež stavi zvláště na odív snahu po povznesení osvěty a ochraně kulturních statků národních.

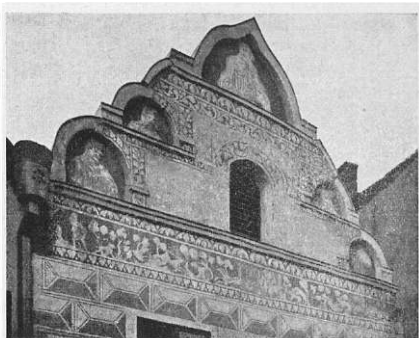
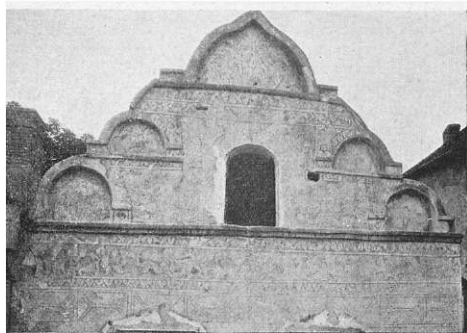
Bezprostřední podnět k tomu byl dán r. 1909 krajně centra-

listický zákonným návrhem bar. *Jos. Helferta*¹, podaným v XIX. a opakovaným (po přepracování) v XX. zasedacím období panské sněmovny, jemuž pak rychle (17./11.) následoval již autonomističtější založený zákonný návrh hraběte *Piňinského*². Tím byl výsledkem vnesen — ne bez úmyslu — právě do panské sněmovny první — nepočítáme-li ankety ministerstev o též předměte, konané r. 1894 a návrhu Al. Rieglova z r. 1904³ — popud k zákonné ochraně památek, který nemohl již býti déle odkládán vzhledem k ostatním kulturním státům (v Řecku je zákon od r. 1834, ve Francii

¹ Celkem podal baron J. Helfert svůj návrh čtyřikrát od XIV. sezení v r. 1898, naposled 26. června 1909. (Red.)

² Návrh Helfertův jest otištěn v Mitt. der Zentral-Kommission 3. Folge, VIII. Bd., 2. Heft, návrh Piňinského v původním znění je přístupen v tiskopise p. sněmovny (2. příl. 20. sezení 1909, 9 str.). (Red.)

³ Vypracován byl r. 1903 pod titulem Entwurf einer gesetzlichen Organisation der Denkmalpflege in Oesterreich (tištěno jako rukopis) a podán r. 1904 definitivně ústřední komisi spolu s pokusem o úřední inventář památek. (Viz úvod J. Helfertův v I. sv. Oesterreichische Kunsttopographie, str. IX.—X. (Red.)

OBR. 67.—68. SPRÁVNĚ A PIETNĚ KONSERVOVANÁ SGRAFITOVÁ VÝZDOBA NA ŠTÍTĚ DOMU JUDRA CIKHARTV A TÁBOŘE. STAV PŘED RESTAURACÍ V ČERVNU 1910 A PO RESTAURACI V ŽÁŘÍ 1910.

od r. 1837 a 1887, přepracovaný r. 1910, v Uhrách od roku 1881, ve Vel. Británii od r. 1882, v Egyptě od r. 1883, v Turcku od r. 1884, v Bulharsku od r. 1889, v Rumunsku od r. 1892, v Itálii a Hessensku od r. 1902, v Oldenburgu a Württembersku od r. 1911, v Prusku a Bavorsce ve stadiu příprav). Návrhy Helfertův i Piňinského potkaly se s větším či menším odporem, zejména u slovanckých národů v Rakousku³, byvše oba odkázány — Helfertův, jež vzal po smrti návrhatele za svůj svob. pán Prandau, 25./4. 1910 a Piňinského 28./6. 1910 — speciální komisí o 21 členu, zvolené sněmovnou a svolané poprvé 28./11. 1910, byly podkladem novému návrhu, k jehož definitivnímu projednání zvolen 7členný subkomitét, jenž pod předsednictvím ministra kultu a vyučování v řadě sezení vše skoncovoal. Skoro po roce (20./2. 1911) sešla se opět plná komise, jež stanovila konečně — když byl návrh značně redukoval ministr financí a vliv kléru — *znení zákona*⁴ a dopovídala je důkladným odůvodněním, jež části otiskujeme jako poznámky k jednotlivým paragrafům, a zakončila touto celkovou charakteristikou:

„Komise se snažila upravit ochranu památek tak, aby byla přiměřena zvláštním poměrům státu a jeho královstvím a zemím. Dále pokládala za nutné dáti mu obsah shodný jednak s názory odborných kruhů o cíli a metodě ochrany památek, jednak také vyjadřující všeobecný pocit povin-

³ Viz články: Ed. Šittlera v Protokole V. sjezdu českoslov. katolíků v Hradci Králové 31./3. 1909; L. Domešky v Osv. Lidu 4./9. 1909; dra E. Svobody v Přehledu VII. (1909, čís. 1.—4.; K. B. Mášla v Národ. Listech 28./11. 1909; Z. Wirtha v Hlídce Času 7./4. 1910; dra K. Klučiny v ČSPŠČ. XVIII., 81.—86.; A. Stocky v Právku VII. (čís. 2.—3.) a Hlídka XXVIII., čís. 6. Oficiálně protestoval spolek halčských konservátorů (soukromý tiskopis) a Archeologická komise při České Akademii (Věstník Čes. Akademie XVIII. 334—440 a o sobě), jež podala 18./10. 1909 vlastní návrh rámcového zákona říšského na ochranu památek o 8 paragrafech. Hlavní námitky týkaly se centralistické tendence návrhu v organizaci dozor a vědeckého zpracování památek (inventarizaci) v podnikání výkopů a v dozoru na subvencovaní mnea. (Red.)

⁴ Proti tomuto návrhu podal v následujícím XXI. sezení vzorec rámcového zákona říšského o 16 §§ Dr. B. Franta. (635. příloha sten. protokolu panské sněmovny.) Vzorec ponechává většinou iniciativy v organizaci na péči ochrany památek vyhrazenou zákonodárství zemskému (zejména úpravu kompetence zem. výborů, organizace a pravomoci zem.

nosti udržovati starý ráz historických a uměleckých památek. Neboť nelze přehlédnouti, že bez podpory všeobecného mínění nemůže býti na tomto poli docíleno zákonodárství a tím méně může ho býti s výsledkem užito. Komise je si proto vědoma, že nesla v mnohých bodech tak daleko, jak by toho byl vyžadoval nejpřísnější vědecký směr a jak by byli očekávali nejhorlivější přívrženci bezpodmínečného zachování všeho domácího pohyblivého i nepohyblivého majetku památkového; má za to, že žádá ve svém návrhu aspoň minimum toho, co je nezbytné pro ochranu památek, že však šla také až k nejzáším hranicím opatření, jichž je možno pro ten čas aspoň dosáhnouti od vlády a sborů zastupitelských a jež může správa provést. Přes to je komise přesvědčena, že nesní nabýti vrchu názor, jakoby byla státní ochrana památek již vyčerpána navrženými *zákonnými* opatřeními. Bude spíše úlohou správy, aby vybojujíc z rámce přesných ustanovení tohoto zákona snažila se o zajištění domácího majetku památkového jak radami a poučováním, tak v mezích finančních možností subvencemi a podporami.“

Zpráva komise, datovaná 23./2. 1911 a vydaná tiskem poprvé⁵ jako 98. příloha sten. protokolu XX. sezení panské sněmovny 1911, byla přednesena Vinc. hrab. Latourem a zní v českém⁶ překladě:

komisí a jejich orgánů, inventarizaci památek, usnášení o podrobných zásadách restaurace, náleží a výkopů a úpravu ustanovení trestných) a státní úřat. Komise odkazuje peš o památkový majetek státní, morální podporu ochranných snah v jednotlivých zemích říše, vydávání zpráv o ochraně památek v celé říši a podávání dobrozdání při státní subvenci. Ostatní všechny definice a ustanovení opráší se o návrh Piňinského jako vzor, jen že jsou stručnější a nalhávají všude říšský centrální úřad zemskou komisí a jejími orgány. Vzorec zákona je jen dalším rozvinutím návrhu Archeolog. komise z r. 1909. (Red.)

⁵ V plném znění otištěna pak v Mittheil. der Zentral-Kommission 3. Folge X., 84—93 a s výkladem plným i obrázkovým v V. čísle letáku spolku Verein zum Schutze und zur Erhaltung der Kunstdenkmäler Wiens und Niederösterreichs (Wien 1911, 56 str., 90 obr.) prací arch. K. Holey (viz Věstník II., 55). Viz i referáty O. P. v Kunstchronik, Neue Folge XXII., 328—330 a C. Gurliťtův v Dier-Bundes-Korrespondenz. Vých přinesla Osvěta Lidu již 11./3. 1911 a prof. O. Weber v Bohemii brzo na to. (Red.)

⁶ Do § 4. přeložil Dr. L. Jeřábek, odtud do konce Dr. J. Dobiáš.

ZÁKON NA OCHRANU PAMÁTEK.

I. Organizace ochrany památek.

§ 1.

Dějinné (historické) a umělecké památky podléhají ochraně státu.

§ 2.*

Ustanovením tohoto zákona jsou podrobeny veškeré nemovitě i movité památky starší doby, jichž zachování jest v zájmu veřejném vzhledem k jich vyvíkajícímu dějinnému (historickému) významu.

* Návrh zákona vymezil proti všem dosavadním zvyklostem *zúmyslné* pojem památky co nejjší, *bez omezení na určité stáří*, neboť na základě nabytých zkušeností jen od případu lze s určitostí usuzovati, má-li nebo nemá-li určitý předmět vlastnosti památek příslušné.

§ 3.**

O veškerém sboru domácích památek ve smyslu § 2. budtež na státní útraty podle politických okrestí a zemi zřízeny seznamy (inventáře), tyto budtež pak v náležitě patrnosti vedeny. Podrobnější ustanovení o založení, zařízení a přehlídkce (revisi) těchto seznamů památek budou vydána cestou nařizovací.

** Seznamy, o nichž se zmínuje § 3., jsou nutnými pomůckami ochrany památek, není však s nimi spojen účinek právně zavazující ve smyslu

řídění (klasifikace známá z příslušného zákona francouzského) památek. Komise zaujala tu stanovisko, že stanovením dvou tří památek přednětých třídně (klasé) píal. v zákonu francouzském) přespříliš volnému nakládání držitelé jsou odňaty, naproti tomu předměty nevtřídně však mylné *beze vši ochrany náhodou* a libovůli v šanc byly vydány.

§ 4.***

Stát vykonává ochranu památek:

1. *Politickými úřady*, které v těchto otázkách v poslední stolici podléhají ministerstvu kultu a vyučování;
2. *odborně organizovanými úřady památkovými*, jichž dobrozdání jsou ve všech otázkách ochrany památek pro politické úřady směrodatné. Jako takové jsou k činnosti povolány:

a) *Ústřední komise pro ochranu památek*, složená z *generálních konservátorů* a „*rady pro ochranu památek*“ jako sboru poradního se sídlem ve Vídni.

b) *Zemské úřady pro ochranu památek*, složené z *zemských konservátorů*, státem ustanovených a „*zemských rad* pro ochranu památek“, kteréž mohou býti podle potřeby ve více, také *místně oddělených* sekcí rozděleny. Do „*Zemské rady pro ochranu památek*“ budtež povolány mimo odborníky také zástupci zemských výborů, obcí s vlastním statutem a vyšších církevních úřadů.

*** Důležitý § 4. obsahuje základní rysy organizace úřadů na ochranu památek a líší se podstatně od návrhu svob. p. Helferta tím, že tento

obor vyhrával *úplně cestě nařizovací*. Láš se však i od návrhu hrab. Piňinského, který navrholo zřízení složitěho organismu několika instancí. Komise však z důvodů *zřetelných*, ale také z ohledů finančních hleděla se vyhnouti jak jen možno založení nových úřadů, tak i systematisování nových placených míst v státní službě. Tato se omezují tedy na poměrně nepatrný počet státem ustanovených zemských konservatorů. V ostatním přikládána ochrana památek *úřadům politickým*, ministerstvu kultu a vyučování a stávající ústřední komisi pro ochranu uměleckých a historických památek, čímž také nové vydáje státu nevezdou.

Ustanovení § 4. obsahuje kromě toho *podstatnou novotu* tím, že veliká účast na ochraně památek přikládána nově zřizovaným ochranným organisacím v jednotlivých královstvích a zemích. — Jest však nesporně nutno vyhraditi rozhodování v nejdůležitějších a nejobtížnějších případech ochrany památek, umělecko-vědeckému, technickému a správnímu zkoumání ústředních úřadů, tedy mini. terstvu kultu a vyučování a ústřední komisi pro ochranu památek, rovněž pak i tato v každém případě jest povinna k podání odborného posudku.

Blíží ustanovení o organisaci úřadů na ochranu památek jsou vyhrzena postupu nařizovacímu.

II. Památky v majetku osoby veřejnoprávní, fideikommissu a nadaci.*

§ 5.**

Nemovitě památky (stavby a velké stavební celky), které jsou v držení státu, země, okresu, obce, církevních neb náboženských obcí a řádů, jiných veřejných korporací, fondů a ústavů neb nadací nebo patří k majetku fideikommissu, buďtež uchovány a chráněny ve svém stavu a charakteru, pokud se to dá srovnati s jich stanoveným účelem, zvlášť pak při stavbách bohoslužebných s předpisy kultu a potřebami duchovní správy. V tomto případě nutno jednati vždy se souhlasem příslušného vyššího církevního úřadu.

* Zde je vyjádřen základní názor komise. Byla toho mínění, že všem právním osobám korporacím atd., jejich majetek podléhá úřední kontrole a právě tím jest zvlášť chráněn, smí býti v zájmu ochrany památek zákonem stanoveno vhodné omezení jich práva volného nakládání se svým majetkem. Nelehké k tomu, že neporušeně zachování jejich majetku většinou starodávného ukládá jim již samo zvláštní morální povinnost, nedozná kontrola, která všě nim již dnes často se děje ve smyulu ochrany památek, svým zákonným rozšířením na otázky tohoto druhu podstatněho zosilí. Za to bude tím odstraněna nejistota, jež dosud tžžovala právo úřadů k námitkám a zabráněno poškození domácích památek, přivoděné zpravidla jen odbornickým a technickým neporozuměním.

** Aby iato kontrola nezacházela příliš daleko a nekladla přílišný důraz na obávaný leckdy museální charakter památek, vyjádří § 5. rozdíl mezi památkami, jejich se stále ježik užívají (živými) a těmi, jež mají býti *pro svou vlastní cenu* zachovány (mrtvými), tím, že ochranná opatření mají se přizpůsobiti stanovenému účelu, zvlášť při stavbách bohoslužebných potřebám kultu a duchovní správy.

§ 6.

Zničení, zcizení a zastavení nemovitých památek, označených v § 5., vyžaduje svolení ministerstva kultu a vyučování (čímž není dotčena platnost jiných sem příslušných předpisů).

§ 7.

Každé jiné zasažení ve stav neb charakter nemovitě památky, zvlášť změna, znovuzřízení neb vyspravení smí býti provedeno jen po předchozím svolení zemského politického úřadu. Za toto povolení musí majitel památky v případě potřeby žádati úřad s předložením příslušných plánů. Nestane-li se do čtyř měsíců ode dne podání žádosti rozhodnutí příslušného úřadu, nestojí se stanoviska tohoto zákona provedení zamýšlené práce nic v cestě.

§ 8.

Předměty, které jsou v souvislosti s nemovitou památkou jako její příslušenství, nesmějí býti bez předchozího úředního svolení změněny ani zničeny, zciženy neb jinak zasaženo. Za příslušenství nepokládá se ve smyslu tohoto zákona jen to, co s památkou pevně jest spojeno, nýbrž i vše, co slouží k stále potřebě (jako paramenta a

bohoslužebné nádoby) neb k stálé ozdobě (jako obrazy, sochy) příslušné památky, anebo jest s ni v tradičním spojení.

§ 9.

Při zamýšlené změně místa neb způsobu uchování nebo zasažení v stav předmětu, který je příslušenstvím, nutno vše oznámiti politickému zemskému úřadu. Nestane-li se vyřízení do čtyř měsíců ode dne oznámení, nestojí zamýšlenému jednání nic v cestě.

§ 10.

Jen v neodkladných, nutných případech mohou býti bez všeho provedena k odvrácení nenapravitelné škody bezpodmínečně nutná opatření; musí však o tom býti hned podána zpráva politickému zemskému úřadu. I pro menší práce k udržení dosavadního stavu potřebné je žádoucí úřední svolení, i tehdy, mají-li zabrániti zchátrání památky, aniz podobu, charakter neb barvu trvale měni. Toto svolení může býti uděleno od případu k případu neb všeobecně, může však býti vždy odvoláno. Předpisů týkajících se staveb bohoslužebných, zvlášť ustanovení § 5. tohoto zákona, budiž vhodné užíváno, jedná-li se o jich příslušenství.

§ 11.

V případech, obsažených v §§ 7., 8., 9. a 10., mohou interestenti podati do 4 týdnů rekurs ministerstvu kultu a vyučování. V téže lhůtě může zemský úřad památkový žádati, aby opatření zemského politického úřadu bylo předloženo ministerstvu kultu a vyučování k vyššímu rozhodnutí.

§ 12.

Ve všech případech, v nichž se zamýšlí provedení staveb neb stavebních změn v okolí památky, miněné § 5., podejž o tom stavební úřad zprávu zemskému památkovému úřadu, který jest oprávněn dovolávati se zemského polit. úřadu a v případě potřeby ministerstva kultu a vyučování, zdá-li se mu, že charakteristickému zjevu památky neb jejímu estetickému dojmu hrozí nebezpečí v souvislosti s okolím.

§ 13.

Aby se odstranilo nebezpečí jinými změnami v okolí památky, miněné v § 5. (na př. osazování reklamních štítů, výkladů, nápisů a p.), vydávej buď politický úřad zemský sám, pokud to je v okruhu jeho působnosti, všeobecně platné policejní zákazy, buď naléhej u příslušných úřadů na jich vydání.

§ 14.

Movitě památky, miněné v § 2., podléhají ustanovením §§ 8. a 10. tohoto zákona i tehdy, netvoří-li příslušenství nějaké stavební památky, jsou však majetkem státu, země, okresu, obce, církevních neb náboženských obcí a řádů, jiných veřejných korporací, ústavů neb nadací, nebo patří-li ke jmění fideikommissů (čímž nejsou dotčena jiná zákonitá ustanovení).

§ 15.

Povolení k ničení, zciženi neb zastavení památek, označených v § 14., může býti dáno ministerstvem kultu a vyučování jen v případech zvlášť pozoruhodných, možno-li dokázati souhlas příslušných autonomních, církevních neb jiných dozorcích orgánů. Při tom nutno míti také zřetel k sakrálnímu rázu památky, který by se snad dal dokázati.

§ 16.

Zchátrá-li předmět, uvedený v §§ 5., 8. neb 14., nebo dostaví-li se okolnosti, které nutně vyžadují opatření k ochraně jeho, jest ten, kdo je povinen dohledem na předmět, zavazán bezodkladně vše oznámiti zemskému památkovému úřadu.

§ 17.

Politický úřad je povinen učiniti opatření, nutná k zachování památky označené v §§ 5., 8. a 14. a naříditi, aby práce zachovávací byly buď hned neb v přiměřené lhůtě provedeny. Neuposlechno-li se tohoto nařízení, provede politický úřad tyto práce na útraty osob povinných zachováním památky.

§ 18.

O provedení inventarisace movitých i nemovitých památek ve smyslu §§ 5., 8. a 14. budtež majetníci vždy zpraveni.

III. Památky v majetku jiných právních neb fyzických osob.*)

* Uznala-li komise za dobré podrobiti kvalifikovaný majetek, o kterém jedná odstavce II., působivé zákonité ochráně, zůšla soukromé majetnictví měrou jen velmi nepatrnou. Nehledíc k tomu, že dalekosáhlá opatření toho druhu by sotva odpočivala u nás všeobecnému uvědomění, neopravňující zkušenosti, kterých se nabýlo v cizích zemích přisnými prohibitivními opatřeními vzhledem k soukromému majetku, k tomu, aby se činilo podobně. Nemovité památky toho druhu jsou tedy zpravidla podrobeny zákonu jen tehdy, jestliže se mu majetníci dobrovolně podrobí (§ 19.), movité památky však jsou v zásadě svěřeny jen administrativní ochraně památkových úřadů.

§ 19.

Na nemovité památky rázu vyznačeného v § 2., jež jsou majetkem osob v § 5. nejmenovaných (soukromý majetek), vztahují se ustanovení §§ 6.—18. jen tehdy, jestliže se souhlasem osob věcně oprávněných

a) majetník projeví ochotu památku těmto zákonným ustanovením podrobiti a ministerstvo kultu a vyučování toto vyjádření příznivě přijme, nebo

b) přejde-li památka rázu vyznačeného v § 5. do soukromých rukou a přejme-li nový majetník závazek podrobiti stavební památku těmto zákonným ustanovením, nebo

c) je-li k zachování památky povolen a přijat příspěvek ze státních, zemských, okresních neb obecních prostředků pod tou podmínkou, že památka těmto zákonným ustanovením bude podrobena.

V každém z těchto případů nutno věc zaznamenati do pozemkové knihy.

Stran ostatních nemovitých památek rázu vyznačeného v § 2. v soukromém majetku mají úřady pro zachování památek, jmenované v § 4., povinnost, míti je pokud možno v patnosti a od případu k případu odzvat všech zákonem dovolených prostředků, aby jich dosavadní stav byl zajištěn.

Jinak nemají ustanovení tohoto zákona, výjmcou §§ 1., 2., 3., 21. a 22., pro památky posléze zmíněného druhu platnost.

§ 20.*

* Komise vědouc, že v §§ 19. a 23. jsou poskytnuty pro zachování domácích památek v soukromém držení jen velmi nepatrné záruky, měla v úmyslu přimlouvi v zákon ustanovení, která by aspoň prostředně k tomuto cíli šla tím, že by majetníkům památek bylo jich zachování ulehčeno a umožněno. Zkušenost ukazuje, že v Rakousku mnoho staveb vysloveně památkového rázu jest v držení osob, které při nejlepší vůli jen ztěžka nebo vůbec nejsou s to, aby je udržely v jich stavu a charakteru, byly-li by posízeny plně břemenem domovní daně. Následek toho je zanedbávání a chátrání nebo zničení užitkovou přestavbou nebo novostavbou. Rovněž je známo, že největší nebezpečí pro zachování cenných uměleckých a starožitných předmětů v soukromém držení objeví se tehdy, když dědic upadne v pokušení vysokou daň z dědictví zapraviti z výtežku za ony předměty. Ze pak právě nejcenější památky odcházejí do ciziny, netřeba šíře vykládati. Aby se toto nebezpečí aspoň poněkud omezilo, navrhl subkomitét, aby byly do §§ 20. a 24. přijaty úlevy jednak od daně domovní, jednak od poplatků dědičských a darovacích ve prospěch soukromého majetku. Úlevy ony záležely by v tom, že 1. by se části budov, které by byly zachovány hlavně pro svůj památkový ráz, nezapočítaly do třídní daně domovní; 2. že by se směl náklad na zachování nemovitých památek za určitých podmínek a v omezené míře strhnouti s domovní daně třídní a s výtežku,

jež jest základem výměry daně činžovní; 3. že by se pro stavby toho druhu při upuštění od užitkové přestavby nebo novostavby povolila dočasná úleva od daní, jaká má platnost v případě druhém. Proti přijetí těchto ustanovení do tohoto zákona činil pan ministr financí velmi určité námitky, jež se zakládaly na úvahách o technice zákonodárné a státních financích a na obavě před exemplifikacemi. Vůči těmto námitkám ustanovila komise, když návrh člena komise hraběte Enzenberga, aby návrhy subkomitétu byly v plném rozsahu přijaty, zůstal v menšině, vypustiti ze zákona body 1. a 2. a omeziti se na vyjádření o nich v resoluci (5). Za to byl bod 3., který byl obsažen již v návrhu svob. pána z Helfertů, jednoduše podržen a dána mu forma z § 20. zjevná, která po stránce zákonodárné uznána byla nevzádnou.

Pro stavby nebo části staveb, jichž úplná nebo částečná přestavba za předpokladů, uvedených v § 19., vázána je na souhlas úřadů památkových, může býti — pokud od přestavby se upustí nebo se tato aspoň provede způsobem, který by vylučoval použití zákona ze dne 25. března 1880 ř. z. č. 39 — podle ustanovení tohoto zákona povoleno dočasné osvobození od daně činžovní a třídní daně domovní na 12 let. Osvobození to je však vázáno na předpoklad, že

1. stavba bude podrobena na dobu nejméně 50 let od povolení úlevy danové ustanovením zákona na ochranu památek a

2. dá-li se dokázati, že by majiteli domu zákazem přestavby v poměru k jeho majetkovým poměrům vznikla podstatná hospodářská škoda.

Trvání osvobození od daní, jehož povolení jest ponecháno na vůli ministerstva financí ve shodě s ministerstvem kultu a vyučování, budíž počítáno od let nejlépe následujících po podání žádosti o osvobození.

§ 21.

Je-li toho pro zachování nemovité památky, jež jest v soukromých rukou, naprosto potřeba, může ministerstvo kultu a vyučování se souhlasem ministerstva financí žádati vyvlastnění objektu, jakož i pozemku snad žádoucího k zachování jeho ve prospěch státu. Právo k vyvlastnění může býti, žádá-li o to země neb obec, v níž památka stojí přeneseno ministerstvem kultu a vyučování na ně. Činí-li obě nároky na vyvlastnění ve svůj prospěch, má země přednost. Také pozemkové vlastnictví v nejbližším okolí památky může býti omezeno vyvlastněním ve prospěch země neb obce, je-li toho k odvrácení nebezpečí, označených v § 12., od nemovité památky ve smyslu § 2. naprosto potřeba a nestaví-li se proti tomu důležitější jiné veřejné neb soukromé zájmy. Nemůže-li býti pro takové omezení pozemku účelné ve smyslu dosavadního určení jeho již užíváno, může majitel pozemku žádati, aby si uchazeč o vyvlastnění zjednal majetnictví služebného pozemku.

§ 22.

Při provádění vyvlastnění budíž vhodné použito ustanovení zákona ze dne 28. února 1878 ř. z. č. 30. Odškodné sestává 1. z řádné ceny vyvlastněného předmětu i spoluvyvlastněného příslušenství; 2. z náhrady za jiné škody na majetkovém právu, které vyvlastněním se způsobí, k čemuž patří zvlášť náhrada výloh, kterými jest povinen majitel vyvlastněného předmětu, aby uchránil škody osoby nepřímě súčasné. Při stanovení náhrady nebudíž hleděno k obzvláštní zálibě ani k zvyšování neb snižování ceny vyvlastněného předmětu, která jsou jen následkem zamýšleného vyvlastnění.

§ 23.

Stran movitých památek ve smyslu § 2., jež jsou v soukromých rukou, mají památkové úřady, jmenované v § 4., povinnost míti je pokud možno v patnosti a od případu k případu užívati všech zákonem dovolených prostředků, aby dosavadní jich stav byl chráněn a aby byly zachovány

vlasti. Zvlášť trvá v platnosti povinnost udání při zamýšleném vývozu uměleckých děl ve smyslu ministerského listu dvorní kanceláře ze dne 3. dubna 1827, sb. pol. předp. v. 55. str. 71. Jinak ustanovení tohoto zákona o těchto památkách neplatí, vyjmouc §§ 1., 2., 18. a 24.

§ 24.*

* K ochraně movitých památek v soukromých rukou navrholo subkomitét předešlého úřadu: 1. Nižší oceňování předmětů tohoto řázu za účelem výměry daně z dědictví pod podmínkou, že nebudou zeizeny; 2. osvobození od poplatků pro sbírky a jednotlivé předměty, které nadáním nebo posledním pořizáním jsou zajištěny proti zeizení nebo vyvezení do ciziny; 3. osvobození od poplatků pro věnování a odkazy movitých památek veřejným sbírkám a ústavům. Také proti těmto ustanovením podal pan ministr financí námítky. Mimo to byly vyaloveny p. zástupcem ministerstva financí podrobné motivované pochyty a obavy stran možnosti provedení a právní platnosti bodu 2. a stran výkladu a rozsahu bodu 3., čímž byla komise vedena k tomu, aby uplatila v zákoně od příslušných ústavů a přijala případná práva do 6. resoluce. Bod 1., proti němuž nebylo věcných námitek a který je v pojetí ještě širším obsažen v § 27. vládní předlohy o dani z dědictví a věnování, podané na říšské radě, byl podle souhlasného usnesení komise přijat v zákon ve formě zjevné z § 24.

Ministerstvo financí může na žádost toho, kdo poplatky je povinen a na návrh památkového úřadu v pozoruhodných případech dovoliti, aby se při odhadování movitých památek v soukromém majetku ve smyslu § 2. za účelem výměry poplatků dědičných sestoupilo pod cenu, která by se měla podle všeobecných předpisů o poplatcích učiniti základem výměry poplatků. Podmínky, za kterých je toto nižší oceňování přípustné, stanoveny jsou nařizovací cestou. Stejnou cestou budíž učiněno opatření, aby donucen byl, kdo povinen je poplatkem, s vhodným použitím zákona z 9. února 1850 č. 50 ř. z. v případě, že by do určité lhůty po případnutí dědictví byly níže oceněny předměty zeizeny nebo do ciziny odvezeny, učiniti pod právními následky § 80. uvedeného zákona o věci oznámení finančnímu úřadu a dodatečně zapraviti rozdíl poplatku, který odpovídá docleňe kupní ceně nebo jinak získané plné hodnotě zeizených nebo do ciziny dopravených předmětů.

§ 25.*

* Stylasace § 25. byla provedena podle informací, dodaných příslušnými úřady a ministerstvem císařského domu i zahraničních záležitostí.

Nemovitě a movitě památky v majetku císař. domu, císař. dvora, císař. rodinného fideikommissu, císař. rodinného fondu, soukromý majetek císařův a fideikommissní nebo soukromý majetek členů císař. domu, jsou z ustanovení tohoto zákona vyňaty. Je-li předmětem opatření ve smyslu tohoto zákona památka, která je majetkem nebo v držení cizího státu, panovníka nebo hlavy státu, cizího člena panovnícké rodiny neb jiné osoby stavu cizineckého, nutno si vyžádati před jakýmkoli zakročením radu ministerstva kultu a vyučování.

VI. Nálezy a výkopky.*

* Tato část odpovídá v podstatě analogickým zákonům zahraničn. Byla sestavena po vyslyšení povolání odborníků a nesetkala se s odporem ani v komissii ani se strany vlády.

§ 26.

Najdou-li se dosud skryté předměty uměleckého, kulturního neb praehistorického významu, podej nálezy i majitel pozemku, zvl- li o nálezu, nejpozději druhého dne zprávu polit. úřadu, ovšem prostřednictvím místního polic. úřadu neb četnictva.

§ 27.

Politický úřad zprav o nálezu bezodkladně zemský pam. úřad, který dá — je-li třeba — podnět k vědeckému popsaní a obrazovému znázornění náleziště a objevených

předmětů. Stejně nutno si věsti, dozví-li se o takových nálezech polit. úřad nebo zem. pam. úřad jiným způsobem než oznámením.

§ 28.

Na stavu náleziště a objevených předmětů nesmí býti provedena před prozkoumáním odborníky zemského pam. úřadu, k tomu zplnomocněnými, žádná změna, leč by odklad přivodil nebezpečí. Prozkoumání budíž provedeno do šesti dnů ode dne podání zprávy.

§ 29.

Při všech nálezech mají majitelé do tří měsíců ode dne zprávy povinnost dovoliti vědecké ohledání a kupní nabídky po případě došle oznamovati polit. úřadu. Právo předkupní k takovým nálezům přísluší v první řadě zemi, pak státu; musí ho však být použito do 30 dnů po nabídce. Majitelé nesmí zciiziti nálezy před uplynutím výše uvedených lhůt. Zeizení, které by bylo v odporu s těmito předpisy, je neplatné.

§ 30.

Výkopky za účelem objevení a prozkoumání movitých i nemovitých předmětů uměleckého, kulturního neb praehistorického významu směji se prováděti jen se svolením zemského polit. úřadu.

Povolení poskytuje se k návrhu zemského pam. úřadu, může býti vždy odvoláno a musí býti pokaždé oznámeno ministerstvu kultu a vyučování, po případě ústf. komisí pro ochranu památek. Zemské pam. úřady jsou vždy oprávněny prováděti odborný dohled nad výkopky.

§ 31.

Ze účelem takových výkopků může ministerstvo kultu a vyučování v případech zvláště důležitých žádati vyvlastnění pozemků nebo objektů k nálezu neb zachování potřebných. Ustanovení § 21. a 22. platí i pro tento případ.

V. Ustanovení dědiční a trestná.

§ 32.*

* O § 32 konána byla zvláště podrobná porada. Toto znění po zralé úvaze navržené má za účel v zásadě sice podřizeti povinnost státu k slušné náhradě, ale současně také chrániti státní jmění před neoprávněnými neb přejiatými nároky.

Je-li úplným neb částečným zamítnutím svolení, nutného podle §§ 7., 8. a 15. od úřadů podle tohoto zákona příslušných, zaviněna dokazatelná škoda, nutno majiteli památky neb tomu, kdo jinak je tím poškozen, poskytnouti náhradu (§ 1323 a. b. ř. z.)

Totéž platí o tom, kdo poškozen je opatřením ve smyslu § 28. Rozhodnutí, zdali nutno odškodně zapraviti a v jaké míře, stane se cestou správní.

§ 33.*

* Trestní ustanovení, obsažená v § 33., 34. a 35., jsou omezena na úmyslné přestoupení předpisů tohoto zákona a co do druhu a výměry trestu mírně předešlána.

Úmyslné přestoupení předpisů tohoto zákona trestá se politickým úřadem peněžitou pokutou až do 1000 korun. Proti rozhodnutí politického úřadu první instance je přípustěn rekurs k politickému úřadu zemskému a proti jeho rozhodnutí k ministerstvu kultu a vyučování. Tento rekurs je možný i tehdy, když rozhodnutí první instance bylo potvrzeno.

Je-li zavedeno trestní řízení, budíž kompetentním autonomním, církevním neb jiným dozorcím orgánům poskytnuta příležitost vyjádřiti se o věci.

§ 34.*

* § 34. pomýšlí v případech zvláště kvalifikovaných na uvalení peněžité pokuty, která v tomto případě má ráz dodatečného trestu, stanoveného podle svobodného uvážení.

Jsou-li takové přestupky spáchány za zvláště přítěžujících okolností, obzvláště zdá-li se, že jest tím zájem o ochranu památek a domácí umělecký majetek do velké míry poškozen, může býti vinník politickým úřadem stížen peněžitou pokutou ještě mimo trest, uložený podle všeobecného zákona trestního. Nad to budíž dřívější stav památky, pokud možno, opět obnoven na útraty vinníkovy. Nemůže-li býti pro zatajení nalezeného předmětu užito překupního práva země nebo státu (§ 29), případně zisk za ten předmět státu.

§ 35.

Peníze, získané na základě předcházejících §§ z pokut a výtěžků (§ 34), připadnou státu, a nutno jich užívati pro účely ochrany památek.

§ 36.

K provádění tohoto zákona nutná podání jsou kolků a poplatků prosta, vyjímajíc případná podání v soudním sporném řízení.

§ 37.

Provedením tohoto zákona jest pověřen Můj ministr kultu a vyučování ve shodě s Mými ministry vnitra, spravedlnosti, financí a veřejných prací a od případu k případu s jinými účastněnými ministry.

*

Mimo to byly navrženy tyto resoluce: C. k. vláda se vyzývá:

1. Aby zřízením Rak. umělecko-historického ústavu, po případě rak. ústavu pro badání praehistorické a zvláště

organisaace pro badání numismatické v souvislosti s Ústředním komisí pro ochranu památek vytvořila vědecké ústřední orgány pro studium památek.

3. Aby zavedením přednášek a cvičení o ochraně památek na vys. školách a zvláštěním zřetelem k této disciplíně při vyučování na vyšších středních a odborných učilištích, jichž se věc týká, podporovala prohloubení a rozšíření příslušných vědomostí.

3. Aby vydatným rozmnožením vědeckých a technických sil odborných poskytla c. k. ústř. komisí pro ochranu památek možnost, vyhovovati svým úkolům v tomto oboru,

4. Aby pokud možno nejdříve podala v panské sněmovně říšské rady návrh zákona na ochranu památek archivních jako vládní předlohu.

5. Aby všemi vhodnými prostředky nejdůrazněji působila k tomu, aby při reformě zdanění budov, kteréž byl dán již počátek podáním návrhu zákona, ulehčeno bylo zachování stavebních památek, označených v § 2. zákona na ochranu památek, vhodně uzpůsobenými a vydatnými, zákonem pevně stanovenými úlevami daňovými a aby bylo zamezeno poškozování účelů ochrany památek, ke kterému by mohl býti dán podnět ustanovením o zdanění budov jak při třídní dani domovní, tak při dani činžovní.

6. Aby přijetím ustanovení do zákona o dani z dědictví a věnování podporovala bezplatně odevzdávání movitých památek veřejným sbírkám a ústavům a ulehčovala požívání nadací a závětí k ochraně domácího uměleckého majetku před zcizením neb zavlčením do ciziny.

NEKROLOG.

JAROSLAV KAMPER. †

V nejlepším věku zemřel tento zbožňovatel staré Prahy. Klub ztratil v něm prvního bojovníka za své ideje, žurnalistu z nejobratnějších a popularisátora svých snah z nepoctivějších. Přímé osobní styky Kamprovy s Klubem nebyly časté, omezily se na jeho pomoc při staropražských večerech, pořádaných Klubem na počátku let 1900ých (úvod o Brettfeldovi k almanachu rokokového plesu v paláci Clam-Gallasové, informace k Mozartovu večeru atd.) a na několik zajímavých, vtípem srčičích výkladů na klubovních vycházkách, ale rozsáhlé a hluboké bylo za to literární působení Kamprovo v duchu našeho Klubu. Lehce vládl perem, bez velikých skrupulí a zbytečných rozpaků dovedl materiál, nasbíraný archivními badateli, zužitkovati a z něho vytěžit, čeho v něm badatel často neviděl, způsobem tak obratným a suggestivním, že získával pro svoji staropražskou látku čtenáře rázem. Jeho ideálem bylo napsati knihu o Praze XVIII. století a všechny studie k tomu směřovaly. Dosti pestrá je řada jeho sujetů, od Reinera jde k Brandlovi, od čáslavského filosofa J. F. Opize ke Casanovovi, od plastiky v Cechách na počátku XIX. století k obrozenské literatuře a divadlu, ale vždy má jeden směr: proniknutí doby, Kamprovi nejmilejší. Ne byl sentimentální opěvateľ doby, ale její rekonstrukter, a přes to, že nebyl vědeckým badatelem v pravém slova smyslu, vážný a methodický pracovník, jemuž často přímý styk s prameny nahrazoval instinkt. Jeho úžasná paměť a sčítlost v lokální literatuře (zejména časopisecké) doby rokokové a empirové jej činila příslověčně bohatou a přesnou živou kronikou této doby, a jeho přátelé těšili se z jeho šťastných improvizací více než z tíštěných prací. Že byl spolehlivý a obratný, dosvědčuje i jeho úděl na vědeckých podnikcích, Literatuře XIX. století a Soupise památek. Z.W.

MILOŠ JIRÁNEK. †

Snad pamatují se ještě mnozí členové klubu na onen krásný večer v Lázeňském sále, kdy přednášel Miloš Jiránek o krásné Praze. Bylo to v únoru r. 1906 u příležitosti výstavy „Krásné Prahy“, v době, kdy se klub přerозoval vnitřně a kdy se poprvé přihlásil úvodem výstavního katalogu k víře v Prahu moderní, živé a krásné pokračování Prahy minulosti. Tehdy mluvil Jiránek ze srdce nám všem, když líčil srdečným a teplým slovem, proč miluje Prahu. Mluvil jako malíř, co na Praze vidí a obdivuje, ale ještě více jako nadšený a kultivovaný muž, který nedovede žiti, aniž si nepřisvojí svoje prostředí a neuvědomil si, proč má rád stromy a řeku města, ve kterém žije, jeho chrámy, ulice, život a klid jeho čtvrti. V „Dojmech a potulkách“ uložil později souborně svoje články o Praze — spíše listy denníku, či poznámky a vzpomínky na silné chvíle života, než dokonalé básnické celky, ale snad právě proto milé a drahé tímto zdůrazněním osobního požitku a bezprostředního poměru. — Jiránek také maloval Prahu. Zúčastnil se výstavy „Krásné Prahy“ větším olejem: „Z Lorety“, dvěma litografiemi „Z Lorety“ a akvarelem: „V kůlnách“. Později objevovaly se v soukromí a tuším i na jedné výstavě Manesa jeho malby s pražskými motivy. V nich vzdaloval se Jiránek literární sentimentality nebo nevýtvárného pathosu, s nimiž bývá dnes Praha malována a omezoval se na barevné ztlumocení viděného. Jsou to opět spíše studie a náčrty, než hotové uzavřené celky obrazů, záznamy a postřehy inteligentního zraku, vnímajícího přírodu jenom v její hmotné a nazíratelné skutečnosti. Proto bude i malířské dílo Jiránkovo především vždy spojeno s představou jeho srdečné a upřímné osobnosti, dokladem udatné a dychtivě žitého života, vzpomínkou na vzácného a úspěšného muze. V. V. Š.

KRONIKA.

16. dubna. Denní listy. Zp. o domě „U Špinků“.
- 20. Schůze Staroměstského „Občanského Klubu“ a rozhovorem o regulaci Starého Města.
- 21. Měst. rada: Usneseno upravití Platnéřskou ulici, aby byl umožněn příjezd do budovy Křížovníků. Vyslaven souhlas s přístavbou chirurgického pavilonu při konventě Milosrdných bratří; spolu bude žádáno, aby konvent postoupil obě správy bý. kláštera býv. Sanežky. Zamítnuta žádost Klubu o povolení k postavení šablony mostu u Rudolfiny. Schválen návrh dra L. Jeřábka, aby mimo písemné ankety o úpravě malostranského nábrží uspořádána byla i anketa ústní. — Světozor č. 34. Fot. Pohled na Karlovo náměstí, s novoměstské věže, empirové nábržky z Olšanských hřbitovů. — „Český Svět“ č. 32. Fot. Zvíkov, okolí Židovského ostrova.
- 25. Městská rada: Dr. L. Jeřábek navrhl, aby bylo jednáno se zemským výborem a postup pozemků pro rozšíření ulice U Kasáren.
- 27. „Jiskra“. — Zp. Pelhřimov pod lepenkou.
- 28. Městská rada: Zamítnuty žádosti Klubu a Výtvarného odboru Umělecké Besedy, aby jim byly zaslány kopie projektu malostranského nábrží, a aby před písemní anketa byla anketa ústní. Klub žádal, aby městská rada uvážila znovu projekt přístavby třetího patra na škole u sv. Mikuláše a u sv. Tomáše a jeho důsledky pro panorama hradsčanské kostel sv. Tomáše. Podle zprávy stavebního úřadu bude na škole u sv. Tomáše zřízena nová střecha, závodnost přístavby pro kostel sv. Tomáše nelze přivést z důvodů technických odstranění. — „Nár. Politika“. Zp. o schůzi domácí rady Klubu dne 25. dubna, „Světlozor“ č. 35. Fot. Most zámku pardubického, pohledy s věže chrámu sv. Tomáše na Malé Straně, staroměstské masné krámy. — „Český Svět“ č. 33. Socha z býv. stříbrné fontány hradsčanské, sál velkopřevorského paláce, pražská louhi.
- 2. Městská rada: Žádáno za sdělení stavební čáry pro dům „U zlaté stíčky“, v Dlouhé třídě; usneseno, aby byla sdělena čára podle plánu plochy s tou změnou, že čára západní ustoupí do nyníšší staré čáry. Usneseno, aby bylo svěřeno vypracování plánů na restauraci průčelí chrámu Týnského a rozpočtu arch. Mikovíci na honorář 3000 K. M. r. Fiála žádal, aby vzhledem k bezvýstodnosti komise o projektu elektrické dráhy kol hradu byl proveden projekt zahrady Lumboujví; cis. r. Čížler navrhl, aby bylo jednáno se zemským výborem a vojenským úřadem o získání potřebných pozemků k těmž účelům.
- 5. Městská rada: Vzata na vědomí zpráva o konané komisi v záležitosti komunikace od Pražského mostu a Královského hradu. — „Světlozor“ č. 36. Fot. Socha ze stříbrné fontány hradsčanské, vnitřek kostela a zbrojnice zámku v Bečkově.
- 8. Komise k prohlídce stavebního stavu průčelí chrámu Týnského.
- 9. Městská rada. C. r. Václav Spaček ze Starbůrgu daroval k výzdobě Obecního domu obrazy, studie a kostymy z atelieru šl. Brožíka. Rada městská dr přijala a usnesla se, aby ho bylo použito ke zřízení zvláštního interieuru Brožíkova v Obecním domě. Povoleno bourání domu čp. 648-I. v ulici Štupartské s podmínkou, že bude s bouráním započato až po schválení plánů novostavby. Dáno svolení k nasypání ulice Křížovnícké, Platnéřské a Mariánského náměstí.
- 12. Městská rada: Za účelem úpravy průlomu „U Klitů“ nutno přeložit sbrázka a trat elektr. dráhy, přečty nutno zbořit domy čp. 300 a 299-III. Měst. staveb. úřad předložil plán na parcelaci, podle nichž tu vzniknou 4 staveniště, z nichž č. 1. sousedící s domem čp. 271-III. má být zastavěno obcí. M. r. Peterka doporučuje k úvaze, aby zastavěno bylo obcí staveniště č. 4, čímž by se zabránilo přeložení sbrázky. K návrhu zvláštní ankety usneseno, aby bylo svěřeno C. Vosmikovi spojení jednotlivých částí rozbitého sousolí sv. Ignáce, aby se mohl posoudit, lze-li v originále opět postavit na most. Schválen návrhy odborné komise o způsobu provádění oprav průčelí Týnského chrámu. M. r. Dr. Souček upozornil, že r. 1913 pozbuje platnosti zákon assanační a bude nutno žádat za prodloužení jeho platnosti; protože byly plány 37. Města a Josefova zemským výborem schváleny, bude nutno vyzvat majitele domu, aby do dvou let uvedl své nemovitosti v soulad s plánem polohy. — „Světlozor“ č. 37. Fot. ze starého Židovského hřbitova u Žitkova. — „Český Svět“ č. 35. Fot. Vyhled z král. louky, Pisecká brána.
- 15. Odbor Klubu v Pelhřimově pořádal přednášku dra Zd. Wirtha: Dům a zahrada.
- 16. Odhalena Smetanova deska na domě Hlaholu v Praze a pomník Havlíčkův na Žitkově. — „Ill. Kurýř“. Fot. Malostranská porážka.
- 17. „Ill. Kurýř“. Fot. Reliquiář a poprsí Jana Nepomuckého na hradě pražském.
- 18. „Věstník obecní“. Čl. Dějiny a zvláštnosti domu čp. 648-I., v ulici Štupartské. — „Ill. Kurýř“. Fot. a zp. Lebka sv. Václava.

- 19. Městská rada: Místodržitelství bude předloženo generální projekt nového mostu z ulice Myslíkovy na Smíchov. Odročeno na 14 dní bourání domu čp. 389-II. v Podskali, protože má podle návrhu m. r. dra L. Jeřábka stavební úřad jednati s arch. Šochorem o přenesení tohoto domu. Schválen návrh technické komise, aby byly odstraněny mříže pod balkonem radnice. Pro dům čp. 569 a 570-1, „U černé Matky Boží“ v Celetné ulici dělena stavební čára s podmínkou, že nová budova bude mít nejvýše 3 patra a že římsa její bude ve stejné výšce jako u protější budovy soudní. Rozkladu majitele domu vyhověno a povolena stavba o 1 m vyšší, jako sousední dům čp. 568-I. — „Ill. Kurýř“. Fot. Nároží Cihelná a Lužické ulice. — „Světlozor“ č. 38. Fot. Z paláce velkopřevorského, Litomyšl.
- 21. „Ill. Kurýř“. Fot. Nález v kapli svatozáclavské u sv. Vítá.
- 22. Sbor. obec. starších: M. r. Fiála urguje vedení elektrické dráhy na Hradčany. Usneseno vyložit plány na úpravu dolejší části Smetanovy ul. a okolí kostela u sv. Klimenta na Novém Městě.
- 26. Městská rada: Technická komise znovu doporučila, aby byla staveniště mezi ulicí Kaprovou, Platnéřskou a Valentinskou vyhrazena budovám pro městskou knihovnu a čítárnu pro druhou radniční budovu. Dopřáno bude soupisné komisi, aby dům čp. 389-II. před zbouráním zakreslila a aby bylo v domě pátráno po povalových stropích. Zamítnuta žádost kníž. ar. b. konsistoře za příspěvek na úpravu ohradní zdi a schodiště u sv. Jana na Skalce s poukazem na nyníšší finanční stav. Návrh Klubu na zakoupení domu „U Štupartů“ přikázán technické komisi. Schválena změna regulační čáry v ulici Štěpánské proti ústí ulice v Jímě tak, aby nyníšší čára zůstala i nadále. Povoleno žádati způsob úpravy zbytku bývalého převorství u kláštera Křížovníků. (Rozebírání a znovu postavení risahtu z kvádřového zdva). Zamítnuta žádost Klubu o řízení podle § 4. st. řádu pro Husův pomník na náměstí Staroměstském. — Valná hromada Jednoty pro dostavění chrámu sv. Vítá s přednáškou arch. Šk. Hilberta o nálezech v kapli sv. Václava. — „Světlozor“ č. 39. Fot. Nález v kapli sv. Václava, pomník F. B. Mikovce v Kosiřích, pražská nádvoří („U Šerků“ na Petříně, v Štrossově ul. na Staroměstském nám. a dům v Podskalské tř.). — „Český Svět“ č. 37. Fot. Nález v kapli sv. Václava, pomník Palackého, nádvoří zjednotěných hospod v Praze, deska z pomníku F. B. Mikovce.
- 30. Městská rada: M. r. Dr. L. Jeřábek opětovl návrh, aby hřbitov košířský nebyl rušen, nýbrž ponechán jako sad.
- 31. „Ill. Kurýř“. Fot. Stavba pomníku Palackého.
- 2. června. Městská rada: Zamítnut projekt arch. Sochora na vyzdvožení domu čp. 389-II. v Podskali pro velké požadavky. Usneseno zřídit zvláštní komisi pro vypracování projektu na 11. radniční budovu a budovu knihovny, čítárny, archivu atd. „Přehled“ arch. VI. Hofman; Panorama hradsčanské. — „Světlozor“ č. 40. Fot. Zvonice v Liticích, býv. katovna v Bečkově, zříceniny hradu Dobronice u Bečkově. — „Český Svět“ č. 38 a 39. Fot. Ze starohoucké knihovny, sochy ve waldštejnské zahradě, Švantrůvily nástěnné malby v Liběchově, nábržky z kostela pakoměřického.
- 9. Městská rada: Schváleno ujednání s majitelem domu čis. pop. 82-II. n. nároží Špálené a Lazarské ul.; dům bude zbourán, socha sv. Jana přenesena do čáry uliční a novostavba přizpůsobena okolí. Schválena regulace v okolí Jeleního příkopu. — „Světlozor“ čis. 41. Fot. z Cibulky.
- 10. „Čas“ a „Samostatnost“. Zp. Kramářova vila a Klub za Starou Prahu.
- 15. „Ill. Kurýř“. Fot. Partie z Liběchova.
16. června. Městská rada. Jednáno o domu „U Štupartů“. Od skad. malíře Minářka zakoupeno 17 obrázků z assanace. — Místodržitelství schválilo projekt stavebního úřadu na zřízení rampy od mostu Rudolfského ke bývalé ohradě Schwarzenbergově. — Světozor č. 42. Fot. Domy „U Špinků“ a „U Štupartů“. — Český Svět č. 41. Fot. Loggie a gotická klenba v domě „U Štupartů“.
- 19. Nár. Listy. Čl. Boh. Bause. Květena města Prahy.
- 20. Právek r. VII. č. 2—3. A. Stock. O uzákonění ochrany památek preahistorických. — Hlídky r. XXVIII. č. 6. Zp. O ochraně památek. Smíchov. Městská rada. O žádosti za zbourání Kaprovovaly mlýna rozhodlo ministerstvo obchodu, že má být přiměřeně upraven k svému okolí.
- 23. Městská rada. Anketa pro posouzení komunikace letenské předložila své konečné posudky. — Nár. Listy. Čl. Richard Neuvřtil. Královská Obora. — Český Svět č. 42. Fot. Na Rybářích.
- 28. Architektonický Obzor. Zpráva ankety o řešení komunikace letenské.
- 30. Městský výbor. Vzát na vědomí náleze správního soudu, jimž zamítnuta stížnost říditelství Klárova ústavu slepých, podaná do rozhodnutí zemského výboru proti odepření ustanovení stavební čáry a pře-

měny parcely č. k. 22/1 při domě čp. 292-IV. v Praze. — Městská rada. Ministerstvo obchodu schválilo pozměněný projekt splaňovací při *Sít-kovském jeznu*. Návrh m. r. dr. L. Jeřábka, aby byl otevřen průchod býv. Mincovnou, odkázán stavebnímu úřadu. — Světozor č. 44. Fot. Bývalé vinice v okolí *Smíchova*.

3. července. Sbor obecních starších. Ob. st. *Chmel* urguje elektrickou dráhu na *Hradčany*.

6. Věstník obecní č. 12. Čl. Výsledek ankety o výstavbě *letenské komunikace*. — Nár. Listy. Čl. *Zbraslav*. — Nár. Pol. Čl. F. A. Šubert. Neznámý pohled na *Prahu* (s Řieg. sadů).

7. Městská rada. Zamítnuty návrhy Občanského klubu na *Maltě Straně* a *Klubu za Starou Prahu*, aby obec *pražská* zastavila celý průlom „*U klíčů*“. Obec vystaví jen nárožní dům a ostatní staveniště budou prodána za závažných podmínek pro způsob jejich zastavění. Na žádost majitelů domu na *Starém městě* a *Josefově*, aby bylo upuštěno od stavby městské knihovny, a aby byl zachován a upraven dům „*U Štupartů*“, odpověděno, že jde jen o stavbu druhé radniční budovy a budovy pro městskou knihovnu, archiv a podobné úřady, jež nutno soustřediti a začleňovati do domu „*U Štupartů*“, že byla již definitivně rozhodnuta. Zpráva ankety pro sousoší na *Karlově mostě*. Kopie podstatve sv. *Františka* provedena zlatě č. *Vosmíkové*, o sousoší sv. *Ignáce* má býti později rozhodnuto. M. r. dr. *Jeřábek* opětuje svůj návrh na vyhlášení vhodných místností pro interiéru vynikajících českých muzeí a upozorňuje na místnosti v domě „*U Míničky*“. — Světozor č. 45. Fot. Zámek v *Poděbradech*, zámek v *Nelahozevsi*. — Český Svět č. 44. Fot. Starý kostel na *Žižkově*.

9. Nár. Pol. Zp. Neznámý pohled na *Prahu*. — Prager Tagblatt. Čl. V. Klein. Ans der Geschichte der *Geistgasse*.

10. Nár. Listy. Čl. J. V. R. *Sychrov*. I.—III. — Počato s bořením domu čp. 389-II. „*U Knežourků*“ na nároží *Podskalské* tř. a „*V Ohradách*“.

12. Nár. Listy. Čl. J. V. R. *Sychrov*. IV.—VI.

14. Městská rada. Obec *košířská* oznamuje, že *Klamovku* nekoupí, protože je v katastru obce *smíchovské*. — Nár. Listy. Zp. Rodinné domky v *Bruské brány*. — Nár. Pol. Zp. Neznámý pohled na *Prahu*. — Český Svět č. 45. Fot. Radnice ve *Sířtře*.

16. Nár. Listy. Zp. Z městských sadů *pražských*. — Čl. K. B. *Mádl*. Z sv. *Jakuba* (o Kutné Hory).

18. *Smíchov*. Městská rada. Vzat na vědomí výsledek vodoprávního řízení o projektu mostu z *Myslkovic* ul.

21. Městská rada. Návrhy a posudky korporací o návrhu *malostranského nábrží* dodány měst. stavebnímu úřadu. Zbytky románské stavby 16-I. budou zachovány jen v pozemní části, o jejíž úpravu požádán bude arch. *Hilbert*. Proti plánu úpravy dolní části *Smetanovy ulice* nepodány žádné námítky, pročez bude předloženo sboru obecních starších. — Světozor č. 47. Fot. Zámek v *Chlumci nad Cidlinou*. — Český Svět č. 46, 47. Fot. *Katovna*, dům č. p. 20—26 na *Lysehradě*, *Hainovka*, zámek v *Břežanech*. — Počato s bořením zbytků románské stavby 16-I.

23. Nár. Listy. Čl. Č. O pevnosti *Plesu* či *Josefov*.

25. Komise pro povolení k odstranění *helmovského jeznu*.

26. Nár. Listy. Čl. J. Č. *Mělník*. — Architektonický Obzor. Návrhy většiny ankety o výstavbě *letenské komunikace*.

28. Městská rada. Povoleno zbourání části domu č. p. 346-I. na *Perštýně*, obrácené do ulice *Barbolské*. Zemský výbor na žádost města *Prahy*, aby zakoupil byt. kostel sv. *Anny*, odpověděl, že za nynější finanční situace jest to nemožno. Archivu městskému budou dodávány fotografie, jež si požítuje městský stavební úřad. Stavební úřad pořídí kopie plánu *staroměstské radnice* z 18. století, jež mistodržitelství vydalo technickému museu. Dotaz m. r. *Fialy*, jak pokračuje jednání se zemským výborem a vojenskou správou o rozšíření ulice *Spitálské*. M. r. *Filip* žádal urychlení opravných prací na průčelí *týnského kostela*. — Světozor č. 48. Fot. *Cihlářka*, *Šmukýřka*. — Český Svět č. 48. Fot. *Oldřichův* dub a *Boženina studánka* na *Peruci*, empirový nábytek kdysi na *Křivoklátě*, zámek v *Jinonicích*, zámek na *Peruci*.

3. srpna. Věstník obecní. Čl. Zprávy ankety o řešení komunikace *letenské*.

4. Městská rada. Zemský výbor svolil k zbourání traktu zemské káznice v ulici *U kasáren*, vystavil-li obec *pražská* tento trakt svým nákladem na jiném pozemku ústavním. Zemský výbor požádán, aby dal plány a rozpočty vypracovati a podle nich bude pak rozhodnuto. Arch. *Blecha* oznámil, že počal s vyzdívkou základů pro *Husův pomník*. M. r. *Peterka* žádal za urychlení regulace *Cerťovky*. — Světozor č. 49. Fot. Zámek v *Brandýse nad Labem*. — Český Svět č. 49. Fot. Zámek *hlubocký*, kresba O. Štěpfa. Zahradní schodiště při *Koucove*.

11. Městská rada. Usneseno vyzvati Spolek pro postavení akademického domu, aby udal přesně, na které staveniště reflektuje a erár, reflektuje-li na pozemky za pomníkem *Palackého* pro stavbu gymnasia.

— Světozor č. 50. Fot. *Malovazinka*, *Turbová*, *Hvězmonka*. Kaple na *Knešlovce*. — Český Svět č. 49. Fot. *Partie* z *Hronova*.

16. Zaznamenána na staroměstské radnici deka se stružnou její historií. — Počato s bořením domu „*U Štupartů*“ a domu č. p. 648-I. na nároží *Jakubské* a *Templové* ul.

17. Prohládku korunovačních klenotů chovaných v kostele sv. *Víta*. — Nár. Pol. Čl. *Popelka Bilánová*. Dům „*U Petičků*“ v *Podskali*.

18. Světozor č. 51. Fot. *Hronov*, kašna v *Loretě*, portál kláštera *Milosrdných bratří*, klášter *Křivozútká*, ústí *Jungmannovy ulice*.

21. Sbor obecních starších. Ob. st. *Kaše* upozorňuje, že již před časem žádal, aby za účelem spojení se staroměstskou radnicí byl zbořen dům *Náboženské matice* a zřídil se podjezd v domě *Bittnerové*, a táže se, jak daleko záležitost pokročila. Usneseno vyzložit plán změny polohy pro *Perštýn*, schválena úprava dolní části *Smetanovy ulice*.

25. Městská rada. Přijat návrh m. r. dr. *Jeřábka*, aby v příštím vydání *Záměsků* domů byl uveden seznam domovních znamení a označení a seznam domů umělecky neb historicky cenných. — Nár. Listy. Čl. M. M. *Jarý Poštjín*. J. K. *Hrušov*. *Trosky*. — Světozor č. 52. Fot. *Kneidlovka*, *Spitálská*, *Nikolajka*, *Václavka*, *Pernická*, *Penenské Břežany*, pohled na *Prahu* s *Regiovoých sadů*, *Františkovský klášter v Slaném*. — Český Svět č. 51. Malba. *Jáchym*. Pohled na *Prahu* s *Regiovoých sadů*. Fot. *Pražské parky* a sady, I. městský sad, zámek v *Dětřenicích* u *Litáně*, *Braunova socha* v letohrádku *JUDra A. Brfa v Roztokách*, *Šmukýřka*, *Na Brentově*. — Máj č. 48. Zp. Zemské klenoty, *Kozi Hrádek* u *Tábora*.

27. Nár. Pol. Čl. F. X. *Harlas*. Neznámý pohled na *Prahu*.

30. Architektonický Obzor. Čl. s ilustr. *J. Sedláček*. Kostel sv. *Jakuba* v *Prachaticích*.

1. září. — Městská rada. Opravy na sousoší sv. *Bernarda* na *Karlově mostě* svěřeny Č. *Vosmíkové* za 900 K. — Světozor r. 1912 č. 1. Fot. Komise k shlednutí korunovačních klenotů, sněmovna, zasedací síň zemského výboru, schodiště sněmovny, dům „*U černé matky Boží*“, skříž s korunovačními klenoty, *České Budějovice*.

7. Městská rada. Provedení kopie štítu na podstavci, sousoší sv. *Františka* na *Karlově mostě* zadán Č. *Vosmíkové*. Zřízení šablony *Rudolfinského mostu* podle žádosti Ústřední komise není možno; vytvořena však bude *malostranská* výběrčí budova. V zásadě schváleno otevření průchodu bývalou mincovnou. Předseově jednotlivých sdružení obecních starších mají vyšetřiti mínění těchto sdružení v přičině otázky zachování domů č. 5—14 a 17-I. při radnici. Utěšeno opatření, aby byly v čas pořízeny plány a náčrty městské zdi a příkopu, jichž částí budou pravděpodobně objeveny při boření domu 949-I. ve *Ferdinandově třídě*.

8. Nár. Pol. Zp. Dům „*U Štupartů*“, nálež základů strážnice na Starom. náměstí při kopání základů pro *Husův pomník*, objevení malby v evang. kostele sv. *Salvátora*, nálež praehistorických zbytků a fragmentů vodovodu, vedeného v 16. stol. na Král. hrad. — Světozor č. 2. Fot. Interiéru na *Zhiroze*, portál a *Kristus* na hoře *Oltvetské* v *Tiřnově*, kostel ve *Slavoňově*.

12. Nár. Listy. Zp. Ohrožené *výchražské* panorama.

15. Světozor č. 3. Fot. *Pferon*, obraz sv. *Josefa* z kostela sv. *Jindřicha*. — Český Svět č. 2. Fot. Hradební věž „*Rabenšteinka*“ o *Ces. Budějovicích*; obrazy *J. B. Bouttaise*, *K. Skřivky*, a malby v *Hoříně*.

17. Nár. Pol. Zp. Před staroměstským *orlojem*.

22. Městská rada. Žádosti Sdružení architektů „*Manes*“, aby vypsaná byla veřejná soutěž na plány budovy pro archiv a knihovnu, nelze vyhovět, protože připravené práce stavebního úřadu již příliš pokročily. Usneseno, aby stavební úřad vypracoval projekt a rozpočet *letenské komunikace*, jednak tunelem 100 až 150 m dlouhým, jednak otevřeným průkopem. K žádosti o urychlení obnovy kostela sv. *Václava* na *Zdeřaze* sdělilo mistodržitelství, že ostatní smlouva dojde v krátké době, avšak projev pozemků v *Dittrichově ulici* ze spadá do působnosti zemského finančního říditelství. Podle správy staveb. rady *Sakače* nelze zachovati gotickou část zdiva starého převoraví *U Křivozútká*, ale gotický okna budou zasažena do nové zdi. — Světozor č. 4. Fot. *Pražské mistodržitelství*. — Český Svět č. 3. Fot. *Obrazárna na Opněti*.

23. Zemský sněm. Návrh dr. L. *Jeřábka* na ochranu histor. a přírodních památek.

26. Nár. Pol. Čl. S úpravou *Vltavy* ve vnitřní *Praze* započato.

27. Architektonický Obzor. Čl. s ilustr. *J. Sedláček*. Kostel sv. *Jakuba* v *Prachaticích*. (Dokončení).

28. Nár. Pol. Čl. Postup opravných prací v chrámě *svatovítském*. — Nár. Listy. Čl. *Ješek Hofman*. Zahrady král. hradu *pražského*, Čl. Postup stavebních prací na domě *svatovítském*.

29. Městská rada. Arch. *Fr. Weyr* žádal o povolení zboření domu č. p. 840-II. „*U zlatého beránka*“. Povoleno zbourání části nádvorních, o bourání průčelí budovy bude rozhodnuto při povolení nové stavby.

Zaržutnata žádost Technického musea za povolení přistávat sálu ve dvoře Schwarzenberského paláce č. p. 185-IV., již by bylo zničeno

sgrafito. — Světové č. 5. Fot. Zahradna bar. *Portheima na Smíchově.* — Český Svět č. 4. Fot. Obrazy *Brandlové*, dům „U Vejvodů“.

LITERATURA.

Dr. F. X. Harlas: Stará Praha. Nástin vývoje města a průvodce jeho sbírkami. (Praha. 1911. Lidové nakladatelství, 210 str.) Práce tato není průvodcem v běžném slova smyslu. Uspořádání její je zcela odchylné, někdy i neobvyklé. Po úvodě následuje oddíl o pražských sbírkách, kde vyčíslena jednotlivá muzea, galerie, kostelní poklady a knihovny se stručnou jich historií. (Zde by měla být uvedena také c. k. univerzitní knihovna.) Pak následují oddíly: Praha pravěká, středověká, renaissanční, barokní a na rozhraní 18. a 19. století. V každém tomto oddílu naskizován nejprve stavební vývoj Prahy, k němuž přidán seznam cennějších památek, jež jsou chovány ve sbírkách jednotlivých muzeí a pokladech chrámových nebo zaniklých památek. Mezi kapitoly o Praze středověké a renaissanční vsunut exkurza o Praze v obrazích (ikonografie Prahy). Na konec přidána kapitola o budoucnosti staré Prahy, kde autor hlavně oceňuje činnost našeho Klubu. Kniha — jak již bylo řečeno — není průvodcem ve vlastním smyslu toho slova; má chronologický, vývojově rozdělený materiál, jež ovšem nepřepokládá přímé, použitelné knihy jako praktického vědce. Než to je právě její předností. Šablonovitých průvodců má Praha snad více než třeba. Ale průrůčků značí se, pokud při dnešních literárních poměcích je možno, v souvislosti vystihnouti celý vývoj Prahy jako celku a podat její hodně populárně, čtenkou o Praze je tato kniha a dlouho bude jedinou. Za to velkou slabinou knihy jest její část ilustrační; grafická úprava je vakutou hanebná a poměr ilustrací k textu ubohý. To padá ovšem na vrub nakladatelství. *S. G.*

Pražské portály kostelů, paláců a patricií, domů z období XIV-XIX. stol., sebral J. Herain. — Ant. Balánek: Architektura střešů doby barokové o Praze. — Lidové nakladatelství počalo vydávati tyto obrazové publikace, jež budou tvořiti sbírky volných listů podle vzorů obrázkových edicí cizích. Publikace Herainovy vyšel dosud jediný sešit o osmi tabulkách; text bude přidán teprve k dalším sešitům. Dílo, jež bude obsahovati přes 300 portálů, bude nesporně výborným studijním materiálem, jehož historik umění dosud postrádal i detaily, volnost jednotlivých listů a konečně přesně datum fotografického snímku jsou předností této pramenové publikace, jež ocenit teprve praxe. — Publikace Balánkovy vyšly již dva sešity o 16 tabulkách, reprodukcijích vedle fotografií i kresby s připojeným textem na 4 stranách v jednotlivých sešitech. Autor v předmluvě prohlašuje, že dílo toto má být srovnávací studií architekturovkou, jako jeho starší práce. Šity a jinová stítková v české renaissanční vydání roku 1902. Jen tendence je jiná. „Šity“ měly mít význam praktický, měly seznamovati architektu s tímto typem architekturovkou a býti pomůckou těm, kdož by v praxi chtěli užít „české renaissanční“. „Střešky“ nemají již tohoto praktického určení. Tabulky zvlášť od čia. 7. do 16. dodávají více, po případě i něco jiného než slibuje titul. Jsou zde zobrazeny nejenom střešky, nýbrž i šity a někdy i celé fačady. Než toho nelze vytkáti. Naopak toto plus je předností celé publikace, než se tím stává mnohem bohatší a pro studium historické cennější, než by byly pouhé střešky. *K. G.*

Zprávy komise pro soupis stavebních, uměl. a histor. památek král. hlav. města Prahy. Sv. III. (Praha 1911. Nákl. obce, str. 111, tab. 7.) Dr. K. Chytil na doplněnou dosavadních zpráv (Ember, Herain atd.) popisuje obšírně fresky v býv. paláci hraběte J. P. Stráky na Malé Straně a doplňuje životopisná data R. Byssova, jemuž přispívaje fresky v obou sítích. I. Herain podává dějiny zaniklého královského dvora v Prašné brány a zjišťuje podle výkopy, učiněných při stavbě obecního domu, poslední zbytky paláce. Ed. Sittler popisuje výkopy, na místěštitě kostela sv. Linharty v loni podniknuté. Konečně dr. Fr. Hermann pokračuje v dějích komise. Příloha obsahuje protokoly komise od r. 1906 do 1907. Úprava je vkusná, reprodukce vzorné. *W.*

Sborník příspěvků k dějinám král. hlav. města Prahy. Vydává obec král. hlav. města Prahy práci archivu městského, redakci Ph. a JUDr. Josefa Teige, archiváře král. hlav. města Prahy. Díl II. (V Praze 1911. Nakladem důchodův obce král. hlav. města Prahy. V komisi knihkupectví Bursika a Kohouta. Stran 516, cena 10 K.) Dříve, nežli I. vydán byl druhý díl „Sborníku“, obecní publikace pražské, která jest určena k uveřejňování prací z oboru dějin města Prahy bez ohledu na rozsah nebo jejich ráz a není vázána určitým termínem vycházení. To dovoluje vydávati ve Sborníku pojednání ne ad hoc pracovaná, nýbrž i výsledky dlouholetého studia, jemuž tak přestává starost, kam se zdem se obrátiti o vydání. Již v díle prvé vyšle vedle dvou článků menších otištěna je velká práce neobvyčejné píle a značného významu Článek městského archiváře dra J. Teige „Poslední kapitola z dějin města Prahy (1849—1860)“ je první částí studia, která má vystihnouti vývoj největších poměrů pražských. Přestávajíc na údobí letech 1849 a 1850, jež jsou základem pro vypracování další, vytká důležitá momenty v snahách politických, v životě národním i ruchu sociálním a pře-

tiskuje některé dokumenty doby (str. 1—33). — Dr. J. V. Šimák otiskl v stati „Noviny z Prahy z let 1611—1612“ z rkp. knihovny hrabát Nosticů v Praze 6 nových kusů, které přispívají k osvětlení posledních dvou let Rudolfa II. Zvlášť se dotýkají vzpůdu pasovského a smrti císaře (34—46). — Všechno další štáti svazku zabírají Františka Vačka „Dějiny Bubeneč, Dejvic, Šárky a okolí“, první část monografie na základě materiálu archivního, jež vycházejíc od místních poměrů v době předhistorické, podává zprávy týkající se jednotlivých obcí, jejich kostelů, objektů, pozemků, vinic, s lokalizováním do stavu nynějšího. V práci, omezené zatím na dobu do roku 1620, zajímají zvlášť kapitoly o jménech osad, o královské obore a královském mlýně, ale i řada jiných má zájem a důležitost více než lokální. A pokud je starým mstopisem jmenovaných obcí, možno ji pokládati za vzor práce toho rázu, která mohla vzniknouti jen z opravdové neúnavnosti a z lásky. — Čeho lze s lítostí postrádati ve „Sborníku“, je oddíl věnovaný registraci historické literatury pražské a jejím posouzení. Byl by tím zásadnější, jež není publikace, která by v soublast s programem mohla sledovati literaturu do úplnosti ve všech smérech a nebylo by ani velkých obtíží, když je „Sborník“ spojen s archivem městským, v jehož knihovně má historická literatura pražská býti zastoupena úplně. *V. V.*

Dr. Josef Teige: Pražské příspěvky mistopisné. (Ze staré Prahy V.) Praha 1911. Nákl. Spol. přátel starově. čes. v Praze. (Str. 98.) Kniha obsahuje hlavně nové upravené přetisky. Článek „Osada sv. Petra v Rybářích na Menším městě pražském a její nejbližší okolí“ (řmátný otisk z „Casop. spolč. přátel starově. čes.“ roč. XII.) vypravuje na základě bohatého materiálu archivního o dějinách kostela sv. Petra, postranního práva rybářského, osady i okolí, o tamních střeších panických i objektech hradce; zajímavé jsou zprávy o sponech Starého a Menšího města o hranice, zprávy o zahranič později jesuitů. — Druhý štáť „O počátcích Týnského dvora“ (pozneměný přetisk z díla Teige-Herain „Staroměstský rynek“) dokazuje, že Týn byl dům pracovní, upravený nakladem knižecím, kde hlavně pro dvě káňce byly pracovní výrobky lepších řemesel usnadňují kolem bydlících, kteří za práci měli propůjčené měščí, a kde byly prodávány produkty přírodní i průmyslové v výroby. Výklad tento se děje podle německého jména „Frohnhof“ i podle skutečnosti, že v Týně byl hut pro výrobu cínu a dále se výroba voskových svíček. Pak podávají se dějiny dvora Týnského a v nich udávané řady kupecké, celní, mluví se o úřadnících a vsídkých zařízeních. — Třetí článek „Listiny papežské z let 1306—1326 o kostele sv. Petra a Pavla na Vyšehradě“ je vydán 24 listin v úplnosti nebo ve výtahu z register vatikánských, která jsou sice částečně vytištěny již v Emelových Regesteních a v Dudíkovi „Iter romanum“, ale tu nabývají ceny svedení v celek a revizi textu podle originálních zápisů, zvláště když jsou pro dějiny kostela vyhledávaného pramenem velmi důležitými. — Knižku možno uvítati jako štáť významné práce autora, jenž vydává nyní velkú dílo „Základy staršího mistopisu Starého města pražského“, na dějinách Prahy; svědčí o jeho plni a neúnavnosti, s kterou sbíral materiál vztahující se na všechna města pražská nejen v archivu městském, nýbrž i místodržitelkém a deskách z emských i při svých studiích ve Vatikánu a zaslanou pozorností pro důležitost a zajímavost předmětů, jimž je věnována. *V. V.*

Monumenta ordinis Servorum S. M. a P. P. Peregrino Soulier et Guillelmo Vangelisti eiusdem ordinis edita. Tomus XIII. De monasteriis D. Annuntiate et S. Michaelis ordinis Servorum Sanctae Mariae Pragae. (Bruxelles, Pères Servites de Marie. — Roulers, Jules de Meester. 1911. Str. 225. Cena 6 fr.) Latinská tato kniha dostane se k nám asi jen v několika exemplářích, která budou uzavřeny v knihovnah. Ale nejen proto je třeba na ni upozorniti. Ač je psána v duchu plně církevním, je cenná pro bohatství materiálu, za nímž cestuje po architektuře přišel autor P. Soulier v létě minulého roku také do Prahy a plně tu pracoval. Spis jedná o dějinách servitůvých klášterů P. Marie na Trávěnkách v Stupčech a sv. Michala na Starém městě, jedná i o doměných pražských mučnických řádových. Klášter ubitých r. 1420, ale zpracování zajímá jen malou část knihy. Většinou je edicí pramenů vypracovaných i listiných, mnohdy zcela nových a důležitých — ovšem jsou tu také přetištěny výňatky z Hájka a p. — a tím se stává cennou pomůckou pro kritické zpracování dějin řádu Servitů v Praze. Ke knize je přídáno několik faksimil. *V. V.*

Kartografie pražská, o jejíž sebrání do let 1830ých se právě v Zeměvědném sborníku pokusil dr. V. Vojtěšek (po vyjiti II. části se k článku vrátíme), byla obhacena — nepočítáme-li dosavadních výsledků monumentálního podniku obecního, zaměřeni oblasti Prahy methodou trigonometrickou polygonální (viz Obecní věstník XVIII., 450 až 452) a vznikající z toho polohopisný plán v měřítku 1:720 — o dvě nové publikace praktického rázu. Druhý odbor stavebního úřadu měst-

ského vydal dosud (od r. 1909) 9 listů orientačního plánu (1 : 5000) Prahy a obcí sousedních v lithogr. reprodukcí trojbarevné a ve velikosti 50 × 60 cm.; listy jsou vhodné nejen architektovi pro posouzení regulačních změn a návrhů, ale také historikovi pro studium půdorysu pražského na konci XIX. století. Druhá publikace, plán velké Prahy, vyšly v druhém vydání nákladem A. Storchy syna a výtěženými žesťobarevnou lithografií podle nákrasu ředitele Jos. Brože v měřítku 1 : 12.000, zahrnuje celou oblast budoucí velké Prahy a jest zpracován podle katastrálních map; přidaný seznam ulic, náměstí, ostrovů, sadů, kostelů, škol a veřejných budov je ve své obsáhlosti první svého druhu při plánu Prahy. (Cena 3 K.) W.

Staré pražské průzk. Sv. I-VII. (po 25 tab. na kartoně napijatých), po 15 K.; dohromady 175 tab. Album obsahuje fotografie ve formátě 13 × 18 cm., podle snímků Fr. Pavlika a vyšlo nákl. Zikm. Reacha. Současné s tím bylo vydáno levně vydání (na pohlednicích) o stejném počtu listů, po 20 hal.

Královské hlavní město Praha a obce sousední. Ukazatel domů. Vydává obec královského hlavního města Prahy redakci Vojtěcha Krause. V Praze 1911. Nákl. obce. (Str. XXIV + 724, Cena 6 K.) Při adresářích pražských, vydávaných obcí, bývaly připovány ukazatel domů a přehled úřadů i ústavů a pamětihodností města. Pro vzrůstající objem bylo při adresáři r. 1910 od toho oddílu upuštěno a usneseno vydati „Ukazatel domů“ ve formátě kapesním; provedení svěřeno bylo redakci adresáře.

„Ukazatel“ skládá se ze tří částí. Vlastní přehled domů s čísly popisnými i orientačními, názvy ulic s orientačními a popisnými čísly domů sestává mag. akcesista *Frant. Janáček*, který jim předal úvod o způsobech číslování v Praze a v obcích okolních podle čísel popisných i orientačních. Na rozdíl od dosavadních ukazatelů stala se však účehlyka, že nejsou u jednotlivých domů uvedena jména majetníků — nestalo se vinou sestavovatele — čímž „Ukazatel“ utrpěl mnoho na ceně praktické i na významu pro budoucnost. Důležitost seznamu majetníků dokazují schémata myšlenky pro království české, vydané koncem 18. a v první polovině 19. století, umožňující dodnes orientaci v tehdejšímu stavu města a jsouc v odvětví i v jiných otázkách historie místní. Zdá se, že obějí tato část jest pracována pečlivě; ovšem kontrola je možná pouze při praktickém užívání „Ukazatele“.

Třetí oddíl, seznam úřadů a ústavů, pamětihodností a pozoruhodností s přehledem různých obvodů, obyvatelstva podle posledního sčítání lidu a seznamem bývalých čísel popisných v Břevnově, zprovoznal mag. oficiál *K. Kučerka*. Tu třeba však leccos výtknouti. Mezi oddílem úřadů a ústavů a mezi oddílem pamětihodností a pozoruhodností jsou nesrovnalosti (srov. heslo „Archív“, co je úřad a co pamětihodnost) a často se namane otázkou, proč určitá věc je zařazena do té neb oné části. Ale nejvíce padají na váhu věcné chyby. Na př. kostel sv. Mikuláše (z. r., zvuk „m“) byl prý vystavěn Kilián. Dienzenhoferem v slohu „renesančním“ v letech 1628—1673 a malostranský kostel sv. Mikuláše stavi v l. 1704—1790 otec Kristóf a syn Kilián Dienzenhofer. Stavěl tedy Kilián (Ignác) Dienzenhofer v l. 1628—1790! Hladovou zed stávil Karel IV. v době hladu, frešky v pražských kostelích jsou téměř vesměs od Reinaera (sv. Kliment, Skalka a j.), kostel sv. Petra a Pavla na Vyšehradě má v průčelí dvě věže, jak původně stávaly, vlašská kaple byla vystavěna roku 1690 ve „vkusném slohu barokovém“ a p. n. hledíc ani k častým chybám tiskovým. Vše zrovna býjí přesnými údaji stylu, bohužel až příliš často nepravými. Těto části mělo by býti věnováno více péče, zvláště když je k poučení kniha Herainova „Stará Praha“, kde přesně a správně býjí určovány co do původu významné památky stavitelské. V. V.

Dr. Ant. Podlaha: Sv. Václava hrob a ostatky. Hlas katolického spolku tiskového roč. 42, čís. 2. — Na jaře letošního roku mělo se přikročiti k přípravám pracím za účelem realizování odkazu zemřelého probošta metropolitní kapitoly Mšgr. A. Hory. Ve dnech 3.—6. dubna otevřen oltář v kapli sv. Václava, vyzvuzeny nalezené ostatky a zjištěny i ostatky, chované v různých reliquiích v kostele sv. Vítka. 19. dubna pokračováno v pracích výzkumných. Po odstranění mramorového obložení hrobu z r. 1671 nalezena gotická mense, po zdvžení podlahy kaple pak nalezena nejprve gotická dlažba z 13. stol. s tmovazeleného hadce a bílého mramoru. Pod touto dlažbou nalezeny románské dlaždičky reliéfně zpodob. Nejdůležitějším nálezem pod dlažbou kaple bylo zjištění zdí jižní apsidy rotundy sv. Víta, v níž pohřben byl sv. Václav, jehož hrob určil později přičlenění kaple sv. Václava k ostatní stavbě kostela sv. Víta. Celý postup náleží a prací s tím spojených listů dr. Podlahy zevrubně, s protokolární důkladností. Textu přidáno 30 ilustrací podle fotografií: nálezy architektonických detailů, ostatky sv. Václava a jich schránky, olovené a stříbrné desky nápisové z r. 1348, pečetí Karla IV. a dvou prvních arcibiskupů pražských. Na konec přidána barevná tabulka nalezených ostatků. K. G.

Ot. Hejnic: Petr Brandl. I. Část všeobecná. Rozprava České Akademie tř. I., č. 43. (Praha 1911.) — Práce sestává ve dvou částí. V první je nejdelší a nejvýznamnější stať o životě Brandlově, cena práce spočívá však v druhé části, listů 86 čísel, přinášejících nanejvýše zprávy zcela nové a neznámé. Podle zmínky v předmluvě a poznámek v listůh odkázan byl autor při sběru materiálu v městském archívu a v matrikách praž-

ských hřbitvů na pomoc staveb. archiváře J. Heraina. Poslední dvě čísla listáře tvoří otisk rukopisu Quirina Jahnka z r. 1795 a předisk článku F. Beneše ve „Světozoru“ r. 1867. Práci přidán dohré rejstřík, pohodlnějším užívání však práci nedostatek seznamu obsahu. Práce plná, již nitně ocenění se zvláštním ohledem k namáhavému sledování materiálu. K. G.

Petr J. Brandl. Nástín doby, života a díla. Napsal E. Pacovský. (Praha, 1911. Otisk „Mediatic“.) Je-li práce Hejnicova o témuž umělci hlavně snůškou materiálu, chce býti tato práce dílem vyššího druhu — chce vyššího Brandla. Na otázku, pokud se to zdálo, nomo odpověděti záporně. Prvé dvě strany (celá práce čítá jich 23) jsou věnovány vylíčení doby a na těch ukazuje autor příliš malé porozumění pro historii. O životě Brandlově nevědí nic nového. Z děl Brandlových pokládá autor za nejlépe charakterizující jeho umleckou kvalitu obrazy smrti. O podobných a obrazech hlav starých a apoštolů, jež jsou pro Brandla tak významné, nemluví téměř vůbec. V celé práci snaží se autor oslovivati řadu jmen umělců od 15. do 18. století s výsledkem často pohyblivým. A ještě něco nomo výtknouti: ustavičně se opakující slovo „český“ v národním smyslu. K. G.

A. Dolenský: Karel Škréta. (Umělecké knihy, sv. III. Nákladem Fr. Hrnčíře v Nymburce.) Škrétova výstava, loni Krasoumno jednotou a Kroužkem přátel malířského umění v Rudolfině uspořádaná, zavládla podnět k vydání této knihy, obsahující přes 50 obrazů v reprodukcích dokonalých, přes velké zmenšení. Ve stručném úvodě je vědně charakterisována Škrétova doba i jeho umělecký význam. Autor tu ovšem nemá naprosto aspiraci vědeckých, výběr materiálu řídí se většinou výstavou a předchozí literaturou a způsob vydání (nedostatek údajů pod obrazy) je diletantský. O. V.

Pamatky starého umění v Čechách. Reprodukce podle akvarellů V. Jansy. (S textem K. B. Mádla.) Praha. J. Otto, 1911. (Sešit po 2 K.) Dosud vyšlo 5 sešitů s 15 obrázky architektury, zevních pohledů i interiéru, ze všech končin českých; jsou zastoupena města: Praha, Budějovice, Cheb, Kutná Hora, Hradec Králové, Písek, Bechyně, Mělník, Pardubice, Krumlov, Prácheň, Tábor a Zlínov. Obrazy Jansovy nejsou ovšem vědeckou pomůckou, jako fotografie, ale zachycují alespoň přibližně barevný dojem památek. Text je psán na základě spolehlivých pomůcek literárních a autopsií. W.

Kroužek přátel starostitostí v Plzni vydal v létě první svoji edici, *Album s 5 fot. plešenských památek stavebních* (domy Guldenerův a Gerlachův, kaple šternberka při arciděk. chrámě a portál domu č. 240 v Sedláčkové ulici), z části již od té doby zmizelých. Album jest ukázkou bohatého materiálu Kroužku, jež nasbírali členové-fotografy na svých potulkách městem a okolím pro památkový archiv spolkojvý; toto sbírání se časem přerušit češtně k veřejným sbírkám v obou městských muzejích a přidá k nim novy rozt, totiž soubor detailů, viděných nadšeným a jemným okem amatéra. W.

Šborník městského historického musea v Plzni za rok 1911 (roč. II.) [Nákl. musea. Str. 172, tab. 7, 3 K.] obsahují mimo články z oboru geologie řadu příspěvků historických k dějinám Plzně a Plzeňska a dobře redigované zprávy o ochraně památek a literaturě, na konec pak úřední zprávy Historického musea. Z článků jsou velmi důležitě souhrnné zprávy J. Strnadova o Janu Petojvi, plešenském kněžském, zpráva Fr. Macháčka o nálezu části plešenského archívu při opravě radnice a B. Fr. Horáčka popis a ocenění krásného bronzového štítu ve sbírkách musejních; příspěvek k historii občanství v Plzni podává V. Fabián popisem tří předmětů cínových v Museu král. českého. W.

Karel Polenský a Zdeněk Wirth: Pelhřimov. Nákladem Musejního spolku v Pelhřimově 1911. Strana 164., XLVIII. příloh a plán města z roku 1777. Cena 5 K. (pro členy Musea. spolku 3 K.). Polenský listí dějiny města od jeho vzniku až do doby nejnovější, Wirth všimá si jeho stavebního vývoje a vztahů památek. V knize připojeny jsou bohaté poznámky (str. 123—159), obsahující rozbor pramenů a literatury, domácí ikonografie a plánu, a ke každé části poznámky zvláštní. Kniha je doplněna přílohami; na 48 tab. jsou 62 obrazy podle fotografií a dvě reprodukce mědirytin J. B. Juhnových z r. 1811 a 1812, konečně plán města z r. 1777, kreslený domácí posádkou c. k. mineurů. Knihu pěkně výtvalka Dělnická knihotiskárna, titulní list navrhl V. H. Brunner. Kniha je textem i ilustracemi pokusem o novou formu monografie městské. F. P.

Jiráska Litomyšl. Památník na oslavu 60tých narozenin Al. Jiráska, red. T. E. Tisovský. (J. Otto v Praze 1911. Str. 146, 26 ilustr., cena 3 K.) Z článků v knize nás zajímají úvodní prof. J. Voborníka „Jiráska Litomyšl“ (s 8 il.), kde ukazuje, jak dílo Jiráskovo z prostředí litomyšlského vyrůstá, pak článek „Litomyšl“ (s 16 il.), v němž dr. Fr. Páta podává historii a stavební vývoj města do nejnovější doby a ukazuje, jak bylo město půdorysně i pohledově do konce minulého století úplně netknuto a jak nová doba poznává barokní a empírový ráz města porušila pseudomoderními úpravami facád, zborů, Karlov a Panský mlýn a místo nich postavila Smetanův dům a divoč školu, která svou hmotou utlačuje celé dolní město. Článek je provázen 16 ilustr. (značení místa a malebné partie z náměstí a jednotlivých budov). Ostatní články jsou rázu vzpomínkového a oslavného. K. G.

Časopis Reise and Sport věnoval dvojčíslo 4.—5. XI. ročníku (Vidni 1911) Praze. Články a ilustrace jsou nejružnější hodnoty, ale čtenkem vyhovuje nákladná tato publikace účelu: buditi zájem cizinců pro Prahu. Úvodní článek napsal dr. Ed. Sebesta, o minulosti Prahy je tu výzatek z J. Lippertova článku „Prag, die deutsche Stadt“, o Pražanech napsal H. Hantich (z franc. publikace o Praze), o literatuře české dr. A. Novák a o umění dr. F. X. Hartlas (o německých F. Matras), o hudbě Praze dr. J. Löwenbach.

Verkehrsbüch Österreichischer Eisenbahnen. 8. Böhmen. (Verlag von Christoph Reisser s. Sühne Wien v. A. Anordnung des Buchdruckmuckes u. Text von Dr. F. Benesch. 8°. 118 str. ilustrace a mapka Čech. 50 hal.) V publikacích, vydávaných s podporou ministerstva veřejných prací a ministerstva železnic, dospělo se již ke svazku 8., který podává turistům zprávy o Čechách. Jako jiné svazky dělí se na dvě části: všeobecnou a přídavek, — původce rozděleného podle hlavních traťových důležitějších odboček. Část první podává charakteristiku království Českého, zmiňuje se o jeho bohatství a krásách přírodních, o jednotlivých městech a jejich uměleckých památkách vůbec, o hradech a zámcích, celkem správně; za to druhá část protěžeje německá města proti českým a stejně tomu je i ilustrace; ze 77 ilustrací — velmi pěkných — pouze 25 jest věnováno městům českým: 6 Praze, 2 Plzni, 1 Jindř. Hradci, 2 Táboru, po 1 Orlíku, Koniopi, Roudnici, Kutné Hoře, Kosti, Troskách, Náchodu, Nov. Město n. M., Prachovským skalám, ostatní českému kroji; Praze samé věnovány jsou stránky 70—75, které podávají stručného původce po městě a jeho památkách podle knihy „Illustrierter Führer durch Prag und das Königreich Böhmen“, vydané Českým zemským svazem cizi-

neckým. Čeho si lze na této knizece vážit jest, že nekomoli českých jmen a žezův českého pravopisu a českého označení ulic a náměstí v Praze. Učeha propagacímni vyhoví zejména množstvím pěkných ilustrací. F. P.

Letáky spolku „Verein zum Schutze und zur Erhaltung der Kunstdenkmler Wiens und Niederosterreichs“, vydávané od r. 1910 (Vidni, nakl. z počátku O. Fromm, nyní Gerlach & Wiedling) v pěkné úpravě a s hojnými ilustracemi (dosud 6 sv.), mohou nám býti v mnohém ohledě vzorem. Jsou aktuální, většinou dobře psány a programem svým mají význam vsoebecný i při lokalitě svých sjevtů a příkladů. První svazek je věnován palčivé otázce vídeňské, regulaci Karlsplatzu, již byl (zejména Wagnerovým projektem městského mu.) vážně ohrožen Fischerův kostel sv. Karla; druhý shrnuje pod společným titulem „Zur Rettung Alt-Wiens“ a s resumisujícím úvodem dr. Maxe Dvořáka řadu článků o detailech i celkových otázkách boje na ochranu Vídně, z většiny sice platonických, ale poučných a obsahem i hledisky rozmanitých; třetí se snaží získati duchovenstvo pro důstojnou výzdobu venkovských kostelů; čtvrtý, napsaný drem H. Tietzenem, autorem soupisu památek v zevnějších okresech vídeňských, vylučuje stavební dějiny Vídně od konce XII. století a změny, jež prožil obraz města v tomto vývoji a nezastavuje se na mezi historiků, nýbrž kriticky zkoumá podíl dnešní doby na tomto vývoji; pátý (autor dr. K. Holej) na obrazových příkladech z celého Rakouska vykládá smysl a obsah návrhu říšského zákona na ochranu památek; šestý (dr. K. Giannoni) pokouší se obsáhnouti celou otázku ochrany domoviny po stránce theoretické i praktické. W.

VÝSTAVY.

BRANDLOVA VÝSTAVA V RUDOLFINĚ. Krasomnou jednotou a Kroučkem přátel malířského umění uspořádaná, shromáždila přes půl sta obrazů tohoto předního malíře době barokní v Čechách a poskytlá jim přehled uměleckého vývoje Brandlova od jeho bujného mládí až do truchlivého skonu. Vedle obrazu sv. Terenzie z r. 1697 (č. 47), nejstarší Brandlovy práce, která se koloritem valně liší od jeho děl pozdějších, byl vystaven i stařecký jeho výtvor, obraz sv. Bartoloměje (č. 21), který maloval rok před smrtí, chud, opuštěn a nemocen. Z doby téměř čtyřiceti roků, mezi těmito dvěma výtvory uplynulo, podařilo se pro výstavu získati některé z oltářních obrazů, jichž komposice je vždy rušná, ale při tom jasná, zobrazené osoby — a to i asketické — plně životní síly, a gesty mnohdy nepřirozeně přehnanými. Se zvláštní zálibou věnoval se Brandl malbě stařeckých hlav evangelistů, církevních otců a jiných světců, které prováděl směleji a rychleji úder šetřeje nanášení mohutné vrstvy barev, špachli nebo i prstem rozírané. V těchto obrazech široce a originálně malovaných (zvláště č. 9, 19 a 25) zanechal Brandl nejlepší svá díla, která uměleckou hodnotou daleko převyšují jeho obrazy oltářní. Také podobizny, z nichž několik tu bylo vystaveno, patří k dobrým jeho pracím. Brandlova výstava snesla nejen celou řadu zajímavých prací a tím umožnila porovnání jich, ale přispěla k poznání Brandlova díla i tím, že vystavila mnohé dílo dosud neznámé. To platí zejména o jediné zachovalé kresbě k obrazu proroka Eliáše (č. 72). R. K.

VÝSTAVA POHLEDŮ NA PRAHU A ČESKÁ MĚSTA byla uspořádaná při IV. sjezdu Svazu českých měst ve dnech 15. až 22. října 1911 v místnostech nově radniční budovy na Linhartském náměstí. Materiál výstavy (grafiky všeho druhu mimo několik reprodukcí a fotografie) reprezentoval až na několik kusů z majetku obce pražské a dra F. Páty soukromou sbírku městského stav. archiáře J. Heraina asi o 440 čísel, snesenou v posledních pěti letech. Sbírká, kvalitou listů velmi dobrá (některé ručně kolorované listy předěly exempláře v ostatních sbírkách pražských), může se postaviti důstojně po bok dosavadnímu kolekci pražské i venkovské ikonografie v Museu města Prahy, v maj. dr. K. Kiemannova (o níž v poslední době pronikla zpráva, že zůstane v Praze navždy, nejspíše jako odkaz Krasomně jednotě), v Museu král. českého a v maj. knižnice Lobkovic v Roudnici (bývalá sbírka K. P. Kheila). Instalace sbírky, již zkatologisoval dr. K. Guth (katalog měl 40 stran a 459 čísel), byla ovšem provizorní, ale přes to systematická, podle věcných hledisek v oddělení pražském, podle abecedy v od-

dělení měst venkovských. Přes známost materiálu vystaveného našli tu odborníci několik pěkných křespen, tak francouzské lithografie z Prahy a Kutné Hoře, originál Juhynovo kresby Pelhřimova z r. 1812 k rytině na vyučim listě, úplné serie pohledů z Prahy nebo časopiseckých příloh atd. W.

STARÁ LITOMYŠL. Ikonografie města a jeho obyvatelů. Pod tímto názvem pořádal v září akademický spolek „Smetana“ v Litomyšli výstavku v malém síle Smetanova domu. Láska a úcta k rodnému městu vedly zajisté pořadatele k tomu, aby ukázali, jak jejich město je krásné a přes stavební změny dosud v kraše své neporušené. Výstavka nemohla býti přirozeně úplná, jednak pro množství materiálu, jednak také proto, že se tu odrazil malý spolek něčeho, co jinde konají různé spolky s pomocí obce, jako ve Vysokém Mýtě, v Kolíně, v Plzni a j.; nebylo také lze sebrati všecka díla rodáků litomyšlských nebo pohledy na Litomyšl, ale přes to čítala výstavka více než 160 čísel (kromě fotografií menších reprodukcí) a naplnila tři místnosti. Prostředně, největší, byla věnována úplné městu. Byli tu vystaveny plány města z roku 1800, 1895 a 1911, a celkové pohledy na město od druhé polovice XVIII. století. Zanimavější pojemem než cenou dokumentární, mezi nimi také tři propouštěcí listy zechovní z r. 1753—75, 1798 a kolem 1800; poslední jest nejlepší, kreslil jej zámecký úředník Jan Tichý a rył Jan Bábek v Praze. Kromě několika střeškových terčí a dvou fotografií není z 2. čtvrti XIX. stol. skoro obrazů. Teprve po letech 60ých objevují se kolorované kresby a oleje Andriova, Dvořáky a Korábova a první kolodiové fotografie, které již spolehlivě ukazují, jak město vyhlíželo před novodobou úpravou, před odstraněním kašny na horním náměstí, přestavbou věže a štítu děkanského kostela, před zbořením Panského mlýna a Karlova a zrušení zajímavých litomyšlských záokutí. Velká sbírka současných fotografií předvádí nynější stav, jednotlivé budovy a jich části, portály, pak prospekty náměstí i jednotlivých ulic. Také tu bylo zobrazeno město dnešními malíři (Jan Honsa, prof. V. Martinek, Fr. Růžička a K. Štautný). V druhých dvou koiich byl vystaveny portaity rodáků litomyšlských (V. Andrie s choťi, jeho dědeček, babička, Jul. Mařák, Bedř. Smetana, Fr. A. Brauner, H. G. Schauer, A. Dvořák a j.); z těch, kteří v Litomyšli žili a pracovali, byli tu M. D. Rettigová, Ant. Šanta, Frant. Jelínek, Flor. Štaeřka a j. pak řada litomyšlských biskupů a děkanů. — Výstavku uspořádal dr. Frant. Páta, jenž napsal i článek „Litomyšl v obraze“ do katalogu. W.

ZPRÁVY Z KLUBU.

MODEL MALÉ STRANY. V létě a na podzim provedena z druhé části Malostranského nábrží partie od Karlova mostu k Sovovým mlýnům a ostrov Kampa; partie ke Smíchovu jest značně pokročila. Knihařem zmontoována je Kampa. Situaci zhotovuje nyní ze sádry sochař, aby bylo možno jednotlivé bloky vjímat i nahrazovati je navzájem novostavbami nebo alternativami.

CINNOST KLUBU OD DUBNA DO ZÁŘÍ. Radě města Prahy podány námítky proti zvýšení školy u sv. Tomáše. V téže věci obrátil

se Klub na zemský výbor. Ač se stanoviskem jeho projevila souhlas i ústřední komise, byly námítky zamítnuty. — Rada m. Prahy žádána, aby svolala ústní anketu o *Malostranském nábrží*. Také se Spolkem architekta a inženýrů jednáno o téže věci. — J. M. velmistř řádu křižovníkého P. X. Marat žádán, aby zchoval *zbytky gotické v klášteře křižovníků*. Vyhověno částečně. — Radě m. Prahy doporučen návrh arch. Sochora, jenž se hodlá pokusiti o vyzdvižení a převezení menších historických památek stavitelských. — Rada m. Prahy požádána o vy-

ložení změny plánů při chystaném postavení *Husova pomníku* na Staroměstském náměstí. V té věci požádan o zakročení i zemský výbor. — Majitelé domů v Praze III. požádání o dovolení měřiti v domech za účelem zhotovení modelu *Malé Strany*. Městská rada přispěla k jeho zhotovení obnosem 1000 K a doporučila pro jeho umístění Technické muzeum. Ministerstvo veřejných prací povolilo výnosem ze dne 26. března soubčnici pro technickou kancelář. — Ústřední komisi podána zpráva o zasypání *Příhoňského ramene u Kubětova mlýna*. — Radě města Prahy i zemskému výboru podány námítky proti regulační řáde bořeného domu „*U zlaté stíčky*“. — Městská rada pražská požádána o sečkáni s bořením domu „*V templu*“. Opis podání zaslán zemskému výboru. — Protesty proti boření domu „*U Štupartů*“ vyzněly na prázdno. — Klub účastní se komisi stran zachování zbytků *románského budovy č. 16-l*. Jednáni bylo zmařeno svěvolným a neoznaměným zhozením zbytků. — K žádosti Klubu svoluje rada města Prahy k nahlédnutí do plánů projektu *dráhy mezi Václavským a Staroměstským náměstím*. — Výbor české zahradnické a ovocnické výstavky zastal diplom. — Staroměstský občanský klub povoluje přístup členům našeho Klubu do schůzi. — Alois Štánc žádá o pokyny stran případných adaptací *u domů č. 461-l* na Staroměstském náměstí, který koupil od Matice náboženské. — Česká Akademie udeřila klubu *podpora* 500 K na akci o zachování památek. — Radě města Prahy doporučeno, aby dala dvě sloupky z hlavního oltáře u sv. Jindřicha, uložené v depozitáři u sv. Štěpána, vsaditi na původní místo. — O přitomu „*U klíčů*“ oznamuje rada m. Prahy, že národní budovy provede město, zbývající staveníšči ponechá se soukromým stavebníkům a poslední zbytky starých budov budou zhořeny.

Odbor klubu v *Pelchímově* žádá informaci stran parcelace pozemků v okolí kaple P. Marie a při postavení pomníku v sadech. — Radě města *Nymburka* poraženo, aby byla Brokofova sčcha Jana Nepomuckého od nynějšho dřevěného mostu, který má býti nahrazen novým železným, přenesena na plášť mostu nového. — Městské radě ve *Strakoněch* podána žádost, aby byl podle možnosti zachován architektonicky cenný dům. V téže věci o zakročení požádána ústřední komise.

NOVÉ PŘISTOUPILÍ ČLENOVÉ KLUBU. Od začátku dubna do konce listopadu 1911 přistoupili noví členové (kde není udáno bydliště, rozumí se Praha): Pp. Lad. Červenka, prof. reálný; sl. Olga Čihařová, Král. Vinohrady; dr. Ern. Herrmann, šl. z Otavských č. k. m. rada v mín. vnitř. Viděn; Otokar Hostonský, stavec, Pelhřimov; csa. rada Jos. Hrdina, tovarník, Pelhřimov; J. Kotmoh, soudce, Pelhřimov; PhDr. Vincenc Kramář, Viděn; Ant. Kraus, akad. malíř; J. Kráner, společník továrny, Pelhřimov; Jns. Mrňavěc, vlád. rada, Vinohrady; J. Pešina, asistent č. k. stát. dráh, Žižkov; Jos. Peterka, c. k. mistodrž. účetní, revident a člen městské rady; Josef Boh. Polák, přednostá úřadu potravní daně; Sigmund Reach, knihupec; Ing. Otto Steiner; František Strejček, hostinský, Vinohrady; Jan Šalamoun, úředník dráhy; Jan Štenc, maj. graf. ústavu; Alois Štěpánek, kovář, Pelhřimov; František Thöř, gen. tajemník poštovní; st. Vařešková; sl. Anna Vávřova, Vinohrady; Josef Vosyka, ředitel v. v., Pelhřimov; paní Carolla Vrbenští Šmichov.

ZPRAVA KNIHOVNÍ. Do knihovny přibýly *koupi a darem* od 15. dubna 1911 knihy: Inv. čís. 16. Berchtův beran IX. internat. Wohnungs-kongress, Wien 1911. — 17. Dr. A. Tiberkov: Vznik a vývoj Čechovy květinice, Pr. 1911 (daroval Svaz ochránců). — 287. Český Svět, 1910—11. — 324. Jos. Emiler: Spisovné čisáře Karla IV. Pr. 1878 (nsg. K. Jasný). — 333. Dr. Fr. X. Harlas: Stará Praha 1911. (S. Reach). — 353. Dr. F. X. Harlas: Prof. Jul. Maňák: Katalog výstavby M. v Rudolfinu 1909. (Dr. F. Páta). — 188. K. Janák: Průvodce Nov. Městem a. Met. 1909. — 110. Kunstwart. XXIII. 1910. XXIV. 1911. — 322. Dr. F. Lukavský: Inventaria capheraria in arce Carlestein de anno 1501—1780. Pragae 1911 (autor). — 279. Podřípnýk Museijn. Roudnice 1911. — 330. Slánský Obzor. XIX. 1911. — 270. Dr. Fr. Páta: Stará Litomyšl. Katalog výstavy obrazů, rytin atd. v Litomyšli 1911 (autor). — 271. K. Folesný a Z. Wirth: Pelhřimov. Pelhř. 1911. (Museijní spolek v Pelhřimově). — 352. Král. hl. město Praha. Katalog nevládní města Prahy na úbojejný výstavě r. 1908, připojen „Průvodce po starých částech Prahy“. Napsal J. Emiler. 1908. (A. B. Čížek). — 282. Sborník muzea v Plzni II. 1911. (Museum). — 200. Schiller Ant.: Vycházky po Praze a okolí. Sešit II. a. IV. 1893—95. — 213. R. Smažik: Kanálka. Kr. Vinohrady

1911. — 288. Soupis památek uměleckých a historických v král. českém. Svazek I.—XXX. — 314. E. Šebesta: Prag 1911. (Něm. franc., angl. Svaz. čís.) — 269. K. Štědý: Zákony, nařízení a jiné místní předpisy mimo řád stavební, platné pro král. hl. město Prabu atd. Díl I. a II. Pr. 1911. (Obec pražská). — 354. H. Taino: Konec revoluce, Díl I.—III. Lovná osvět. knihovna 1911. — 238. K. Turck: Lidový kroj na Benešovsku. Benešov 1911. (Museum v Benešově). — 272. Viconte de Villebrosme: Ce qui reste du Vieux Paris. Monuments — Hotels particuliers — Maisons historiques. Paris. (Dr. V. Stech.). — 246. Z. Wirth: Evropská zahrada. 1911 (autor). — 248. Z. Wirth: Malý dům a zahrada. Hradec Král. 1911 (autor). — 347. Leop. Weigner: Mravní a sociální péče o mládež živnostenskou. Hradec Král. 1911. — 242. V. Vojtěšek: Nejstarší městská kniha pražská. Pr. 1911 (autor). — 298. Zprávy komise pro soupis stavebních, uměleckých a historických památek král. hl. města Prahy. Svaz. II. 1910. III. 1911. (Obec pražská.) — Mimo to zařadeny ukončené svazky všech časopisů a revuí, do čítárny knihovni docházejících.

Dokončen inventář knihovny a pořízen *listkový katalog*, zbyvá ještě označiti knihy signaturami, což se stane v krátkém čase; pak bude možno půjčovati pravidelně knihy pp. členům; den a hodina výpůjční bude stanovena později a oznámena v denních listech. Knihovna čítá do 1. listopadu 354 inventární čísla (samostatná díla) o 630 svazcích a sešitech. F. P.

ZPRAVA POŘADATELŮVA. Ve vycházkách bylo pokračováno v letní sezoně dvoudenním výletem Klubu o svátcích svatoúšních. Za cíl určena byla i letos města východoceská, tentokrát Nové Město n. M. a překrasnou partií přes Slavoňov, známý svým dřevěným kostelíkem ze XVI. st., oblébenou turistickou cestou Peklom do Nachoda a společnickou odbočkou do pruských lázní Chudoby. Účastníků bylo 30 a byli uvítáni v obou městech zástupci městské rady a významnější všeobecné vlivnou pozorností, zvláště majitele novoměstského zámku p. cís. rady J. Bartoně, jenž dělal výletu spolu se svou chotí a restaurátorem zámku p. architektem Jurkovicem celým rozlehlým svým sídlem provedl. Následující neděle, dne 11. června, věnována byla prohlídce zámku v Dolních Poternicích (30 účastníků), dne 15. června navštíveno letní sídlo arcibiskupské Dolní Brěžany (37), pak následovaly prohlídky dne 18. června Sedlce a Kutné Hory (70), 25. června zámku jirsenského (40), 29. června lázní (hrádkalé kláštera) Sv. Jan pod Ska u (40), 2. července navštíven byl pražský palác a obrazárna hraběte Nostitz (40) a výletem do Mělníka, Líbechova a Kláčekky dne 9. července (26) ukončena letní sezona vycházek a výletů.

V polovici září, dne 17., zahájena sezona vycházek výletem na Bilou Horu (19), neděle 24. září věnována prohlídce Brandtovy výstavy (47), 29. září navštíven 39 členy Levý Hradec, 1. října následovala prohlídka zámku lbeňského (87), 8. října paláce Clam Gallasech v Praze (183), 15. října dopoledne navštívena výstava fotografií a gravur, pořádaná Artělem (17), odpoledne výstava Svazu českých měšť (87), dne 22. října navštívil Klub kostely a kaple Klementinské (130), dne 29. října pražské sídlo Mozartovo Bertramku, malostranský hřbitov a kostel v Košířích (112), dne 5. listopadu prohlédnuta žid. radnice, Vysoká a Altaisaingoga (110), dne 12. listopadu Schützův dům a kostel sv. Mikuláše (82), dne 19. listopadu Klausova a Pinkasova synagoga (42), dne 26. listop. Daliborka (68). Do konce sezony proponuje pořadatelstvo tyto vycházky: Prohlídka Invalidiňov, kostela sv. Cyrilla a Methoděje v Karlíně a krátký cyklus vycházek do soukromých sbírek a obrazáren známých pražských soukromníků, jichž podrobný program ještě přineseme.

Pořadatel nemůže zaměřiti, že jeho neuváženým spolupracovníkem v posledních třech letech byl pan dr. K. Guth a že jen jeho obětavostí (podal do dneška 75 odbor. výhledů o památkách pražských a venkovských členům Klubu) bylo umožněno poskytnouti členstvu vždycky spolehlivých informací. Díl.

Z REDAKCE. Vydání tohoto přehledu je podmíněno jednak tím, že bylo třeba několik delších článků (zejména návrh zákona o ochraňování památek) umístiti do čísla ojednoho, jednak značným opožděním ve vydávání listu. Zařazení několika a historických článků do Věstníku, jinak věnovaného zápasu, propačej a aktuálnosti, souvisí s dalším obnovením programu časopisu, které je možno prováďeti podle prostředků spolkových jen postupně a zvolna.

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“; ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VEČERNÍ — TELEFON 384-IV. — ÚČET POŠT. SPOŘITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENSKÉ 6 K, PŘISPÍVAJÍCÍ 10 K, ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K JEDNOU PRO VĚDY ANEBU VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA MĚSÍČNÍ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO ČLENY 5 K ROČNĚ. NEDĚLNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKÁM. ČITÁRNA, ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA, ČLENŮM ZDARMA PŘÍSTUPNĚ.

Odpočívající redaktor Zd. Wirth, 242-II; redakční rada: K. Guth, B. Hübichmann, P. Janák, Fr. Thoř. — „Za Starou Prahu“ vychází poslední pátek v měsíci. Otiskování článků i vyzobrazení jest dovoleno, udán-li pramen. Štčky se půjčují k otištění (6 hal. za čtvercín centimetr). — Vydává Klub Za Starou Prahu, Praha I., „U Vejvodů“. — Reklamae se nefrankují. — Tiskem Dělnické knihtiskárny v Praze II. Mysíkova ulice. — Štčky z graf. závodu J. Štencova v Praze.

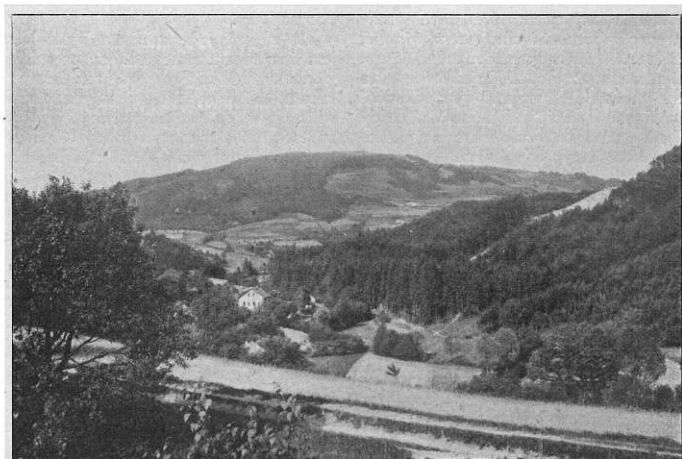
ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK II.

V PRAZE, DNE 22. PROSINCE 1911.

ČÍSLO 10.

RIEGROVA ROZHLEDNA NA KOZÁKOVĚ ZNIČÍ NÁDHERNÝ POHLED NA HORU.

OBR. 69. PO-
HLED NA RÁ-
ZOVITOU

FORMUHORY
KOZÁKOVA
U TURNOVA.

Roku 1904 se utvořilo „Družstvo pro zřízení Riegrovy mohyly na Kozákově“ a stanovy praví, že „účelem spolku jest zvěčnění památkuslavného vůdce národa dra F. L. Riegrova zřízením památníku na vrchu Kozákově a postarati se o zachování památníku a upravení jeho okolí“. Sbírkou, provedené družstvem v celých Čechách, měly poměrně dobré úspěchy; sešlo se skoro 45 tisíc korun. Byl koupěn na Kozákově pozemek dosti rozsáhlý a r. 1906 jednalo se již o určitém návrhu arch. dra Th. Petříka, který projektoval památník Riegrovův jako mohutnou, ale nepřilíhající vysokou mohyly uprostřed se štíhlým kuzelem, zbudovanou z domáckého kamene a návozu.

Rozpočty místních znalců zdály se družstvu vysokými a věc usnula. Teprve letos v březnu vypsal výbor družstva novou soutěž na památník. Lhůta k podání návrhů byla podivuhodně krátká (pouhých šest neděl) a program soutěže nemluvil již o mohyle, nýbrž o rázovité věži s nižší stavbou, o *rozhledně*. Stavba neměla nadto být provedena z materiálu místního, nýbrž z betonu. Jura rozhodla se pro návrh arch. Kvetinka a Kotka a spolek přistoupil k tomu, že návrh má být proveden v době nejbližší, vyslovili se o něm příznivě také některé korporace umělecké v Praze.

Návrh byl delší dobu v sádrovém odlitku vystaven u Topiče a některé ilustrované časopisy ho reprodukovaly. Jest tedy možno o celém projektu věcně uvažovati. Při tom nutno ovšem říci předem, že socha Riegrova, dílo sochaře Opatrného, která na projektu zdobí průčelí stavby, podle usnesení spolku nebude provedena, nýbrž nahrazena pouhou

pamětní deskou. To by o sobě nebylo velkým neštěstím, neboť socha s hlediska ideového — vlastního výkonu výtvarnického zde neposuzujeme — není skutečně vhodná. Ten zhroutený kmet, který pokrývá kryje zimomřivěnohy a usíná v lenošce, není naprosto Rieger, tribun národa, který zachoval svěžest vystoupení až do vysokého stáří.

Věc jest však jiná. Tím, že se z památníku Riegrova stala všední rozhledna, kterou *pouze naps* na desce spojuje se jménem velikého vlastence a která má v podstatě funkci památníku cizí, *porušuje se zřejmě účel spolku*. Výbor cítil to asi také a proto ustanovil se na tom, že spodní část stavby nemá být hostincem, při rozhlednách obvyklým, nýbrž t. z. mausoleem Riegrovým. Co tímto záhadným jménem jest míněno, těžko říci. Cenné památky na osobu Riegrova ve sklepení tom zajisté uschovány nebudou; v zimní době, kdy rozhledna bude po měsíce opuštěna, nechránily by je prostě dvěře dostatečně. Slovo mausoleum jest tedy jen stydlivá zástěrka, která má zakryti fakt, že rozhodující činitelé ve spolku hodlají užiti sebraných prostředků k cíli, který snad prospěje poněkud rozvoji místní turistiky, ale naprosto neodpovídá intenci četných dárců ze vzdálenějších krajů českých. Na rozhlednu, která nese pouze jméno Riegrovo, tak jako je nese na př. stezka Riegrova mezi Zeleným Břodem a Semily, zajisté nebyli by vzdálení vlastenci posílali stokorunové příspěvky.

Návrh má však i jiné stránky, které nedoporučují jeho provedení. Památku Riegrova lze důstojně oslavit jen pomníkem, jehož umělecká hodnota jest *nesporná*. Jest

tomu tak u návrhu p. Kvetinka a Kotka? O tom lze pochybovat.

Posuzujeme-li účel a užití návrhu, můžeme říci, že není žádoucím „kamenem památným“, zosobněným bodem na vysoké hoře, ale prostě užitkový objekt, *schodiště*, ve stavěné do čtyř betonových zdí. Architektonický tvar památníku jest tu nutně vázán předpokladem 25 m vysokého schodiště, jež ovšem samo pradárá účelu, jak bylo již shora naznačeno. Ostatní části rozhledny, totiž přilepený sloupový ochoz, sokl pro sochu (pro případě pro tabulku s nápisem), předložené schody, jsou opět *nucená záminka*, ideově prázdný tvar, jenž se snaží čistě užitkový předmět, v tomto případě schodiště, zmonumentalisovali architektonickými nápady. K tomu se hledá aspoň nějaký ideální činitel a nalézá se v prázdném prostoru, vzniklém pod věží a nazvaném mausoleum. Celý objekt představuje tedy úhrnem jen *turistickou výmnoženost v charakteru a formě, jež se jsi snaží přivésti na měřítko monumentální architektury*.

Z hlediska formálního možno předem říci, že rozhledna není rozhodně *jednotnou* architekturou a to jak ve hmotě a poměrech, tak i ve formě slohové. Zjistěte uvěří i každý laik, že skládá části z různých slohů historických neznamená tvořiti slohově uzavřený, jednotný celek. Projekt památníku jest v těchto slozích: Předně věž, forma příbuzná kampanile italské, ovšem s česko-renaisančními štíty nahore, značně široká, dolů ještě rozšířená, plí lehkošti materiálu betonového těžkopádné formy. Tato věž jest zapuštěna do jakéhosi chránku řeckého s ochozem a těžkými sloupy čistě dorského slohu. Před tímto chrámem s věží stojí krychlový sokl pomníkového rázu, pro sedící sochu, nebo po případě pro tabulku s nápisem. Takto složená budova má předložené schody, v půdorysu půlkruhovitě, motivu trochu barokního. Celkový dojem je neucelený, úplně nesourodá směs několika motivů architektonických. Tím se autor, jenž platí za odchove moderního směru v architektuře, těžce prohrál na zásadách svého umění a ukázal, že netvoří ani v hmotě moderně, logicky, ani nenalézá k vyjádření moderních účelů vhodných forem.

Jiná stránka věci — vedle ceny stavby jako samostatného díla — jest umístění památníku *v rámci krajiny, vzájemný vztah jeho k formě hory a k dalekému okolí*. Kozák jest

rozlehlý vrch, mírně, ale stejnoměrně klenutý, s překrásným obrysem rázovité lysiny na vrcholu, jehož působivost tkví právě v mohutné jednotnosti a nerozčleněnosti celku. Věží výše 25 m. bude obrys ten bolestně porušen; rozhledna nepřilčení se přirozeně ke konfiguraci hory především také proto, že jest naprosto bezúčelná. Jsou vrchy povahou svou k tomu určené, aby nesly hrad nebo věž; jinde rozhledny jsou zlo, které lze opravdlniti jen tehdy, když skutečně přemáhají překážky rozhledu a jen nenápadně převyšují stromoví. Takovou dobře provedenou rozhlednou jest ku př. Hlavatice u Turnova. Na Kozákově vysoké stavby k dosažení rozhledu všestranného není vůbec třeba; tam na temeni opočetlém a zcela holém stačí dvoumetrová, nenápadná bašta, jakou před r. 1904 klub turistů turnovských skutečně zamýšlel postaviti a která by neporušila obrysu hory.

Zlo *zbytečných rozhledů* kvete hlavně v Německu a jest z národních nemocí našich milých sousedů; čistě německý zvyk jest spojovati rozhledny se slavnými jmény: tak vznikají známé Bismarckwarte, Wilhelmshöhe, Moltke-spitz a pod. Také způsob zřizovati figurovaná mausolea na místech turistickou zaplavovaných náleží mezi úspěchy německého vkusu, vrcholichovrozličných malých Walhallách, Ruhmenshallách a pod.

Fr. L. Rieger si nezaslouží, aby v rodném kraji jeho jméno sloužilo turistické reklamě po německém vzoru a aby památník jeho, sestrojený z mezinárodního materiálu betonového, porušoval obrysu jeho zamilovaného vrchu. Myšlenka pomníku Riegrova na Kozákově, v prostředí, stýkajícím se s oblačky, sama o sobě jest pěkná a sympatická, její řešení však *není snadné* a nedává tím ještě nutný předpoklad věže. Je třeba rozhodně vážnějších myšlenek, jež vnuke forma hory sama.

Bylo by třeba, aby byla poskytnuta české obci umělecké příležitosti o věci se vysloviti novou soutěží, nepoutanou k účelnému stavebnímu programu, nýbrž ponechávající volnost řešení architektonického nebo pouze skulpturálního. Nestací-li sebrané prostředky k pomníku vskutku důstojnému, možno sbíratí dále a posunouti vlastní stavbu k r. 1918, kdy budeme slaviti stoleté výročí narození Riegrova.

J. Šusta a V. Hofmann

PLÁNOVITÁ A ÚČELNÁ ÚPRAVA BUDOUCÍ VELKÉ PRAHY.

Klub již několikráte podepřel svým souhlasem a písemným podáním hlasy prozíravých odborníků, kteří pozorují dnešní chvatnost, s jakou se obec na obvodě hlavního města proměňuje na předměstí a bezradnost těch, jimž samospráva vložila do rukou osudy těchto obcí, toužili po postupu vědomém a promyšleném. Protože úsilí v tomto směru nemělo dosud výsledku, opakuje Klub svoje kroky nyní opět a podal městské radě pražské a interessentům ostatním tento příspěvek:

„Sleduje-li kdo i s nepatrným zájmem stavební rozvoj předměstí a obcí nejbližšího okolí král. hlavního města Prahy, jako součástí příští Velké Prahy, je vskutku značně překvapen a nemile dotčen způsobem obvyklým při provádění úprav, parcelací a zastavování pozemků ve všech těchto obcích (příkladem jsou: Břevnov, Podolí, Strašnice). Nápadné je jistě každému i bezděčnému pozorovateli skoro úplně libovolné, jen pro určitý případ a vždy na spěch prováděné upravování a regulování těchto obcí nebo jejich části, svědčící o dokonalém nedostatku úplných, promyšlených a správně vypracovaných plánů regulačních i parcelčních a v důsledku toho i přesných, pravdě odpovídajících a schválených plánů polohy pro tyto obce. S tím

souvisí také nedostatek řádných plánů vrstevnicových s označením terainu (jako strání, půdy lesní, zahrad, luk atd.), pro vhodnou a promyšlenou úpravu nezbytných.

Hlavní zájem na těchto úpravách má ovšem obec Pražská sama proto, že po splnutí obcí okolních s hlavním městem objeví se velké rozdíly v půdorysích i výškových poměrech na samých hranicích těchto obcí; rozdíly tyto způsobí, že bude nutno upravovati a assanovati celé části, na rozhraní předměstí a hlavního města po většině nově vybudované, což bude spojeno s velkými obětmi finančními na vykoupení objektů a provedení řádných úprav k odstranění těchto nesrovnalostí. Tyto změny mohly býti provedeny nákladem daleko menším, protože cena pozemků nepoměrně stoupá a hrazeny obcemi samými již při zakládání těchto částí. Vedle toho bude musiti příští velká obec vypukovati řadu starých objektů k ničemu se nehodících, které obce předměstské ponechávají svému osudu nevědouce, jak s nimi naložiti a šetríce potřebných finančních prostředků k jejich odstranění.

Jest proto s podivem, že obec Pražská, jako hlavní zájemník, trpí všechny tyto nedostatky, chyby a mnohdy i vědomě přehmaty obcí sousedních, ačkoliv by měla přis-

ně dbáti o pečlivé zachování podmínek a plánů upravných, pokud snad již jsou v některé obci pořízeny a schváleny, v zájmu vlastním a z důvodů veřejné estetiky, hygieny a zdárného vývoje města, jak jí to je ostatně vyhrazeno řádem stavebním a pokud může k tomu obce tyto přídržeti. Tato shovívavost překvapuje tím spíše, že obec Pražská vypracovala sice před lety sama celkový *předběžný plán upravný* pro nejbližší předměstí, ale že jej tyto obce prostě přehlídly.

Klub máce stejně na zřeteli zdárný a ve všech směrech dokonalejší rozvoj příští Velké Prahy jako zachování památek historických Prahy staré, žádá slavnou městskou radu za zřízení *meziměstské komise*, v níž by měly zastoupení všemi delegáty všechny obce v okolí král. hlav. města Prahy a kteráž by stanovila principy a základní myšlenky i podmínky, podle kterých by se mělo pokračovati při nových úpravách a plánech polohy. Instituce tato je tím důležitější, protože se má připojiti obcí sousedních státi v době nejbližší, kdy zároveň má býti také předložen ke schválení i nový řád stavební.

Tato komise měla by se dohodnouti o *způsobu zastavení* jednotlivých částí města buď domy činžovními, nebo obchodními či živnostenskými a podniky průmyslovými stejně jako by měla vzíti v úvahu, které části budoucího velkého města mají býti zachovány jako *sady, náměstí, háje i louky*, jakož i přesně vymezení počtu, polohy a velikosti jednotlivých *budov veřejných*. Neméně důležité je i přesné stanovení a vyznačení hlavních *linií komunikačních*, odpovídajících významu té které části města a podle toho žádajících i přiměřené ohledy na šířky ulic a výšky domů. Vypracování takového programu bylo by základem pro příští *generální upravný plán polohy Velké Prahy* a jenom po vytyčení takového programu mohou jednotlivé obce bezpečně a správně sledovati náležitou otázku zdravých a levných bytů, kteráž musí býti řešena nesporně v

rámcí celého velkého obvodu král. hlav. města Prahy, má-li býti řešena prakticky a bez velikých obětí peněžních.

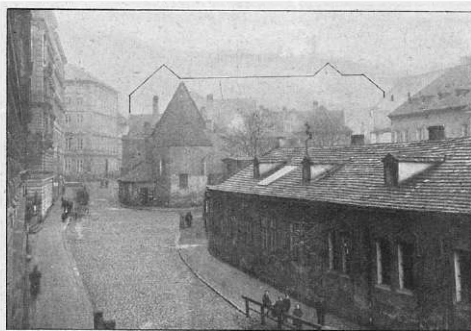
Komise by dbala dle se vším důrazem, aby všechny obce náležející k obvodu příští Velké Prahy daly sobě sděliti — pokud tak snad nečinily, a jak příklady ukazují, jsou o tom největší pochyby — správné a úplné *plány upravné*, odborníky na slovo vzatými, kvalifikovanými architekty a inženýry nebo svými úřady stavebními, na podkladě výše vycíleného a pevně stanoveného programu, a aby tyto nové plány polohy byly po schválení nadřízených instancí neměnným a závazným podkladem veškerého dalšího rozvoje města. Jenom tímto způsobem a bedlivým dohledem nad dodržováním podmínek, při úpravě a parcelaci stavebních, je možno se uvarovati různých t. zv. čtvrtí villových, stavicích činžáky v polích (zahradní město v Krči) nebo parcelaci ojedinelých usedlostí a zastavování strání osamělými činžáky a bloky (Břevnov, Pankrác), i vedení přímých ulic po vrších a údolích nebo umělými proryvy a stavbami do strání vklíněnými (na Smíchově, v Žižkově, v Nuslích), které hzdí nejbližší okolí Prahy ukazující bezhlavě assanování a napodobování velkých měst místním poměrům nepřiměřené a podporující tak jenom bezměrnou a stále stoupající spekulaci pozemkovou, která obohacuje jednotlivce na úkor středních a malých vrstev obyvatelstva a na úkor správného a zdravého rozvoje a ladného obrazu města.

Úloha komise bude nesnadná a zodpovědná, ale při upřímné a pečlivé snaze a pilné práci prospěla by znamenitě nejen obcím samým, ale v první řadě městu Praze a dala by tak pevný a bezpečný základ příští Velké Praze. Klub žádá tedy znovu slavnou radu městskou, aby v čase nejkratším zřídila obcemi předměstskými meziměstskou komisi a dala její program vypracovati III. odboru staveb. úřadu.

KOSTELÍK SV. JANA „NA PRÁDLE“ JE KLÍČEM K MALÉ STRANĚ.

Schönovými domy na konci smíchovského nábrží končí také činžáky Smichov — *charakterem* Smichov, třebaže katastrálně již Malá Strana. Přechod jest docela náhlý od vysokého a úzkého nábrží s vysokými domy k plochému, rozložitému břehu se starosvětskými domky. Kostelíkem sv. Jana „Na Prádle“ počíná vlastně Malá Strana; zde jest ještě pozvolna od břehu stoupající město, netarasící po-

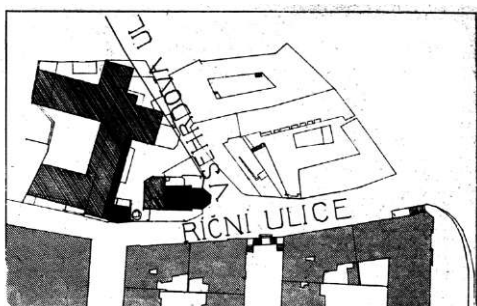
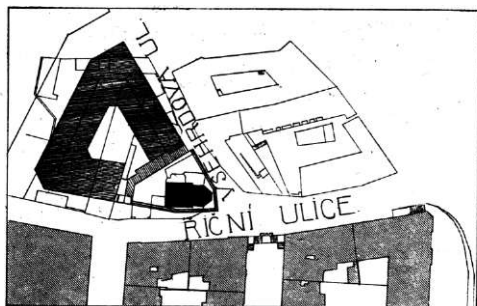
ním tohoto okolí, především t. zv. špitálu, padlo by dosud neporušené prostředí, jehož jest kostelík částí. Nové okolí, jehož by se mu dostalo, slibuje kostelíku ubohou budoucnost: byl by stisněn čely nedokončeného trojúhelníkového bloku a pozadím by mu bylo toto rozebrané nároží bloku s pohledem do dvora nevalných rozměrů a na známé nádvorní fačady.

OBR. 70. POHLED OD NÁPLAVKY KEJKESTELU SV. JANA NA PRÁDLE. SILHOUETTA PROJEKT. BUDOVY GYMNASIA (NEKRYJE JEŠTĚ POHLEDU NA PETŘÍN).

hledů blízkých ani vzdálenějších. Kdežto na příklad v Chotkově ulici krčí se Petřín v prospektu mezi dvěma vysokými průčelími činžáků — kteréhožto dojmu se nezabavíme ani ze vzdálenějších bodů, jako s mostu — rýsuje se Petřín docela volně nad kostelíkem „Na Prádle“, t. j. nad nižším, mírně odstupněným popředím. Ale novostavbami a špatnou regulací hrozí zde nebezpečí. Za zcela nevhodnou nutno označiti regulaci, jak jí navrhuje Balšánkův plán, jenž kostelík „Na Prádle“ sice zachovává, ale ostatní krásné okolí ruší. Zniče-

Otázka dá se však vyloustiti, aniž pohled utrpí, neboť celá dnešní konfigurace kostelíka i s okolím může býti zachována. Vynecháním zbytečné ulice získalo by se více místa pro budovu gymnasia, jež zde má vzniknouti. Logie špitálu dá se přičleniti k nové budově jako třetí trakt, na příklad promenoir nebo šatny podél chodby. Hřeben budovy zdvihal by se paralelně nad nynějším a křídlo uliční mohlo by se umístiti na místě dnešního křídla „špitálu“. Toto řešení, navržené v theorii zastupcem c. k. ústřední komise při úřední komisi na

OBR. 71.—72. NÁVRH ARCH. BALŠÁNKA NA REGULACI MALÉ STRANY ZACHOVÁVA KOSTELÍK SV. JANA, ALE BOŘÍ ŠPÍTÁL. NÁVRH NA ZACHOVÁNÍ LOGGIE ŠPÍTÁLU PŘIPOJENÍM K NOVÉ BUDOVĚ GYMNASIJNÍ JAKO PROMENOIRU.

místě obdývané, bylo přijato v zásadě všemi zástupci obce, soupis. komise, úřadů školských i techn.; jde nyní jen o zdár-

nou aplikaci této myšlenky v praxi. Doufáme, že povolané kruhy to provedou s vědomím zodpovědnosti. B. H.

ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEK A VEŘEJNÉ ESTETIKY. II. SPRÁVNÁ KONSERVACE SGRAFIT, NÁSTĚNNÝCH MALEB A ŠTUK.

(Dokončení.)

Po zabezpečení podlahy přistupuje se ke konservaci malby samé. Pro odborníka, provádějícího práce ochranné, jest otázka po stránce technické velmi složitá; může jíti o fresko, o temperovou, ba i o olejovou malbu na podkladě velmi různém, na vápenných omítkách nestejně jakosti, na štukovaných plochách, na podmalovaných plochách atd. Materiál malby může mít také velmi různé defekty; fresko ztratilo obyčejně živost barev, temperová barva buď práškuje nebo se v drobkových ploškách loupe, plíseň zachvátíla některé partie obrazu a zničila svrchní vrstvu malebnou. Tyto defekty musí odstraňovati ruka velmi zkušená a mysl velmi trpělivá. Fixage chemickými praeparáty, mechanické podlepování barevných lupínků na podlahu, čištění od prachu a vápenného prášku z malty a mytí jsou tu hlavní procesy konservace, jimiž lze i malby zdánlivě ztracené zachrániti.*

Konečná úprava bývala pak prováděna jindy retuši; každý drobný defekt se odstraňoval, plochy barevné se

* Zvláště cenné malby na místech, vydaných pohromě, zabezpečují se zasklením nebo ještě lépe pokrytím gelatinou. Zastřešení fresek proti dešti a chránění temper před sluncem je vhodné a provádí se bez úhony na estetickém dojmu.

sladovaly, kontury vyznačovaly. To všechno jest ovšem dnes, kdy jde o nespornou původnost malby, vyloučeno; zejména kontura a barevný valeur jsou netýkavky, s nimiž stojí i padá celá malba jako původní produkt starých dob. O částečném stonování plochy přibarvením materiálu, jímž vyplňujeme náseky a důlky v malbě, bylo již shora promluveno; nepatrné koncesse v doplnění** pravděpodobných kontur bylo by možno učiniti také při geometrickém, tuze stylisovaném a opakovaném ornamentu, nikdy však ve figurálním detailu. Rovněž jako při sgrafitech je možno jednak k vůli akcentování celkového rozvrhu nebo k zakrouhlení dojmu, jednak z ohledů k církevním požadavkům a ke vkusu širokého obecnstva, jež nemiluje a nechápe torsálních děl uměleckých, doplniti členění jednotlivých výjevů nebo komposičních cyklů buď rámci (bez profílace a ornamentace, i když jsou její zbytky zachovány), buď jemným tonováním plochy, již kdysi malby pravděpodobně zaujímalý.

Za to je vyloučeno jakékoliv zasahování do obrazu, do

** I tu je však dobře provésti to materiálem malebným, jenž se dá později vždy smýti, aby byla kontrola možná.

OBR. 75.—76. ODLITÉ DETAILY ŠTUKOVÉ DEKORACE FAČÁDY DOMU „U JONÁŠE“ V PARDUBICÍCH. HLAVA „MOŘSKÉ PANNY“ A HLAVA JONÁŠOVA. PODLE TĚCHTO ODLITKŮ BYLY ZHOTOVĚNY MECHANICKY PŘESNĚ KOPIE A NASAZENY NA FAČÁDU.

OBR. 73. ŠTUKOVÁ FAČÁDA DOMU „U JONÁŠE“ V PARDUBICÍCH. STAV PŘED RESTAURACÍ (FORMY ZHRUBELÉ NÁNOSY VÁPNA).

OBR. 74. ŠTUKOVÁ FAČÁDA DOMU „U JONÁŠE“ V PARDUBICÍCH. STAV PO RESTAURACI (MĚKČÍ FORMY, ZBAVENÉ NÁNOSU).

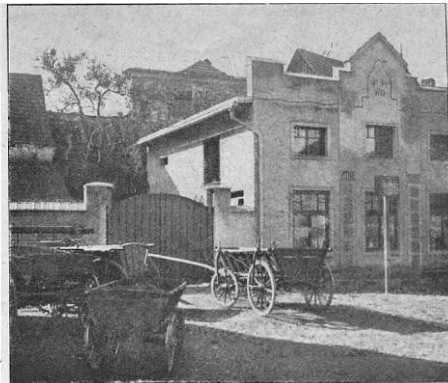
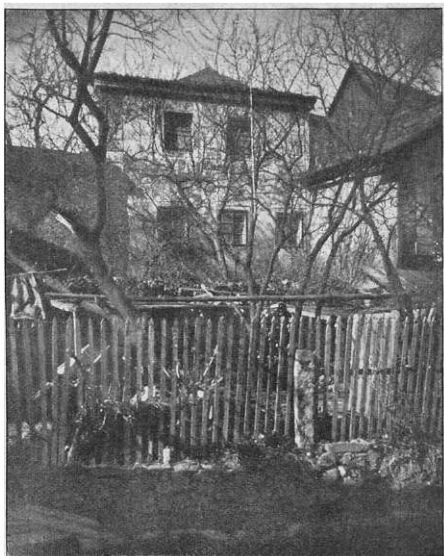
kresby obličejů, záhybů rouch, vůbec do linií a ploch, jež tvoří vlastní podstatu malby; v tom není možno kompromisovat ve vkusem laiků, jimž snad vadí malá zřetelnost kontur na dálku nebo zašpiněné, nejasné plochy barevné, neboť i nejneopatrnějším zasažením ruky dnešního umělce ztrácí malba individuální, psychologicky odůvodněnou a vysvětlitelnou fakturu a přestává býti vůbec původním uměleckým dílem určitého věku. Toto stanovisko je třeba neustále zdůrazňovati při opravách malířských památek, neboť se stále ještě přiházejí koncesse rozhodujících činitelů, kteří se sice již na jedné straně hrozí spousty, způsobené restaurací na malbách ve schodišti karlístejském, ale na druhé straně připouštějí retuše a správký menšího rozsahu na nejdrahocennějších památkách netušíce, že ne rozsah oprav, ale již *fakt sám*, že bylo opravováno, ničí a odcizuje malbu, činí z ní napolo produkt 20. století.

Zbývá ještě otázka: jak upravit zachované malby z různých dob, jež se po případě stýkají na téže stěně, a jak upravit okolní plochy stěn, na nichž se malby nezachovaly nebo byly zcela zničeny? Pro první eventualitu je rozhodný stav maleb, v němž byly nalezeny. Jsou-li torzální, ale přes to cenné umělecky i (vývojově) historicky, je povinností konservujícího malíře, aby zachoval každou částku originálu, byť i zasahovala neharmonicky do partií druhé vrstvy malebné; na odlišení stačí tu nepatrné orámování čarami nebo ještě lépe slabounkými lištami, upevněnými na zeď. Přesně ohraničené a dobře zachované malby z různých dob nečiní obtíž; čas a společné zaji

pod příkrovem malty nebo vápenného nátěru je sladily jistě dokonale, že se vzájemně nebijí. V druhém případě, kdy jde o celkovou úpravu interieuru, v němž část ploch pokrývají staré malby, musí rozhodovati vkus jakož i diskretnost moderního člověka, naplněného pietou k starému umění; odpadá tu jistě všeliké nehorázné uplatňování vlastní umělecké produkce na úkor staré, jak to dovedl velmi obratně, ale velmi bezohledně barok, a zbývá jen snaha, zvýšiti působivost starých maleb zdržlivostí všeho okolí v barvě i tvaru. Bohužel, i z nejposlednější doby máme hojnost příkladů, že dnešní restaurátoři nemají sice obratnosti a umění adaptujících barokních umělců, ale v bezohlednosti je převyšují.

3. K dokonalým opravám štukových fačád barokních a rokokových málokdy docházelo; nebylo zkušeností, získávaných stále opětovanou, pečlivou snahou zachrániti plastické dílo, protože do nedávna byl barokní štuk podceňován a při opravách otlučen a nahrazován odlitými dekoracemi sádrovými, kupovanými na běžné metry z továren. Máme-li tedy mluvit o správném postupu při konservaci štukované fačády, musíme se opět opřít o speciální případ.* Letos

* Za informaci a zapůjčení fotografií děkujeme pp. arch. B. Dvořákovi a inž. C. Wotkemu. Fačáda štuková, dílo pardubického sochaře Jak. Teplého z r. 1760, pokrývá stěny staršího původu: v přízemí domu jest ještě sklípková klenba pozdněgotická, okna I. patra mají goticky profilovaná, kamenná ostění; v II. patře, přistavěném po ohni r. 1538, jsou renesanční chambrány okenní z terrakotty; trojdielná atika štítová je barokní. Štuková výzdoba vyrovává vědomě nesouměrné položení otvorů okenních a řeší fačádní plochu celistvě vyplňující ji výjevem bib-

OBR. 77. POHLED DO MĚSTSKÝCH PARKÁNŮ POD DOLNÍ BRANOU U Č. 165-II. STAV Z R. 1910. JEŠTĚ SKORO STŘEDOVĚKÝ, MOHL BYTI PŘIROZENÝM PODKLADEM DOBRÉMU ŘEŠENÍ CELKOVÉMU A ZACHOVATI SVŮJ CHARAKTER NA VŽDY.

OBR. 78. TÝŽ POHLED R. 1911, ZNIČENÝ NOVOSTAVBOU STÁJÍ, ŠPATNOU PO STRÁNCE ARCHITEKTONICKÉ A PROTI VŠEM ZÁSADÁM MODERNÍ REGULACE MĚST.

v létě provedl sochař Baše z Krakova pod dozorem konservátora B. Dvořáka* úplné zabezpečení štuk na fačádě domu č. 50 v Pardubicích, zvaného „U Jonáše“. Qualita technické práce původní byla různá; na barokní attice a ještě nad okny II. patra (skupiny andlíků) byla dekorace provedena technicky přesně a vázána do zdíva železnými skobami, kdežto dolejší partie byly jen nanášeny přímo na hladkou, růžově barvenou omítku. Podle toho byl také různý stav plastik (horní partie nejzachovalejší), jenž dával opravě směr. Celá fačáda byla nejprve oskrábána až na původní štukovou vrstvu (někde bylo až 12 silných vrstev bílení) a odstraněny cementové doplňky z r. 1904 (zejména střední část těla sv. Floriána na attice byla nově modelována z cementu). Na to zabezpečeny partie hořejší (attika a andělé) přibitím hřeby a zalitím dobrou vápennou maltou. Veliký relief byl skoro úplně odchlíplý od staré podlahy a nuzně

lickým o vyvržení Jonáše velybou, při čemž prostředí je znázorněno mořskou pannou a konikem; nahore, v oblacích, tvoří dvojice andlíků nadhlaví oken. V jiném měřítku jsou komponovány postavy sv. Floriána a Marka a znamení oka Božího na attice.

jen přichycen dřevěnými kolíky; materiál pod korou štukovou byl tak spyký, že se po navrtání spodem úplně vysypal. Zbýlá kůra byla tedy tam, kde se dala udržeti, znovu vyplněna dobrým materiálem, asi $\frac{2}{3}$ reliefu musily však býti provisorně vystuženy, odlity a pak znova podle sádrového snímku nanesený, protlučeny hřeby a sdrátovány. Odlišky byly uschovány v museu a relief kus po kuse fotografován. Tento mechanický postup nedává nám ovšem samého originálu ve hmotě, ale přibližuje se mu nejvíce v zevnějším dojmu; směrodatnými pro studium původní práce umělecké zůstanou pro budoucnost jen části nevyměněné, kdežto kopie reliefu, nově na fačádu nanesená, bude předváděti celkovou kompozici a způsobem poměrně nejdokonalejším zachovávat i širokém obecnstvu reminiscenci na barokní dekoraci, pro Pardubice tak charakteristickou.**

Zd. Wirth.

* Viz Mitt. Z.-Kom. 3. Folge X, 498.

** Na náměstí bylo několik fačád takto zdobených; nejbohatší byla fačáda staré radnice z r. 1762, dílo téhož Jakuba Teplého.

Z VENKOVA.

Z PELHŘIMOVA. Málo venkovských měst českých si zachovalo až do dnešní doby takovou část opevnění jako Pelhřimov. Tím, že okružní cesta, založená na rozvezených valech vedle městského příkopu, úplně dostačovala provozu a zachované brány až dosud diriguji směry komunikační vnitřním městem, nepocívala se potřeba radiálních komunikací a celistvost obvodu města v hradbách zůstala zachována; na bývalých parkánech povstaly zahrádky a byly na místě snesené vnější zdi nebo někde až u bývalého příkopu ohraničeny latkovými ploty. Jenom na několika místech byl zabrán parkán domem průčelním, obráceným do okružní třídy. Tento stav, jenž by mohl ve zdravých poměrech sloužiti za podklad celkového řešení, při němž by byla hradební linie pojata jako vhodný pás parkový nebo

promenádní, počíná se valem měniti. V příkopech a parkánech se zřizují v poslední době stáje, záchodky, provisorní dílny atd. Lze-li to vytknouti v první řadě jako nedbání zásad hygienických, přes něž přechází městský stav. úřad mlčky, přistupuje k tomu ještě skutečně hyžďení a znehodnocení těchto skoro ještě středověkých partií pro budoucí úpravu. Jako frapantní doklad neschopnosti stavebního úřadu může sloužiti případ při domě čp. 165-II., kde byly vystavěny do bývalého příkopu a těsně k parkánům stáje s průčelím do okružní silnice přes prosby a upozornění z odboru a proti zásadám, stanoveným kdysi samým tímto úřadem. Je nejvyšší čas, aby došlo již k novému regulačnímu plánu, jenž by položil navždy hráz podobným stavebním donquichotiádám.

K. P.

KRONIKA.

4. října. Věstník obecní č. 18. Zp. Ohledání českých korunovačních klenotů. Nár. Listy. Zp. Vyzkrucen betonových kleneb mostu *Hlávkova*.

— 6. Městská rada. Na žádost rektora české techniky označil stavební úřad za vhodné stavenížství tato místa: *plán letenskou, Rajskou zahradu a plynárnu žitkovskou*, louku za *Invaldovinou*, pozemky u *Dejvčičích*. M. r. *Slavík* upozorňuje na pozemky *vyšehradské* a m. r. dr. *L. Jerábek* na pozemky *podolské*. Přikázáno technické komisi. Schválena první alternativní návrh staveb. Úřadu na zastavení průlomu „*Uklíč*“. Ministerstvo zamítlo nabídku obce na koupi domu čp. 461-I. na *Staroměstském* náměstí vzhledem k významu domu toho pro zachování rázu náměstí. — Máj č. 2. ČJ. *JUD. R. J. Kronbauer*. Všeobecná dopisovatelka *pražská*. — Světlozr. č. 6. Fot. *Kostel v Kočí*. — Český Svět. č. 5. Fot. Počátek regulačních prací u *židovského ostrova*, zámek v *Hloučtině*.

— 8. Nový kostel sv. *Anny* na *Žitkově* zasvěcen.

— 10. Městská rada. Jednáno s arch. *Wegrem* o zachování průčelného stavení nebo aspoň průčeli domu „*U zlatého beránka*“ na *Václavském* náměstí. Týž prohlásil adaptaci za nemožnou a úpravu dle návrhu dra *L. Jerábka* za příliš nákladnou. Plán polohy *Starého města* a části *dolního Nového Města* potvrzen. Povolen boření obecních domů čp. 299 a 300-III. v ulici *Karmelitské* a domu čp. 748-II. v *Jungmannově* ulici. Podána bude žádost za prodloužení platnosti zákona *assanačního*. M. r. *Filip* navrhuje, aby rada městská se domáhala vydání zvláštního *assanačního* zákona pro *Libeň* a m. r. *Šedg* navrhuje totožný pro čtvrt *stavební*. M. r. dr. *Jerábek* navrholo zřízení poradní kanceláře stavební podle vzoru ciziny, dále navrholo, aby pro skupinu *Týnského dvora* a *Starého Ungeltu* vypracován byl mimo regulační projekt také celkový návrh na důstojnou úpravu této části a navrhl, aby komise pro udělení cen za vzorné řady byla svolána. Arch. *Socher* zaslan radě městské pozval k prohlídce bouvaného domu „*U Štupartů*“ za účelem přesvědčení, že po významných památkách není nikde ani stopy. M. r. dr. *Jerábek* reagoval na toto prohlášení arch. *Sochora* poukazuje na nesporný historický význam domu, na nalezené umělecké památky (stropy malované, gotické klenby a detaily), na význam domu v rázu ulice a konečně možnost využití ho na *famelnický* dům.

— 12. Nár. Listy. Feuil. *Potštýn*.

— 13. Městská rada. Místodržitelství schválilo pozměněný projekt mostu u *Rudolfína*, zejména svolilo ke snížení nivelly o 50 cm. — Máj č. 3. Zp. *Staroměstské* mostecké věž z r. 1830 s repr. lithogr. *A. Mathieu*. — Světlozr. č. 7. Fot. Prvé počátky stavby *ydymáda* u *Židovského ostrova*. — Český Svět č. 6. Fot. *Na Certovce*.

— 15. Nár. Listy. Zp. Historické památky u *Mladé Boleslavi*.

— 17. Městská rada. Povoleno *Jos. Sochorovi* stavby třípatrových domů na nároží *Štupartské* a *Jakubské* ulice, Technické muzeum povolena přístavba přizemního sálu ve dvoře domu čp. 185-IV. a dru *Kramářovi* povolena stavba jednopatrového rodinného domu s vedlejšími budovami na baště XIX. M. r. dr. *L. Jerábek* žádá za rychlé otevření přechodu z náměstí *Staroměstského* do ulice *Salvátorské*.

— 19. Věstník obecní č. 19. Čl. Regule *Starého města* a části *Nového Města*. Universitní stavenížství v *assanačním* obvodu, zpráva o komisi na opravu chrámu *týnského* dne 4. října. — Nár. Politika. Zp. Stavba pomníku *Palackého* v *Praze*.

— 20. Nár. Politika. Zp. Dům „*U zlatého beránka*“ — Světlozr. č. 8. Fot. Pohledy s nové radniční budovy ke *Klementinu* a k náměstí *Staroměstskému*. — Český Svět č. 7. Fot. *P. J. Brandl*, *Udravení slepého Tobíase*, objevená apsidy a děkan. chrámu sv. *Jana Křtitele* v *Králově Dvoře*, náměstí v *Králově Dvoře*.

— 21. N. Pol. Zp. Dům „*U zlatého beránka*“, vysvětlení arch. *Wegra*.

— 24. Městská rada. M. r. dr. *L. Jerábek* žádal urgenci opravy zdi u kostela sv. *Jana na Skalce*. M. r. *Peterka* žádá za určení záležitosti rozšíření ulice u kasáren.

— 27. Městská rada. Místní komise vyšetřila, že není bezprostředního nebezpečí pro *Střekovskou věž*. Měst. r. *Jerábek* žádal při té příležitosti restaurování dřevěného věšenového schodiště a ohledání základů věže na západní straně. Protože nelze pozůstatost *Brožíkovou* umístiti v *Prasné bráně*, usneseno požádat projektanty Obecního domu, ryt. *Šeramlíka*, akad. malíře *Mtucha* a *Dvořáka*, aby vše znovu uvažili. Měst. r. Dr. *L. Jerábek* znovu žádal otevření průchodu ze *Staroměstského náměstí* do ulice *Salvátorské*. — Světlozr. č. 9. Fot. Zničené stropy zámku v *Kolodějích* a pohled na hlavní facádu. — Český Svět č. 8. Fot. Strop zámku v *Kolodějích*, *kostel sv. Jakuba* v *Praze*.

— 28. Komise o vedení elektrické dráhy *Vyšehradem*, na *Pankrác*.

— 29. Schůze valná Družstva pro stav *Riegrových* mohyly na *Kozákově*.

— 30. Nár. Listy. Čl. *F. H. Švédke* naší minulosti (evangelický *kostel sv. Salvátora*).

— 31. Městská rada. Plán změny polohy mezi *Vltavou*, ulicí *Cihelnou* a *Lužickou* bude předložen sboru k schválení a zemskému výboru k potvrzení. Zemský výbor vrátil návrh na regulaci území při baště III. mezi *Ujezdem* a prodlouženou ulicí *Durdíkovou*. Stavební úřad předložil návrh na úpravu, o němž bude konána komise. Při komisi na úpravu domu „*U Steinitzů*“ a *Staré celnice* na *Malé Straně* souhlasil předseda soupisné komise s návrhem, ale doporučil, aby podrobné plány byly tyto komisi zaslány. Konservátor *Herain* vyslovil se proti rekonstrukci štítů „*U Steinitzů*“ a *Staré celnice*, neboť by to byl plagiat, a nesoúhlasil s navrženým loubím do ulice *Láznecké*. Projekt zaslán soupisné komisi, aby opatřila posudek c. k. ústí komise.

2. listopadu. Věstník obecní č. 20. Oběžník městské rady o předmětech darovaných kostelům. Ref. dr. *V. Joachim*. Čtvrtý sjezd českých měst *král. Českého v Praze*. — Nár. Listy. Feuil. *S. Kamenický*, *Praha* s okolím v jeseni.

— 3. Městská rada. Nevyhověno žádosti o věnování letohrádku „*Ameriky*“ na museum hudy a interierů slavných mužů a má se zde podle dřívějšího usnesení zřídit muzeum *Dienszenhoferova*. Začena plánu polohy pro okolí kostela sv. *Klementa* na *Novém Městě* s úchytkou od omezení vzhledu na severní straně skupin domů předložena zemskému výboru k potvrzení. — Světlozr. č. 10. Fot. Hrad *Pernštýn* na *Moravě*. — Český Svět č. 9. Fot. Sochy na altáři paláce hr. *Clam-Gallas*, domovní znamení domu „*U modrého hrozna*“ v *Husově třídě*, *kostel sv. Mikuláše* na *Malé Straně*.

— 4. Nár. Listy. Zp. K úpravě okolí restaurovaného chrámu sv. *Barboly* v *Kolíně*. — Nár. Politika. Čl. Nezbytná a odvodněná komunikace v *Praze* (přes trať státní dráhy). — Čl. Dr. *F. X. Harlas*, *Pohádka baroka*.

— 5. Nár. Politika. Zp. Ohrožená památka stavitelská, *kaple sv. Mikuláše* v *Jindř. Hradě*.

— 6. Šbor obec. starších. Ob. st. dr. *Podlipný* urguje urychlení záležitosti komunikace *letenské*. — Nár. Politika. Zp. *Restaurece Kozího Hrádku* u *Tabora*.

— 9. Nár. Listy. Zp. Záležitost koupě kláštera *Piaristů*.

— 10. Městská rada. Akad. malíř *Alfons Mucha*, jenž pracuje na *Slavanské Epopeji*, upozornil, že by se mělo pamatovat na budovu pro ni při úpravě *Malé Strany* nebo *Letné*. Stavěb. úřadu uloženo, aby společně s autorem našel vhodné místo. — Světlozr. č. 11. Fot. *Evang. kostel sv. Salvátora*, *Bílá Hora*, *Český Krumlov*. — Český Svět č. 10. Fot. *Kašna* v paláci hr. *Clam-Gallas*, *Křivoňnický klášter*, zámek v *Troji*, oltář a sakristie kostela *sv. Marie Vítězné*.

— 15. Nár. Politika. Zp. *Restaurece* maleb v *plzeňské* radnici.

— 16. Věstník obecní č. 21. Návrh poslance *dra Funka* a soudr., podaný v říské radě 6. XI. 1911, o vyhlášení *Malé Strany* a *Hradčan*.

— Schůze *malostranského* živnostnictva.

— 17. Městská rada. Žádosti Klubu o zachování domu čp. 705-I. „*U zlaté šitky*“, nelze vyhověti, protože byl schválen plán polohy a povoleno rozdělení stavební. Upuštěno od dalšího jednání o odbourání 3. a 4. patra *Rožánkova domu* čp. 607-III. pro nepochopitelně velký náklad. M. r. *Vanha* urguje stavbu mostu na *Pele-Tyrolku*. — Český Svět č. 11. Fot. *Predaň* kostela sv. *Haštala*, *kostel sv. Klimenta* v *Karlově třídě*.

— 19. *Pražské* noviny. Zp. „*U zlaté šitky*“.

— 21. Samostatnost. Čl. *Otázka Starého města*.

— 23. Nár. Politika. Čl. Opět jeden starý dům *pražský* mizí (č. 793-II. *Wunšovcovský*).

— 24. Městská rada. Návrh soupisné komise na založení fondu pro zachování památek odložen, až soupisná komise zjistí, jakou podporu by k tomu poskytl město a stát. Podle zprávy staveb. úřadu nelze zřídit kašnu u paláce hr. *Clam-Gallas*, protože žádná vhodná kašna není k dispozici. M. r. dr. *Pik* učinil dotaz, zda byla již řešena otázka zastavení okolí pomníku *Palackého* a jak pokračují jednání o přímé spojení *Starého a Nového Města* a upozornil, aby uvolněna byla komunikace v okolí býv. domu „*U Štupartů*“ pomocí průchodu a podjezdu okolními domy. M. r. *Lada* upozorňuje na kysy zamítnutý návrh komunikace *Melantrichovou* ulicí a domem *Richtrovým* a navrhuje znovu jeho uvážení. — Nár. Listy. Zp. *Nová* radniční budova na *Mariánském* nám. — Světlozr. č. 13. Fot. Zámek v *Jičíně*, sochy *staroměstského* orloje, soudní budova v *Králově Dvoře*. — Český Svět č. 12. *Viktor Strátný*, *Zelený trh* (lept), *evang. kostel sv. Salvátora*, *Pražské křtitelnic* I.

— 25. *Pražské* noviny. Čl. O. F. „*Na staré stráž*“ (Dům *Wunšovcovský*).

— 26. Nár. Listy. Zp. *Riegrov* památník na *Kozákově*.

— 29. Nár. Listy. Zp. Stav kanalisáčnických prací na *Vltavě* u *Židovského ostrova*.

— 30. Nár. Politika. Zp. *Assance* „*Nového Světa*“ na *Hradčanech*.

LITERATURA.

K NOVÉ LITERATUŘE O KONSERVACI. Otázka konservace nabývá určitého a všeobecnější tvárnosti teprve s vyhraněním objektivního vědeckého názoru na ochranu památek. Nejdříve se konservovalo

v museích, ba již ve sbírkách rarit v renaissancí době. Rozmachem musejnictví, počátkem 19. století, hromadí se tu řada palčivých otázek a též řada odborných poznatků praktických, při čemž konservace pa-

mátek mimo musea, až na nepatrné výjimky, se nedbá, nebo tu nastupuje proces pouze konstruktivního, obyčejně dost bezohledného zabezpečení. Romantický názor restaurace památek zatlačil úplně názor konservování v našem smyslu — tedy pojmu konservování rozumělo se jako zvonování ve stavu původním (zváno též *renovace*) anebo dokonce i ve stavu dogmatické idealismu. Ale první náběhy franc. novoromantické hnutí (Victor Hugo a hrabě Montalambert) a pozdější zásady, hlášené Ruskinem, nezůstaly ani na tomto poli bez výsledku; v posledních desetiletích 19. století počíná se hloubati o neodvratně změně restaurování a po celé řadě úvah, jež se vynořují hlavně ve Francii, Anglii a Německu, patří Rakousku a to dílu prof. A. Riegla (Der moderne Denkmalkultus. 1903.) přednost prvního pozitivního výsledku.

Toto dílo se stalo v zásadě plánem definitivním; rozhodnuto tu pro objektivní, vědeckou konservaci a současně zdůrazněn druhý hlavní cíl — totiž při památek, její cena vývojová. Po tomto přijatém faktu nesmělo se sice objevit nezbytnost vědecké konservace, ale nebylo a není do dnešna dotud pevných zásadových pravidel, jichž lze získati pouze cestou vědeckého experimentu.

Konservování — jak se nyní chápe — památky stavební a mimo museum chované a třeba rozlišiti ve tři skupiny: *mechanické* (konstruktivní zabezpečení), *chemické* (zabránění dalšího rozkladu) a *užitkové* (jako výsledek obou předcházejících, jde-li o to, aby památka nebyla vztahu živoucímu okolí odcizena a aby své absolutní ceny hmotné neztratila).

1. Konservace ve smyslu konstruktivního zabezpečení je z nejstarších a byla skoro vždy, mimo slohové restaurace, dobře prováděna a také vždy nešla znak své doby. V nynější praxi ochranné má úlohu významnou a povahou svou spadá v obor konstruktivního stavitelství; ze však se dosud technikové málo činně ochrany památek účastnili, vysvětluje poměrně malý pokrok na tomto poli; literatury je pak tím méně. Nejnověji řešeny některé problémy konservování staveb; v tom oboru můžeme uvéstí zvláštní otisk ze Zpráv 11. sjezdu pro péči o památky v Gdanaku ve dnech 29. a 30. září 1910: „Einfluss der Vegetation auf die Baudenkmaeler“ a „Über Gartenkunst und Denkmalpflege“, kde je uvedena i do té doby známá literatura odborná. Stanovisko je čisté konstruktivní a projevenou snahu po zkrášlování stavebních památek vegetací lze nazvati do velké míry správnou, třeba však vždy uvážovati o složení stavební památky, o druhu a způsobu upevnění rostlinstva a vždy je třeba zabrániti, aby rostlinstvo svou živinou čerpal z objektu samého. Rovněž úpravou sadovou okolo památky se připravit k jejímu zabezpečení, při nejmenším nahodilému poškození a kromě toho získá památka oživením svého okolí, nežli původní ráz okolí byl setřen. Ze sjezdu památkového v Solnohradě (1911) spadá sem přednáška vrchního stavebního rady Jul. Deisingera: „Moderne praktische Denkmalpflege“ (Mitteilungen der Zentral-Kommission i. Denkmalpflege, 3. Folge, sv. X., č. 9, strana 445—453), jež shrnuje celou řadu zkušeností a pokynů pro konservování; hlavně velmi správně je tu vyznačeno konservování zřícenin, které, ač dosud málo prováděno, je daleko příznivější, než způsob v Německu obvyklý. (E. Gurliit v Beiblatt für Denkmalpflege I., 85 a 86 a Mitt. der Z.-Kom., 3. Folge X., 128—129.)

2. Při chemickém konservování třeba uvážiti, že je zapotřebi památku zachycenou léčiti jako nemocný organismus a Lipska. Pro konstruktivní čistě chemickým zabránění dalšímu větrání tak, aby dochovány ráz nijak neutrpěl. Dále je třeba památku, jež je jinak v dobrém stavu, zabezpečiti chemicky, aby vlhkost, povětrnost a vegetace jí neškodily. Ani v tomto oboru není dosud mnoho zásad, neboť od starších známých způsobů konservování vodním sklem, Kesslerovými tmami, vyluhování látek rozklad působících a napouštění parafinem se téměř nepokročilo dále. Velmi nešťastnou knihou o tomto předmětu je (obsahem vztahuje se hlavně na konservování nových objektů stavebních) F. W. Fröde: Das Konservieren der Baumaterialien und der Technik Praxis, sv. 5. (Wien 1910). Nevýčerpává ani dosud známých způsobů, ani nepřináší nic nového a pro neúplnost nelze ji ani za příručku považovati. V Německu vyšlo posledně několik knih o potírání domácí houby, což má do jakési míry význam pro dřevěné stavby (E. Schaffnit, J. Swenskytz und Schlemm: Der Hausschwamm und d. wicht. Trockenfallenschwämme (1910). J. Wolfmann: Feuchtigkeit und Schwammwettbewerb (1910). Kromě toho jest několik publikací o konservování proti ohni, jež nic no-

* U nás velmi zřídka konservuje se tak zřícenina Kozi Hrádek u Tábora, péči tamějšího musea a kons. prof. A. Bernarda; na Moravě částečně tak začalo se zříceninou Helfštýnem a Lipska. Pro konstruktivní zabezpečení staveb máme u nás celou řadu příkladů, z nichž velmi dobrý je zabezpečení a restaurování děkanáckého chrámu v Čáslavi (stavitel domu K. Hilbert). Jest jen litovati, že o tom nebyla nikde podána odborná zpráva p. projektantem.

vého a smérodátného nepříliš; dosud nejlepší způsob je uveden v Mitt. 3. Folge X., č. p. 4. (Feuerreicherung Impregnerung von Holz). Lítovati je též, že naše výsk. školy a jejich pokusné ústavy dosud nevěnovaly této otázce přiměřené péče a věnovaly-li, že neuvěřitelně zisknou zkušenost.

3. Konečně konservování užitkové není než zachránění objektu ku způsobu předěletem, při čemž se hledí k tomu, aby památka nebyla vzata svému užívání, po případě byla i k užívání způsobila a přece netrábila své hmotné ceny, což je důležité při zachování památek hlavně soukromých. V tomto směru bylo pomoci nejmeně pracováno, ač je to tak na snázd; bylo přímo působení, s jakým neporozumím se hledělo na záchranu Braunova domu, kde v tomto smyslu po usazení technické komise Klubu byly vypracovány velmi dobré návrhy (architektů P. Janáka a Vl. Hofmanna), jež jsou skoro dosud u nás příkladem ojedinelým a prvním.* (Věstník Klubu za Starou Prahu 1.60—61.)

Tímto není jik ovšem látka za poslední rok vyčerpána; nelze ani úplně celé bibliografie shrnouti, protože jsou zprávy značné po různých listech rozptýleny.

Městský dům po stránce technicko-stavební a umělecko-historické je ještě terra incognita v české literatuře. Několik pokusů, pro venkovská města účinných a první náběhy v Soupisě památek nedávají ještě ani zdaleka souvislého obrazu. Proto je velmi vítána podoba, jež v tomto směru dává návrh obec. starších kons. J. Englera prasidulu rady městské na přípravě práce k *historii pražského domu měšťanského*. Z obšírného odvodnění jeho návrhu vyjímáme: „Neustálými základními stavebními přeměnami Prahy mizí den se dne historické dějiště dávného života občanstva pražského; tak na př. poboremnice ulice Platnické, jež se stalo příliš náhle, zmizelo bez stopy souvislé množství domů, v době renesančních a barokní sídla předních pražských kouzelníků a primátorů; podobně dešlo na poborění okolí Ungeltu a brzo zmizí též „Zlatá štika“ a celé řada patricijských domů v Dlouhé třídě a nepodaří se asi uchrániti celé patři kásných domů ve čtvrti sv. petrské a bahtalácké, z nichž některé řešení přijedou a dverů jsou velmi pozoruhodné. Dokladů takových je celá řada a příklady o zničených, stavebně historických dokumentech *drobného občanského domu* ro kokového a empirového dává s dostatek řada podobných dřevařských domů podskalských. I na Malé Straně, kde snad vnější zdi a forma domůbudou zachovány, lze čekati při přestavbách vnitřní domovních prolnavě změny. Tak ztrácí se každoročně nejen cenné dokumenty, z nichž dle je sestaviti život *pražského měšťana* *dob minulých*, ale i materiál *umělecko-historický*. Občasné měření a vynesení několika cenných domů nestarší prvnímu účelu kulturně historického, neboť nemluvi onou velkou výmluvností, jakou dovede o svých osudech a zálibách svých obyvatelů vyprávěti staropražský dům; ale ani umělecko-historické studium nemůže se spokojiti náhodným tímto sběrem materiálů a musí toužiti po systematické práci.“ Navrhovatel doporučiti, aby byla včas zarazena do rozpočtu položka na tyto práce a aby je organizovali archiváři Dr. J. Tejpe a kons. J. Herain. — Podle našeho názoru bylo by nevhodnější a neekonomičtější spojiti přípravě práce se soustavným studiem za Soupisem uměl. a histor. památek města Prahy, do jehož programu patří nesporně architektura měšťanského domu po stránce umělecko. Náklady, obci na tyto přípravy vynaložené, byly by aspoň částečnou splátkou dluhu města Prahy, významoucího dusu by tímto důležitém podniku Archaeologické komise.

Neodvialý denník „Samostatnost“ zavedl novinku v zásadě dobrou a důležitou. Věnuje čas od času přílohu nedělního čísla některému městu českému, aby informoval o jeho vývoji, významu, poměrech politických i kulturních, potřebách a snahách. Rozmá se, že články mívají rozmátnou cenu a líbí se mnoho rázem, ale působnost jejich záleží v celku, který čini. V č. 125, z 23. únoruence t. r. věnovala příloha Hradce Králové. Vedle státi různého obsahu možno upozorniti na článek H. Kuffnera, K dějinám bitvy u Hradce Králové r. 1866“ a 3 vyluhování posic vojskových a na stať M. Oehma, „Městské průmyslové museum v Hradce Králové“, které, třebaš stručně, informuje o šinnosti a stavu jeho. Číslo 230, z 5. listopadu obsahuje přílohu věnovanou Plzni, a v níž článek Dra Josefa Volfa „Městské historické museum v Plzni“ nepřináší ničeho nového vzhledem k pracem o historickém museu plzeňském již uveřejněným. V příloze vyhrázené *číslo* při č. 265, dne 10. prosince třeba připomenouti články: *Dějiny města*. Ant. Martinka: *Historicko-umělecko památky v Praze a těžob*. Kartusie Valdeické, Mohyla Konecchulská, Turistická procházka po Jihčnu, Prachovské skály a stať *Kulturní život a lidovýchova*. J. P.

* Později rovněž s nepochopením zavřena adaptace domu „U Štupartů“. Dobře je provedena adaptace bývalého kostela Klarišek v Olovouci (do nedávna byla tu c. k. stud. knihovna, nyní jest tu městské museum).

Odpořdný redaktor Zd. Wirth, 242-II.; redakční rada: K. Guth, B. Hübschmann, P. Janák, Fr. Thoř. — „Za Starou Prahu“ vychází poslední pátek v měsíci. Otiskování článků i vyobrazení jest dobrovolné, udán-li název. Štůky se půjčují k otiskání (6 hal. za čtvereční centimetr). — Vydává Klub Za Starou Prahu, Praha I., „U Vejvodů“. — Reklamační lhůta 4 neděle. Reklamače se ozkrankují. — Tiskem Dělnické knihtiskárny v Praze II. Myslíkova ulice. — Štůky z graf. závodu J. Štencova v Praze.

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK II. 1911

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR ZDENĚK WIRTH.

V PRAZE 1911

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. — TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

OBSAH ROČNÍKU II.*

Strana

Strana

I. ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEK A VEŘEJNÉ ESTHETIKY.

2. Správná konzervace sgrafit, nástěnných maleb a štuk. (Zd. Wirth.) S 12 obr. 42—45, 60—62

II. ORGANISACE OCHRANY PAMÁTEK V RAKOUSKU.

1. Říšský zákon na ochranu památek. (L. Jeřábek a J. Dobiáš.) 45—50

III. PŘÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.

1. Harrachovský palác. (K. Guth a V. Vojtěšek.) S 1 obr. 35—37
2. Socha sv. Václava. (V. Vojtěšek.) S 2 obr. 37—38
3. Stavitel Jan Frenzel. (V. Vojtěšek.) 38

IV. Z PRAHY.

- AGENDA pražská v klubovní kanceláři . . . 2, 24, 55—56 O. 10.
BRÁNY. Brusná brána má být oproštěna? (—b—) S 2 obr. 6—7
DOMY. Nejstarší obytný dům v Praze byl zbytečně zbořen. (Boh. Hübschmann a V. V. Stech.) S 6 obr. 25—27
U Černé Matky Boží viz Ulice, Celetná.
U Štupartů viz Regulace.
U Templu viz Regulace.
U Zlaté Štůky viz Ulice, Dlouhá.

- HRADČANY. Elektrická dráha znovu ohrožuje král. hrad. (Ješek Hofman.) 7—8
Nebezpečí pro panorama hradčanské O. 3./4.

- KOSTELY. Románská kaple sv. Longina bude nákladem obce opravena. (K. Guth a J. Rosipal.) Se 4 obr. 3—5
Kostel sv. Salvátora byl správně a pietně opraven. (K. Guth.) S 2 obr. 33—35

- MALÁ STRANA. Nové nabřeží je nebezpečné malostranskému panoramatu. (Boh. Hübschmann.) S 3 obr. 27—29
Kostel sv. Jana „Na prádle“ je klíčem k Malé Straně. (Boh. Hübschmann.) S 3 obr. 59—60

- MOST. Přijátá trať nového mostu u Rudolfiny je také komunikačně nevýhodná. (Boh. Hübschmann.) S 2 obr. 6

- NÁMĚSTÍ. Poslední zbytky starobylosti Václavského náměstí zničeny. (K. Guth.) S 1 obr. 32—33

- PARK. Starý park na Santovce bude porušen novou silnicí. (Almer.) S 2 obr. 5

- POMNÍK. O umístění Husova pomníku O. 1./2.
Husův pomník se nehodí na Staroměstské náměstí. (Vl. Hofmann a J. Šusta.) Se 4 obr. 1—3
Husův pomník v dnešní formě nepatří na Staroměstské náměstí. (B. Kubista a Zd. Wirth.) Se 4 obr. 13—14

- REGULACE. Staré město jest ohroženo regulací. 1. U Štupartů. (—f.) S 10 obr. 15—18
2. V Templu. (Zd. Wirth.) S 3 obr. 18—19
3. Regulace Jakubské ulice. (—f.) S 1 obr. 19—20

- STROMOVÍ. Na ochranu stromoví v Praze. O. 1./2.

- ULICE. Celetná. Zhořelým domu „U černé Matky Boží“ jest ohrožen ráz ulice Celetné (—b.—) S 2 obr. 20—21
Dlouhá třída ztrácí valem bývalou svéráznost. 1. U Zlaté štůky. S 2 obr. 2—4
2. Novostavba. (—f.) S 2 obr. 30—32
Melantrichova ulice jest ohrožena projektem tramvaye. (Vl. Hofmann.) 29—30

- UNIVERSITA. Stavení nových universit . . . 41
Okolí nové budovy české filoz. fakulty . . . 41

- VELKÁ PRAHA. Plánovitá a účelná úprava Velké Prahy. 58—59

- VILLA. Villa dra Kramáře (Boh. Hübschmann.) . . . 41—42

- VÝSTAVA prohlédn. na Prahu viz VII. Výstavy.

- VYŠEHŘAD. Nové nebezpečí pohledu na Vyšehrad. (Boh. Hübschmann.) 8

V. Z VENKOVA.

- AGENDA venkovská v klubovní kanceláři . . . 12, 24, 56, O. 10
BRNO. Biskupský dvůr a Dietrichštejnský palác v Brně mají být zbořeny. (Ješek Hofman.) S 2 obr. 38—39
HOLICE. Empírový dům v Nov. Holicích. (Zd. Wirth.) S 1 obr. 39
HRADEC KRÁLOVÉ. Pevnostní architektura Hradce Král. zanikne beze stopy. (A. Kubáček.) S 2 obr. 39—40
KLADNO. Touha po falešné reprezentaci ničí starou prostotu památek. (Zd. Wirth.) S 2 obr. 40—41
KOLÍN. O restauraci děkan. chrámu v Kolíně . . . O. 3./4.
KOZÁKOV. Řiegrova rozhledna na Kozákově zničí nádherný pohled na horu. (J. Šusta a Vl. Hofman.) S 1 obr. 57—58
LITOMYŠL viz VII. Výstavy.
NELAHOZEVS viz I. 2. Správná konzervace.
PARDUBICE viz I. 2. Správná konzervace.
PELHŘIMOV. Z Pelhřimova. (K. Polený.) Se 2 obr. 62
PLZEŇ. Z činnosti Kroužku přátel starožitnosti pro Plzeň a okolí . . . O. 10
Výstava staré Plzně viz VII. Výstavy.
TÁBOR viz I. 2. Správná konzervace.

VI. DROBNÉ ZPRÁVY.

- Ochrana stromoví viz IV. Z Prahy.
Pomník Husův viz IV. Z Prahy.
Výstava Brandlova viz VII. Výstavy.
Panorama Hradčan viz IV. Z Prahy.
Restaurace kolínského chrámu viz V. Z venkova.
Plzeň, výstava viz VII. Výstavy.
University viz IV. Z Prahy.
Villa Kramářova viz IV. Z Prahy.
Stolice dějin umění . . . O. 1./2.
Oprava fačad . . . O. 3./4.
Sjezd v Solohradě 1911 (Zd. Wirth.) . . . O. 5./9.

VII. VÝSTAVY.

- Brandlova výstava (R. Kuchynka) . . . O. 1./2., 55
Litomyšl, výstava staré Litomyšle (Zd. Wirth) . . . 55
Plzeň, výstava staré Plzně (Zd. Wirth) . . . 55
Praha, pohledy na Prahu (Zd. Wirth) . . . 55

VIII. KRONIKA. Pořadál K. Guth. 11—12, 21—23, 51—53, 63

IX. LITERATURA. Příspěš K. Guth, Fr. Páta, St. Sochor, V. V. Stech, O. V., V. Vojtěšek a Zd. Wirth. 23—24, 53—55, 63—64

X. NEKROLOGY.

- M. Jiránek (V. V. Stech) . . . 50
Jar. Kamber (Zd. Wirth) . . . 50

XI. ZPRÁVY Z KLUBU ZA STAROU PRAHU.

- Agenda pražská . . . 12, 24, 55—56, O. 10
Agenda venkovská . . . 12, 24, 56, O. 10
Čítárna (S 1 obr.) . . . 24
Členové . . . 24, 56
Fotografická komora . . . 24
Knihovna . . . O. 3./4., 56
Model Malé Strany . . . O. 3./4., 55
Valná hromada za rok 1900 . . . 8—11
Výcházky po Praze a okolí (zprávy pořadatele O. Dlabáče) . . . O. 3./4., 12, 56, O. 10
Z kanceláře Klubu . . . O. 3./4.

XII. Z ODBORU KLUBU ZA STAROU PRAHU.

- Agenda venkovská v klubovní kanceláři . . . 12, 24, 56, O. 1./2.
Odbor v Pelhřimově, valná hromada . . . O. 1./2.

XIII. Z REDAKCE. O. 1./2., 3./4., 56

XIV. SEZNAM REVUI A ČASOPISŮ, vyložených v klubovní čítárně O. 1./2., 5./9.

- Seznam klubovních edicí . . . O. 1./2., 5./9.

* Protože byly pojaty i zprávy, na vnitřních stranách obálky otiskéne a s obsahem souvislé, do tohoto seznamu, označujeme je značkou O. a příslušným číslem sešitu.

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

HUSŮV POMNÍK SE NEHODÍNA STAROMĚSTSKÉ NÁMĚSTÍ. (V. H. a J. Šusta. Se 4 obr.) - ROMÁNSKÁ KAPLE SV. LONGINA BUDE NÁKLADEM OBCE OPRAVENA. (G. R. Se 4 obr.) - STARÝ PARK NA SANTOŠCE BUDE PORUŠEN NOVOU SILNICÍ. (A. S 2 obr.) - PŘIJATÁ TRAČA NOVEHO MOSTU U RUDOLFINA JE TAKÉ KOMUNIKAČNĚ NEVÝHODNÁ. (B. H. S 2 obr.) - BRUSKA MÁ BÝTI OPROŠTĚNA? (-b-. S 2 obr.) - ELEKTRICKÁ DRÁHA ZNOVU OHROŽUJE KRÁLOVSKÝ HRAD. (J. H.) - NOVÉ NEBEZPEČÍ POHLEDU NA VYŠEHRAD! (B. H.) - ŘÁDNÁ VALNÁ HROMADA KLUBU ZA ROK 1910. - KRONIKA. - ZPRÁVY Z KLUBU. - SEZNAM REVUÍ A ČASOPISŮ, VYLOŽENÝCH V KLUBOVNÍ ČITÁRNĚ. - SEZNAM KLUBOVNÍCH EDICÍ. - DROBNÉ ZPRÁVY.

VPRAZE 1911

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. — TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

DROBNÉ ZPRÁVY

NA OCHRANU STROMOVÍ V PRAZE podal obecní starší J. Emler dne 14. listopadu 1910 ve sboru obecních starších kr. hl. města Prahy interpelaci o ničení zeleni v Praze. Ujímám se slova k několika poznámkám. Jde o otázku důležitou, na kterou se nemůžeme zapomenouti pro budoucnost, jako se posud dělo. Když ráčili jste, pánové, procházeti kojemí výstavy zahradnické, všimni jste si asi ve zvláštní výstavě Klubu Za Starou Prahu vyvěšeného plánu Prahy, ve kterém byly označeny černou smuteční barvou velmi hojně plochy v oblasti města Prahy. Tyto černé plochy, bohužel, byly sady pražské a plochy dříve stromy osázené, které byly v posledních patnácti letech zmařeny nebo v době nejbližší zmařeny býti mají. Jest dosti známo, že v poslední době byla zničena polovina porostu Štvanice, ačkoli tvořila pro celý velký okres dolejšího Nového Města, pro drobnou populaci hygienickou nezbytnost. Co pro ostatní obyvatelstvo pražské jsou letní byty, byla Štvanice oně části města. Tato výhoda ostrova jest regulačními pracemi zmařena, dnes už i stromoví na Primatorském ostrově je vykáčeno, zahrady v někdejších starých domovních blocích na Starém Městě zastavěny a kdysi vysázené dvory stavebně využity nebo zrušeny. Na Starém Městě kromě toho v poslední době byl vykáčen 21 stříbrný topol na Františku, na pobřeží při ústí mostu cis. Františka Josefa. Zastavěny zahrady mezi Bílkovou a Dušní ulicí a ulicí U Milosrdných; nedaleko jsou vytaženy stromy u kostela sv. Ducha a zmizí i volná dnes ještě zahrádní plocha u obecní knihovny. A přes to, že se tolik ublížilo starému Židovskému hřbitovu, není posud zabezpečeno další trvání Košířského hřbitova, zahrady ústavu želečtíčen v Eliščině třídě, zahrady U Milosrdných, kde, jak známo, roste prastary, vzácný tis, a stále ještě jsme v úzkosti o topoly-obry na Židovském ostrově. Neobviňuji zatím nikoho — vina leží v assanačním plánu a ve stavebním řáde, který je docela zastaralý a pro estetické potřeby moderního člověka nepotřebný. Ničením vegetace v Praze ničí se důsledně důležitý živel hygienický, nezbytný pro ohromnou většinu oně populace, která nemá příležitosti ani času, aby vyhledávala vzdálené procházky, ani prostředků, aby jezdila na zotavenou. Jde tu tedy také o otázku sociální a výchovnou, protože mládež, nemajíc v okolí svém zeleni, nenaučí se ani vážiti si přírody. Nicméně však opětně již vážně jsou ohroženy zahrady kolem sv. Haštala a při ulici Celetné a jakubské regulačním plánem. Kromě toho redávonnou změnou plánu polohy při bloku C mezi Bruskou branou a ulici Badenihu vzniklo blízké nebezpečí, že stará trojitá alej kaštanová v těchto místech bude zrušena, aby se bez potřeby rozšířil blok činovní při třídě Belereditio. Se zřete-

lem k tomuto ustávenímu, mizejí pražské zeleni a rychlému ubývání pro zdraví občanstva nepostrádatelných volných ploch, prosím pana starostu: 1. aby přes to, že regulační plán při ulici Celetné a Jakubské byl zemským výborem schválen, dal vypracovati stavebním úřadem novou alternativu se zachováním zahrad a vyncháním ulice před hotelem „U zlatého anděla“, poněvadž touto hotovou již regulací ničí se komplex zahrad; 2. aby záležitost zachování trojí aleje při silnici Badenihu přikázal stavebnímu úřadu k novému řešení a toto aby bylo vzato za základ zastavovacího plánu; 3. aby v chystaném plánu na úpravu dolních částí Starého Města bylo stávajících zahrad naprosto šetřeno.“

O UMÍSTĚNÍ HUSOVA POMNIKU psala „Samostatnost“ ze 14. ledna: „Je nepopíratelné, že k umístění Husova pomníku na Staroměstském náměstí nemělo původně přispěti motiv demonstrace proti Mariánskému sloupu, jenž postaven k potupě a hanbě českého národa, na důkaz v. t. zt. v. říma nad ním. O uměleckém řešení, o rozměrech pomníku Husova a pod. ve vztahu ke Staroměstskému náměstí tehdy ještě mnoho neuvažováno. Byla to chyba, jež se dnes počíná mstiti, již však je pád čas oděnit. — Mariánský sloup je urážka a potupa, již urazili jiní nás. Dnes, kdy chceme stavěti pomník Husův na místě esteticky nevhodném, je otázka, zda velký pozdější neodsoudí nás pro nedostatek nepochopení estetického významu tohoto činu a zda tak neurážíme sami sebe a neurážíme-li i památku velkého Mistra, vykazující jeho pomníku místo nevhodné.“

STOLICE DĚJIN UMĚNÍ V SEMINÁŘÍCH. V biskupském semináři v Hradci Králové byla zásluhou J. M. biskupa dra Doubravy zřízena stolice dějin umění, jejíž vedením pověřen e. k. konservátor arch. Boža Dvořák v Pardubicích. Podobné přednášky konal v Českých Budějovicích prof. J. Braníš, v arcibiskupském semináři v Praze počal před lety přednášeti Msgr. Lehner, jehož vystřídal dr. Podlaha, P. Sittler a nyní člen řádu Benediktinů beuronských. Snahu po umělecko-historickém vzdělání dorostu kněžského lze jen vítati, ježto nezalost je zde největším nebezpečím pro památky církevní. Doporučovalo by se však, aby vedle základů dějin umění byla v těchto přednáškových věnování i pozornost obrácená památkám.

BRANDLOVA VÝSTAVA V PRAZE bude uspořádána v Rudolfinu na podzim t. r. Krasoumnou jednotou společně s Kroučenným přátel malířského umění. Pokyny a zprávy o Brandlových dílech zaslány budtě bud Krasoumné jednotě v Praze (Rudolfinum) nebo předsedovi Kroučenn, cis. radovi Frant. Vejdělkovi v Praze I., obecní dvůr.

DĚLNICKÁ TISKÁRNA V PRAZE II., MYSLÍKOVA UL. 1959

OPATŘENA JEST NEJMODERNĚJŠÍMI PÍSMY
I NEJDOKONALEJŠÍMI STROJI A DOPORUČUJE
SE KU ZHOTOVOVÁNÍ ILLUSTR. ČASOPISŮ,
REVUÍ, JAKOŽ I TISKOPISŮ VŠEHO DRUHU
V PEČLIVÉM PROVEDENÍ A MÍRNÝCH CENÁCH

ROZPOČTY ZDARMA

TELEFON ČÍSLO 2134

Z ODBORŮ. Vých ze zápisu o valné hromadě odboru v Pelhřimově, konané 6. ledna 1911 v tělocvičném dívčích škol. Ve 3 hod. odp. vítá předseda účastníky, 15 členů (z 27) a 7 hostů a zahajuje valnou hromadu. Na pořadu: 1. Zpráva o založení odboru (předseda); 2. Zprávy funkcionářů a) jednatelská (erov. výroční zpráva); b) pokladní (dto.); c) revisorů účtů. 3. Volby: k návrhu p. kand. prof. Jos. Dobiasše jednohlasně zvolen akla-maci výbor zařizující. 4. Volné návrhy: p. Dobiasš žádá, aby byly hrady městské zároveň sbranami pojaty do konservativního návrhu měst. musea. Předseda navrhl za delegáta do valné hromady klubu p. Dobiasše, což jednohlasně přijato. Po té valná hromada skončena za účasti 50 posluchačů. 5. Promítání 86 diap. obrazů z města Pelhřimova, jimiž ukázáno,

co vše se změnilo za rok 1910 i upozorněno na zvláštní půvab krajiny i městských partií ve sněhu.

Z REDAKCE. Vydání tohoto dvojčísla zdrželo se hlavně vyjednáváním o obálku, již má být Věstník zdokonalen v zevnější úpravě a v textové části o jednu až půl druhé stránky rozšířen. Příteli žišto vyjde za týden. Do něho bylo odloženo z tohoto dvojčísla: Ohrožený dům „U Štupartů“ a dům „U Černé Matky Boží“ na Starém Městě; Zbořené staré domy v Praze; Výstava staré Plzně; Konservace sgrafitů na zámku nelahozevském. Počínajíc 3. číslem přinese Věstník stručný přehled snah o uzákonění ochrany památek v Rakousku a přehled návrhů zákona na ochranu památek, zpracovaného po panskou sněmovnu.

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE-L., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VEČERNÍ — TELEFON 394-IV. — ÚČET POŠT. SPORITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K, PŘÍSPÍVAJÍCÍ 10 K, ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K JEDNOU PRO VŽDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA MĚSÍČNÉ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 K ROČNĚ. NEDĚLNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKÁM. ČITÁRNA, ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA. ČLENOŮM ZDARMA PŘÍSTUPNĚ.

SEZNAM REVUÍ A ČASOPISŮ, VYLOŽENÝCH V KLUBOVNÍ ČITÁRNĚ.

Akademie (číslo zásvuky 1).	Kunstwart (Moichov) (46).	Památky archeologické a misto- pisné (28).	Věstník Obecní král. hlav. města Prahy (17).
Besedy Času (42).	Kyvatálník ethnografický Lud (5).	Pravěk (8).	Věstník českého zemského Spolku pro reformu bytovou (13).
Carniola. Izvestja Muzea v Lubla- ni (12).	Ženský List (18).	Přehled (47).	Stavební Věstník (34).
Český Časopis Historický (4).	Stavitelské Listy (33).	Pražská Lidová Revue (14).	Věstník Svazu českých měst (13.)
Časopis Matice Moravské (41).	Lumír (19).	Przewodnik Oświatowy (39).	Věstník Svazu pro povznese- ní ná- větvy cizinců (15).
Časopis Mus. Slovenskej Společ- nosti (43).	Máj (22).	Sborník Museálnej Slovenskej Spo- lečnosti (43).	Vlast (6.)
Časopis Společnosti Přátel Staro- žitnosti Českých (11).	Mitteilungen des Erzherzog Rainer- Museums für Kunst- und Gewer- be in Brünn (29).	Shorník České Společnosti Země- vědné (4).	Deutsche Volkskunde aus dem öst- lichen Böhmen (25).
Časopis Vlast. Spolku musejního v Olomouci (40).	Mitteilungen des Vereines für Ge- schichte der Deutschen in Böh- men (25).	Náš Směr (20).	Vzdělání Lidu (37).
Časopis za zgodovino in narodo- pisje (10).	Mitteilungen der k. k. Zentral- kommission für Kunst- und hi- storische Denkmale in Wien (30).	Volné Směry (21).	Zentralblatt der Bauverwaltung (32).
Die Denkmalpflege (31).	Podřípský Musejník (9).	Český Svět (23).	Zvěsti ze Soběslavě a okolí (3).
Naše Doba (45).	Architektonický Obzor (35).	Ženský Svět (18).	Zvon (22).
Český Dům (16).	Fotografický Obzor (42).	Světozor (24).	Čas. Jiskra.
Heimatschutz (27).	Slánský Obzor (9).	Věstník Klubu „Za Starou Prahu“ (26).	České Slovo. Pízeňský Obzor.
Hlídkka (7).	Stavební Obzor (35).	Národopisný Věstník Českoslovan- ský (40).	Český Jih. Osvěta Lidu.
Brdský Kraj (2).	Technický Obzor (36).		Národní Politika. Tábor.
Jihoecký Kraj (44).	Česká Osvěta (38).		Rozvoj. Union.
Krásna našeho domova (15).			Směr.

SEZNAM KLUBOVNÍCH EDICÍ.

KNIHY A BROŽURY :

VĚSTNÍK KLUBU „ZA STAROU PRAHU“. Ročník I. 1910. Cena 5 K. Členům po 4 K.
MALÁ STRANA A PROBLÉM JEJÍHO UPRAVENÍ. Napsal JUDR. Luboš Jeřábek. Úvod JUDR. B. Franty. Kresba na obálce od K. L. Klusáčka. 6 příloh. Praha 1904. Cena 1 K 60 h.
KLUB „ZA STAROU PRAHU“. 1908. Katalog expozice v pavillonu král. hlavního města Prahy na jubilejní výstavě. Úvod a vysvětlivky architekta Vlad. Zákřejsse. S ilustracemi. Cena 10 h.
KLUB „ZA STAROU PRAHU“ 1899—1909. Jubilejní staf JUC. Ješka Hofmana. 3 přílohy. Seznam klub. edicí a členů. Praha 1909. Za 10 h.

JEDNÁNÍ MANIFESTAČNÍ A PROTESTNÍ SCHŮZE pražského lidu konané 6. dubna 1899 na Žofíně. Obsah: B. Štěrba, arch.: „O stavebním vývoji a programu velebce Pražské“. JUDR. Lub. Jeřábek: „O novém stavebním řádu“. V. Mrštík: „O významu boje za Prahu pro náš kulturní život“. Praha 1899. Nakladem Fr. Kocourka. Cena 50 h.
POLOHOPISNÝ PLÁN MALÉ STRANY s vyznačením budov a zahrad, jež zachovatí třeba. Podle návrhu užší soupisné komise upravil Dr. Luboš Jeřábek za součinnosti c. k. konservátora J. Herčina a prof. dra K. Chytila. Grafický znázornil geometr K. Malina. Nakladem Soupisné komise král. hlav. města Prahy. Cena 1 K.

REPRODUKCE.

ARKÝŘ STAROMĚSTSKÉ RADNICE A KROČINOVA KAŠNA. Reprodukce podle litografie S. Prouta. Prémie na r. 1909.
PORTÁL TYNA A STARÝ UNGELT. Reprodukce podle litografie S. Prouta. Prémie vycházejí na r. 1909. Členům za výrobní cenu 1 K (obě Proutovy reprodukce).

KRÁSNÁ PRAHA. Album 12 světlotisků. Úsudky Evropy o Praze. Úvodní glossa (Jšk.). V tapetové obálce s desinem. V Praze 1907. Z grafického ústavu V. Neuberta. Cena 1 K 60 h.

Noví členové Klubu, jakož i dřívější, kteří dosud nemají některých z uvedených publikací, mohou je koupiti v kanceláři v úředních hodinách (od 9 do 12 hodin dopoledne, od 3 do 6 hodin odpoledne).

Odpovědný redaktor Zd. Wirth, 242-II.; redakční rada: K. Guth, J. Hofman, B. Hübschmann, P. Janák. — Za Starou Prahu vychází poslední pátek v měsíci. Otiskování článků i vobrazení jest dovoleno, udán-li pramen. Štůcky se pňjžují k otiskování (6 hl. za čtverčerní centimetr). — Vydává Klub Za Starou Prahu, Praha I., „U Vejvodů“. — Tiskem Dělnické knihtiskárny v Praze II., Myslíkova ul. — Štůcky z graf. závodu J. Stencova v Praze.

Plány a kresby

rozmnožuje všemi nejmodernějšími způsoby

Planografie Jan Novák

Praha-II., Resslova ulice číslo 10,

 naproti české technice

PRAŽSKÁ MODERNÍ ÚPRAVNA ŠATSTVA

FRANTIŠEK URBAN

Praha I., Mikulášská třída čís. 128
(naproti staré synagoze).

Odborný závod na opravy, žehlení, cidění, jakož i veškeré předělávky oděvu a umělé scelování látkových trhlin všeho druhu levně a rychle vyřizuje. Pravidelné týdenní docházky do domu. Oděvy z vlastních i z přinesených látek zhotovují se rychle, levně dle stříhů nejnovějších.

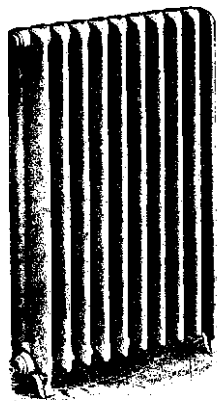
Korresp. lístek stačí. Vzdálenost není překážkou.

FOTOGRAFICKÉ

přístroje a potřeby
v hojném výběru
vždy na skladě u firmy

T. LOUKOTA, PRAHA
FERDINANDOVA TŘ. 27. TELEFON 173.

ÚSTŘEDNÍ TOPENÍ

podle svých osvědčených systémů provádí nejstarší česká
speciální firma:

JAN ŠTĚTKA,

strojnická továrna

KRÁL. VINOHRADY,

Fričova ulice čís. 892 (u Nuselských schodů).

DÁLE PROVÁDÍ: Stavby skleníků železných i smíšených konstrukcí, vytápění těchže teplou vodou, železné konstrukce střech, mostů a jiné. Kotle všech velikostí, vodovodní šoupátka, hydranty a p.

NOVINKA: Etážová topení z kuchyně pro 2, 4—6 pokojů.

ZA STAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

HUSŮV POMNÍK V DNEŠNÍ FORMĚ NEPATŘÍ NA STAROMĚSTSKÉ NÁMĚSTÍ. (Se 4 obr.) — STARÉ MĚSTO JE OHROŽENO REGULACÍ I. „U ŠTUPARTŮ“. II. TEMPL. III. REGULACE. (K. G., —ft—, Z. W. S 14 obr.). — ZBOŘENÍM DOMU „U ČERNÉ MATKY BOŽÍ“ JEST OHROŽEN RÁZ ULICE CELETNÉ. (—b—. S 2 obr.) — KRONIKA. — LITERATURA. — ZPRÁVY Z KLUBU. (S 1 obr.) — DROBNÉ ZPRÁVY.

V PRAZE 1911

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. — TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

DROBNÉ ZPRÁVY

NEBEZPEČÍ PRO PANORAMA HRADČANSKÉ, hrozí mu na místě nejchoulostivějším, u Černé Věže, novostavbou Klárova ústavu stěpků, bylo bohdá odvráceno definitivně. Před správním soudem kotalo se 28. dubna líčení o stížnosti ústavu do rozhodnutí sboru obecních starších, zemským výborem schváleného, jímž odepráno bylo proměnit zahradní parcely č. kat. 22/1 na Hradčanech při staré cestě zámecké ve stavební a udělit zároveň stavební čáru pro budovu 22 m dlouhou. Za obec pražskou namítal dr. Ed. Baštyř proti stížnosti, pokud se obracela proti zásadě *nezastavitelnosti této parcely z důvodů estetických* (i kulturně historických), že obec pražská i zemský výbor rozhodly zde ve smyslu § 2, st. f. na základě volného uvážení, a že tedy v tom směru stížnost k správnímu soudu není přípustná. Dále namítal, že jak posuzování pozemku po stránce jeho zastavitelnosti, tak i řešení v přičině udělení stavební čáry a konečně i zkoumáním předpokladů pro stavební povolení jsou pouhé fáse jedného, celistvého řízení, v němž stavební úřad již od počátku může všechny předpoklady, pro posouzení vhodnosti a možnosti stavby i samotného provedení její nutné, souhrnem zkoumat i uvažovat. Stížnost zakládala se také na tvrzení, že pozemek č. kat. 22/1 darován byl panovníkem ústavu právě k účelu, o němž se v tomto případě jedná, a že odpráním stavební čáry stává se tento cizí dar bezcenným. Všechno tomu konstatoval zástupce obce pražské, že v listině věcnové není vůbec speciální účel vytkten a že pozemek může i jako zahrada navěti intenzívně dávat. Také připomněl, že obec nabídlá ústavu v této přičině přijatelnou výměnu. Po provedeném líčení *správní soud stížnost Klárova ústavu z důvodů výše uvedených zamítl.*

Článek náš o **RESTAURACI DĚK. CHRÁMU V KOLÍNĚ** (Věstník roč. I. str. 76-7, obr. 150-51) dal popud tasmuino Kruhu přátel umění, aby usporádal veřejnou přednášku o tomto předmětu. Přednášel redaktor k. l. a doprovodil své slova 30 světelnými obrázky. Vloživ nejprve všeobecné vývoj názorů na ochranu památek stavebních v 19. stol., aplikoval vše na kolínský případ, který je přímo školským příkladem tohoto vývoje od puristické k vědecké restauraci. Značná část přednášky byla věnována zamýšlenému opoštění chrámu a jeho zshoubným následkům, bude-li provedeno. Na konec apeloval řečník na místní č-

nitele, aby nedali úplně zhynout býv. hřbitovnímu kostelíku Všem Svätých a při opravě aby jej nepoškoil opět osud děk. chrámu.

VÝSTAVA STARÉ PLZNE byla pořádána Kroužkem přátel starozitnosti a národopisu v Plzni v prosinci 1910 v bývalé budově c. k. okr. hejtmánství. Ve dvou interieurech byly rozvěšeny nejprve plány města, pak celkové a detailní pohledy na město a jeho budovy; ve vitrínách byla vložena lokální literatura, obrazová alba atd. Zvláštní oddělení tvořila ikonografie a literatura lázni v Leochtíně. Ke grafikám a tiskům družila se řada fotografií a originálů olejových, tužkových a aquarelových (K. Kepková, Xav. Margold, J. Konůpek) z poslední doby. Výstavní interieury byly také vypraveny starým nábytkem, zejména skříní s cinovými nádobami. Výstava ukázala bohatou ikonografii města, jež sahá až do XVI. století a od časti Willenbergových (1602) vykazuje nepřetržitou řadu grafik a kreseb. Přičteme-li ke sbírkám Kroužku a soukromým, z nichž byla výstava výhradně sestavena, bohatou kolekci v Historickém muzeu, obdržíme kolekci na Praze nejbohatší. Potěšitelným výsledkem výstavy je, že Kroužek bude svůj archiv fotografický stále rozšiřovat a vydávat dokonce také zvláštní publikace obrazové o domácích památkách; prvním číslem serie má být právě zbožený dům Guldenerův, jehož architektura byla pro archiv Kroužku podrobně zachycena na řadě snímku.

Oprava olejovým nátěrem znečištěných **FAČÁD BAROKNÍCH** domů nebo jich portálů děje se dosud i v Praze způsobem barbarským, totiž prostým oškrábáním povrchu. Tím se nejen původní forma, zejména plastika, zcela ničí, ale otevírají se i kamenný materiál vydává se rychlejší kzáze. Správná oprava v tomto případě provádí se (příkladem uvádíme opravu fačády paláce Kinských ve Vidni r. 1910) nyní tak, že se celá plocha fačády, omítka, štuk i kamenné detaily natře silnou vrstvou jílovité hlíny a po zaschnutí vrstva se opatrně odstraňuje, při čemž současně se odloupává vrstva špíny, kára, ze sazí i olejové barvy. Tímto způsobem objeví se opět čistá původní profiline, forma umělcem zamýšlená a provedená a přivede se k plátnosti opět původní materiál. Stačí pak již jen vydotout omítku oklepatí a opravit a scházějící částky jen na nápadných místech doplnit. Taková oprava je pracná, ale píetní a vřičená.

DĚLNICKÁ KNIHTISKÁRNA V PRAZE II., MYSLÍKOVA ULICE ČÍS. 1959

OPATŘENA JEST NEJMODERNĚJŠÍMI PÍSMY I NEJDOKONALEJŠÍMI STROJI A DOPORUČUJE SE KU ZHOTOVOVÁNÍ ILLUSTROVANÝCH ČASOPISŮ, REVUÍ, JAKOŽ I RŮZNÝCH TISKOPISŮ V PEČLIVÉM PROVEDENÍ A MÍRNÝCH CENÁCH!

ROZPOČTY ZDARMA

TELEFON ČÍS 2134

PRAVĚ

VYŠLO:

T. F. ŠIMON: „PRAHA“

DVACETPĚT PŮVOD. LEPTŮ SE SLOVNÍM DOPROVODEM ARNE NOVÁKA

SBÍRKA TATO VYDÁNA BYLA V OBMEZENÉM POČTU, AUTOREM PODEPSANÝCH, CELKEM 250 ČÍSLOVANÝCH VÝTISKŮ VE FORMÁTU FOLIA.

I. 6 VÝTISKŮ NA STARÉM JAPANŮ S PRVOTNÍMI STAVY DESEK Č. 1.-6. CENA VÝTISKU K 500.—.

II. 30 VÝTISKŮ NA JAPANŮ BEZE STAVŮ ČÍS. 7.-36. CENA VÝTISKU K 300.—.

III. 214 VÝTISKŮ NA HOLANDSKÉM PAPIRU „VAN GELDER“ Č. 37.-250. CENA VÝTISKU K 200.—.

LEPTY TIŠTĚNY ADÍLO VYPRAVENO GRAFICKÝM ÚSTAVEM JANA ŠTENCE V PRAZE I. SALVATORSKÁ UL. 8, KTERÝ PŘIJÍMÁ A VYŘIZUJE OBJEDNÁVKY NA TOTO DÍLO.

NA MODEL MALÉ STRANY A HRADČAN, jehož první část je již hotova (viz Věstník, roč. I., str. 93, obr. 167-8), obdržel Klub na doporučení technické komise subvence 2000 K od městské rady pražské. Během zimních měsíců, kdy nebylo možno venku měřit a skicovat, byly konány přípravné práce v atelieru, zejména kopie hotových, reprodukováných nebo zapůjčených plánů; v březnu započato s vynašením chrámu sv. Víta, když byl stavitel chrámu, pan arch. Kamil Hilbert, udělil laskavé svolení k pausování originálních plánů.

ZPRÁVA KNIHOVNI. Do knihovny přibýly koupi i darem do 15. dubna 1911 knihy: Otto Ubbelohde: Aus Alt-Marburg. — Anenský dvůr slovem i obrazem. — Dr. Klemens Bąkowski: Kronika Krakowska. — Jakub Beneš: Evangelický chrám Salvátorský v Praze. — A. E. Brinckmann: Platz und Monument. — Hugo Bürger: Im Zeichen des Fremdenverkehrs. II. Tirol. — K. Henrici: Beiträge zur praktischen Aesthetik im Städtebau. — Philipp Kahn: Heimatliche Bauweise. — Jaroslav Kamper a Z. Wirth: Soupis památek v politickém okrese stříbrském. — Der Kunstwart, roč. XVIII. — XXI., 1904—1908. — Jos. Aug. Lux: Schöne Gartenkunst. — Harry Maass: Zwischen Strassenzaun u. Baulinie. — F. Páta: Katalog výst. děl J. Monsy v Litomyšli. — J. Pekař: Kniha o Kostli. — Rozcizník Krakowski. Sv. XII. 1910. — P. Schultze-Naumburg: Kulturarbeiten sv. VI. Das Schloss. — (R. Kuchynka), Seznam výstav děl Karla Škréty. — F. A. Slavík: Poměry obyvatelů v Benešově. — Städtebauliche Vorträge. Band I.—IV. — Dr. Josef Teige: Základy starého mistopisu Pražského

(1437—1620). Staré město. Díl I. — Dr. Zdeněk Wirth: Soupis památek v politickém okrese náchodském. — Týž: Pražské zahrady. — Mnoho to zařazeno ukončené svazky všech časopisů a revuí do čítrny klubovní docházejících. F. P.

ZPRÁVA POŘADATELE. Jarní sezona vycházek byla zahájena dne 23. dubna prohlídkou zámků Trojského. 30. dubna prohládnut Břevnovský klášter, 7. května navštívil Klub Vrbňovskou zahradu; na 14. května připadají palce Pálfyho a Ledeboura (zhrady), 21. května dosud není pevně určeno (snad Mělník—Hořín), 25. května zemská pokladna a dům Fallardiů, 28. května Fürstenberská zahrada. O svatočudských svících bude pořádán dvoudenní výlet do Nového Města n. M., lázni Rezků, Slavonova, údolí Pekla, Náchoda a snad i pruských lázní Chudoby. Blíží informace podají programy, o něž se lze v klub. kanceláři přihlásiti. Dle.

Z KANCELÁŘE KLUBU. Dosavadní tajemník Klubu, pan J. K. Strakatý, vstoupil do redakce neodvislého denníku „Samostatnost“ a vzdal se tedy dnem 1. dubna dobrovolně své funkce v Klubu. Na jeho místo nastoupil týmž dnem pan Boh. Kubista.

Z REDAKCE. Nutnost vyrovnati opoždění skoro dvojměsíční je vydávání Věstníku donutilo redakci k vydání i tohoto dvojčísla. Číslem 5. počínajíc bude vycházet Věstník opět pravidelně koncem měsíce. Předklad návrhu říšského zákona na ochranu památek a obšírným úvodem a několika jiných článků bylo nutno odložit do čí. 5.

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VEČERNÍ — TELEFON 384-IV. — ÚČET POŠT. SPORITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K, PŘÍSPÍVAJÍCÍ 10 K, ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K JEDNOU PRO VĚDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA MĚSÍČNÍ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 K ROČNĚ. NEDĚLNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKÁM. ČITÁRNA, ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA. ČLENUM ZDARMA PŘÍSTUPNĚ.

Opovědný redaktor Zd. Wirth, 242-II.; redakční rada: K. Guth, B. Hülschmann, P. Janák, Fr. Thoř. — Za Starou Prahu vychází poslední pátek v měsíci. Otištění článků i vyobrazení jest dovoleno, udán-li pramen. Štůcky se půjčují k otištění (6 hal. za čtvereční centimetr). — Vydává Klub Za Starou Prahu, Praha I., „U Vejvodů“. — Reklamační lhůta 4 neděle. Reklamace se nefrancují. — Tiskem Dělnické knihtiskárny v Praze II., Myslíkova ulice. — Štůcky z graf. závodu J. Štencova v Praze.

Inserce ve „Věstníku Klubu za Starou Prahu“ jest velmi výhodná, zvláště pro ony obory, jež vyhledávají styky s kruhy technickými a uměleckými.

PLÁNY všemi nejmmodernějšími způsoby a rychle rozmnožuje

**JOSEF PAUL
PLANOGRRAFIE
PRAHA-ŽIŽKOV**
Karlova třída čis. 17 n.

FR. HOUDEK

PRAHA, MIKULÁŠSKÁ TŘ. 34
PROVÁDÍ PRÁCE TEPANÉ ZE VŠECH DRUHŮ
KOVŮ, UMĚLECKÉ BRONZY, BRONZO-
VÉ OZDOBY POMNÍKŮ, OSVĚTLOV.
TĚLESA, MOZAZNÝ NÁBYTEK
STARÉ UMĚLECKÉ BRONZY
ODBORNĚ OPRAVUJE

POMNÍKY-HROBKY

VEŠKERÉ KAMENICKÉ PRÁCE STAVEBNÍ I MRAMOROVÉ, OPRAVY ATD. - SKLAD V TOVÁRNĚ A NA FLOŘE U OLŠANSKÝCH HŘBITOVŮ. KATALOG, ROZPOČTY A INFORMACE ZDARMA. UMĚLECKÉ NÁVRHY.

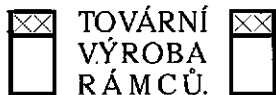
F. PALOUSH, PRAHA - VII. 877
(NA MANINÁCH)

ZALOŽENŮ 1886
TELEFON C. 3219

ROZSAHLÁ TOVÁRNA. — STROJNÍ ŘEZÁNÍ, BROUŠENÍ A LEŠTĚNÍ. — VLASTNÍ ŽULOVÉ LOMY.

INSERTY pro „Věstník Klubu za Starou Prahu“ přijímá insertní
jednatelství Klubu za St. Prahu, Praha I. „U Vejvodů“

OBRAZY STÁLÁ VÝSTAVA A
PRODEJ ORIGINALŮ

TOVÁRNÍ
VÝROBA
RÁMCŮ.

JOS. E. NĚMEC, PRAHA
FRANTIŠKOVA NÁBŘ. 6. TELEFON 147/IV.

FOTOGRAFICKÉ

přístroje a potřeby
v hojném výběru
vždy na skladě u firmy

T. LOUKOTA, PRAHA
FERDINANDOVA TR. 27. TELEFON 173.

VŠEOBECNĚ ŽADANÁ

a tak často zpívaná píseň, která svojí
rozkošnou melodií v národním tónu
přímou v lid se užila a považuje se za
píseň národní, jest

Zákolníček

na slova F. S. Procházky od KARLA POSPÍŠILA.
Cena pro jeden hlas s průvodem píana K 1-20.
Mimo to doporučuji následující oblíbené skladby
téhož skladatele:

OPUSTĚNÁ. Píseň pro střední hlas s průvodem píana na
slova Fr. Petříka K 1-50
ZDA V LÁSCE SVĚ MNE DOSUD MÁŠ? Valček pro
soprán neb tenor s průvodem píana, na slova Jar.
Borotinského K 2--
OPUSTILA MNE DIVČINA. Polka pro mužský sbor.
Part. a hlasy K 2-40 netto.
Jednotlivé hlasy po 30 hal. netto.
NEDÁM, NEDÁM, NEDÁM TI HUBÍČKU. Mazurka
pro mužský sbor. Part. a hlasy K 2-40 netto.
Jednotlivé hlasy po 30 hal. netto.

Nákladem firmy:

JANA HOFFMANNA VDOVA

C. A. K. DVORNI OBCHOD HUDEBNINAMI

V. PRAZE-I., Malá Karlova ulice čís. 29 n.

Seznamy zdarma a franko! K dostání ve všech knihkupectvích
a obchodech s hudebninami.

*Nejzdravějším nápojem
jsou lihuprosté šumivé limonády
připravované pomocí*

**Maršnerových
šumivých limonádových
bonbonů**

chuti malinové, citronové, jahodové, mařinkové a třes-
ňové, v pastilkách à 2 a 4 hal., v patentních sá-
čkách na 2 a 5 h. Pravě jedineš touto ochr. známkou,
již je každý jednotlivý bonbon opatřen.

**Roční
spotřeba 80 milli-
onů kusů!**

Jediný výrobce:

PRVNÍ ČESKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST
TOVÁREN NA ORIENTÁLSKÉ CUKROVINKY
A ČOKOLÁDU NA KRÁL. VINOHRADĚCH
DŘÍVE A. MARŠNER.

SKLADY: PRAHA, Ferdinandova tř. - Václavské n.
VIDĚN-VI., Theobaldg. 4. BRNO, Nádražní nám. 3-24

K CESTOVNÍ SEZONĚ

=====
=====
=====
=====
=====
KUFRY, BRAŠNY, NECESSAIRY,
KABELKY ATD. DOPORUČUJE
ODBORNÝ ZÁVOD

ANTONÍN KLEŇHA, PRAHA-II.
MYSLÍKOVA UL. 19 - KRÁL. VINOHRADY, KARLOVA TR. 5

V O D O V O D Y

MELIORACE, REGULACE A VŮBEC
VODNÍ PRÁCE PROVÁDÍ LEVNĚ A
SOLIDNĚ ODBORNÝ ZÁVOD

K. KULÍŘ A SPOL., PRAHA-II.
LÍPOVÁ UL. Č. 8.

ZADÁVEJTE práce našim inserentům! Odvolávejte se na
„Věstník Klubu za Starou Prahu!“

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

NEJSTARŠÍ OBYTNÝ DŮM V PRAZE BYL ZBYTEČNĚ ZBOŘEN. (B. H. a V. V. S. Se 6 obr.) — NOVÉ NÁBŘEŽÍ JE NEBEZPEČNĚ MALOSTRANSKÉMU PANORAMATU. (S 3 obr.) — MELANTRICHOVA ULICE JE OHROŽENA PROJEKTEM TRAMWAYE. — DLOUHÁ TRÍDA ZTRÁCÍ VALEM BÝVALOU SVĚRÁZNOST. (— ft. Se 4 obr.) — POSLEDNÍ ZBYTKY STAROBYLOSTI VÁCLAVSKÉHO NÁM. ZNIČENY. (K. G. S 1 obr.) — KOSTEL SV. SALVÁTORA BYL SPRÁVNĚ A PIETNĚ OPRAVEN. (K. G. S 2 obr.) — PŘÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. I. HARRACHOVSKÝ PALÁC. (V. V. a K. G. S 1 obr.) II. SOCHA SV. VÁCLAVA. (V. V. S 2 obr.) III. STAVITEL JAN FRENZEL. (V. V.) - Z VENKOVA: BISKUPSKÝ DVŮR A DIETRICHŠTEJNSKÝ PALÁC V BRNĚM A JÍ BÝTI ZBOŘENY. (J. Š. K. S 2 obr.) EMPIROVÝ DŮM V NOV. HOLICÍCH. (W. S 1 obr.) PEVNOSTNÍ ARCHITEKTURA HRADCE KRÁLOVÉ ZANIKNE BEZE STOPY. (K. S 2 obr.) TOUHA PO FALEŠNĚ REPRÆSENTACI NIČÍ STAROU PROSTOTU PAMÁTEK. (W. S 2 obr.) — DROBNÉ ZPRÁVY. (STAVENIŠTĚ NOVÝCH UNIVERSIT. OKOLÍ NOVÉ BUDOVY ČESKÉ FILOSOF. FAKULTY. VILLA DRA KRAMÁŘE (B. H.) — ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEK A VEŘEJNÉ ESTHETIKY. II. SPRÁVNÁ KONSERVACE SGRAFIT, NÁSTĚNNÝCH MALEB A ŠTUK. (Z. W. S 8 obr.) — ORGANISACE OCHRANY PAMÁTEK V RAKOUSKU I. ŘÍŠSKÝ ZÁKON NA OCHRANU PAMÁTEK. (DR. L. JERÁBEK.) — NEKROLOG. — KRONIKA. — LITERATURA. — VÝSTAVY. — ZPRÁVY Z KLUBU. — NA OBÁLCE: SPOLEČNÝ SJEZD NA OCHRANU PAMÁTEK A DOMOVINY V SOLNOHRADĚ 1911. (Z. W.) — SEZNAM KLUBOVNÍCH EDICÍ. — SEZNAM JEVŮ A ČASOPISŮ, VYLOŽENÝCH V KLUBOVNÍ ČITárnĚ.

V PRAZE 1911

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. — TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

RŮZNÉ ZPRÁVY.

SPOLEČNÝ SJEZD PRO OCHRANU PAMÁTEK A DOMOVINY V SOLNOHRADĚ 1911. Za ohromného účastenství 805 posluchačů a s malými celkem výsledky morálními sněmovně poprvé letos ve dnech 13.—15. září obě říšské instituce sjezdové, Denkmalspflegetag a Heimatschutztag, společně v Solnohradě. Příčina, proč tradičními půda říšská byla tentokrát opouštěna a sjezd se stal hostem na území rakouském, byla významná: letos Rakousko vstoupilo v řadu kulturních států pokusem o zákon na ochranu památek a reorganizaci úřadu památkového. Tyto dvě události a řeč dra Maxe Dvořáka, jež je interpretovala neinformovanému dosud publiku, byly středem zájmu a po nich odbyti kleslo skutečně ostatní jednání na úroveň nudných parlamentních prvních čtení. Celkový dojem z třídního jednání byl asi ten, že sjezdům škodí jednak ohromná účast, jednak velký počet temat projednávaných, což oboje znemožňuje debatu a že by s výsledkem mnohem větším se poktalo sněmovnami v sekcích o malém počtu posluchačů a o jednom nebo jen několika předmětech. Že je veliké obecnostvo, z nejrůznějších společenských vrstev složené, vždy nemyslivé a i pro disparitní názory vni- mává, pokud hovoří okamžitě náladě, je zkušenost velmi stará a potvrzila se znovu i zde: tíž lidé tleskali stejně nadšeně řečníkovi pro i proti (starosta hildesheimský Struckmann contra prelat dr. Swoboda). A ještě jiný dojem, osobní, přinesli si čeští účastníci ze sjezdu: že se v nás mnohem méně theoretisuje a mluví a více pro památky skutečné bojuje, bez kompromisu a ohledů, že jsme se již dávno vyprostili z nejistot a pochyb o konečný cíl památkové ochrany a že již dlouho u nás splyvá tento boj se zápasem o skutečnou moderní uměleckou kulturu. Členové Klubu nalezi tu vnitřní zadosťlucovní, že jejich činnost je pokroková a že často předbíhá cizí úřední instituce svoji všestranností a ideovým směrem.

Sjezdu předcházela konference konservátorů a korrespondentů ústí, komise se stát. úředníky stavebními a profesory prím. škol, pořádaná ministerstvem kultu a vyučování. Přednášky měly mít pedagogický význam, ale byly příliš všeobecně založeny; na př. výklad vrch. stav. rady prof. Jul. Deiningera o zásadách moderní ochrany památek a jich technickém provedení nešel v mnoha bodech za pouhou náповěď, takže vlastně jen oddíl o udržování zřícenin měl skutečný praktický výsledek; přes to však je nutno uznati, že zejména tyto přednášky měly by býti pravidelně pořádaný jako kursy pro konservátory, pokud jich instituce nebudě úplna nahrazena odborným úřednictvem.

Z pracovních schůzí byla věnována první celkový přehledům o stavu ochrany památek a domoviny v Rakousku a říši německé. Prof. Clemen z Bonnu (jako konservátor pro rýnskou provincii) a prof. Dvořák z Vídně ličili — každý svým způsobem: Clemen jako úředník a professor, Dvořák jako historik umění a organizátor velkých linií — dosavadní úspěchy a snahy ochrany památek a perspektivu jich v budoucnu. Paralelně k tomu promlouval o říšském ruchu na ochranu domoviny architekt Pavel Schultze-Naumburg a o obdobné činnosti v zemích rakouských koreferenti dr. K. Giannoni a dr. Sremetzkowski. Zřetelně vystoupily tu dilatantské základy, na nichž stavi ochrana domoviny snižující požadavky za účelem zpopulárnění hesla, proti vědeckému základu, o něj se opra- lpeče o památky umělecké a tím také se objevují všechny slabiny, z nich největší je reakcionářství, jež pod heslem udržování domácích forem vede k pohodlné kopii městských a lidových architektur a výrobků a zadržuje tak zdravý vývoj dobových, samostatného umění. Osau v této myšlenkové poušti byl na konec výklad prof. Corn. Gurllita z Drážďan, jež byl uvítán částí posluchačů demonstrativním potleskem jako první

řečník (před 10 lety) na těchto sjezdech pro konservaci, o udržení starého jádra velkých měst. Gurllit ukázal na ohromné škody sociální i umělecké, jež se dostávají po vykotlení starého jádra a navrhol jako účinnou pomoc vedení komunikace mimo toto jádro. (Stačí jen ukázat v Praze na opěté pokusy vésti tramvay Melantrichovou ulici jako na nehlavnější skůdce starobylosti Starého města.) Na konec vysvětlil — mimo program — dr. Hugo Hassinger mapování vídeňských památek k účelům pedagogickým.

Druhý den zahájila jednání přednáška dvoř. rady a univ. prof. dra Swobody o církevním zákonodárství na ochranu památek, jež nepokryté anektovala církví výhradně právo majetkové na církevní památky historické a umělecké a pod pláštikem jakési liberálnosti (církev pry propouští každý sloh a nekanonisovala žádného z nich) snižila se, dokazují, že církev nikdy nenúčila a není zachovávaných starozitností; na vyvrá- ceni stačí několik příkladů z poslední doby, kdy hlavně kněží nalehají na odstranění starého nábytku atd. ze svých kostelů a kdy dávají nejhoršími bídili z výtěžku sbírek opravovat i kazit nejlepší umě- lcká díla.

Moderní myšlenky, ale tendence zabarvené, přinesl na sjezd z oboru museologie prof. Dehio ze Strasburku. Právním mluvil proti všeobe- cnému drancování zemí centrálními musy a pro posilování menších usta- vů, jež mnohem více hovoří zásadě ochrany památek nebrati památce domácí hroudě, ale činit tak s přihlídnou tendenci proti Berlínu a jeho sběratelské praxi velkých linií, pro niž neplatí — vzhledem k meziná- rodnímu významu — výtky o plnění vzdálených provincií.

Ostatní přednášky byly již podružnějšího významu a dotýkaly se vztahů mezi ochranou domoviny a bytovou otázkou a poradními úřady stavebními; záver tvořila přednáška prof. Conwentze o přírodních parcích. Za příští sídlo sjezdu obou korporací byl zvolen Drážďany a účast- níky vykonali ještě výlet po Dunaji do Vídně se zastávkou v Melku.

Se sjezdem byly spojeny výstavky, lidová slavnost na solnohrad- ském hrade a přivody po městě a jeho památkách (tyto jako obyč- ejně při podobných příležitostech špatně aranžované). Z výstavek velmi cenné byly expozice domácího pokladu v ženském klášteře na Nonnbergu a v bened. klášteře u sv. Petra; ostatní příležitostné výstavky byly jednak lokálního rázu, jednak obsahovaly nekriticky sebraný ma- teriál obrazový, jak státi restauruje a nové stávi „v tradicích kraje“; ukazovaly jen, jak se velmi často pod krásným heslem propagují snahy protichůdné.

Účastníkům se dostalo velmi mnoho literárních darů, z nichž nej- cennější byl svazek soupisu „Oesterreichische Kunstopographie“, vě- novaný klášteru benediktinek na Nonnbergu a sestavený sekretářem Dr. H. Tietzem. Hezké ilustrace a pěknou úpravu měl spisek iuz Rud. Fichlera Die Wachau, vydaný nákladem ministerstva veřejných prací. Program celého hnutí na ochranu domoviny poprvé po Rudolfovi shrnul Dr. K. Giannoni v letáku Spolku na ochranu památek vídeňských a dolnorakouských, s titulem Heimatschutz a četnými obrázky, jež způ- sobem nejúčinnějším, prostou antithesí, činí text srozumitelným.

Dobře vysvětlěn vydává protokolus tiskového výboru sjezdu vy- rchle vydání stenografického protokolu na konci listopadu (str. 184), z něhož teprve je možno studovati přednášky. Z. W.

*Dehio uveřejnil hned svoji přednášku v Kunstchronik a rozpozal tak polemiku, již vedou s ním gener. ředitel berl. musej W. Bode a ředitel Koetschau. (Kunstchronik N. Folge XXIII., 65 sl.)

SEZNAM KLUBOVNÍCH EDICÍ.

KNIHY A BROŽURY:

VĚSTNÍK KLUBU „ZA STAROU PRAHU“. Ročník I. 1910. Cena 5 K. Členům po 4 K.
MALÁ STRANA A PROBLÉM JEJÍHO UPRAVENÍ. Napsal JUDr. Luboš Jerábek. Úvod JUDr. B. Franty. Kresba na obálce od K. L. Klusáčka. 4 přílohy. Praha 1904. Cena 1 K 60 h.
KLUB „ZA STAROU PRAHU“. 1908. Katalog expozice v pavillonu král. hlavního města Prahy na jubilejní výstavě. Úvod a vysvětlivky architektka Vlad. Zákrejse. S ilustracemi. Cena 10 h.
KLUB „ZA STAROU PRAHU“ 1899—1909. Jubilejní stat JUC. Ješka Hofmana. 3 přílohy. Seznam klub. edicí a členů. Praha 1909. Za 10 h.

REPRODUKCE.

ARKÝŘ STAROMĚSTSKÉ RADNICE A KROCÍNOVA KAŠNA. Reprodukce podle litografie S. Prouta. Prémie na r. 1909.
PORTÁL TYNA A STARÝ UNGELT. Reprodukce podle litografie S. Prouta. Prémie vycházek na r. 1909. Členům za výrobní cenu 1 K (obě Proutovy reprodukce).

JEDNÁNÍ MANIFESTAČNÍ A PROTESTNÍ SCHŮZE pražského lidu konané 6. dubna 1899 na Žofíně. Obsah: B. Štěrba, arch.: „O stavebním vývoji a programu všeobecně Pražské“. JUDr. Lub. Jerábek: „O no- vém stavebním řádu“. V. Mršák: „O významu boje za Prahu pro náš kulturní život“. Praha 1899. Nákladem Fr. Kocourka. Cena 50 h.

POLOHOPISNÝ PĚAN MALÉ STRANY s vyznačením budov a za- hrad, jež zachovati třeba. Podle návrhu ústí soupisné komise upravit Dr. Luboš Jerábek za součinnosti c. k. konservátora J. Heraina a prof. dra K. Chytila. Graficky znárodnil geometr K. Malina. Nákladem Soupisné komise král. hlav. města Prahy. Cena 1 K.

KRÁSNÁ PRAHA. Album 12 světlotisků. Úsudky Evropy o Praze. Úvodní glossa (Jšk.) V tapetové obálce s deskám. V Praze 1907. Z grafického ústavu V. Neuherta. Cena 1 K 60 h.

PRAHA VE SNEHU. Dřevoryt A. Hofbauera. Prémie na r. 1910. Zbylé výtisky novým členům za náhradu příspěvku na r. 1910. (6 K.)

Noví členové Klubu, jakož i dřívější, kteří dosud nemají požádky z uvedených publikací, mohou je koupiti v kanceláři v úředních hodinách (od 9 do 12 hodin dopoledne, od 3 do 6 hodin odpoledne).

SEZNAM REVUÍ A ČASOPISŮ, VYLOŽENÝCH V KLUBOVNÍ ČÍTÁRNĚ.

Akademie [číslo zásuvky 1].
 Besedy Času [48].
 Carniola, Lublaň [12].
 Český Časopis Historický [4].
 Časopis Matice Moravské [41].
 Časopis Museál. Slovenskej Spoločnosti [43].
 Časopis Musea král. Českého [4].
 Časopis Společnosti Přátel starožitností českých [11].
 Časopis Vlast. spolku muzejního v Olomouci [40].
 Časopis Turistů [11].
 Časopis za zgodovino in narodopisje [10].
 Die Denkmalspflege [31].
 Dilo [21].
 Naše Doba [45].
 Český Dům [16].
 Heimatschutz [27].
 Hlidka [7].
 Brský Kraj [2].
 Jihočeský Kraj [44].
 Krása našeho domova [15].
 Kunstwart [Mnichov] [46].
 Rudé Květy [22].

Kwartalnik etnograficzny Lud [5].
 Ženský List [18].
 Stavitelské Listy [33].
 Pokrokové zahradnické listy [15].
 Lumír [19].
 Máj [22].
 Umělecký Měsíčník [20].
 Mitteilungen des Erzherzog Rainer-Museums für Kunst- und Gewerbe in Brünn [29].
 Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen [25].
 Mitteilungen der k. k. Zentral-Kommission für Denkmalpflege in Wien [30].
 Podřípský Musejník.
 Architektonický Obzor [35].
 Fotografický Obzor [42].
 Ruský Obzor [26].
 Obzor národohospodářský [37].
 Slánský Obzor.
 Technický Obzor [36].
 Ženský Obzor [18].
 Česká Osvěta [38].
 Památky archaeologické a historické [28].

Pravěk [8].
 Přehled [47].
 Pražská Lidová Revue [14].
 Przewodnik Oświatowy [39].
 Sborník Musealneje Slovenskej Společnosti [43].
 Naš Směr [21].
 Volné Směry [20].
 Der Städtebau [32].
 Styl [21].
 Český Svět [23].
 Ženský Svět [18].
 Světozor [24].
 Fotografijský Věstník [42].
 Věstník Klubu „Za Starou Prahu“ [26].
 Věstník majitelů domů.
 Národopisný Věstník Československý [40].
 Věstník Obecní král. hl. města Prahy [17].
 Věstník českých profesorů [5].
 Věstník českého zemského Spolku pro reformu bytovou [13].
 Stavební Věstník [34].
 Věstník Svazu českých měst [13].

Věstník Svazu pro povznesení návštěvy cizinců [15].
 Živnostenský Věstník [39].
 Vlast [6].
 Deutsche Volkskunde aus dem östlichen Böhmen [25].
 Vzdělání Lidu [37].
 Žorník za nar. oběčeje [10].
 Zentralblatt der Bauverwaltung [32].
 Zvěsti ze Soběslavě a okolí [3].
 Zvon [19].
 Čas.
 České Slovo.
 Český Jih.
 Jiskra.
 Národní Listy.
 Národní Politika.
 Osvěta Lidu.
 Pteznický Obzor.
 Rozvoj.
 Směr.
 Smíchovský Obzor.
 Tábor.
 Union.
 Venkov.
 Vinohradské Listy.

Inserce ve „Věstniku Klubu za Starou Prahu“ jest velmi výhodná, zvlášť pro ony obory, jež vyhledávají styky s kruhy technickými a uměleckými.

Novinka!

Komorní fotograf F. Pavlík
 vydal 175 fotogr.
 dosud 175 snímků

Novinka!

Starých pražských portálů

kostelů, paláců a soukromých domů ve formě pohlednic (9×14 cm.)

CENA JEDNÉ POGLEDNICE JE 20 HALÉŘŮ.

Členové Klubu »Za Starou Prahu« obdrží 20% sračky při odebrání všech dosud vydaných pohlednic najednou nebo v 7 skupinách po 25 kusech. — Podle přání předloží tyto pohlednice na ukázkou nebo k výběru, jakož i ochoťně zašle seznam dosud vydaných

SIGM. REACH, PRAHA II., Tyršova ul. 12. (Člen KLUBU »ZA STAROU PRAHU«.)

POMNÍKY-HROBKY

VEŠKERÉ KAMENICKÉ PRÁCE STAVEBNÍ I MRAMOROVÉ, OPRAVY ATD. - SKLAD V TOVÁRNĚ A NA FLOŘE U OLŠANSKÝCH HRBITOVŮ. KATALOG, ROZPOČTY A INFORMACE ZDARMA. UMĚLECKÉ NÁVRHY.

F. PALOUŠ, PRAHA - VII. 877 (NA MANINÁCH)

ZALOŽENO 1886
 TELEFON Č. 3219

ROZSAHLÁ TOVÁRNA. — STROJNÍ ŘEZÁNÍ, BROUŠENÍ A LEŠTĚNÍ. — VLASTNÍ ŽULOVÉ LOMY.

INSERTY pro „Věstník Klubu za Starou Prahu“ přijímá insertní
jednatelství Klubu za St. Prahu, Praha I. „U Vejvodů“

PRO ADAPTACE

starších domů doporučuje se „granolitová“ pod-
laha, která se leje v celku z *nehořlavé, houbě
vzdorné, teplé*, privilegované massy na podklad
prkenný, cihelný, dlažbu neb beton. Hodí se pro
všecky místnosti. Hraniční neprodyšně na zeď, tak
že hmyz nemůže ani ze sousedství pronikat. Pod-
laha sama jest mírně antiseptická. Provádíme též
vyrovnav. teplé podložky pod linoleum a terrazzo.

ST. VAŠÁK, GRANOLIT, PRAHA,
MIKULÁŠSKÁ TR. 22. TELEFON 305/IV.

FOTOGRAFICKÉ

**přístroje a potřeby
v hojném výběru
vždy na skladě u firmy**

T. LOUKOTA, PRAHA
FERDINANDOVA TR. 27. TELEFON 173.

PLÁNY všemi nejmoder-
nějšími způsoby a
rychle rozmnožuje

**JOSEF PAUL
PLANOGRRAFIE
PRAHA-ŽIŽKOV**
Karlova třída čis. 17 n.

*Nejzdravějším nápojem
jsou lihuprosté šumivé limonády
připravované pomoci*

**Maršnerových
šumivých limonádových
bonbonů**

*chuti malinové, citronové, jahodové, mařinkové a třeš-
ňové, v pastilkách à 2 a 4 hal., v patentních sá-
čkách na 2 a 5 h. Pravé jedině s touto ochr. známkou,
již je každý jednotlivý bonbon opatřen.*

**Roční
spotřeba**

**80 milli-
onů kusů!**

Jediný výrobce:

**PRVNÍ ČESKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST
TOVÁREN NA ORIENTÁLSKÉ CUKROVINKY
A ČOKOLÁDU NA KRÁL. VINOHRADĚCH**

DŘÍVE A. MARŠNER

**SKLADY: PRAHA, Ferdinandova tř. - Václavské n.
VIDĚŇ-VI., Theobaldg. 4. BRNO, Nádražní nám. 3-24**

FR. HOUDEK

PRAHA, MIKULÁŠSKÁ TR. 34.

PROVÁDÍ PRÁCE TEPANÉ ZE VŠECH DRUHŮ
KOVŮ, UMĚLECKÉ BRONZY, BRONZO-
VÉ OZDOBY POMNÍKŮ, OSVĚTLŮV.
TĚLESA, MOSAZNÝ NÁBYTEK
STARÉ UMĚLECKÉ BRONZY
ODBORNĚ OPRAVUJE

Dělnická knihtiskárna v Praze II., Myslíkova ul. 15
*opatřena jest nejmodernějšími písmi a stroji a doporučuje se ke zho-
tovení veškerých druhů tiskopisů v pečlivém a přesném provedení.*
Rozpočty zdarma. Ceny mírné Telefon číslo 2134.

ZADÁVEJTE práce našim inserentům! Odvolávejte se na
„Věstník Klubu za Starou Prahu!“

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

RIEGROVA ROZHLEDNA NA KOZÁKOVĚ ZNIČÍ NÁDHERNÝ POHLED NA HORU. (J. Šusta a Vl. Hofman. S 1 obr.) — ÚČELNÁ A PLÁNOVITÁ ÚPRAVA VELKÉ PRAHY. — KOSTELÍK SV. JANA „NA PRÁDLE“ JE KLÍČEM K MALÉ STRANĚ. (B. Hübschmann. S 3 obr.) — ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEK A VEŘEJNÉ ESTHETIKY. II. SPRÁVNÁ KONSERVACE SGRAFIT, NÁSTĚNNÝCH MALEB A ŠTUK. Dokonč. (Zd. Wirth. Se 4 obr.) — Z VENKOVA: Z PELHŘIMOVA. (Karel Polesný. S 2 obr.) — KRONIKA. - LITERATURA. - NA OBÁLCE: ČINNOST „KROUŽKU PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ PRO PLZEŇ A OKOLÍ.“ (F.) — ZPRÁVY Z KLUBU. — SEZNAM KLUBOVNÍCH EDICÍ.

V PRAZE 1911

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. — TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

ZPRÁVY Z KLUBU A PŘÍBUZNÝCH SPOLKŮ.

ČINNOST KLUBU OD ŘÍJNA DO LISTOPADU. *Delegace:* Do Soutpisné komise města Prahy zvolen Dr. Zd. Wirth, do Svazu cizineckého Dr. K. Guth. Na sjezdu Svazu česk. měst zastupovali Klub ing. V. Dvořák a Dr. F. Páta, na krajské konferenci Svazu cizineckého v Kutné Hoře Dr. Zd. Wirth. — V záležitosti vyřešení ústí *Mikuláské třídy* (u budoucích novostavbech universitních) k mostu Sv. Čecha a v záležitosti *úpravy bloku čis. X.* (vedle budoucí budovy filosof. fakulty čes. university) bylo dopsáno městské radě a c. k. mistodržitelství. — Městská rada požádána, aby svolala ústní anketu o *malostranském nábreží*, aby vyloučila plány na zastavění *průlomu „U Klíčů“*, aby vypsalá konečně komisi pro udělování cen za cenné *fačády* na novostavbách. — Protestováno k m. radě *proti oběma řešením rozšíření Melantrichovy ulice* za účelem umožnění tramwayové komunikace. — Městské radě dopsáno v záležitosti *stavby lázni* a budovy Sokola pod baštou č. VIII. — U městské rady a zemské komise kanalisační znovu zakročeno o vhodnou úpravu okolí *Kubešova mlýna*. — Zemské školní radě dopsáno, aby podporovala a ve vlastním zájmu zachování *špitálu* u kostela sv. Jana na Prádle při stavbě gymnasia na Malé Straně. — Jednotě pro obnovu kláštera Anežky podan rozklad o vhodné úpravě defektních kružeb v *kostele sv. Františka*. — C. k. ústř. komisi pro péči o památky zaslány opisy všech podání, jež Klub činil v záležitosti novostavbech v *průlomu „U Klíčů“*, *úpravy kostela sv. Ducha* a *opravě kostela sv. Jiří*. — Podporováno požadavek kons. Dra L. Jerábka v *příčném domu čp. 58 a 59* na Ferdinandově třídě. — K zachráně domu *„U zlatého beránka“* učiněny kroky u majitele, architekta novostavby i u zemsk. výboru. — *Majiteli domu čp. 557/1.* podána žádost o vhodnější úpravu oken ve fačádě a proti svémocným úpravám tohoto domu podány stížnosti k měst. radě a magistrátu. — P. Zvěřinovi, majiteli *domu čp. 556/1.* děkuje Klub za pokrytí střechy prejsy. — Cyklus 37 fotografií (heslo: *Zeleně v Praze*) zapůjčen k výstavě ve Vidni cizin. Svazu. Témuž Svazu slíbena podpora při uspořádání soutěží vskusných *výkladních skříní*. — Městské radě sděleno, jak pokračují práce na *Úmleckém průvodci Prahou*, státem subvencovaném. — Některým podnikům *ústavům* zaslány žádosti o hmotnou podporu klubovních peněz.

Odboru Klubu v *Pelhřimově* podány pokyny o nevhodnějším zasažení náhrobků z dlažby kostelní vyňatých do boční lodí, o výměně krytu na zábrzeží staré školy a o situování pamětní desky v sádech. — Palackého čítárna v *Hradci Králové* upozornila Klub na chystané zbrojení posledního pevnostního kavaleru. Zakročeno i u obce a c. k. ústř. komise vyšlo bohužel na prázdno. — Obecní úřad v *Budanech* vyžádal si dobrozdání o stavbách dělnických domků ve své obci.

ZPRÁVA POŘADATELOVA. V prosinci pokračováno ve vycházkách; dne 3. prosince prohlédli členové vedení p. JUDr. Josefa Poláka synagogy Maislovu a t. zv. Starou (účast 60 osob), dne 8. prosince navštívěna galerie cis. rady Nováka na Florenci za výkladu pana Dra Harlasa (30 osob — na prání majitele omezený počet návštěvníků), dne 10. prosince pořádaná vycházka do neznámého kláštera Šedých sester, kostela sv. Bartoloměje, Konviktu a kaple sv. Kříže menšího, s výkladem dra Gutha (48). Prohlídkou bývalého Bergrova domu (nynější částí finančního říditelež na Václavském náměstí) s výkladem Dra Stecha (60) zakončena řada pozdních vycházek. Celkem bylo pořádanó roku 1911 45 vycházek a vylětů za účasti 3372 osob. Zimní sezóna bude zahájena v neděli, dne 7. ledna 1912; cíl vycházky bude oznámen deníky. *Dle.*

Z ČINNOSTI „KROUŽKU PŘÁTEL STAROŽITNOSTI PRO PLZEŇ A OKOLÍ“. Na konci druhého roku činnosti podal Kroužek veřejnosti „Plzeňské Listy“ 2./XII. 1911 účty ze své činnosti od 1./XI. 1910, umožňovány jen soukromou snázností jednotlivců, již usilovali, aby se agenda neomezovala jen na výstražný hlas, ale aby byla pozitivní, zejména ve smyslu propagace v širším obecnostvu, s tendencí výslovně estetickou. Kroužku vyšly vstříc podporou morální C. k. ústřední komise pro péči o památky a hmotnou c. k. ministerstvo kultu a vyučování. Činnost členů byla oceněná i jmenováním předsedy, koncipisty JUC. K. Trejbalu dopisujícím členem c. k. ústřední komise. Kroužek měl za r. 1911 celkem 49 schůzí a činnost jeho dá se shrnouti v tyto body:

1. Rok byl zahájen výstavou staré Plzně, proudu toho druhu v Plzni, v níž byl předveden obraz města od století XVI. až po současnost. Výstava trvala 20 dní a byla navštívěna 1572 osobami.

2. Pod názvem „Edice kroužku přátel starožitnosti v Plzni“ přistoupeno bylo k vydávání fot. publikace umělecko-historických památek z Plzně a okolí. Materiál pro tuto edici čerpaný byl z vlastního fotograf. archivu.

3. Použitím originálů člena Kroužku, malíře p. Jos. Konůpka, započato s vydáváním pohlednicové serie místních umělecko-historických památek.

4. Věnována péče doplnění fotografického archivu, jenž dosáhl počtu 629 negativů a jež si cení Kroužek nejvýše, nejen jako zdroj odborného studia, nýbrž také jako jedinou sbírku na Plzeňsku, jehož dokladem je použití jeho pro „Soupis památek města Plzně“ a jeho neoprávnělosti pro příští „Soupis památek plzeňského okresu“.

5. Kroužek udržuje dvě výkladní skříně pro obrazovou expozici aktuálních případů a významu plněných umělecko-historických objektů.

6. Během zimního období uspořádal Kroužek pro širší obecnostvo přednášky, věnované tematice z uměleckého průmyslu.

7. Během roku pořádanó bylo 16 veřejných vycházek za shlednutím významných místních i okolních památek.

8. V boji o záchranu *Gerlachova* domu, iniciativou Kroužku vyvolaném, je naděje, že patricijský dům zůstane Plzni za vzájemné dohody c. k. státních úřadů a správy král. města Plzně zachován.

9. Otázka záchrany románského rotundy sv. Petra a Pavla v Plzni byla přiblížena šťastným rozřešením.

10. U vědomí, že řád Františkánů v Plzni mohl by pomocí soukromých příspěvků přičiní se o znovupostavení bývalého hlavního oltáře ve svém kostele, dožádány c. k. státní orgány za intervenci v této záležitosti.

11. Kroužek docílil, že ze zbrořeného domu *Guldenerova* aspoň portál byl zachráněn a na vhodném místě při klášteře sv. Anny v Plzni znovu umístěn.

12. Záchrana zajímavé školní budovy hlavně pro markantní silhouetou celkového pohledu obce *Dejvíné* u Plzně.

13. Podporován protest pražských korporací proti vedení elektrické dráhy královským hradem v Praze.

14. Přičiněním Kroužku umístěno bude na novostavbě na místě domu „U zlaté lodí“ v Plzni typické domovní znamení ze starého domu.

15. Pokusy o záchranu domu č. 10. v ulici Riegrově s renaissančním portálem vyžádaly si celou řadu žádostí a intervencí u majetníků a c. k. ústřední komise.

16. Kroužek intervenoval v záležitosti umístění uměleckého oltáře p. prof. *Kasnera* v novém chrámě sv. Jana Nepomuckého řádu redemptoristů v Plzni.

17. V kostele u Všech Svätých v Plzni učiněna k žádosti Kroužku opatření k znovuumístění památek.

18. Kroužek daroval stará kování na dveře kostela sv. Mikuláše v Plzni a odstranil znevažení barokového prostředního oltáře.

19. Iniciativou Kroužku sestavena bude komise, která podá informace o umělecko-historické ceně některých náhrobků u sv. Mikuláše v Plzni a to vzhledem k tomu, že hřbitov má být zrušen.

20. Vlastním nákladem Kroužku přenesena Boží muka ze Sirkové ulice, která z komunikačních důvodů musí ustoupiti na vhodné místo.

21. Bude zakročeno o znovupostavení Božích muk na Košutce u Plzně v blízkém okolí.

22. Podařilo se některé z ohrožených typických portálů, říms a architektonických detailů v Plzni zachovati buď tím, že umístěny byly na novostavbě nebo pro příští umístění rezervovány.

23. Zahájena byla akce o čištění typických domovních portálů a s hlediska estetického varováno bylo před banálním umislováním reklamních štítů a firem.

24. Kroužek přičiňoval se — bohužel bezvýsledně — o znovuumístění dřevěného povoloňého malovaného stropu v domě v ulici Perlové.

25. Pro nejbližší dobu připravuje se druhá spolková výstavka památek místních sběratelů a rodinných portrátů. *F.*

**ŽÁDÁME SLUŠNĚ P. T. ČLENY KLUBU „ZA STAROU PRAHU“
O LASKAVÉ ZASLÁNÍ NEVYROVNANÝCH ČLENSKÝCH PŘÍ-
SPĚVKŮ ZA ROK 1911, ABY MOHLA BÝTI UČINĚNA ROČNÍ
FINANČNÍ ZÁVĚRKA.**

SEZNAM KLUBOVNÍCH EDICÍ.

KNIHY A BROŽURY:

VĚSTNÍK KLUBU „ZA STAROU PRAHU“. Ročník I. 1910. Cena 5 K. Členům po 4 K.

MALÁ STRANA A PROBLÉM JEJÍHO UPRAVENÍ. Napsal JUDr. Luboš Jeřábek. Úvod JUDr. B. Franty. Kresba na obálce od K. L. Klusáčka, 4 přílohy. Praha 1904. Cena 1 K 60 h.

KLUB „ZA STAROU PRAHU“. 1908. Katalog expozice v pavillonu král. hlavního města Prahy na jubilejní výstavě. Úvod a vysvětlivky architektka Vlad. Zákrevse. S ilustracemi. Cena 10 h.

KLUB „ZA STAROU PRAHU“ 1899—1909. Jubilejní stat. JUC. Ješka Hofmana. 3 přílohy. Seznam klub. edicí a členů. Praha 1909. Za 10 h.

JEDNÁNÍ MANIFESTAČNÍ A PROTESTNÍ SCHŮZE pražského lidu konané 6. dubna 1899 na...ofině. Obsah: B. Šterba, arch.: „O stavebním vývoji a programu velcebece Pražské“. JUDr. Lub. Jeřábek: „O novém stavebním řádu“. V. Mštic: „O významu boje za Prahu pro náš kulturní život“. Praha 1899. Nákladem Fr. Kocourka. Cena 50 h.

POL.OHOPISNÝ PLÁN MALÉ STRANY s vysvětlením budov a zarch. jež zachovati třeba. Podle návrhu úřá. soupisné komise upravit Dr. Luboš Jeřábek za součinnosti c. k. konservátora J. Herána a prof. dra K. Chytila. Graficky znázornil geometr K. Milina. Nákladem Soupisné komise král. hlav. města Prahy. Cena 1 K.

REPRODUKCE:

ARKÝŘ STAROMĚSTSKÉ RADNICE A KROCÍNOVA KAŠNA. Reprodukce podle litografie S. Prouta. Prémie na r. 1909.

PORTÁL TÝNA A STARÝ UNGELT. Reprodukce podle litografie S. Prouta. Prémie vycházek na r. 1909. Členům za výrobní cenu 1 K (obě Proutovy reprodukce).

KRÁSNÁ PRAHA. Album 12 světlotisků: Úsudky Evropy o Praze. Úvodní glossa (Jšk.) V tapetové obálce s desínem. V Praze 1907. Z grafického ústavu V. Neuberta. Cena 1 K 60 h.

PRAHA VE SNĚHU. Dřevoryt A. Hofbauera. Prémie na r. 1910. Zbylé výtisky novým členům za náhradu příspěvku na r. 1910. (6 K.)

Noví členové Klubu, jakož i dřívější, kteří dosud nemají některých z uvedených publikací, mohou je koupiti v kanceláři v úředních hodinách (od 9 do 12 hodin dopoledne, od 3 do 6 hodin odpoledne).

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VEČERNÍ — TELEFON 384-IV. — ÚČET POŠT. SPOŘITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K., PŘÍSPÍVAJÍCÍ 10 K., ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K. JEDNOU PRO VÝDY ANEBU VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNÍ ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA MĚSÍČNĚ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 K ROČNĚ. NEDELNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKÁM. ČITARNA, ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA, ČLENŮM ZDARMA PŘÍSTUPNĚ.

Inserce ve „Věstníku Klubu za Starou Prahu“ jest velmi výhodná, zolašť pro ony obory, jež vyhledávají styky s kruhy technickými a uměleckými.

Umělecký Měsíčník

Orgán Skupiny výtvarných umělců.

Vychází měsíčně v bohatě ilustrovaných seštech s hudebními i obrazovými přílohami. □ Přináší původní i přeložené práce a příspěvky z oboru krásného písemnictví, všech oborů výtvarného umění a hudby se stálým zřetelem ke starému umění domácímu i cizímu. Bohatě zprávy. □ Roční předplatné 12 K. pro příspěvající členy skupiny 10 K. □ Ukázkové čísla ochotně zašle administrace Uměleckého Měsíčníku, Praha I., Františkovo nábřeží č. 20.

POMNÍKY-HROBKY

VEŠKERÉ KAMENICKÉ PRÁCE STAVEBNÍ I MRAMOROVÉ, OPRAVY ATD. - SKLAD V TOVÁRNĚ A NA FLOŘE U OLŠANSKÝCH HRBITOVŮ. KATALOG, ROZPOČTY A I. FO. MA. ZDA. MA. UMĚLCKÉ NÁV. HY.

F. PALOUŠ, PRAHA-VII. 877 (NA MANINÁCH)

ZALOŽENQ 1886
TELEFON Č. 3219

ROZSÁHLÁ TOVÁRNA. — STROJNÍ REZÁNÍ, BROUŠENÍ A LEŠTĚNÍ. — VLASTNÍ ŽULOVÉ LOMY.

INSERTY pro „Věstník Klubu za Starou Prahu“ přijímá insertní jednatelství Klubu za St. Prahu, Praha I. „Uvejšvodů“

PRO ADAPTACE

starších domů doporučuje se „granolitová“ podlaha, která se leje v celku z *nehořlavé, houbě vzdorné, teplé, privilegované* massy na podklad prkenný, cihelný, dlažbu neb beton. Hodí se pro všechny místnosti. Hraničí neprodyšně na zeď, tak že hmyz nemůže ani ze sousedství pronikati. Podlaha sama jest mírně antiseptická. Provádíme též vyrovnáv. teplé podložky pod linoleuma terrazzo.

ST. VAŠÁK, GRANOLIT, PRAHA,
MIKULÁŠSKÁ TR. 22. TELEFON 305/IV.

PLÁNY

všemi nejmodernějšími způsoby a rychle rozmnožuje

JOSEF PAUL
PLANOGRAFIE
PRAHA-ŽIŽKOV
Karlova třída čís. 17 n.

FR. HOUDEK

PRAHA, MIKULÁŠSKÁ TR. 34.

PROVÁDÍ PRÁCE TEPANÉ ZE VŠECH DRUHŮ
KOVŮ, UMĚLECKÉ BRONZY, BRONZO-
VÉ OZDOBY POMNÍKŮ, OSVĚTLOV.
TĚLESA, MOSAZNÝ NÁBYTEK
STARÉ UMĚLECKÉ BRONZY
ODBORNĚ OPRAVUJE

K CESTOVÁNÍ

DOPORUČUJE KUFRY, BRAŠNY,
NECESSAIRY, KABELKY A T. D.
ODBORNÝ ZÁVOD

ANTONÍN KLEŇHA,
PRAHA II., MYSLÍKOVA UL. ČÍS. 19.
KR. VINOHRADY, KARLOVA TR. 5.

Nejzdravějším nápojem
jsou *lihuprosté šumivé limonády*
připravované pomocí

Maršnerových šumivých limonádových bonbonů

chuti malinové, citrónové, jahodové, mařínkové a třešňové, v pastilkách à 2 a 4 hal., v patentních sáčkách na 2 a 5 h. Právě jediné s touto ochr. známkou, již je každý jednotlivý bonbon opatřen.

Roční spotřeba 80 milionů kusů!

Jediný výrobce:

PRVNÍ ČESKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST
TOVÁREN NA ORIENTÁLSKÉ CUKROVINKY
A ČOKOLÁDU NA KRÁL. VINOHRADĚCH

DŘÍVE A. MARŠNER

SKLADY: PRAHA, Ferdinandova tř. - Václavské n.
VIDĚŇ-VI., Theobaldg. 4. BRNO, Nádražní nám. 3-24

Dělnická knihtiskárna v Praze II., Myslíkova ul. 15

opatřena jest nejmodernějšími písmi a stroji a doporučuje se ke zhotovení veškerých druhů tiskopisů v pečlivém a přesném provedení.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné Telefon číslo 2134.

ZADÁVEJTE

práce našim insertům! Odvolávejte se na „Věstník Klubu za Starou Prahu!“